

KRONIKA

XX-LECIA

PAPIESKIEGO WYDZIAŁU TEOLOGICZNEGO

W WARSZAWIE

Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie (skrót PWTW) został erygowany przez Stolicę Apostolską dnia 3 maja 1988 r. (Dekret N.866/87/12 Kongregacji Wychowania Katolickiego). Zgodnie z art. 15 ust. 2 Konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzeczypospolitą Polską oraz art. 23 ust. 2 z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 29, poz.154) Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Konferencja Episkopatu Polski działająca z mocy upoważnienia udzielonego jej przez Stolicę Apostolską dekretem z dnia 23 czerwca 1989 r. nr 2486/89/RS uzgodniły, że Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie stanowi kościelną szkołę wyższą i posiada osobowość prawną oraz uprawnienia określone w umowie pomiędzy Rządem i Episkopatem z dnia 1 lipca 1999 r. W zakresie przyznawania uznanych przez państwo stopni i tytułów naukowych PWTW działa na podstawie decyzji Ministra Edukacji Naukowej z dnia 6 marca 2000 r. (Dz.U. Nr 63, poz. 727). PWTW działa też w oparciu o nowy Statut zatwierdzony przez Kongregację Wychowania Katolickiego i przyjęty przez Radę Wydziału 25 marca 2009 r.

PWTW tworzą dwie Sekcje posiadające osobowość prawną:

1. Sekcja św. Jana Chrzciciela (ul. Dewajtis 3, 01-815 Warszawa),
2. Sekcja św. Andrzeja Boboli "Collegium Bobolanum" (ul. Rakowiecka 61, 02-532 Warszawa).

Studia

W PWTW mogą studiować osoby posiadające świadectwo dojrzałości oraz spełniające warunki określone w umowie i statutach uczelni. Studia w PWTW mogą podjąć: duchowni, alumni Wyższych Seminariów Duchownych, z którymi w/w uczelnia zawarła umowę, zakonnicy i zakonnice po ślubach czasowych lub wieczystych, osoby świeckie.

Celem studiów na Wydziale jest nie tylko naukowe poznanie w sposób bezstronny i pogłębiony prawd objawionych oraz doktryny Kościoła, lecz uzyskanie *sensus Ecclesiae* i szczere umiłowanie prawd Bożych.

Studia w PWTW odbywają się w trzech cyklach:

1. Cykl I podstawowy trwający sześć lat. Dwa pierwsze lata poświęcone są filozofii i cztery następne teologii. Zakończeniem studiów jest uzyskanie dyplomu magistra (*gradus baccalaureatus*) teologii.
2. Cykl II specjalistyczny trwający dwa lata kończy się uzyskaniem tytułu licencjata.
3. Cykl III doktorancki trwający jeden rok kończy się otwarciem przewodu doktorskiego.

PWTW może przeprowadzać przewody habilitacyjne, nadawać stopnie i tytuły naukowe oraz doktoraty *honoris causa*. PWTW prowadzi następujące specjalizacje naukowe: teologia dogmatyczna, teologia duchowości, teologia pastoralna.

W ramach Sekcji św. Jana Chrzcziciela PWTW istnieją stacjonarne studia akademickie dla alumnów Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie (cykl I A Seminaryjny – CIAS). Po pięciu latach studiów alumni zdają egzamin *ex universa theologia* i po przedstawieniu pracy dyplomowej uzyskują magisterium teologii. Rok szósty pozostaje rokiem formacji pastoralnej.

W roku 1982 zostało powołane przy PWTW Sekcji św. Jana Chrzcziciela Studium Teologii dla Świeckich. Obejmowało ono program trzyletnich studiów teologii ogólnej o charakterze nieakademickim. W roku 1985 powstały zaoczne akademickie studia teologiczne dla Świeckich (cykl I B nie Stacjonarny – CIBnS). Absolwenci po zdaniu egzaminu *ex universa theologia* i przedstawieniu pracy dyplomowej mogli uzyskiwać magisterium z teologii ogólnej, a od 2006 roku także magisterium teologii z zakresu katechetyki.

Nadto w ramach PWTW Sekcji św. Jana Chrzcziciela studiowali studenci i słuchacze Prymasowskiego Instytutu Życia Wewnętrznego. Przy PWTW Sekcji św. Jana Chrzcziciela istniało również Archidiecezjalne Kolegium Teologiczne (AKT) przygotowujące katechetów do nauki religii w szkole. W roku 2000 AKT zostało rozwiązane i w to miejsce powołane Wyższe Zawodowe Studia Katechetyczne (WZSK), które zakończyły swoją działalność w 2006 roku. Od tej pory wykształcenie katechetyczno-teologiczne na poziomie studiów magisterskich można było uzyskać w ramach sześciolletnich studiów niestacjonarnych (CIBnS).

Przy PWTW prowadzone są również studia nieakademickie. Instytut Szkolenia Organistów, sięgający korzeniami do tzw. „kursów dla organistów” zorganizowanych przez ks. Wojciecha Lewkowicza w 1965 roku, powstał w 1970 roku. Stawia sobie za cel regularne kształcenie organistów w Warszawie. Instytut pozostaje ściśle związany z Sekcją św. Jana Chrzcziciela od 2000 roku i stanowi jej nieakademicką część. Niektórzy studenci Instytutu studiują również teologię w systemie niestacjonarnym. Przez przeszło trzydzieści lat (od 1976 roku) działało także Studium Życia Rodzinnego mające na celu przygotowywanie osób świeckich do pracy w parafialnych poradniach rodzinnych oraz prelegentów do prowadzenia spotkań z młodzieżą, narzeczonymi i małżeństwami. Działalność Studium ściśle współpracującego z PWTW od 1988 roku, została zawieszona w 2007 roku.

Do Sekcji św. Jana Chrzcziciela PWTW zostały afiliowane lub podpisały umowę: Wyższe Seminarium Duchowne diecezji Łowickiej, Drohiczyńskiej, Siedleckiej i Warszawsko-Praskiej oraz Instytuty Teologiczne we Włocławku i Koninie, Siedlcach, Białymstoku i Wilnie.

Władze PWTW

Wielki Kanclerz : J.Em. Kard. Józef Glemp, Arcybiskup Warszawski, Prymas Polski (-2007); J.Em. Kard. Kazimierz Nycz, Arcybiskup Warszawski (2007-).

Wice-Wielki Kanclerz: Przełożony Generalny Towarzystwa Jezusowego Ks. Peter-Hans Kolvenbach SJ (-2008); ks. Adolfo Nicolas (2008-), który działał przez swojego delegata, Przełożonego Prowincji Wielkopolsko-Mazowieckiej Towarzystwa Jezusowego.

Władze akademickie

Stanowisko Dziekana i Prodziekana przypadało co trzy lata Kierownikowi Sekcji św. Jana Chrzcziciela: bp prof. dr hab. Bronisław Dembowski (-1992); ks. prof. dr hab. Ludwik Królik

(1992-1999); ks. prof. dr hab. Jan Miazek (2000-2010); ks. prof. dr hab. Krzysztof Pawlina (2010-) lub Kierownikowi Sekcji Bobolanum: ks. prof. dr hab. Jan Charytański SJ (-1989); ks. prof. dr hab. Józef Kulisz SJ (1989-2001); ks. prof. dr hab. Jacek Bolewski SJ (2001-2007); ks. dr hab. Zbigniew Kubacki (2007-). W 2009 roku został zatwierdzony nowy Statut PWTW. Wprowadził on zmianę nazw władz uczelni ujednolicając je z nazwami obowiązującymi w szkolnictwie wyższym w Polsce. Na czele PWTW stoi Rektor i Prorektor, których kadencja trwa cztery lata.

Urzędy akademickie

Dyrektor Studiów Zaocznych: ks. dr Jan Miazek (1982-1994); ks. dr Janusz Strojny (1994-1998); ks. prof. dr hab. Stanisław Warzeszak (1998-).

Dyrektor Wyższych Zawodowych Studiów Katechetycznych: bp dr hab. Tadeusz Pikus (2000-2006).

Dyrektor PIŻW: ks. prof. dr hab. Eugeniusz Weron SAC (-1993); ks. dr Andrzej Santorski (1993-2006); ks. dr Marek Szymula (2006-2010); ks. dr Grzegorz Ostrowski (2010-).

Dyrektor Instytutu Szkolenia Organistów: ks. prof. dr hab. Andrzej Filaber (1982-).

Dyrektor Studium Życia Rodzinnego: ks. mgr-lic. Marian Raciński (1976-2007).

Sekretarz PWTW: ks. dr Tadeusz Pikus (1988-1990); ks. mgr Józef Naumowicz (1990-1992; 1998-2000); ks. dr Stanisław Warzeszak (1992-1995); ks. dr Piotr Klimek (1995-1998; 2000-2010); ks. dr Dariusz Bartoszewicz (2007-2010); ks. dr Krzysztof Szwarc (2005-).

Kierownik Sekretariatu: S. Reginalda Krajewska (1988-1998); mgr Gertruda Lipińska (1998-). Sekretarka: Maria Pulcyn (2002-).

Tytuły i stopnie naukowe

Do roku 2010 w PWTW 7 pracowników naukowych uzyskało tytuły profesora, 16 habilitacje a 50 doktoraty. PWTW nadał 6 doktoratów *honoris causa*: ks. Emil Krapka SJ (1992), Kard. Józef Glemp (1995), Kard. Avery Dulles SJ (2003), ks. Zdzisław Jastrzębiec Peszkowski (2004), Kard. Albert Vanhoye SJ (2009), abp Luis F. Ladaria SJ (2010). Ponadto w Sekcji św. Jana Chrzciciela PWTW 529 absolwentów otrzymało licencjaty. Zdając egzamin *ex universa theologia* studia ukończyło 974 alumnów WMSD w Warszawie (CIAS) i 941 studentów świeckich (CIBnS), uzyskując stopień zawodowy magistra teologii. W Wyższych Seminariach Duchownych afiliowanych magisterium uzyskało 760 absolwentów (WSD Warszawa-Praga – 119; WSD Łowicz – 122, WSD Drohiczyn – 124; WSD Siedlce – 395). W afiliowanych instytutach teologii magisterium otrzymało 1859 absolwentów (Siedlce – 559; Białystok/Wilno 416; Włocławek/Konin – 416). W sumie: 1733 absolwentów seminariów i 2800 absolwentów świeckich.

Opracował ks. Krzysztof SZWARC

PRACOWNICY NAUKOWI PWTW

Sekcja św. Jana Chrzciciela (2001-2010)

Poniżej został przedstawiony dorobek pracowników naukowych PWTW Sekcji św. Jana Chrzciciela. Obejmuje on ostatnie 10-lecie i stanowi kontynuację prezentowanego dorobku w WST 2(1984) i 13(2000). Dorobek nienotowanych wcześniej pracowników zamieszczamy tu w całości. Niektóre opisy pozostają niekompletne, co wynika z braku zainteresowania upublicznianiem danych.

Ks. Grzegorz BACHANEK

Dr nauk teologicznych w zakresie teologii dogmatycznej

Urodzony w 1966 w Warszawie, syn Henryka i Krystyny. Uczył się w Szkole Podstawowej nr 38 im. Marii Skłodowskiej-Curie oraz w Liceum Ogólnokształcącym nr 17 im. Andrzeja Frycza-Modrzewskiego w Warszawie. Po uzyskaniu matury ukończył pierwszy rok studiów na Wydziale Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego. W roku 1986 wstąpił do Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie. Naukę w seminarium zakończył z wynikiem bardzo dobrym i uzyskał w roku 1992 tytuł magistra za pracę z teologii dogmatycznej napisaną pod kierunkiem ks. dr Andrzeja Santorskiego. Tytuł pracy: *Obraz Jezusa Chrystusa w powieści Romana Brandstaettera „Jezus z Nazaretu”*. Dnia 28 maja 1992 otrzymał święcenia prezbiteratu. Jako kapłan pracował duszpastersko jako wikariusz najpierw w parafii św. Józefa w Konstancinie-Jeziornej a następnie św. Wawrzyńca w Warszawie. W 1995 roku został skierowany na studia na Wydziale Teologicznym ówczesnej Akademii Teologii Katolickiej. W 1997 uzyskał tytuł licencjata teologii w dziedzinie teologii dogmatycznej. Rozpoczął wówczas czteroletni kurs doktorancki oraz podjął pod kierunkiem O. prof. dr hab. Jacka Salija pracę nad tematem *Eklezjologia Josepha Ratzingera*. Materiały do pracy zbierał w czasie wakacji przede wszystkim w Monachium i Berlinie, ucząc się równocześnie intensywnie języka niemieckiego. Po przedstawieniu rozprawy doktorskiej i złożeniu przepisanych egzaminów uzyskał stopień naukowy doktora nauk teologicznych w zakresie teologii dogmatycznej. Tytuł został nadany uchwałą Rady Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego z dnia 20 maja 2002 roku. Prowadzi zajęcia zlecone na PWTW. Okresowo uczył w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie (ćwiczenia i wykład fakultatywny), na Wyższych Zawodowych Studiach Katechetycznych, na kursie licencjackim i w ramach formacji permanentnej kapłanów. Od 2007 roku pracuje na pełnym etacie jako adiunkt w Katedrze Teologii Dogmatycznej na UKSW. Stara się łączyć pracę naukową z duszpasterstwem.

W latach 2002-2010 prowadził następujące zajęcia dydaktyczno-naukowe: UKSW – Sakramentologia, Chrystologia, Soteriologia, Mariologia, Eklezjologia, wstęp do teologii, Ćwiczenia z metodyki pracy naukowej, Wybrane zagadnienia z eschatologii, Wprowadzenie w chrześcijaństwo, Świat symboliki chrześcijańskiej, Pierwsi świadkowie – życie i myśl chrześcijan II wieku, Symbol w teologii i sztuce chrześcijańskiej, Św. Augustyn – mistrz teologii, Wybitni przedstawiciele teologii XX/XXI wieku, Metoda teologiczna Josepha Ratzingera, O Bogu Trójjedynym i Stwórcy, Ćwiczenia z teologii dogmatycznej. PWTW – Seminarium, wstęp do teologii, Wprowadzenie w chrześcijaństwo, Proseminarium, Prawdy wiary katolickiej. Wykłady monograficzne pt.: Życie i twórczość Josepha Ratzingera – wybrane zagadnienia, Wybitni przedstawiciele teologii XX wieku.

Był promotorem prac magisterskich na PWTW (m.in.. Barbara Krzysztofek, Piotr Skorupiński, Tadeusz Krawczyk). Recenzował szereg prac magisterskich zarówno na UKSW, jak i na PWTW.

Należy do Towarzystwa Teologów Dogmatyków i od 2004 roku regularnie uczestniczy w organizowanych przez Towarzystwo konferencjach naukowych, a także w innych konferencjach organizowanych przez m.in. UKSW, PWTW, Uniwersytet Śląski. Brał udział w dyskusji panelowej podczas sympozjum naukowego: *W intelektualnym kręgu Józefa Ratzingera*, które odbyło się w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie 26 listopada 2005 roku. Na uniwersytecie w Kłajpedzie 7 lipca 2010 roku, podczas sympozjum poświęconego myśli św. Tomasza z Akwinu, wygłosił referat: *St. Thomas Aquinas in the Reflections of J. Ratzinger (Benedict XVI)*. Bierze udział w pracach Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego. Od 1 grudnia 2005 jest skarbnikiem w zarządzie WTT.

Kierunki prowadzonych badań koncentrują się przede wszystkim na myśli Josepha Ratzingera, relacji teologii i sztuki, teologii XIX wieku. Wyjaśniał nauczanie J. Ratzingera na falach programu 1 Polskiego Radia, Radia Plus, Radia Józef. Uczestniczył w zorganizowanej przez KAI promocji książki: *Josepha Ratzingera nauka o Kościele*. Informacja na ten temat została opublikowana: "Prezentacja książki *Josepha Ratzingera nauka o Kościele*", *Wiadomości KAI* 2005 nr 22, s. 9. Pasjonuje się historią, interesuje literaturą i malarstwem, każdego roku pielgrzymuje pieszo. Życiorys i bibliografia znajdują się w: *Leksykon polskich dogmatyków XX i XXI wieku*, red. K. GÓŹDŹ, Lublin 2010, 22n.

Publikacje

I. Książki

a. naukowe

1. *Josepha Ratzingera nauka o Kościele*, Warszawa: UKSW 2005, ss. 242
- b. tłumaczenia
2. Joseph Ratzinger, *Szukajcie tego, co w górze*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego 2007 (redakcja naukowa i wstęp).

II. Artykuły i recenzje

a. naukowe

3. "Sakramentalna struktura Słowa Bożego w teologii kard. J. Ratzingera", *Verbum vitae* 2005, nr 7, 215-229.
4. "Kościół jako Ciało Chrystusa w ujęciu Josepha Ratzingera", *Verbum vitae* 2005, nr 8, 163-185.
5. "Rozwój nauczania Josepha Ratzingera o Eucharystii", *WST* 18(2005), 111-124.
6. "Prymat papieża w ujęciu Josepha Ratzingera", *WST* 18(2005), 165-178
7. "Czuwanie Opatrzności Bożej nad archidiecezją warszawską", *WST* 19(2006), 141-150.
8. "Uwagi Josepha Ratzingera na temat dialogu religii", *WST* 20/1(2007), 219-228.
9. "Uczeń Chrystusa. Myśl Josepha Ratzingera/Benedykta XVI", *WST* 21(2008), 7-18.
10. "Rola obrazu w teologii Josepha Ratzingera", *Roczniki Teologiczne Warszawsko-Praskie* 5(2009), 61-72.
11. "Znaczenie prawdy o stworzeniu w ujęciu Josepha Ratzingera", *WST* 22/1(2009), 233-244.
12. "Pierwszeństwo Boga w myśli liturgicznej Josepha Ratzingera", *WST* 23/2(2010), 205-214.
13. "Šv. Tomas Akvinietis Josepho Ratzingerio (Benedikto XVI) apmąstymuose" [Św. Tomasz z Akwinu w refleksji J. Ratzingera (Benedykta XVI), *Logos* 2010, nr 65, 29-40.
14. "Ruchy kościelne w perspektywie teologicznej Josepha Ratzingera", *WST* 23/1(2010), 281-292.

b. Recenzje

15. "John L. Allen, Papież Benedykt XVI. Biografia Josepha Ratzingera (przekład Robert Bar-tołd), Poznań 2005, ss. 413", w: WST 18(2005), 320-322.

16. "Józef Naumowicz, Cztery przyjscia Pana, Poznań 2007, ss. 268", w: WST 21(2008), 277-278.

c. popularnonaukowe

17. "Teolog całego Kościoła", *Idziemy* 2006, nr 22, 18-21.

18. "Na co możemy liczyć po śmierci", *Idziemy*, 2008 nr 44(165), 15-16.

Ks. Zbigniew BADOWSKI

Mgr teologii, dr prawa kanonicznego

Por. WST 13(2000) 213.

Ks. Krzysztof BARDSKI

Dr nauk biblijnych, dr hab. teologii biblijnej

Urodzony 28 stycznia 1962 r. w Warszawie jako syn Jerzego i Xeni z d. Pietrusińska. Do szkoły podstawowej uczęszczał w Polsce i w Hiszpanii. W 1980 uzyskał świadectwo dojrzałości w VI L. O. im. T. Reytana w Warszawie. W latach 1980-81 studiował filologię angielską i niemiecką na Universidade Nova de Lisboa w Portugalii. Tamże uczęszczał na kursy języka i kultury hebrajskiej, języka i kultury arabskiej oraz sanskrytu i kultury hinduskiej. Studia przerwał w wyniku decyzji wstąpienia do seminarium duchownego.

W 1987 r. uzyskał tytuł magistra teologii na ASTK (na podstawie pracy: *Św. Pacjan z Barcelony, życie i dzieło*, napisanej pod kierunkiem ks. doc. dr hab. M. Starowieyskiego) oraz przyjął święcenia prezbiteratu w Archidiecezji Warszawskiej. W rok później uzyskał licencjat teologii ze specjalnością patrologiczną na ASTK (na podstawie pracy: *Sakramentologia św. Pacjana z Barcelony*, napisanej pod kier. ks. doc. dr hab. M. Starowieyskiego). W latach 1987-88 pracował jako wikariusz w parafii Anin.

W 1988 r. został skierowany przez władze Archidiecezji Warszawskiej na studia na Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie. W 1990 r. uzyskał Diplôme d'Etudes françaises oraz Diplôme de Langue française (niveau III-2) na Institut Catholique de Paris. W 1991 r. otrzymał licencjat nauk biblijnych, w następnym zaś roku tytuł kandydata do doktoratu nauk biblijnych. W 1993 przebywał w Izraelu, gdzie uczęszczał na Ulpan w Jerozolimie (*kittah bet*) oraz do Instytutu Pierre de Ratisbonne i uczestniczył w pracach archeologicznych w Beth-Gimal. W roku akademickim 1993-1994 wykładał przedmioty biblijne na PWTW w Warszawie (Introdukcja biblijna, księgi mądrościowe i historyczne). Przez następne dwa lata (1994-1995) przebywał ponownie w Rzymie pracując nad doktoratem nauk biblijnych. Od października 1996 r. był zatrudniony na stanowisku asystenta na Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, w wymiarze pełnego etatu. Równocześnie rozpoczął prowadzenie zajęć zleconych na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie. W roku akademickim 1996-97 przeprowadził również serię wykładów na Studium Katechetycznym w Wilnie. Dnia 17 stycznia 1997 obronił z wynikiem *summa cum laude* doktorat z nauk biblijnych na Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie. Temat pracy doktorskiej, napisanej pod kier. prof. M. Gilbert, brzmiał: *Il Commentarius in Ecclesiasten di Girolamo. Dall'intenzione del testo alle tradizioni interpretative*. Od stycznia 1998 prowadził również zajęcia w Prymasowskim Instytucie Życia Wewnętrznego. W tymże roku objął stanowisko adiunkta przy katedrze Filologii Biblijnej UKSW oraz na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie.

W roku 2004 przeprowadził habilitację na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie na podstawie dorobku naukowego i rozprawy pt. *Pokarm i napój miłości. Symbolizm w ponaddosłownej interpretacji Biblii w tradycji Kościoła* (Rozprawy i Studia Biblijne 16, Vocatio: Warszawa 2004, ss. 424). Recenzentami w przewodzie byli ks. prof. dr hab. Waldemar Chrostowski UKSW, prof. dr hab. Michał Wojciechowski UWM, prof. dr hab. Henryk Witczyk KUL.

W latach 1996-2001 prowadził następujące zajęcia dydaktyczno-naukowe: PWTW - Seminarium Duchowne: Listy Pawłowe, Język Grecki, Seminarium naukowe, Ćwiczenia z Nowego Testamentu (Ewangelie Synoptyczne i Listy Pawłowe). Dla świeckich: Listy Pawłowe, Księgi Mądrościowe, Symboliczna lektura Biblii, ATK/UKSW - Księgi Historyczne, Księgi Prorockie i Mądrościowe, Historia Zbawienia, Archeologia Biblijna, Wykład monograficzny z egzegezy Księgi Koheleta, Księgi Syracyclesa, Księgi Mądrościowych, Teologia Biblijna, Krytyka Tekstu, Egzegeza Księgi Koheleta, Język Hebrajski, Język Aramejski, Język grecki, Konwersatorium biblijne dla wyd. Nauk Historycznych i Społecznych, dla wyd. Prawa i dla Instytutu Studiów nad Rodziną. W maju 2000 przebywał na stypendium naukowym w Paryżu, gdzie również prowadził cykl wykładów na Institut Catholique de Paris. Był promotorem prac magisterskich: 3 na PIŻW. Recenzował kilkanaście prac magisterskich zarówno na UKSW, jak i na PWTW.

Należy do Stowarzyszenia Biblistów Polskich oraz do Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego, gdzie pełni funkcję prezesa sekcji Biblijno-homiletycznej.

Uczestniczy w corocznych krajowych biblijnych oraz patrystycznych, na których kilkakrotnie wygłaszał referaty. Na kongresie *Society of Biblical Literature* w 1998 wygłosił odczyt pt. *Patristic interpretation of the Scripture and modern biblical studies*. Ponadto we wrześniu 1998 r. uczestniczył jako wykładowca w Festiwalu Nauki organizowanym przez Uniwersytet Warszawski oraz w projekcie popularyzacyjno-kulturowym *Modlitwa katedr Polskich*.

Stale współpracuje z licznymi wydawnictwami jako konsultant w zakresie Biblii i teologii. W latach 1997-1999 uczestniczył w Redakcji Programów Katolickich WOT. Prowadził pogadanki biblijne na falach Radia Watykańskiego, programu 1 Polskiego Radia, Radia Bis, Radia Plus, Radia Józef, Siedleckiej Rozgłośni Radiowej, itd. Kilkakrotnie prowadził pielgrzymki do Ziemi Świętej.

Od 1995 r. uczestniczy w pracach nad przekładem Biblii Edycji Św. Pawła. W ramach projektu przełożył Księgę Wyjścia i Mądrości oraz był konsultantem przy przekładach pozostałych ksiąg mądrościowych i historycznych. Od 1998 bierze udział w Ekumenicznym Przekładzie Biblii. Dokonał translacji Listu do Efezjan, Księgi Koheleta, Pieśni nad Pieśniami, Lamentacji i Księgi Mądrości oraz pracuje nad redakcją korpusu ksiąg prorockich.

Kierunki Prowadzonych dotychczas badań koncentrowały się na obszarach patrologii i bibliistyki. W tekstach zarówno Ojców Kościoła, jak i autorów biblijnych szczególną uwagę poświęcił kwestiom natury literackiej, poczynając od filologicznej analizy tekstu, poprzez jego strukturę literacką, do hermeneutycznej analizy sensu tekstu, zwłaszcza w jego aspekcie dialogicznym tekst-czytelnik. Studia nad hermeneutyką biblijną Ojców Kościoła oraz starożytnego Judaizmu, a zwłaszcza poszukiwania w dziedzinie metodologii pracy nad tą problematyką, wydają się być obecnie centralnym kierunkiem jego badań.

Por. WST 13(2000) 217-222.

Publikacje

2001

1. "Eschatologia mesjańska w targumie do Pieśni nad Pieśniami 7,12-8,14", w: *Duch i Oblubienica mówią: „Przyjdź”*. Księga pamiątkowa dla Ojca Profesora Augustyna Jankowskiego w 85. rocznicę urodzin, zebrał i opr. W. Chrostowski, Warszawa: Vocatio, 2001, 47-58.

2. R. E. BROWN, J. A. FITZMYER, R. E. MURPHY, *Katolicki Komentarz Biblijny* [konsultacja naukowa], redakcja naukowa wyd. pol. W. Chrostowski, Warszawa: Vocatio 2001.
3. "Mądrość Syracha (Eklezjastyk)", w: R. E. BROWN, J. A. FITZMYER, R. E. MURPHY, *Katolicki Komentarz Biblijny* [tłum. i opr.], redakcja naukowa wyd. pol. W. Chrostowski, Warszawa: Vocatio 2001, 573-592
4. "Słowo wstępne", w: G. DEIANA, A. SPREAFICO, *Wprowadzenie do hebrajszczyzny biblijnej*, opr. wersji polskiej: S. Bazyliński, Warszawa: Towarzystwo Biblijne w Polsce 2001, XIX-XX
5. "List do Efezjan" [tłum.], w: *Pismo Święte Nowego Testamentu i Psalm. Przekład ekumeniczny na trzecie tysiąclecie*, Warszawa: Towarzystwo Biblijne w Polsce 2001, 437-447.
6. "Wstęp do Listu do Efezjan" [tłum. i opr.], w: *Pismo Święte Nowego Testamentu i Psalm. Przekład ekumeniczny na trzecie tysiąclecie*, Warszawa: Towarzystwo Biblijne w Polsce 2001, 435-436 (na podstawie: *La Bibbia in lingua corrente*, Roma: Alleanza Biblica Universale 2000, 298-299).
7. "Gen 22,1-14. Les intuitions parallèles des traditions juive et chrétienne dans le dialogue creative entre le texte biblique et la communauté de foi", *Collectanea Theologica*, 71(2001) fasciculus specialis, 5-13.
8. "Ekumeniczny przekład Pisma Świętego i projekt Edycji Św. Pawła. Metodyka i dylematy współczesnych tłumaczeń Biblii", w: *Żywe jest Słowo Boże i skuteczne*. Księga pamiątkowa dla B. Wodeckiego, zebrał i opr. W. Chrostowski, Warszawa: Vocatio 2001.
9. "Morwa i ziarno gorczycy", *Dzień Pański* 48 (7 października 2001) s.1.
10. "Niewola babilońska w interpretacji Targumu do Pieśni nad Pieśniami 5,2-6,1", *Studia Loviciensia* 3(2001) 25-39.

2002

11. "Chrystus jako Zbawiciel w alegoryczno-symbolicznej interpretacji epizodu o uciszeniu burzy (Mt 8,23-27; Mk 4,35-5,1; Łk 8,22-26)", *Verbum Vitae* 2002, nr 1, 201-226
12. "*Daj mi usłyszeć twój głos!* Wezwanie do zwiastowania Ewangelii w wybranych alegoriach Pieśni nad Pieśniami", *Verbum Vitae* 2002, nr 2, 225-241.
13. "Pismo Święte Nowego Testamentu i Psalm. Przekład ekumeniczny na trzecie tysiąclecie, Warszawa: Towarzystwo Biblijne w Polsce 2001", *Pastores* 2002, nr 3/16, 173-174 (recenzja).
14. "Tajemnica pokory mędrca. Tekst i struktura literacka Syr 3,17-24", w: *Kamieniem węgielnym jest Chrystus*. Księga pamiątkowa dla uczczenia 75 rocznicy urodzin bp Kazimierza Romaniuka, Biblioteka Roczników Teologicznych Warszawsko-Praskich 1, Warszawa: Apostolicum 2002, 28-44.
15. "Komu niepotrzebny jest lekarz", *Dzień Pański* 30 (9 czerwca 2002) s.1 = *Przegląd Katolicki* 10 (681) 6 czerwca 1999, s. 2.

2003

16. *Pieśń nad Pieśniami* [Wstęp, przekład i komentarz], Warszawa: Towarzystwo Biblijne w Polsce 2003.

17. "Teksty z tradycji hebrajskich dotyczących Jezusa", w: *Apokryfy Nowego Testamentu. Ewangelie Apokryficzne*, red. M. Starowieyski, Kraków: WAM 2003, t.1, 163-169.
18. "Hieronim", w: *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, pr. zb., Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu 2003, t. 4, s. 435-437.
19. "Naśladowanie Jezusa w miłości do Kościoła", *Pastores* 2003, nr 4/21, 7-16.

20. "Chleb życia", *Dzień Pański* 37 (27 lipca 2003) s. 1.
21. "Patrystyczna egzegeza alegoryczna – użycie czy nadużycie tekstu biblijnego?" *Vox Patrum* 23(2003) nr 44-45, 49-64.

2004

22. ***Pokarm i napój miłości. Symbolizm w ponaddosłownej interpretacji Biblii w tradycji Kościoła, Rozprawy i Studia Biblijne 16, Vocatio: Warszawa 2004, s. 424.***
23. "Stągwie napełnione nadzieją", *Dzień Pański* 4 (18 stycznia 2004) s.1.
24. "Zwiastowanie św. Józefowi", *Dzień Pański* 59 (19 grudnia 2004) s.1.
25. "L'exégèse allégorique des Pères de l'Église est-elle encore valable aujourd'hui?", *Collectanea Theologica* 74(2004), fasciculus specialis, 63-68.
26. "Samotność Ukrzyżowanego", *Pastores* 2004, nr 4/25, 7-15.
27. "Napoję cię winem korzennym, moszczem z granatów (Pnp 8,2b). Pragnienie Oblubieńca w świetle starożytnych i średniowiecznych komentarzy do Pieśni nad Pieśniami", *Verbum Vitae* 2004, nr 5, 145-169.
28. "Ideal egzegety w świetle XII-wiecznych komentarzy do Pnp 4,2 i 6,5", w: *Słowo pojednania*. Księga Pamiątkowa z okazji siedemdziesiątych urodzin Księdza Michała Czajkowskiego, red. J. Warzecha, Biblioteka „Więzi”, Warszawa: Więź 2004, 97-103.
29. "Intencja tekstu a sens ponaddosłowny. Uwagi na marginesie artykułu ks. Piotra Klimka pt. Powołanie Jeremiasza (Jr 1,4-10) w Pierwszej Homilii o Księdze Jermiasza Orygenes", *WST* 17(2004) 42-44.

2005

30. ***Język Grecki Nowego Testamentu. Podręcznik, Vocatio, Warszawa 2005, wyd. 3.***
31. "Święty wicher", *Dzień Pański* 24 (15 maja 2005) s.1.
32. "Czy masz serce niemowlęcia?", *Dzień Pański* 34 (3 lipca 2005) s.1.
33. "Jezus potrzebuje namiotu", *Dzień Pański* 9 (20 lutego 2005) s.1.
34. "Biblia sakramentem miłości Boga i Kościoła", *Verbum Vitae* 2005, nr 7, 201-214.
35. *Pismo Święte Nowego Testamentu i Psalm. Najnowszy przekład z języków oryginalnych z komentarzem*, Opracował Zespół Biblistów Polskich z inicjatywy Towarzystwa Świętego Pawła, Częstochowa 2005 (K. Bardski: rewizja przekładu)
36. "Droga do miłości", *Pastores* 2005, nr 3/28, 9-15.
37. "Wczesnochrześcijańskie alegorie Eucharystii w oparciu o teksty starotestamentowe", *WST* 18(2005) 19-23.
38. "W Kościele – poza Kościołem. Alegoryczna eklezjologia biblijna tradycji chrześcijańskiej", *WST* 18(2005) 157-164.

2006

39. "Bieg po wiarę", *Dzień Pański* 19 (16 kwietnia 2006) s.1.
40. "Ukryty Kościół", *Dzień Pański* 47 (1 października 2006) s.1.
41. "Pronoia: Filologiczny przyczynek do biblijnej teologii Opatrzności Bożej", w: *"Bóg jest miłością" (1J 4,16)*. Studia dla Księdza Profesora Józefa Kudasiewicza w 80. rocznicę urodzin, red. W. Chrostowski, Rozprawy I Studia Biblijne 25, Vocatio, Warszawa 2006, 45-55.

42. "Pequddah i episkope: w poszukiwaniu biblijnej terminologii dla Bożej Opatrzności", *WST* 19(2006) 65-82.
43. "Zdumienie i zachwyt", *Pastores* 2006, nr 3/32, 19-28.
44. "Chrystus – król i sługa", *Pastores* 2006, nr 2/31, 9-15.
45. "J. H. WALTON, V. H. MATTHEWS, M. W. CHAVALAS, *Komentarz historyczno-kulturowy do Biblii Hebrajskiej*, Warszawa: Vocatio 2005, w: *WST* 19(2006) 389-390 (recenzja).
46. "R. J. COGGINS, J. L. HOULDEN, *Słownik hermeneutyki biblijnej*, Warszawa: Vocatio 2005", w: *WST* 19(2006) 390-391 (recenzja).
47. "J. LEMAŃSKI, *Od manny na pustyni do manny ukrytej. Rozwój tradycji o mannie w Starym i Nowym Testamencie*, Szczecin 2006", w: *WST* 19(2006) 391-393 (recenzja).
48. "Neo-Wulgata a tłumaczenie św. Hieronima", w: *Ioannes Paulus II - in memoriam*. Księga pamiątkowa Stowarzyszenia Biblistów Polskich ku czci Ojca Świętego Jana Pawła II, red. W. Chrostowski, Warszawa: Wydawnictwo UKSW 2006, 15-26.
49. "Izrael i nawrócenie narodów pogańskich w symbolach biblijnych starożytnego chrześcijaństwa", *Verbum Vitae* 2006, nr 10, 157-172.

2007

50. ***Słowo oczyma Gołębic. Metodologia symboliczno-alegorycznej interpretacji Biblii oraz jej teologiczne i duszpasterskie zastosowanie. Rozprawy Naukowe 3*, Warszawa: WAW 2007, ss. 298.**
51. "Rany Zmartwychwstałego", *Pastores* 2007, nr 2/35, 22-28.
52. "Paradygmat liturgiczny uczniów idących do Emaus (Łk 24,13-35)", *Warszawskie Studia Pastoralne* 2007, nr 5, 135-144.
53. *Muza Łacińska. Antologia poezji wczesnochrześcijańskiej i średniowiecznej*, opr. M. Starowieyski, Zakład Narodowy im. Ossolińskich: Wrocław-Warszawa-Kraków 2007, seria 2, nr. 255 (K Bardski, przekłady ss. 160-161, 199-202, 211-213, 303-308, 375-380, 547-548).
54. "Clavis Pseudo-Melitona z Sardes. Wczesnośredniowieczny słownik ponaddosłownej symboliki biblijnej", *WST* 20/1(2007) 95-101.
55. "Song of Songs: from the Fathers of the Church to Mother Theresa of Calcutta", *WST* 20/2 (2007) 17-22.
56. "Tramping, czyli gdzie cię nogi poniosą", *Pastores* 2007, nr 3/36, 167-170.
57. A. VANHOYE, *Kapłaństwo Nowego Przymierza*, Pelplin: Bernardinum 2007 [korekta merytor.]
58. "Wybrane motywy literackie księgi Ezechiela w biblijnej symbolice wczesnego chrześcijaństwa", *Collectanea Theologica* 66(2007) nr 4, 157-163.
59. "Kapłaństwo ministerialne w biblijnej symbolice tradycji chrześcijańskiej", *Verbum Vitae* 2007, nr 12, 147-160.

2008

60. "Biblia jak partytura", *Niedziela* 9/51 (2 III 2008) s. II. [wywiad]
61. "Sod jako tajemnica Bożej Opatrzności", w: *Przybliżyło się Królestwo Boże*, Księga Pamiątkowa dla Księdza Profesora Romana Bartnickiego w 65. rocznicę urodzin, red. W. Chrostowski, Warszawa 2008, 74-83.
62. "Uczeń Chrystusa – głosiciel Ewangelii. Obrazy biblijne w starożytnych i średniowiecznych interpretacjach", *WST* 21(2008) 53-58.

63. "Ewangeliczne powołania", *Pastores* 2008, 4/41, 66-72.
64. "Księga Wyjścia, Księga Mądrości" (tłumaczenie z greckiego) oraz rewizja przekładu, w: *Pismo święte Starego i Nowego Testamentu. Najnowszy przekład z języków oryginalnych z komentarzem*, Częstochowa: Edycja św. Pawła 2008.
65. "Księga Koheleeta (tłumaczenie z hebrajskiego), Pieśń nad Pieśniami (tłumaczenie z hebrajskiego)", w: *Pismo Święte Starego Testamentu. Księgi Dydaktyczne*. Przekład Ekumeniczny, Warszawa: Towarzystwo Biblijne w Polsce 2008.
66. "Duchowa interpretacja Pieśni nad Pieśniami w tradycji żydowskiej i chrześcijańskiej", *Collectanea Theologica* 78(2008) nr 4, 105-112.

2009

67. "Opatrzność Boża w Biblii", w: *Miniatury Ewangeliczne*. Księga pamiątkowa na stulecie urodzin siostry Joanny Lossow (1908-2005), Warszawa: Adam 2009, 140-149.
68. "Biblia, Tora, Koran razem", *Gazeta Wyborcza*, 8.04.2009, s. 21.
69. "Dotrzeć do zamysłu Bożego", *Pastores* 2009, nr 3/44, 92-100 (wywiad).
70. "W biblijnej szkole miłości", w: *Bądźmy świadkami miłości*, pod red. S. Stułkowskiego, Poznań: Wyd. św. Wojciecha 2009, 164-175.
71. "Symbol - ikona tajemnicy", *Verbum Vitae* 2009, nr 16, 201-210.
72. "Poemat o czasie właściwym (Koh 3,1-8) w starożytnej interpretacji judaistycznej i chrześcijańskiej", w: *Jak śmierć potężna jest miłość (Pnp 8,6)*. Księga pamiątkowa ku czci Księdza Profesora Juliana Warzechy SAC (1944-2009), red. W. Chrostowski, Ząbki: Apostolicum 2009, 25-32.
73. "Metodologia ćwiczeń na tekście biblijnym", *Zeszyty Naukowe Stowarzyszenia Biblistów Polskich* 6 (2009) 369-376.
74. "Stworzenie kobiety (Rdz 2,18-25) jako wczesnochrześcijańska alegoria narodzin Kościoła, w: *Ewangelia o Królestwie*", *Scripturae Lumen* 1(2009) 283-290.
75. "Prawda o Bożym Narodzeniu". Z ks. prof. Krzysztofem Bardskim, biblistą, wykładowcą UKSW, rozmawia Irena Świerdzewska, *Idziemy*, 27 grudnia 2009, s. 18-19.
76. "Księga Tobiasza w interpretacji chrześcijańskiej", *Collectanea Theologica* 79(2009) nr 4, 47-58.
77. "Biblia łacińska i jej wpływ na literaturę", w: *Biblia w kontekście kultur. Studia Nauk Teologicznych PAN*, t. 4, Wydawnictwo KUL: Lublin 2009, 37-53.
78. "Niewiasta Apokaliptyczna", w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 13, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2009, 1241-1243.

2010

79. *W kręgu symboli biblijnych*, Kraków: Petrus 2010, ss. 136.
80. *Podróż św. Pawła (gra planszowa)*, Vocatio: Warszawa 2010.
81. "Erotyk czy pieśń duchowa?", *Biblia krok po kroku* 7 (luty 2010) s. 17-19.
82. "Proroctwo w Biblii", *Zeszyty Odnowy w Duchu Świętym* 2010, nr 1/106, 5-13.
83. "Proroctwo w tradycji Kościoła", *Zeszyty Odnowy w Duchu Świętym* 2010, nr 1/106, 14-19.
84. "Pieśń nad Pieśniami", w: *Pisma. Przekład interlinearny z kodami gramatycznymi, transliteracją i indeksem słów hebrajskich i aramejskich*, opracowanie i wstęp A. Kuśmirek, Warszawa: Vocatio 2010, 454-469.

85. "Kapłaństwo ministerialne w biblijnej symbolice teriomorficznej starożytności i średniowiecza", *Verbum Vitae* 2010, nr 17, 303-314.
86. "Starotestamentalna typologia zmartwychwstania", w: *Zmartwychwstał prawdziwie. Scripturae Lumen* 2010, nr 2, 275-282.
87. *Słownik teologii św. Pawła*, red. G.F. HAWTHORNE, R.P. MARTIN, D.G. REID, Warszawa: Vocatio 2010, ss. 1020 [Redakcja naukowa wydania polskiego].
88. "Słowo wstępne", w: A. LANG, *Pismo święte w przekładach Eugeniusza Dąbrowskiego (1901-1970)*, Warszawa: Akademicka Oficyna Wydawnicza EXIT 2010, 5.
89. "Symbolika kapłaństwa w obrazach biblijnych", *WST* 23/1(2010) 89-104.

Ks. Wojciech BARTKOWICZ

Mgr prawa, dr teologii

Urodzony 18 października 1963 r. w Rawie Mazowieckiej. Świadectwo maturalne uzyskał w 1982 r. Od roku 1982 studiował na Wydziale Prawa i Administracji-najpierw Uniwersytetu Łódzkiego, a od roku 1985 Uniwersytetu Warszawskiego. W roku 1987 uzyskał tytuł magistra prawa, broniąc pracę magisterską pt.: *Kościół rzymskokatolicki wobec systemu rozdziału Kościoła od państwa*. Od 1988 r. odbywał studia w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie. W 1993 r. przyjął święcenia kapłańskie. W latach 1990-1992 odbył kurs licencjacki na PWTW. W roku 1995 uzyskał tytuł licencjata teologii na podstawie pracy pt.: *Dynamiczny aspekt wolności w myśli filozoficznej i nauczaniu Karola Wojtyły - Jana Pawła II*, napisanej pod kierunkiem ks. dr Andrzeja Santorskiego. W latach 1995-1997 odbył kurs doktorski na Wydziale Teologii (Sekcja Teologii Moralnej) KUL. W roku 2001 obronił rozprawę doktorską na temat: *Teologicznomoralne implikacje wybranych kierunków filozofii wolności: Tomasz z Akwinu, Immanuel Kant, Zygmunt Bauman*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. dr hab. Andrzeja Dziuby.

W latach 1998-2005 był prefektem studiów w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym p.w. Św. Jana Chrzyciela w Warszawie, w latach 2008-2009 był ojcem duchownym, zaś od 2010 roku pełni funkcję rektora tego seminarium. Prowadzi jednocześnie wykłady i ćwiczenia z teologii moralnej dla alumnów WMSD oraz seminarium magisterskie z tego przedmiotu. Jest członkiem Stowarzyszenia Teologów Moralistów oraz Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego.

Por. *WST* 13(2000) 222.

Publikacje

I. Książki

1. *Wolność jako problem graniczny filozofii i teologii: Studium z (meta)teologii moralnej*, (Rozprawy Naukowe 2), Warszawa: WAW 2004, ss. 194.

II. Artykuły naukowe

2. "Uwagi na marginesie artykułu ks. Stanisława Warzeszaka: znaczenie propozycji filozoficznych Alasdair MacIntyre'a dla odnowy teologii moralnej", *WST* 18(2005), 265-266.
3. "Od etyki ku teologii moralnej – personalistyczna hamartologia", w: *Analiza dorobku naukowego prof. Bogusława Inlendera*, red. S. Warzeszak, *WST* 20/1(2007), 368-371.
4. "Próba oceny dyskusji wokół *Humanae vitae*", *Teologia i moralność* 2(2008) nr 3, 7-17.
5. "Uczeń Chrystusa w ponowoczesnym świecie", *WST* 21(2008), 61-69.

6. "Narracyjność jako postulat współczesnej teologii małżeństwa", *Teologia i moralność* 2(2008) nr 4, 7-17.
7. "Narracyjność współczesnej teologii moralnej - a eros i agape w miłości Boga", *Teologia i moralność* 3(2009) nr 6, 197-217.
8. "Czy Biblia jest podręcznikiem etyki chrześcijańskiej? ", *Pastores* 12(2010) nr 2/47, 125-133.
9. "Chrześcijaństwo dwu prędkości", *Znak* 2010, nr 10/665, 31-34.

III. Recenzje

10. Tonino CANTELM, *Pasquale Laselva, Silvestro Paluzzi, Psicologia e teologia in dialogo. Aspetti tematici per la pastorale odierna*, Cinisello Balsamo (Milano): Edizioni San Paolo 2004, ss. 159, w: *WST* 20/1(2007), 302-304.
11. Robert BARRON, *The Priority of Christ. Toward a Postliberal Catholicism*, Grand Rapids: Brazos Press 2007, ss. 352, w: *WST* 21(2008), 289-291.

IV. Artykuły popularnonaukowe

1. "Wystarczy oddać troski", *Różaniec* 2001, nr 584 (2), 4-5.
2. "Ucz się kochać jak On", *Różaniec* 2001, nr 585 (3), 4-5.
3. "Przesłanie Wielkanocy", *Różaniec* 2001, nr 586 (4), 4-5.
4. "Odnów, Boże, oblicze Europy!", *Różaniec* 2001, nr 587 (5), 4-5.
5. "Nadzwyczajna zwyczajność", *Różaniec* 2001, nr 588 (6), 4-5.
6. "Odkryć nieznane lądy", *Różaniec* 2001, nr 589/590 (7-8), 4-5.
7. "Jakie życie, taka wieczność", *Różaniec* 2001, nr 591 (9), 4-5.
8. "Przytul się do Maryi", *Różaniec* 2001, nr 592 (10), 4-5.
9. "Miłość nie umarła", *Różaniec* 2001, nr 593 (11), 4-5.
10. "Uczmy się być jak dzieci", *Różaniec* 2001, nr 594 (12), 4-5.
11. "By lepiej poznać Ojca", *Różaniec* 2002, nr 595 (1), 4-5.
12. "Cudowna powszedniość", *Różaniec* 2002, nr 596 (2), 4-5.
13. "Zbolałe oblicze Pana", *Różaniec* 2002, nr 597 (3), 4-5.
14. "Spójrzcie na Niego...", *Różaniec* 2002, nr 598 (4), 4-5.
15. "Karmi sobą, jak mama", *Różaniec* 2002, nr 599 (5), 4-5.
16. "Oblicze Jezusa na obliczach świadków", *Różaniec* 2002, nr 600 (6), 4-5.
17. "Oblicze, w którym ukrywa się Bóg", *Różaniec* 2002, nr 601/602 (7-8), 4-5.
18. "Portret Jezusa słowem malowany", *Różaniec* 2002, nr 603 (9), 4-5.
19. "Czas odnowić miłość", *Różaniec* 2002, nr 604 (10), 4-5.
20. "Miłość ma ostatnie słowo", *Różaniec* 2002, nr 605 (11), 4-5.
21. "Chrystus w tajemnicach światła", *Różaniec* 2002, nr 606 (12), 4-5.
22. "Modlitwa o sercu chrystologicznym", *Różaniec* 2003, nr 607 (1), 6-7.
23. "Człowiek różańcowy", *Różaniec* 2003, nr 608 (2), 5.
24. "Modlitwa z miłości się rodzi", *Różaniec* 2003, nr 609 (3), 22.

25. "Sukces świadka", *Różaniec* 2003, nr 610 (4), 17.
26. "Per Mariam... soli Deo", *Różaniec* 2003, nr 611 (5), 5.
27. "Sztuka zatrzymywania się", *Różaniec* 2003, 612 (6), 5.
28. "Kontemplacja w drodze", *Różaniec* 2003, nr 613/614 (7-8), 5.
29. "Pytanie o posłuszeństwo", *Znak* 55(2003) nr 581, 66-69.
30. "Módl się za nami, teraz...", *Różaniec* 2003, nr 615 (9), 5.
31. "Test człowieka różańcowego", *Różaniec* 2003, nr 617 (11), 5.
32. "Walka karnawału z postem", *Różaniec* 2004, nr 619 (1), 4.
33. "Przytulić się do Boga", *Różaniec* 2004, nr 621 (3), 4.
34. "V. Nie zabijaj", *Różaniec* 2004, nr 623 (5), 6-9.
35. "Serca zawsze otwarte", *Różaniec* 2004, nr 624 (6), 4.
36. "Rozmowy z seminarzystami", *Pastores* 9(2007) nr 35, 58-63.
37. "Kariera Wojciecha Sławnikowicza, czyli nieudane życie św. Wojciecha", *Pastores* 11(2009) nr 2/43, 118-123.
38. "Czy nasi bliscy są zbawieni?", *Niedziela* (ed. warszawska) 2009, nr 44 (220), I-III.

Ks. Roman BARTNICKI

Lic. nauk biblijnych, dr teologii, dr hab. teologii biblijnej, prof. nauk teologicznych

Urodził się 28 lutego 1943 r. w Rządzy k/Mińska Mazowieckiego. Rodzice: Stefan i Cecylia z Cyranów. Ukończył Liceum Ogólnokształcące w Mińsku-Maz. i uzyskał świadectwo maturalne w 1960 r. W Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie studiował w latach 1960-1966, święcenia kapłańskie otrzymał 12 czerwca 1966 z rąk ks. Prymasa S. Wyszyńskiego. W 1968 r. w Akademickim Studium Teologii Katolickiej (późniejszy Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie) uzyskał kościelny stopień licencjata teologii na podstawie pracy: *Patrystyczna interpretacja terminu ἡ κτλως* w Rz 8,19. Studium z historii egzegezy. W latach 1968-1972 studiował na sekcji biblijnej Wydziału Teologicznego KUL, gdzie uzyskał stopień naukowy doktora teologii w zakresie nauk biblijnych, broniąc 4 V 1972 r. rozprawy pt. *Uroczysty wjazd Chrystusa do Jerozolimy*. W latach 1972-1975 studiował w Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie, uzyskując 6 VI 1975 r. licencjat nauk biblijnych. Habilitował się w Akademii Teologii Katolickiej na podstawie pracy: *Uczeń Jezusa jako głosiciel Ewangelii. Tradycja i redakcja Mt 9,35-11,1*; kolokwium habilitacyjne odbyło się 28 V 1984 r. Tytuł naukowy profesora nauk teologicznych został mu nadany 30 V 1994 r. (na podstawie książki *Ewangelie synoptyczne. Geneza i interpretacja*, Warszawa 1993).

Od 1 X 1975 r. do chwili obecnej wykłada w Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie. Od 1 X 1976 r. prowadził zajęcia zlecone w ATK. W tejże uczelni z dniem 1 XI 1981 r. został mianowany adiunktem, 1 X 1985 r. mianowany na stanowisko docenta; 7 VI 1991 r. na stanowisko profesora nadzwyczajnego a 1 VIII 1997 r. mianowany na stanowisko profesora zwyczajnego. W latach 1984-1986 prowadził wykłady zlecone w Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej w Warszawie.

W ATK pełnił liczne funkcje organizacyjne. Dnia 16 IX 1987 r. został powołany na 5 lat na kierownika Katedry Historii Homiletyki, dnia 7 IV 1992 r. mianowany kierownikiem Katedry Biblistyki Nowego Testamentu, przemianowanej później na Katedrę Egzegezy Nowego Testamentu. W latach 1987-1990 pełnił funkcję prodziekana Wydziału Teologicznego ATK. W latach 1990-1995 był dziekanem Wydziału Teologicznego. W roku akademickim 1995/96 pełnił

funkcję prorektora ATK. W latach 1996-1999 był rektorem ATK. Od 1 X 1999 do 30 września 2005 pełnił funkcję rektora Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Ma ogromne zasługi dla sprawy przekształcenia Akademii Teologii Katolickiej w Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; w latach 2005-2008 był dziekanem Wydziału Teologicznego na tym Uniwersytecie.

Jest autorem 353 publikacji, wśród nich: 14 książek autorskich, 16 książek redagowanych, 86 artykułów naukowych, 6 haseł w encyklopediach, 41 recenzji, 7 tłumaczeń z jęz. obcych, 6 artykułów popularnonaukowych, 25 przedmów i wstępów do książek, 2 sprawozdania, 21 pism okazjonalnych w sprawach uczelnianych, 76 wystąpień publicznych (przemówienia inauguracyjne, laudacje, otwieranie konferencji, przemówienia opłatkowe, itp.), 19 sylwetek biograficznych (wielcy kanclerze, rektorzy, profesorowie), 6 artykułów publicystycznych, 9 homilii. Był promotorem 8 przewodów doktorskich i 48 prac magisterskich lub licencjackich. Był recenzentem dorobku naukowego i prac kandydatów do otrzymania: stanowiska profesora zwyczajnego (1), tytułu naukowego profesora (6), stanowiska profesora nadzwyczajnego (3), stopnia naukowego doktora habilitowanego (11), stopnia naukowego doktora (14), tytułu zawodowego magistra lub licencjata (około 80).

Od 1992 r. jest członkiem międzynarodowego stowarzyszenia naukowego *Studiorum Novi Testamenti Societas*. Jest członkiem Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego - od 2000, Stowarzyszenia Biblistów Polskich - od 2003, Komitetu Teologicznego Polskiej Akademii Nauk - od 2003. Jest wiceprzewodniczącym Komitetu Krajowego Towarzystwa Biblijnego w Polsce - od 2005.

Był członkiem Zarządu *Fédération des Universités Catholiques Européennes* (1997-2001), konsultorem Rady Naukowej Konferencji Episkopatu Polski (1997-2008), konsultorem Sekcji Nauk Biblijnych przy Komisji Nauki Wiary Konferencji Episkopatu Polski (1997-2010).

Kilkakrotnie uczestniczył w sympozjach biblistów austriackich i krajów Europy środkowej w Wiedniu - *Colloquium Biblicum* (1988, 1990, 1994, 1996, 2000, 2002). Brał udział w międzynarodowych kongresach nowotestamentalistów zrzeszonych w *Studiorum Novi Testamenti Societas*: w Mediolanie (1990), w Bonn (2003), w Halle (2006), w Wiedniu (2009), w Berlinie (2010).

Jako rektor uczelni brał udział w corocznych konferencjach rektorów uniwersytetów katolickich zrzeszonych w *Fédération des Universités Catholiques Européennes* (FUCE). Miejscami spotkań były: Leuven (1996), Kraków (1997), Louvain la Neuve (1998), Lizbona (1999), Mediolan (2000), Budapeszt (2001), Bilbao (2002), Warszawa (2003), Eichstätt (2004), Salamanca (2005); ponadto brał udział w zebraniach Zarządu, odbywających się przynajmniej dwa razy w roku, najczęściej w Paryżu. W dniach 1-5 VIII 2000 r. uczestniczył w konferencji rektorów uczelni należących do *Fédération International des Universités Catholiques* (FIUC) w Fremantle (Australia). W dniach 30 III - 2 IV 2005 r. brał udział w konferencji rektorów uczelni należących do EUA (*European Universities Association*) w Glasgow.

W dniu 2.04.2001 r. wygłosił referat pt. *Uniwersalizm Biblii a dorobek biblistyki polskiej* na międzynarodowym sympozjum na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Katolickiego w Budapeszcie - *Pazmany Peter Katolikus Egyetem*. Podczas konferencji rektorów w Bilbao (2002) wygłosił referat *Catholic Universities in Poland*.

W dniu 3 VII 2010 r. wygłosił konferencję pt. *Wydarzenia polskiej historii, w których w sposób szczególny ujawniła się Boża Opatrzność* na festynie w Pasaic, NJ, USA. W dniu 7 VIII 2010 r. wygłosił konferencję pt. *Opatrzność Boża w wydarzeniach lat 1382-85 i 1920* w Klubie Jagiellońskim w Verona, NJ, USA. Kilkakrotnie udzielał wywiadów w Polskim Radiu New York, Polskim Radiu Częstochowa amerykańska, Polskim Radiu Chicago. 29 VIII 2010 r. podczas 56. Pielgrzymki Duszpasterstwa Polskiego do Maria Buchen k/Lohr w Niemczech wygłosił prelekcję: *Cud nad Wisłą 1920 r. jako dar Bożej Opatrzności*.

Por. WST 13(2000) 222-227.

Publikacje

I. Książki

1. *Ewangelie synoptyczne. Geneza i interpretacja*, wydanie III uzupełnione, Warszawa: UKSW 2003, ss. 530.
Rec.: M. ROSIK, *The Polish Journal of Biblical Research* 4(2004) nr 1, 95-99; TENŹE, *Antonianum* 80(2005) nr 3, 563-566; W. RAKOCY, *Roczniki Teologiczne* 52(2005) z.1, 188-189; P. KASŁOWSKI, *Bobolanum* 16(2005) nr 1, 175-184.
2. *Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Informator* Guide Guide Wegweiser, opracował w wersji polskiej i niemieckiej R. Bartnicki, tłum. na jęz. angielski A. Pietrzak, tłum. na jęz. francuski I. Bartnicka, Warszawa: UKSW 2005, ss. 87.
3. *Będą dwoje jednym ciałem. Małżeństwo w świetle Nowego Testamentu*, Warszawa: Adam 2007, ss. 112.
4. *Sinoptičeskie evangeliâ: istoriâ vozniknoveniâ i tolkovanie*, tł. na jęz. rosyjski M. Kasânenko, S. Karpjenok, A. Pawłowa, red. Z. Zaborowski, Moskwa: Kulturnyj Centr „Duchownaja Biblioteka” 2009, ss. 464.
5. *To czyńcie na moją pamiątkę. Eucharystia w świetle Biblii*, Warszawa: Adam 2010, ss. 76 + 12 (ilustracje).
6. *Ewangeliczne opisy Męki, Niepokalanów: Wydawnictwo Ojców Franciszkanów* 2010, ss. około 165 (w druku).

II. Książki i periodyki redagowane

7. [Komitet naukowy] *Personalizm. Prawda Dobro Piękno*, Wyd. Polskie – półrocznik, od 1(2001) do 10(2006).
8. [Komitet naukowy] *Personalism. Science Philosophy Theology*, English edition – biannual, od 1(2001) do 10(2006).
9. [Redakcja] *Sprawozdanie Rektora Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego z działalności Uczelni w roku akademickim 2001 – 2002*, Warszawa: UKSW 2003, ss. 85.
10. [Redakcja] *Ksiądz Rektor Jan Łach. Kapłan i Bibliista. Księga pamiątkowa dedykowana z okazji 75 rocznicy urodzin i 50 rocznicy święceń kapłańskich*, Warszawa: UKSW 2004, ss. 435.
11. [Redakcja] *Ksiądz Rektor Jan Stępień. Żołnierz Więzień celi śmierci Profesor, Księga pamiątkowa opublikowana w 60. rocznicę Powstania Warszawskiego*, Warszawa: UKSW 2004, ss. 311.
12. [Redakcja] *Sprawozdanie Rektora Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego z działalności Uczelni w roku akademickim 2002 – 2003*, Warszawa: UKSW 2004, ss. 100.
13. [Redakcja] *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, ss. 406.
14. [Redakcja] *Chrześcijaństwo a kultura*, red. R. BARTNICKI – W. KAWECKI, Warszawa: UKSW 2006, ss. 412.
15. [Redakcja] *Pod skrzydłami Bożej Opatrzności*, red. R. BARTNICKI - M. RYŚ - J. SALIJ, Warszawa: Michalineum 2007, ss. 240.

III. Artykuły naukowe w książkach i czasopismach

16. "Fundamentalne zasady funkcjonowania uniwersytetów. Średniowieczne wzorce i współczesne dylematy", *Saeculum Christianum* 8(2001) nr 1, 201-217.

17. "Asceza w Biblii", w: *Duch i Oblubienica mówią: "Przyjdź"*. Księga Pamiątkowa dla o. prof. Augustyna Jankowskiego OSB w 85-tą rocznicę urodzin, red. W. CHROSTOWSKI, Warszawa: Vocatio 2001, 59-67.
18. "Najbardziej wzniosłe wypowiedzi św. Pawła o małżeństwie", w: *Żywe jest słowo Boże i skuteczne*. Księga Pamiątkowa dla Ks. Prof. Bernarda Wodeckiego SVD w 50. rocznicę święceń kapłańskich, red. W. CHROSTOWSKI, Warszawa: Vocatio 2001, 72-85.
19. "Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Miejsce ATK i UKSW w kościelnym szkolnictwie wyższym", w: *Wyższe szkolnictwo kościelne w Polsce. Wizja Kardynała Karola Wojtyły i jej realizacja*, Kraków: WN PAT 2002, 209-255.
20. "Pouczenie uczniów o dobrowolnej bezżenności (Mt 19,10-12)", w: *Stworzył Bóg człowieka na swój obraz*. Księga Pamiątkowa dla Biskupa Profesora Mariana Gołębiewskiego w 65. rocznicę urodzin, red. W. CHROSTOWSKI, Warszawa: Vocatio 2002, 53-58.
21. "Poglądy na małżeństwo w początkach ery chrześcijańskiej", w: *Rodzina drogą Kościoła*. Księga Jubileuszowa na 25-lecie posługi pasterskiej Biskupa Łomżyńskiego Stanisława Stefanka TChr., red. M. OZOROWSKI - W. NOWACKI, Łomża 2005, 291-305.
22. "Biblijne pojęcie życia", w: *W poszukiwaniu istoty życia*. Pamięci ks. prof. Szczepana Ślagi, red. G. BUGAJAK - A. LATAWIEC, Warszawa: UKSW 2005, 19-22.
23. "Właściwości literackie Ewangelii według św. Mateusza", w: *Bóg jest miłością (1 J 4,16)*. Studia dla Księdza Profesora Józefa Kudasiewicza w 80. rocznicę urodzin, red. W. CHROSTOWSKI, Warszawa: Vocatio 2006, 56-68.
24. "Poszukiwania struktury Ewangelii według św. Mateusza", w: *Literatura Historia Dziedzictwo*. Prace ofiarowane Profesor Teresie Kostkiewiczowej, red. T. CHACHULSKI - A. GRZEŚKOWIAK-KRAWICZ, Warszawa 2006, 539-545.
25. "Historiozbawcza rola Jana Chrzciciela (Mk 1,1-8; Mt 3,1-12; Łk 3,1-18; J 1,24-28)", w: *Ekumenizm – Teologia – Kultura*. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Profesorowi Wojciechowi Hancowi z okazji 65. rocznicy urodzin, red. K. KONECKI – Z. PAWLAK – K. RULKA, Włocławek 2006, 175-183.
26. "Dary Ducha Świętego w świetle tekstów biblijnych", *WST* 19(2006) 171-184.
27. "Krytyka narracyjna w egzegezie angielskojęzycznej", *Studia Nauk Teologicznych PAN* 2(2007) 47-62.
28. "Chrzest Jezusa w Jordanie w perspektywie historiozbawczej (Mk 1,9-11; Mt 3,13-17; Łk 3,21-22; J 1,29-34)", w: *Verbum Caro factum est*. Księga Pamiątkowa dla Księdza Profesora Tomasza Jelonka w 70. rocznicę urodzin, red. R. BOGACZ - W. CHROSTOWSKI, Warszawa: Vocatio 2007, 99-109.
29. "Wypowiedź o nadejściu królestwa Bożego (Mk 1, 15a; por. Mt 4, 17.23) jako program i centrum przepowiadania Jezusa", w: *Scio cui credidi*. Księga pamiątkowa ku czci Księdza Profesora Mariana Ruseckiego w 65. rocznicę urodzin, red. I.S. LEDWOŃ - K. KAUCHA - Z. KRZYSZOWSKI - J. MASTEJ - A. PIETRZAK, Lublin: KUL 2007, 605-616.
30. "Opatrzność Boża w dziejach narodu polskiego", w: *Pod skrzydłami Bożej Opatrzności*, red. R. BARTNICKI - M. RYŚ - J. SALIJ, Warszawa: Michalineum 2007, 51-127.
31. "Zwycięstwo w Bitwie Warszawskiej jako dar Bożej Opatrzności", *WST* 20/1(2007) 205-218.
32. "Religijne zaplecze największych polskich zwycięstw XVII wieku", w: *Patriae commodis serviens... Być Ojczyźnie pożytecznym...* Księga pamiątkowa dedykowana Prezydentowi RP Ryszardowi Kaczorowskiemu, red. W.J. Wysocki, Warszawa: UKSW 2008, 98-110.
33. "Historia i stan obecny Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie", *Studia Theologica Varsaviensia* 46(2008) nr 2, 13-70.

34. "Die Menschen und die Heiden in Mt 10, 17-18", w: *Jesus als Bote des Heils. Heilsverkündigung und Heilserfahrung in frühchristlicher Zeit*. Detlev Dormeyer zum 65. Geburtstag (SBB 60), red. L. HAUSER – F.R. PROSTMEIER – CH. GEORG-ZÖLLER, Stuttgart 2008, 29-37.
35. "Powołanie uczniów do naśladowania Jezusa", w: *Domine, ego servus Tuus. Księga Pamiątkowa z okazji 50-lecia kapłaństwa ks. oficjała dr. Stefana Kośnika*, red. J. BABIŃSKI, Warszawa: Wydawnictwo Sióstr Loretanek 2009, 297-319.
36. "Zwięzła prezentacja hipotezy synoptycznej ks. Jeana Carmignaca", w: J. CARMIGNAC, *Początki Ewangelii synoptycznych*, tł. W. RAPAŁ, Kraków – Mogilany: The Enigma Press 2009, 125-127.
37. "Treść tytułu Ewangelii według św. Marka (1,1)", WST 22/2(2009) 65-70.
38. "Kuszenie Jezusa (Mk 1,12-13; por. Mt 4,1-11; Łk 4,1-13)", w: *In Persona Christi. Księga na 80-lecie Księdza Profesora Czesława S. Bartnika*, t. 1, red. K. GÓŹDŹ, Lublin: KUL 2009, 79-88.
39. "Catering w Mk 1,12-13?", w: *Jak śmierć potężna jest miłość. Księga Pamiątkowa ku czci Księdza Profesora Juliana Warzechy SAC (1944-2009)*, red. W. CHROSTOWSKI, Żabki: Apostolicum 2009, 33-48.
40. "Przyszłość królestwa Bożego w wypowiedziach Jezusa", w: *Biblia i jej oddziaływanie: Ewangelia o Królestwie. Scripturae Lumen* 1(2009)171-188.
41. "Krótka historia interpretacji przypowieści Jezusa Chrystusa", w: *W wierności Bogu i Kościołowi. Księga Pamiątkowa dedykowana Józefowi Kardynałowi Glempowi Prymasowi Polski w 80. rocznicę urodzin*, red. M. KRECZMAŃSKI, H. MAŁECKI, Warszawa: WAW 2009, 178-190.
42. "Aspekty prawne utworzenia Wydziału Teologicznego w Radomiu", w: *Finis legis Christus. Księga Pamiątkowa dedykowana Księdzu Profesorowi Wojciechowi Góralskiemu z okazji siedemdziesiątej rocznicy urodzin*, t. 1, red. J. WROCEŃSKI - J. KRAJCZYŃSKI, Warszawa: UKSW 2009, 241-260; *Kronika Diecezji Radomskiej* 19(2010) nr 3, 332-351.
43. "Współczesna interpretacja przypowieści Jezusa Chrystusa", WST 23/2(2010) 7-24.
44. "Postulaty post-krytycznej interpretacji przypowieści Jezusa Chrystusa", w: *Trud w Panu nie jest daremny (por. 1 Kor 15,58)*. Studia ofiarowane Księdzu Profesorowi Doktorowi Habilitowanemu Janowi Załęskiemu w 70. rocznicę urodzin, red. W. Linke, Niepokalanów: WOF 2010, 99-122.
45. "Proklamacja nadejścia Królestwa Bożego w Mk 1,15a", w: *Lux lucet in tenebris. Księga Pamiątkowa z okazji nadania Prof. Bernardowi Kozirógowi doktoratu honoris causa*, t. 1, red. K. GRANT-SKIBA, Z. LEW-WOJCIECHOWSKI, Podkowa Leśna: Signa Temporis 2010, 49-60.
46. "Orędzie perykopy Marka o pustym grobie (Mk 16,1-8) w świetle analizy narracyjnej Helmuta Merkleina", w: *Biblia i jej oddziaływanie: Zmartwychwstał prawdziwie. Scripturae Lumen*. 2(2010)199-213.
47. "Modelowy charakter przemówienia Piotra w dniu Pięćdziesiątnicy (Dz 2,14-41) w kontekście relacji Łukasza o początkach ewangelizacji", w: *Ex Oriente Lux. Księga Pamiątkowa dla Księdza Profesora Antoniego Troniny*, red. W. CHROSTOWSKI, Warszawa: Stowarzyszenie Biblistów Polskich 2010, 63-89.
48. "Terytorialny zakres pierwszej misji uczniów Jezusa (Mt 10,5b-6)", w: *Nauki humanistyczne i socjologia. Księga Jubileuszowa dedykowana Księdzu Profesorowi zwyczajnemu Doktorowi habilitowanemu Józefowi M. Dołędze*, red. J. W. CZARTOSZEWSKI, Warszawa: UKSW 2010, 53-62.
49. "Polityczna mądrość Kardynała Stefana Wyszyńskiego" (rozsądek Męża Stanu czy charyzmatyczna intuicja Męża Bożego), publikowane w Katowicach

IV. Hasła w encyklopediach

50. "Akademia Teologii Katolickiej w Warszawie (ATK)", w: *Encyklopedia Pedagogiczna XXI wieku*, t.1, red. T. PILCH, Warszawa: Żak 2003, 61-62.
51. "Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego", w: *Encyklopedia Pedagogiczna XXI wieku*, t. 6, red. T. PILCH, Warszawa: Żak 2008, 1009-1012.

V. Recenzje

52. [Rec.] Wiesław PRZYCZYNA, *Kaznodziejski przekaz opowiadań biblijnych* („Redemptoris Missio” t. 18), Kraków 2000, w: *Studia Theologica Varsaviensia* 40(2002) nr 1, 185-187.
53. [Rec.] Waldemar RAKOCY, *Obraz i funkcja faryzeuszy w dziele Łukasowym (Łk Dz). Studium literacko-teologiczne*, Lublin 2000, w: *Studia Theologica Varsaviensia* 40(2002) nr 1, 187-190.
54. [Rec.] Józef KOZYRA, *Jezus Chrystus jako ARCHE. Protologia chrystologiczna pierwotnej tradycji apostoelskiej Nowego Testamentu w interpretacji rdzenia arch-* (Rozprawy Instytutu Teologiczno-Pastoralnego w Katowicach t. 4), Katowice 2001, w: *Studia Theologica Varsaviensia* 40(2002) nr 1, 190-195.
55. [Rec.] Antoni PACIOREK, *Q – Ewangelia Galilejska* (Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Źródła i monografie t. 221), Lublin 2001, w: *Studia Theologica Varsaviensia* 40(2002) nr 1, 195–199.
56. [Rec.] Stanisław HAREZGA, *Jezus i jego uczniowie. Model chrześcijańskiej formacji w Ewangelii według św. Marka*, Lublin: KUL 2006, ss. 461, w: *Studia Theologica Varsaviensia* 47(2009) nr 2, 227-230.
57. [Rec.] Janusz KRĘCIDŁO, *Nowe życie uczniów Jezusa. J 21 jako owoc eklezjologicznej releksury J 1-20 we wspólnocie Umiłowanego Ucznia*, Rozprawy i studia biblijne 33, Warszawa: Vocatio 2009, ss. 455, w: *Studia Theologica Varsaviensia* 47(2009) nr 2, 231-244.
58. [Rec.] Mieczysław MIKOŁAJCZAK, *Teologia świątyni w Ewangelii św. Marka*, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Wydział Teologiczny, Redakcja Wydawnictw, Poznań 2004, ss. 255, w: *WST* 22(2009) nr 1, 317-320.
59. [Rec.] Sławomir STASIAK, *Wywyższenie w listach św. Pawła na tle greckiej literatury klasycznej* (Bibliotheca Biblica), w: *Studia Theologica Varsaviensia* 48(2010) nr 2 (w druku).

VI. Artykuły popularnonaukowe

60. "Poznali Go po łamaniu chleba", *Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie* 80(2006) 196-204.
61. "Słowo w Biblii", w: *Słowo w kulturze współczesnej*, red. W. KAWECKI - K. FLADER, Warszawa: UKSW 2009, 81-90.

VII. Tłumaczenia z języków obcych

62. "Utwory związane ze św. Bartłojem", w: *Apokryfy Nowego Testamentu. Ewangelie apokryficzne część 2*, red. M. STAROWIEYSKI, Kraków: WAM, 2003, 753-776 (przekład R. Bartnicki - M. Starowieyski, wstęp i komentarz M. Starowieyski).

VIII. Przedmowy i wstępy do książek

63. "Słowo Rektora", w: J. LEWANDOWSKI, *Naród w dziejach zbawienia*, Warszawa: UKSW 2001, 7-8.
64. "Słowo wstępne", w: *Edukacja ekologiczna na progu XXI wieku. Stan – możliwości – programy* (Chrześcijaństwo i Edukacja ekologiczna 1), red. J.W. CZARTOSZEWSKI, Warszawa 2001, 7-8.

65. "Słowo Rektora Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego" [dedykacja tomu o. Prof. Edmundowi Morawcowi], *Studia Philosophiae Christianae* 36(2000)nr 2, 9-10; toż w: *Studia z filozofii Boga, religii i człowieka* 1(2001) 18-19.
66. "Słowo J.M. Ks. Rektora Romana Bartnickiego", w: *Ksiądz Rektor Wincenty Kwiatkowski. Uczony i człowiek. W trzydziestą rocznicę śmierci*, red. Z. FALCZYŃSKI, Warszawa: UKSW 2002, 11-12.
67. "Słowo Rektora", w: *Ocalić od zapomnienia. Profesorowie Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie we wspomnieniach wychowanków*, red. J.M. DOŁĘGA - J. MANDZIUK, Warszawa: UKSW 2002, 7-8.
68. "Słowo Rektora", *Studia Ecologiae et Bioethicae* 1(2003) 3-4.
69. "Słowo J.M. Ks. Rektora Romana Bartnickiego", w: *Ksiądz Rektor Jan Łach. Kapłan i Bibliista. Księga pamiątkowa dedykowana z okazji 75 rocznicy urodzin i 50 rocznicy święceń kapłańskich*, red. R. BARTNICKI, Warszawa: UKSW 2004, 11-12.
70. "Słowo Rektora", w: *Ksiądz Rektor Jan Stępień. Żołnierz Więzień celi śmierci Profesor, Księga pamiątkowa opublikowana w 60. rocznicę Powstania Warszawskiego*, red. R. BARTNICKI, Warszawa: UKSW 2004, 17-38.
71. "Słowo Rektora", w: *Trwać pod spojrzeniem Pana. Księga Pamiątkowa Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie dla Jego Eminencji Księdza Kardynała Józefa Glempa Prymasa Polski Arcybiskupa Warszawskiego Wielkiego Kanclerza UKSW w dwudziestą piątą rocznicę święceń biskupich*, red. A.F. DZIUBA, Warszawa: UKSW 2004, 13-14.
72. "Słowo wstępne Ks. prof. dr hab. Romana Bartnickiego, Rektora UKSW", w: *Wokół biofilozofii Kazimierza Kloskowskiego. Wybrane zagadnienia*, red. M. BAŁA, Pelplin 2004, 3-4.
73. "Słowo Rektora", w: *Wydział Teologiczny 1954-2004*, red. S. URBĄŃSKI, Warszawa: UKSW 2004, 7.
74. "Wstęp", w: *Sprawozdanie Rektora Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego z działalności Uczelni w roku akademickim 2002 – 2003*, red. R. BARTNICKI, Warszawa: UKSW 2004, 8-9.
75. "Tu zawsze byliśmy wolni", w: Z.S. JABŁOŃSKI, *Jasna Góra bliska i daleka. Ze studiów nad Sanktuarium Narodowym*, Jasna Góra – Częstochowa 2004, 9-10.
76. "Słowo wstępne Rektora", w: *Ksiądz Rektor Remigiusz Sobański. Uczony, Nauczyciel, Sędzia*, red. W. GÓRALSKI, Warszawa 2005, 9-11.
77. "Słowo wstępne Rektora UKSW", w: *Księga Pamiątkowa Wydziału Prawa Kanonicznego ATK/UKSW 1954-2004*, red. J. WROCEŃSKI - B. SZEWCZUL - S. KOBIAŁKA, Warszawa: UKSW 2005, 7-8.
78. "Słowo Dziękana Wydziału Teologicznego", w: *Chrześcijaństwo a kultura*, red. R. BARTNICKI – W. KAWECKI, Warszawa: UKSW 2006, 5-7.
79. Wstęp, w: *Informator Wydziału Teologicznego na rok akademicki 2005-2006*, Warszawa: UKSW 2006, 9-11.
80. [i W. Kaweck] "wstęp", w: *Chrześcijaństwo a kultura*, red. R. BARTNICKI – W. KAWECKI, Warszawa: UKSW 2006, 9-13.
81. [i M. Ryś] "Wprowadzenie", w: *Pod skrzydłami Bożej Opatrzności*, red. R. BARTNICKI - M. RYŚ - J. SALIJ, Warszawa: Michalineum 2007, 9-11.

IX. Pisma okazjonalne w sprawach uczelnianych

1. "Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie", w: *Stefan Kardynał Wyszyński Prymas Tysiąclecia*, red. K. PIERZCHAŁA - S. BUDZYŃSKI, Warszawa: Adam 2001, 93-96.

2. "Pismo Rektora UKSW, ks. prof. dr hab. Romana Bartnickiego do Kardynała Angelo Sodano", *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 133.
 3. "Strategia rozwoju Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie w latach 2003-2020", *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 287-296.
 4. "Sprawozdanie Rektora UKSW" [za okres 1996-2005, przedstawione Senatowi UKSW 23.06.2005 r.], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 297-312.
 5. "Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego", w: *Księga Jubileuszowa Archidiecezji Warszawskiej 1981 – 2006. 25 lat posługi pasterskiej Prymasa Polski Józefa Kardynała Glempa*, red. P. JARECKI, A. TULEJ, M. KRECZMAŃSKI, B. ŁOZIŃSKI, Warszawa: WAW 2006, 311-324.
 6. "Słowo Dziekana Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego" [z okazji jubileuszu dwudziestu pięciu lat Arcypasterskiej Posługi w archidiecezji warszawskiej J.E. Ks. Prymasa Józefa Glempa], *Studia Theologica Varsaviensia* 44(2006) nr 1, 17-22.
- X. Wystąpienia publiczne (przemówienia inauguracyjne, laudacje, otwieranie konferencji, przemówienia oplatkowe, itp.)
7. "Słowa powitania", *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2001) nr 1-2, 26-30.
 8. "Poświęcenie płaskorzeźby Ks. Kardynała S. Wyszyńskiego", *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2001) nr 3-4, 27.
 9. "Słowa powitania" [wygłoszone 8.10.2001], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2001) nr 3-4, 28-35, też w: *Wiadomości UKSW* (2001) nr 2-3, 4-6.
 10. "Przemówienie inauguracyjne" [wygłoszone 8.10.2001], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2001) nr 3-4, 36-40, też w: *Wiadomości UKSW* (2001) nr 2-3, 6-7.
 11. "Wprowadzenie do Mszy św." [transmitowanej przez Telewizję Polonia w dniu 14 października 2001 r.], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2001) nr 3-4, 51.
 12. "Przemówienie podczas promocji doktorskich i habilitacyjnych 19 października 2000 r.", *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2001) nr 3-4, 61-63.
 13. "Przemówienie podczas promocji doktorskich i habilitacyjnych 30 maja 2001 r.", *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2001) nr 3-4, 64-67.
 14. "Pożegnanie Księdza dr hab. Waldemara Wojdeckiego" [podczas pogrzebu w dniu 9 listopada 2000 r.], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2001) nr 3-4, 217-218.
 15. "Przemówienie rektora UKSW na pogrzebie Ks. Biskupa Jana Chrapka w Radomiu – 22 X 2001, *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2001) nr 3-4, 220-222; też w: *Wiadomości UKSW* (2001) nr 2-3, 13; też w: *Ślady serca. Wspomnienia o biskupie Janie Chrapku CSMA*, Marki 2001, 32-33.
 16. "Wprowadzenie do sympozjum: Sytuacja historyczna ostatniego dwudziestolecia", w: *W trosce o Kościół i naród. Dziedzictwo Prymasa Tysiąclecia. Dwadzieścia lat Kościoła w Polsce w okresie funkcji prymasowskiej Kardynała Józefa Glempa. Materiały z sympozjum 25 IV 2001*, red. S. URBĄŃSKI, Warszawa: UKSW 2001, 16-21.
 17. "Słowo Rektora", w: *W trosce o Kościół i naród. Dziedzictwo Prymasa Tysiąclecia. Dwadzieścia lat Kościoła w Polsce w okresie funkcji prymasowskiej Kardynała Józefa Glempa. Materiały z sympozjum 25 IV.2001*, red. S. URBĄŃSKI, Warszawa: UKSW 2001, 7-8.

18. "Laudacja" [ku czci Ojca Świętego Jana Pawła II], *Wiadomości UKSW* (2001) z. 4, 4.9; toż w: *Ojciec Święty Jan Paweł II Doctor Honoris Causa Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie 15 XII 2001r.*, Warszawa: UKSW 2002, 17-29; toż w: *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2002) nr 1-2, 22-26; toż w: *Zeszyty Prawnicze* 2.1 (2002), 217-220; toż w: Jan Paweł II Wielki 18 V 1920 – 16 X 1978 - 2 IV 2005, *Episteme* 50(2005), Olecko 2005, 89-92.
19. "Prehistoria Wydziału Teologicznego: Wydział Teologii na Uniwersytecie Warszawskim, Akademia Duchowna Rzymsko-Katolicka Warszawska", w: *Duchowość współczesnego Kościoła. Materiały z sympozjum z racji 185 rocznicy Wydziału Teologicznego 16 V 2002 roku*, red. S. URBĄŃSKI, Warszawa: UKSW 2002, 11-15.
20. "Słowo podczas uroczystości" [nadania doktoratu honoris causa prof. Rolandowi Hetzerowi, 17 IV 2002r.], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2002) nr 1-2, 34-35.
21. "Słowo podczas uroczystości" [nadania doktoratu honoris causa kard. Marianowi Jaworskiemu, 28 maja 2002r.], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2002) nr 1-2, 56-60.
22. "Przemówienie w dniu 28 maja 2002 r." [podczas promocji doktorskich i habilitacyjnych], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2002) nr 1-2, 80-83.
23. "Powitanie" [wygłoszone 14 X 2002 r.], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2002) nr 1-2, 97-101.
24. "Przemówienie inauguracyjne [wygłoszone 14 X 2002], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2002) nr 1-2, 102-107.
25. "Przemówienie Rektora otwierające Święto Uniwersytetu w Roku Kardynała Stefana Wyszyńskiego, 29 maja 2001r.", w: *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego* (2002) nr 1-2, 365-370.
26. "Przemówienie Jego Magnificencji Ks. prof. dr hab. Romana Bartnickiego Rektora UKSW w Warszawie rozpoczynające uroczystość wręczenia tytułu Doktora Honoris Causa Panom Profesorom Andrzejowi Stelmachowskiemu i Krzysztofowi Skubiszewskiemu, 18 grudnia 2002 r.", w: *Krzysztof Skubiszewski Doktorem Honoris Causa Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego*, Warszawa brw., 18-19; toż w: *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005)nr 1-2, 93-94.
27. "Otwarcie konferencji", w: *Materiały III Międzynarodowej Konferencji na temat: Religia i wolność religijna w Unii Europejskiej. Warszawa, 2-4 września 2002* (Prace Wydziału Nauk Prawnych 17, Kultura i Prawo III), red. J. KRUKOWSKI - O. THEISEN, Lublin 2003, 5-7.
28. "Gratulacje dla prof. dr. hab. Andrzeja Półtawskiego", *Studia Philosophiae Christianae* 34(2003) nr 2, 9.
29. "Eröffnung der Beratungen", w: *Religion und Religionsfreiheit in der Europäischen Union* (Arbeiten der Fakultät für Rechtswissenschaften 17, Kultur und Recht III), red. J. KRUKOWSKI - O. THEISEN, Lublin 2003, 5-7.
30. "Przemówienie Rektorskie" [podczas inauguracji 6 X 2003 r.], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* 2003-2005, nr 1-2, 21-23.
31. "Powitanie" [podczas inauguracji 11 X 2004 r.], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005)nr 1-2, 59-64.
32. "Przemówienie inauguracyjne" [11 X 2004 r.], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005)nr 1-2, 65-72.
33. "Przemówienie podczas otwarcia i poświęcenia Łącznika" [11 X 2004 r.], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005)nr 1-2, 87-88.

34. "Powitanie Gości" [doktorat honoris causa profesorów Andrzeja Stelmachowskiego i Krzysztofa Skubiszewskiego, 18.12.2002 r.], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005)nr 1-2, 89-92.
35. "Przemówienie podczas uroczystości wręczenia doktoratu honoris causa Jego Eminencji Księdzu Kardynałowi Angelo Sodano" [18 VI 2003 r.], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005)nr 1-2, 135-136.
36. "Wystąpienie Rektora podczas przyjęcia" [18.06.2003 r.], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005)nr 1-2, 169-170.
37. "Słowo otwierające uroczystość wręczenia dyplomu doktora honoris causa JEm. Ks. Kardynałowi Eduardowi M. Eganowi" [29 IV 2004 r.], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005)nr 1-2, 173-174.
38. "Przemówienie Rektora podczas Świąta UKSW" (połączonego z uroczystością wręczenia nagród Rektora oraz dyplomów doktora i doktora habilitowanego) [28 V 2003 r.], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 189-193.
39. "Słowo Rektora Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego" [na jubileusz 85-lecia ks. prof. Tadeusza Ślipki], *Studia Philosophiae Christianae* 40(2004) nr 1, 9.
40. "Przemówienie otwierające konferencję" [w 60. rocznicę Powstania Warszawskiego, 27.05.2004 r.], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 197-200.
41. "Przemówienie podczas Świąta UKSW oraz promocji doktorskich i habilitacyjnych" [28 V 2004 r.], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 248-253.
42. "Przemówienie podczas Świąta UKSW oraz promocji doktorskich i habilitacyjnych" [28 V 2005 r.], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 255-259.
43. "Przemówienie powitalne" [podczas konferencji Federacji Uniwersytetów Katolickich Europy (FUCE) w UKSW, 9 V 2003 r.], *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 263-265.
44. "Przemówienie Rektora podczas Spotkania Oplatkowego w UKSW 15 grudnia 2004 r.", *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 322-325.
45. "Przemówienie wygłoszone w dniu 9 stycznia 2001 r. podczas spotkania Senatu UKSW i Chóru akademickiego z JEm. Ks. Kardynałem Prymasem Józefem Glempem w Jego Rezydencji", *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 326-328.
46. "Wystąpienie Rektora podczas noworocznej wizyty przedstawicieli Uniwersytetu u Księdza Prymasa 8 stycznia 2002 r.", *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 329-332.
47. "Przemówienie wygłoszone w dniu 8 stycznia 2004 r. podczas spotkania Senatu UKSW i Chóru akademickiego z JEm. Ks. Kardynałem Prymasem Józefem Glempem w Jego Rezydencji", *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 333-341.
48. "Przemówienie wygłoszone podczas Pierwszego Zjazdu Absolwentów ATK i UKSW 25 września 2004 r.", *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 342-348.
49. "Przemówienie Rektora podczas poświęcenia i wmurowania kamienia węgielnego kaplicy na Młocinach w dniu 21 marca 2005 r.", *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 349-353.

50. "Otwarcie konferencji *Zjednoczenie Europy jako wyzwanie dla Kościoła*, która odbyła się w UKSW 1 marca 2001 roku", *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 354-356.
51. "Otwarcie sympozjum Sekcji Teologii Moralnej Wydziału Teologicznego UKSW w dniu 13 maja 2002 r.: „Globalizacja. Szansa czy zagrożenie w rozwoju społeczeństw?”, *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 357-358.
52. "Słowo Rektora otwierające sympozjum nt. *Promocja rodziny w Polsce ze strony Kościoła i Państwa po roku 1980* zorganizowane przez Instytut Studiów nad Rodziną 17 listopada 2002 r.", *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 359-360.
53. "Słowo Rektora otwierające konferencję „Biskup jako Pasterz pośród swego ludu. Wątki zaangażowania pasterskiego Księdza Prymasa Józefa Glempa” zorganizowaną przez Wydział Prawa Kanonicznego z okazji 25. rocznicy otrzymania sakry biskupiej przez Księdza Prymasa Józefa Glempa, 19 maja 2004 r.", *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 361-362.
54. "Słowo Rektora otwierające konferencję *Religia i liberalizm w trzeciej Rzeczypospolitej* zorganizowaną przez Instytut Politologii UKSW w dniu 10 listopada 2004 r., *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 363-364.
55. "Przesłanie z okazji 30. rocznicy powstania Instytutu Studiów nad Rodziną UKSW podczas Międzynarodowego Sympozjum nt. *Przyszłość ludzkości idzie przez rodzinę* 23 IV 2005, *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 365-366.
56. "Przemówienie na pogrzebie śp. ks. bp. prof. dr hab. Bohdana Bejzego w katedrze łódzkiej 23 marca 2005 r.", *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 367-369.
57. "Wspomnienie o Ojcu Świętym Janie Pawle II, wygłoszone po Jego śmierci podczas nadzwyczajnego posiedzenia Senatu w dniu 7 kwietnia 2005 r.", *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 370-376.
58. "Przemówienie Rektora podczas Spotkania Oplatkowego w UKSW 20 grudnia 2000 r.", *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 313-318.
59. "Przemówienie Rektora podczas Spotkania Oplatkowego w UKSW 15 grudnia 2003 r.", *Kroniki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie* (2003-2005) nr 1-2, 319-321.
60. "Wspomnienie o ks. prof. dr. hab. Tadeuszu Gogolewskim, wygłoszone na pogrzebie w dniu 19 września 2003 r. w kościele Sióstr Wizytek", *Studia Theologica Varsaviensia* 42(2004) nr 1, 11-14.
61. "Prymas Tysiąclecia - inicjator i architekt Peregrynacji Wizerunku Matki Bożej Jasnogórskiej", w: *Peregrynacja Wizerunku Matki Bożej Jasnogórskiej w duchowym krajobrazie Polski ku przyszłości (1957-2007). Ogólnopolskie Sympozjum Mariologiczno-Maryjne Jasna Góra 4-5 maja 2007 r.*, red. Z.S. JABŁOŃSKI, Jasna Góra-Częstochowa: Paulinianum 2007, 38-44.
62. "Słowo powitania", w: *Benedictus qui venit in nomine Domini. Sympozjum Międzynarodowe Cooperatores Veritatis Joseph Ratzinger/Benedykt XVI, Radom, 20-21 maja 2006. Simposio Internazionale Cooperatores Veritatis Joseph Ratzinger/Benedetto XVI, Radom, 20-21 maggio 2006. Międzynarodowa Konferencja Naukowa Ecclesia Christi, Warszawa, 22 maja 2006. Conferenza Scientifica Internazionale Ecclesia Christi, Varsavia, 22 maggio 2006*, red. R. KARWACKI, Radom: AVE 2009, 33.
63. "Benvenuto", w: *Benedictus qui venit in nomine Domini, tamże*, 34.
64. "Słowo powitania", w: *Benedictus qui venit in nomine Domini, tamże*, 389.
65. "Indirizzo di saluto", w: *Benedictus qui venit in nomine Domini, tamże*, 390.

XI. Rozmowy i wywiady

66. "W dobie relatywizmu szukać prawdy" – Rozmowa z Jego Magnificencją księdzem prof. drem hab. Romanem Bartnickim, rektorem Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie - rozmawiał Eugeniusz Sakowicz, *Homo Dei* 71(2001) nr 3, 107-113.
67. "Jesteśmy optymistami" [z rektorem UKSW, ks. Romanem Bartnickim rozmawiał Hubert Jerzy Kaczmarek], *Wiadomości UKSW* 2001, nr 1, s. 3.
68. "Nowe kierunki studiów na UKSW", [z ks.prof. Romanem Bartnickim rozmawiała Milena Kindziuk], *Niedziela warszawska* 12 V 2002, s. I i VI.
69. "Musimy poprawiać warunki studiowania" [z rektorem UKSW, ks. Romanem Bartnickim rozmawiał Hubert Jerzy Kaczmarek], *Wiadomości UKSW* (2002) nr 2-3, s. 4-5.
70. "UKSW krzepnie". Z ks. prof. Romanem Bartnickim, rektorem Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, rozmawia Piotr Nisztor, *Niedziela Warszawska* 24 X 2004, s. I i VI.
71. "Ewangelie spoza kanonu" [rozmawiał Sławomir Sowa], *Dziennik Łódzki* 24 – 26 grudnia 2005, s. 15.

XII. Sylwetki biograficzne (wielcy kanclerze, rektorzy, profesorowie, itp.)

72. "Wkład kard. Józefa Glempa w dzieło utworzenia w Warszawie Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego", w: *Czynić sprawiedliwość w miłości*. Księga Pamiątkowa od Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego dla Jego Eminencji Józefa Kardynała Glempa w dwudziestą rocznicę posługi Prymasowskiej, red. W. CHROSTOWSKI, Warszawa: UKSW 2001, 11-22.
73. "Wielki Kanclerz Akademii Teologii Katolickiej", w: *Caritati in Iustitia. Dwadzieścia lat posługi prymasowskiej kardynała Józefa Glempa*, red. S. BUDZYŃSKI, I. BURCHACKA, A. WIECZOREK, Warszawa: Adam 2001, 201-204.
74. "Był wspaniałym wychowawcą", w: *Ministrare znaczy służyć. Bp Władysław Miziołek (1914-2000)*, red. G. KALBARCZYK, S. BUDZYŃSKI, A. MAZUREK, Warszawa: Adam 2001, 57-61.
75. "Ks. Profesor Wincenty Kwiatkowski" – rektor walki o przetrwanie ATK, w: *Ksiądz Rektor Wincenty Kwiatkowski. Uczony i człowiek. W trzydziątą rocznicę śmierci*, red. Z. Falczyński, Warszawa: UKSW 2002, 41-48.
76. "Zasługi kard. Józefa Glempa dla powstania Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego", w: *Prymas Polski Kardynał Józef Glemp Doktor Honoris Causa Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie 8 X 2001r.*, red. S. URBAŃSKI - H. Cz. PODOLSKI, Warszawa: UKSW 2002, 9-15.
77. "Ks. prof. dr hab. Jan Łach – dziekan i rektor ATK", w: *Ksiądz Rektor Jan Łach. Kapłan i Biblista. Księga pamiątkowa dedykowana z okazji 75 rocznicy urodzin i 50 rocznicy święceń kapłańskich*, red. R. BARTNICKI, Warszawa: UKSW 2004, 51-61.
78. "Ks. prof. dr hab. Jan Stępień – prorektor i rektor Akademii Teologii Katolickiej", w: *Ksiądz Rektor Jan Stępień. Żołnierz Więzień celi śmierci Profesor, Księga pamiątkowa opublikowana w 60. rocznicę Powstania Warszawskiego*, red. R. BARTNICKI, Warszawa: UKSW 2004, 17-38.
79. "Ksiądz Prymas Józef Glemp a Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego", w: *Trwać pod spojrzeniem Pana. Księga Pamiątkowa dla Jego Eminencji Księdza Kardynała Józefa Glempa Prymasa Polski Arcybiskupa Warszawskiego Wielkiego Kanclerza UKSW w dwudziestą piątą rocznicę święceń biskupich*, red. A.F. DZIUBA, Warszawa: UKSW 2004, 27-34.
80. "Sylwetka naukowa ks. prof. dr. hab. Stanisława Mędały CM", *Collectanea Theologica* 75(2005) fasc. 3, 7-16.
81. "Służył Bogu poprzez naukę", w: *Uczył kochać Kościół. Ksiądz Tadeusz Gogolewski we wspomnieniach*, red. P. Bieliński, Warszawa: WAW 2006, 143-145.

82. "Księdzu Profesorowi Lucjanowi Balterowi na siedemdziesiąte urodziny", *Studia Theologica Varsaviensia* 44(2006) nr 2, 13-18.
83. "Księdzu Arcybiskupowi Edwardowi Ozorowskiemu z okazji objęcia urzędu Metropolity Białostockiego", *Studia Theologica Varsaviensia* 45(2007) nr 1, 15-18.
84. "Wspomnienie Księdza Profesora Jana Pryszmonta, *Studia Theologica Varsaviensia* 46(2008) nr 1, 15-18.
85. "Opinia w sprawie nadania tytułu doktora honoris causa Jego Ekscelencji Księdzu Arcybiskupowi Profesorowi Edwardowi Ozorowskiemu Metropolicie Białostockiemu", w: *Arcybiskup Edward Ozorowski Doctor honoris causa Uniwersytetu w Białymstoku*, red. M. SZYSZKONKONDEJ i in., Białystok: Wyd. Uniwersytetu w Białymstoku 2008, 17-21.
86. "Potrójny jubileusz Księdza Profesora Jana Łacha", *Zeszyty Naukowe Stowarzyszenia Bibliotów Polskich* 5(2008) 345-356.
87. "Słowa wdzięczności dla Ojca Profesora Pawła Placyda Ogórka OCD z okazji siedemdziesiątej rocznicy urodzin", *Studia Theologica Varsaviensia* 46(2008) nr 2, 71-72.
88. "Ks. prof. dr hab. Antoni Lewek – twórca Instytutu Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa na UKSW", *Kultura – Media – Teologia* 2(2010) nr 2, 64-77, www.kmt.uksw.edu.pl
89. "Promotor studiów niestacjonarnych na Wydziale Teologicznym" - Ks. prof. Lucjan Balter SAC – kapłan i teolog, *Communio* 30(2010) nr 3-4(171-172) 35-39.
90. "Filozof przyrody i ekolog", w: *Księga Jubileuszowa. Ks. Józef Marcełi Dołęga – pokorny uczony, człowiek o wielkim sercu* (Episteme 100), red. J. SOKOŁOWSKI, Wydawnictwo UKSW, Warszawa - Łomża 2010, 281-284.

XIII. Publicystyka

91. "Mój pobyt w Rzymie", w: *Historia i współczesność*, t. 3 (Papieski Instytut Polski w Rzymie), red. Z. Kiernikowski - J. Grabowska - B. Kondracka, Rzym 2001, 27-30.
92. "Eine Kapelle für den Campus der Uni. Professor Dr Roman Bartnicki sucht Sponsoren für den Bau", *Rhein-Neckar-Zeitung* z dn. 19 VIII 2003, s. 7.
93. "Kapelle soll den Mittelpunkt bilden". Professor Bartnicki stellt seine Arbeit als Universitäts-Rektor vor/Suche nach Sponsoren, *Fränkische Nachrichten* z dn. 21 VIII 2003, s. 24.
94. "Moje spotkania z Ojcem Świętym", *Nasze Bielany* (Miesięcznik Urzędu Dzielnicy Bielany m.st. Warszawy), kwiecień 2005, s. 5.
95. "Wybory 4 czerwca 1989 r. wspomina ks. prof. Roman Bartnicki, honorowy obywatel Dzielnicy Bielany", *Nasze Bielany* nr 5/2009, s. 5.

Ks. Dariusz Kazimierz BARTOSZEWICZ

Dr teologii biblijnej

Urodzony 2 listopada 1970 r. w Piasecznie. Szkołę Podstawową ukończył w Piasecznie. Naukę kontynuował w LIII Liceum Ogólnokształcącym pw. św. Augustyna w Warszawie, które ukończył w 1989 r. zdając egzamin dojrzałości.

W okresie od 1 października 1989 r. do 25 maja 1996 r. był alumnem Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego pw. św. Jana Chrzyciela w Warszawie. Przez przyjęcie dnia 25 maja 1996 r. w katedrze warszawskiej z rąk JE. Józefa Kardynała Glempa, Prymasa Polski święceń prezbiteratu został kapłanem Archidiecezji Warszawskiej.

W czasie formacji seminaryjnej (od 1989 do 1996 r.) studiował filozofię i teologię w Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie sekcja św. Jana Chrzyciela. Po ukończeniu studiów uzyskał tytuł magistra teologii na podstawie pracy: *Interpretacja napisu: mene, mene, tekem ufar-sin – Dn 5, 25*, napisanej pod kierunkiem ks. dr hab. Stanisława Kura. W roku akademickim

1996/97 był uczestnikiem kursu licencjackiego. Praca magisterska została decyzją Rady Wydziału uznana za licencjacką i po jej obronie 28 maja 1997 r. nadany został przez Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie stopień licencjata (kanonicznego) teologii w specjalności teologii biblijno - pastoralnej. W latach 1997 - 1999 odbył dwuletnie studia doktoranckie w Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie. Dnia 25 maja 1999 r. obronił rozprawę doktorską: *Huryckie reminiscencje w Pięcioksięgu i Dziele Deuteronomistycznym* i uzyskał stopień naukowy doktora teologii w specjalności biblijno - pastoralnej. Promotorem pracy był ks. dr hab. Stanisław Kur, zaś recenzentami ks. prof. dr hab. Ryszard Rumianek i ks. prof. dr hab. Roman Krawczyk.

Od 1 października 1999 r. do 30 września 2007 r. był wykładowcą w Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie. Dnia 1 października 2007 r. został zatrudniony jako adiunkt w Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie a następnie mianowany na ten urząd przez JE Kazimierza Nycza Arcybiskupa Metropolite Warszawskiego, Wielkiego Kanclerza PWTW. Dotychczas prowadził następujące zajęcia dydaktyczne w PWTW sekcja św. Jana Chrzciciela: w ramach kursu licencjackiego i doktoranckiego: wykład monograficzny pt. *Prawo i sprawiedliwość w starożytnym Izraelu*; w ramach studiów magisterskich cykl IA (stacjonarny) ćwiczenia ze Starego Testamentu w WMSD w Warszawie, wykłady i ćwiczenia z Nowego Testamentu WSD w Siedlcach; cykl I B (niestacjonarny): wykład monograficzny pt.: *Instytucje religijne Izraela w Starym Testamencie*, oraz wykłady kursoryczne: *Introdukcja biblijna*, *Stary Testament - księgi historyczne*, *Stary Testament - księgi dydaktyczne*, *Stary Testament - księgi prorockie*, *Teologia biblijna*; w Wyższych Zawodowych Studiach Katechetycznych wykład pt. *Stary Testament - księgi historyczne*. W sekcji Bobolanum PWTW: wykład *Teologia biblijna*.

Od 1 października 2001 r. prowadzi seminarium magisterskie ze Starego Testamentu w PWT w Warszawie. Dotychczas obronionych zostało osiem prac magisterskich napisanych pod jego kierunkiem. Ponadto od 1 października 2007 r. do 30 września 2010 był Sekretarzem PWT w Warszawie oraz koordynatorem CIBnS. Od 6 marca 2008 r. jest sekretarzem redakcji Warszawskich Studiów Teologicznych. Od 1 października 2008 r. prowadzi wykłady zlecone na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Dotychczas prowadził wykłady: Stary Testament księgi prorockie, Księga Psalmów, Dzieje Apostolskie i Listy św. Pawła, Introdukcja biblijna. Od października 2002 r. do czerwca 2009 r. wykładał wybrane zagadnienia z Pisma Świętego w nowicjacie oraz junioracie Sióstr Opatrzności Bożej w Grodzisku Mazowieckim w łącznym wymiarze ok. 90 godzin wykładowych rocznie. Od września 2007 r. do czerwca 2009 r. wykładał Teologię biblijną Starego i Nowego Testamentu w nowicjacie Sióstr Werbistek w Sulejówku.

Jest aktywnym członkiem towarzystw i stowarzyszeń naukowych: Od 2000 r. należy do Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego im. bł. ks. R. Archutowskiego. Od 2002 r. pełni w nim funkcję członka Zarządu (w kadencji 2002-2005 skarbnika, zaś w kadencjach 2005-2008 oraz 2008-2011 sekretarza); od 2002 r. jest członkiem Polskiego Towarzystwa Orientalistycznego. Uczestniczył w wielu sesjach naukowych Towarzystwa w Warszawie; od 2006 r. jest członkiem Stowarzyszenia Biblistów Polskich. Uczestniczył w sympozjach organizowanych przez Stowarzyszenie w Kaliszu (2006), w Pelplinie (2007), Wrocławiu (2008) i Tarnowie (2010).

W latach 2006-2008 pełnił funkcję zastępcy diecezjalnego moderatora ogólnopolskiego stowarzyszenia *Dzieło Biblijne im. Jana Pawła II*. Był członkiem zespołu redakcyjnego *Przeglądu Biblijnego*.

Por. WST 13(2000) 227-228.

Publikacje

I. Książki własne

1. *Instytucje biblijne*, seria *Pomoce naukowe* t.1, Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 2003, ss. 81.

2. *Introdukcja biblijna*, seria *Podręczniki* t.5, Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 2007, ss. 84.

II. Książki redagowane

3. *Przed Twym Miłosierdziem księga pamiątkowa na 1. ćwierćwiecze święceń kapłańskich i na 1. półwiecze życia Proboszcza Ks. Kanonika Dr Zbigniewa Godlewskiego*, red. D. Bartoszewicz i A. Jaczewski, Warszawa: wyd. Stampa 2010. ss. 954.

III. Komentarze do Pisma Świętego

4. "Wstęp, komentarz i przypisy do Księgi Sędziów", w: *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Najnowszy przekład z języków oryginalnych z komentarzem*, Częstochowa: Edycja św. Pawła 2008, 453-495.
5. "Komentarz do Księgi Judyty", w: *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Najnowszy przekład z języków oryginalnych z komentarzem*, Częstochowa: Edycja św. Pawła 2008, 913-940.

IV. Publikacje w dziełach zbiorowych

6. "Próby ustalenia znaczenia napisu z Dn 5,25", w: *Stworzył Bóg człowieka na Swój obraz*, Księga pamiątkowa dla ks. prof. bpa Mariana Gołębiewskiego w 65. rocznicę urodzin, zebrał i oprac. W. Chrostowski, Warszawa: Vocatio, 2002, 59-70.
7. "Analiza porównawcza współczesnych interpretacji napisu z Dn 5,25 i tłumaczenia podanego przez Daniela", w: *Miłość wytrwa do końca*, Księga pamiątkowa dla Księdza Profesora Stanisława Pisarka w 50. rocznicę święceń kapłańskich i 75. rocznicę urodzin, zebrał i oprac. W. Chrostowski, Warszawa: Vocatio 2004, 71-81.
8. "Infernalne rozumienie symboliki lwa w opowiadaniu Sdz 14, 5-9", w: *Przemawiaj do nich moimi słowami*, Księga pamiątkowa dedykowana Jego Magnificencji Księdzu Rektorowi Profesorowi Ryszardowi Rumiankowi w 35. rocznicę kapłaństwa i 60. rocznicę urodzin, opr. Z. Godlewski, Warszawa: wyd. Stampa 2007, 31-38.
9. "Znak bratobójcy (Rdz 4,15) – kara czy ochrona?", w: *Małżeństwo i rodzina od Biblii po współczesność*, red. A. Najda, Warszawa: wyd. Instytut Papieża Jana Pawła II 2008, 149-156.
10. "Wpływ reformy Ezdrasza i Nehemiasza na obraz świątyni w Księdze Judyty", w: *Przed Twym Miłosierdziem*. Księga pamiątkowa na 1. ćwierćwiecze święceń kapłańskich i na 1. półwiecze życia Proboszcza Ks. Kanonika Dr Zbigniewa Godlewskiego, red. D. Bartoszewicz i A. Jaczewski, Warszawa : Stampa 2010, 67-73.
11. "Hermeneutyczne i teologiczne konsekwencje weryfikacji tezy o historyczności Patriarchów", w: *Trud w Panu nie jest daremny por. 1 Kor 15,58*. Studia ofiarowane Księdzu Profesorowi Doktorowi Habilitowanemu Janowi Załęskiemu w 70. rocznicę urodzin, red. W. Linke, Niepokalanów: WOF 2010, 123-139.

V. Artykuły naukowe

12. "Czy biblijni Chiwici mogą być utożsamiani z Hurytami", *WST* 12 (1999), 21-28.
13. "Onomastyczne reminiscencje huryckie w Starym Testamencie", *Przegląd Orientalistyczny* 2002, nr 1-2 / 200-201, 85-94.
14. "Wpływy języka huryckiego na hebrajski język biblijny", *Roczniki Teologiczne Warszawsko - Praskie* 2 (2002), 25-37.
15. "Hurycka geneza wybranych instytucji społecznych Starego Testamentu", *WST* 15(2002), 21-32.

16. "Przyczyna trudności w odczytaniu inskrypcji z Księgi Daniela (5,25)", *WST* 16(2003), 35-43.
17. "Falsyfikacja tezy o huryckiej genezie Hyksosów", *Roczniki Teologiczne Warszawsko - Praskie* 3 (2003), 59-68.
18. "Reforma Ezdrasza i Nehemiasza jako fundament rabinicznej przebudowy judaizmu", *WST* 17(2004), 21-29.
19. "Ocena zasadności stosowania wypowiedzi z Rdz 4,15 jako argumentu przeciwko karze śmierci", *WST* 18(2005), 127-133.
20. "Czy biblijni Choryci mogą być utożsamiani z Hurytami?", *Przegląd Orientalistyczny* 2006, nr 3-4 / 218-219, 147-153.
21. "Oblubienica z Pieśni nad Pieśniami i Judyty - dwa ujęcia paradygmatu miłości", *Laetare* 2006, nr 20/21, 38-46.
22. "Interpretacja starotestamentalnego prawa kultycznego jako przejawu miłosierdzia Prawodawcy na wybranych przykładach", *WST* 20(2007), 29-36.
23. "Zniszczenie ziemi w Księdze Judyty jako sposób wystąpienia szatana przeciwko Bogu", *Studia Ecologiae et Bioethicae* 5 (2007), 429-436.
24. "Ocena możliwości pogodzenia hellenizmu z judaizmem w drugim wieku przed Chr.", *WST* 21 (2008), 147-153.
25. "Biblijne oceny postępowania braci Diny w Księdze Rodzaju i Księdze Judyty; analiza komparatystyczna", *WST* 23/2(2010), 217-223.

VI. Hasła encyklopedyczne

26. "*Mene tekel ufarsin*" (hasło artykułowe), w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 12, Lublin 2008, 534-535.
27. "Nabonid" (hasło biograficzne), w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 13, Lublin 2009, 610-611.
28. "Nabopalassar" (hasło biograficzne), w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 13, Lublin 2009, 611.
29. "Nebukadnezar" (hasło biograficzne), w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 13, Lublin 2009, 879.
30. "Nieczystość ujęcie biblijne" (hasło artykułowe), w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 13, Lublin 2009, 1043.
31. "Nienawiść" – ujęcie biblijne (hasło artykułowe), w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 13, Lublin 2009, 1145-1146.

VII. Recenzje

32. Z. GODLEWSKI, *Oto Ja wam daję Ducha*, Warszawa 2000, w: *Collectanea Theologica* 4 (2001), 216-217.
33. P. BRIKS, *Radość Boga w Starym Testamencie*, Warszawa 2000, w: *WST* 14 (2001), 261-263.
34. T. BRZEGOWY, M. GOŁĘBIEWSKI, J. FRANKOWSKI, A. STRUS, *Wielki świat starotestamentalnych proroków*, t.1-2, Warszawa 2001, w: *WST* 14 (2001), 263-264.
35. M. SZRAM, *Duchowy sens liczb w alegorycznej egzegezie aleksandryjskiej (II-Vw.)*, Lublin 2001, w: *WST* 15 (2002), 255-257.
36. A. TRONINA, *Biblia w Qumran*, Kraków 2001, w: *WST* 15 (2002), 257-258.
37. J. SYNOWIEC, *Gatunki literackie w Starym Testamencie*, Kraków 2003, ss.490, w: *WST* 16 (2003), 275-276.
38. B. GÓRKA, *Biblia i cywilizacja Boga*, Kraków 2004, ss. 192, w: *WST* 17 (2004) 306-308.

39. A. LACOCQUE P. RICOEUR, *Myśleć biblijnie*, tł. E. Mukoid M. Tarnowska, Kraków 2003, ss.467, w: *Studia Loviciensia* 6 (2004), 269-271.
40. R. de VAUX OP, *Instytucje Starego Testamentu*, tł. T. Brzegowy, Poznań 2004, ss. 692, w: *WST* 18(2005), 318-320.
41. *Interpretacja i symbolika*, red. T. Jelonek, L. Rotter, Kraków 2006, ss. 160, w: *WST* 20(2007), 299-301.
42. B. STRZAŁKOWSKA, *Rozporządzenia dotyczące kobiet w Kpł 15*, Rozprawy i Studia Biblijne 20, Vocatio, Warszawa 2006, ss. 206, w: *WST* 20(2007), 301-302.
43. H. EILSTEIN, *Biblia w ręku ateisty*, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 2006, ss. 699, w: *WST* 21(2008), 268-270.

VIII. Artykuł popularno – naukowy

44. "Dawne komentarze do Księgi Daniela w zbiorach biblioteki Seminarium Warszawskiego", *Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie* 2001, nr 8/958, 1398-1404.

IX. Sprawozdania

45. "Kronika III kadencji (2005-2008) Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego im. ks. Romana Archutowskiego" (współautor), *WST* 21(2008), 309-314.
46. "Kronika Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie Sekcja św. Jana Chrzciciela za rok akademicki 2007/2008", *WST* 21(2008), 281-308.
47. "Kronika Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie Sekcja św. Jana Chrzciciela za rok akademicki 2008/2009", *WST* 22(2009) 363-378.

Ks. Grzegorz BERESZYŃSKI

Dr teologii

Urodzony 9 czerwca 1964 r. w Kielcach. Świadczenie dojrzałości uzyskał w 1983 r. W latach 1983-1989 studiował w WMSD w Warszawie. Świecenia kapłańskie przyjął 20 V 1989 r. Tytuł magistra teologii w zakresie liturgiki otrzymał na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie w 1989 r. na podstawie pracy: *Teologia diakonatu w odnowionym obrzędzie święceń*, napisanej pod kierunkiem ks. prof. Jana Miazka. Licencjat teologii uzyskał w PWTW w 1994 r. W tymże samym roku podjął studia specjalistyczne w zakresie liturgiki na KUL. W trakcie studiów na KUL (1994-1998) przebywał na stypendium naukowym na Uniwersytecie w Monachium. Stopień naukowy doktora teologii uzyskał na KUL w 1998 r. na podstawie rozprawy pt.: *Realizacja reformy liturgicznej Soboru Watykańskiego II w Archidiecezji Warszawskiej w latach 1963-1992*. napisanej pod kierunkiem ks. prof. Jerzego Kopcia. Recenzentami w przewodzie doktorskim byli : ks. prof. Helmut Sobeczko i ks. prof. Władysław Głowa. Praca została wydana drukiem w roku 2000 w wydawnictwie Centrum Duszpasterstwa Archidiecezji Warszawskiej.

Od 1998 prowadził wykłady z liturgiki na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie i na Wyższych Zawodowych Studiach Katechetycznych. Od 2005 r. pracuje na stanowisku adiunkta na Wydziale Teologicznym UKSW (Sekcja Liturgiki).

Brał udział w wielu kongresach dotyczących zagadnień liturgicznych, na niektórych z nich wygłosił referaty, opublikowane następnie drukiem. *Miejsce chrzcielnicy: przy ołtarzu – przy kruchcie – baptysterium*, referat wygłoszony podczas II Seminarium Kurii Metropolitalnej Warszawskiej nt. *Architektura i sztuka kościołów w świetle liturgii. Dawne i nowe wnętrza kościołów wobec potrzeb odnowionej liturgii*, Warszawa, 21 X 2010 r. Brał udział w wielu sympozjach i zjazdach naukowych organizowanych na UKSW, przykładowo: *Chrześcijaństwo a kultura* (2006),

Architektura w służbie liturgii (2007), *Autorytet Pisma Świętego w Kościele* (2007), *Katecheza specjalna – teraźniejszość i przyszłość* (2007), *Liturgia jako locus hermeneuticus* (2008), *Liturgia rodząca piękno* (2008). Wziął udział w corocznych sympozjach wykładowców liturgiki na Wydziałach Teologicznych i w Wyższych Seminariach Duchownych, przykładowo: *Kultura – Kult – Liturgia*, Warszawa – Praga (2006), *Duchowość liturgiczna w świetle sakramentu chrztu*, Gdańsk (2007), *Ordinatio presbyterorum. Liturgia, teologia, ministerium (do Soboru Trydenckiego)*, Katowice (2010). Uczestniczył także w sympozjum *Studium holokaustu*, w Jerozolimie (2007).

Por. WST 13(2000) 228.

Publikacje

I. Książki

1. *Reforma liturgiczna Soboru Watykańskiego II w Archidiecezji Warszawskiej 1963-1992*, Warszawa: Centrum Duszpasterstwa Archidiecezji Warszawskiej 2000, ss. 488.
2. *Wizyta Apostolska Ojca Świętego Benedykta XVI w Polsce, Trwajcie mocni w wierze*, Warszawa 26 maja 2006, Warszawa 2006. (oprac.)
3. *Dzień modlitwy i pokuty duchowieństwa polskiego w Archidiecezji Warszawskiej i Diecezji Warszawsko – Praskiej, Środa popielcowa 21 lutego 2007*, Warszawa 2007. (oprac.)
4. *Beatyfikacja sługi Bożego ks. Jerzego Popiełuszki 6 czerwca 2010* Warszawa, Warszawa 2010. (oprac.)

II. Artykuły naukowe

5. "Sakrament święceń, w: *Wyznawać wiarę dzisiaj, Katecheza dorosłych na podstawie Katechizmu Kościoła Katolickiego*, red. S. ŁABENDOWICZ, Sandomierz 1999, 404-409.
6. "Symbolika chrzcielna, w: *Chrzest na nowo odczytany*, red. J. DECYK, Warszawa 2001, 103-116.
7. "Umiłować Chrystusa w liturgii – refleksje pastoralne", *Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie* 42(2002) nr 11, 1653-1668.
8. "Odnowa liturgii w Archidiecezji Warszawskiej", *Roczniki Teologiczne* 50(2003) z. 8, 293-310.
9. "Trzecie wydanie Mszału Rzymskiego – prezentacja zmian", *WST* 18(2005) 209-220.
10. "Misje parafialne – obecny stan i wskazania na przyszłość", w: *Confitemini Domino, quoniam bonus, Księga pamiątkowa dedykowana śp. Księdzu Profesorowi Adamowi Durakowi SDB (1949-2005)*, red. J. NOWAK, Warszawa 2007, 483-490.
11. "Przyjdź, Panie, nie zwlekaj. Liturgia i pobożność ludowa Adwentu", *WST* 18/2(2010) 192-204.
12. "Miejsce chrzcielnic: przy ołtarzu – przy kruchcie – baptysterium", w: *Architektura i sztuka kościołów w świetle liturgii. Dawne i nowe wnętrza kościołów wobec potrzeb odnowionej liturgii*, Warszawa 2010, 43-58.
13. "Sakrament małżeństwa. Liturgia i zwyczaje" – artykuł oddany do druku w Instytucie Jana Pawła II w Warszawie. (2010).

Ks. Janusz BODZON

Dr prawa kanonicznego

Por. WST 13(2000) 229.

Ks. Czesław M. CEKIERA SDS

Dr filozofii, doktor habilitowany psychologii, profesor nauk humanistycznych

Urodzony 4 sierpnia 1930 r. w Paczółtowicach. Tam ukończył szkołę podstawową. Do Gimnazjum im. T. Kościuszki uczęszczał w Krzeszowicach (1945 - 1948). W 1948 r. wstąpił do Zgromadzenia Księży Salwatorianów. Po rocznym nowicjacie kontynuował naukę w Mikołowie, gdzie w 1951 roku otrzymał świadectwo dojrzałości.

Studia filozoficzne i teologiczne odbył w Instytucie Filozoficzno-Teologicznym - Studium Generale - OO. Dominikanów w Krakowie w latach 1951 -1957. Śluby wieczyste złożył 8 IX 1953 r. Świecenia kapłańskie przyjął w 1956 r. Przez rok, na kursie pastoralnym służył pomocą duszpasterką w różnych parafiach i kościołach rektorskich, między innymi u SS. Wizytek razem z ks. dr Karolem Wojtyłą, u SS. Urszulanek, u św. Anny, w Mikołowie i w innych parafiach.

Dalsze studia - specjalistyczne - rozpoczął w 1957 r. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim na Wydziale Filozofii - Sekcja Psychologii. Specjalizował się w zakresie psychologii stosowanej, klinicznej, wychowawczej, sądowej. Po 4 latach studiów w KUL i po przedstawieniu pracy dyplomowej pt.: *Psychologiczno - społeczne uwarunkowania alkoholizmu młodzieży*, uzyskał we wrześniu 1961 r. tytuł magistra filozofii w zakresie psychologii.

Po zapisaniu się na kurs doktorancki kontynuował studia specjalistyczne i praktykę w zakresie psychologii klinicznej, patologii i psychiatrii. Od 1961 r. podjął zajęcia dydaktyczne w WSD księży salwatorianów w Bagnie, które kontynuuje bez przerwy do 2003 r. W latach 1962 - 1967 prowadził badania psychologiczne w szpitalach psychiatrycznych i poradniach nad samobójstwami. Po odbyciu wielu staży w klinikach i szpitalach psychiatrycznych (Kraków, Kobierzyn. Lubiąż. Lubliniec, Kochanówka, Rybnik), po przeprowadzeniu badań psychologiczno-klinicznych nad usiłowanymi samobójstwami przygotował rozprawę doktorską pt. *Etiologia i motywacja usiłowanych samobójstw. Studiuni psychologiczne*, którą obronił w 1968 w KUL uzyskując tytuł doktora filozofii w zakresie psychologii. Praca ukazała się drukiem w 1975 r. Od 1968/1969 przez rok pełnił funkcję prefekta i p.o. rektora WSD w Bagnie.

W latach 1970 - 1974 pracował jako adiunkt w ATK prowadząc zajęcia dydaktyczne z psychologii. Od 1970 r. rozpoczął pracę jako kierownik w Katolickiej Poradni Diecezjalnej w Warszawie i pracę tę kontynuuje do dziś. W latach 1972 -1978 przeprowadzał badania nad narkomanią w Polsce. Przez rok (1974-1975) studiował programy terapii, profilaktyki i resocjalizacji osób uzależnionych (Anglia, Niemcy). W 1979 - 1980 był na rocznym stażu i stypendium milenijnym w Kanadzie i Stanach Zjednoczonych, na miesięcznych stażach w krajach skandynawskich (Szwecja, Norwegia).

Od 1975 roku rozpoczął pracę dydaktyczną w KUL na stanowisku adiunkta, później docenta i profesora, którą kontynuuje do chwili obecnej. W latach 1974 - 1978 przeprowadzał pionierskie badania nad narkomanią w Polsce. W 1982 r. habilitował się na podstawie rozprawy: *Toksykomania: Narkomania, lekomania, alkoholizm, nikotynizm*. Praca wydana drukiem w 1985 r. Od 1984 r. jest wykładowcą psychologii w Metropolitalnym Wyższym Seminarium Duchownym w Warszawie. Prowadził wykłady w Wyższym Seminarium Duchownym w Morogoro (Tanzania 1995, 1997). Od 1996 do chwili obecnej prowadzi badania psychologiczne w WSD w Grodnie (Białoruś) i zajęcia dydaktyczne z psychologii pastoralnej. Od 2000 r. prowadził przez kilka lat badania psychologiczne kleryków w St. Petersburgu (Rosja).

W 1990 r. wraz z ks. Józefem Walusiakiem założył w Bielsku-Białej Fundację „Nadzieja” oraz Katolicki Ośrodek Resocjalizacji dla młodzieży uzależnionej od środków psychotropowych. Od 1985 prowadzi badania nad szkodliwością sekt i uzależnień od narkotyków. Rezultatem tych badań były dwie pozycje książkowe: *Ryzyko uzależnień* (1994) i *Subkultury młodzieżowe* (1997). Z dorobku naukowego należy wymienić jeszcze dwie pozycje: *Psychoprofilaktyka uzależnień*, oraz *Terapia i resocjalizacja osób uzależnionych* (1992), która miała kilka wy-

dań w kolejnych latach, podobnie jak i *Ryzyko uzależnień*. Do tej pory opublikował ponad 350 artykułów i prac naukowych na temat alkoholizmu, samobójstw, narkomanii, palenia, diagnozy, poradnictwa duszpasterskiego, terapii, psychoterapii, resocjalizacji, podkultur młodzieżowych, przestępczości i dewiacji seksualnych. Jest promotorem 280 prac magisterskich i 15 rozpraw doktorskich. W 1992 uzyskał tytuł profesora zwyczajnego na Wydziale Nauk Społecznych KUL.

Był przewodniczącym 14 Komisji Synodalnej Plenarnego Synodu Polski. Od wielu lat jest członkiem Komisji Episkopatu Polski ds. Trzeźwości. Współpracuje ze Światową Federacją Wspólnot Terapeutycznych (Nowy Jork). Przez wiele lat był członkiem redakcji *Zdrowie Psychiczne* (PTHP) i zastępcą redaktora naczelnego czasopisma PTHP pt. *Zagadnienia wychowawcze w aspekcie Zdrowia Psychicznego*. Od 1992 r. jest konsultantem naukowym czasopisma *Problemy Alkoholizmu*. Jest członkiem wielu towarzystw naukowych: Polskiego Towarzystwa Higieny Psychiczej (przez dwie kadencje członek ZG), Członek Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, Towarzystwa Naukowego KUL, Stowarzyszenia Psychologów Chrześcijańskich. Współzałożyciel i wiceprezes w 2 kadencjach Towarzystwa Rodzin i Przyjaciół Dzieci „Powrót z U”. Za wkład w pracę Towarzystwa i nad młodzieżą uzależnioną i za zasługi dla oświaty i wychowania otrzymał Medal Komisji Edukacji Narodowej w 1989 r. Od 2002 r. w nowopowstałym Polskim Towarzystwie Suicydologicznym pełni funkcję wiceprezesa.

Współpracuje z Instytutami naukowymi i wspólnotami terapeutycznymi oraz ośrodkami resocjalizacji w Hamm (DHS), w Nowym Jorku, w Toronto, w Archangielsku, Nowosybirsku, Władywostoku. Brał udział w licznych Kongresach Międzynarodowych i konferencjach naukowych: Oxford, Praga, Hamm, Rzym, Mediolan, Wenecja, Londyn, Dublin, Glasgow, Liverpool, Edynburg, Waszyngton, Malta, Oslo, Sztokholm, Monachium, Odessa, Archangielsk (2), Seul, Tokio, Lizbona, Petersburg, Chicago, Montreal, Los Angeles, Bangkok (2), Lahti, Miami.

Por. WST 13(2000) 230-231.

Publikacje

1. "Rozwój ku wyższym wartościom profilaktyką przestępczości", w: *Dewiacje wśród młodzieży - Uwarunkowania i profilaktyka*, red. B. Urban, Kraków 2001, 232 - 239.
2. "U progu Trzeciego Tysiąclecia. Psychologiczne aspekty patologii społecznych w Polsce", *Problemy Alkoholizmu* 2001, nr 1/512, 4-8.
3. "Psychologiczno-kliniczne i etyczne-moralne aspekty uzależnienia od tytoniu", w: *Palenie tytoniu - wolność czy zniewolenie*, red. Cz. Cekiera i W. Zatoński, Lublin: TN KUL 2001, 5-6.
4. "Zdrowe Dziecko. Zdrowy Świat" (Korespondencja własna z Pekinu), *Problemy Alkoholizmu* 2001, nr 3, 27-29.
5. "Psychologiczno - etyczne aspekty nikotynizmu wśród młodzieży", w: *Polska młodzież – zagrożenia, zaburzenia w aktualnej rzeczywistości społecznej*, red. T. Sołtysiak i M. Karwowskiej, Bydgoszcz 2001, 349 - 358.
6. "Godny Spadkobierca Prymasa Tysiąclecia", w: *Caritati in iustitia. Dwadzieścia lat posługi prymasowskiej Kardynała Józefa Glempa*, red. S. Budzyński, I. Burchacka, A. Mazurek i A. Wieczorek, Warszawa: Adam 2001, 213 - 217.
7. "Wstęp", w: *Profilaktyka uzależnień drogą do wolności człowieka. Materiały z konferencji: Profilaktyka uzależnień fundamentem zdrowia w trzecim tysiącleciu (Lublin 18 – 22 V 1999)*, red. Cz. Cekiera, I. Niewiadomska, Lublin: TN KUL 2001.
8. "Psychospołeczne aspekty patologii społecznych w Polsce u progu trzeciego tysiąclecia", w: *Profilaktyka uzależnień drogą do wolności człowieka*, red. Cz. CEKIERA, I. NIEWIADOMSKA, Lublin: TN KUL 2001, 11-23.

9. "Trud rozwoju i dojrzewania osoby", w: *Zjawiska patologii społecznej i zachowań dewiantycznych młodzieży*, red. J. Żebrowski, Gdańsk: Gdańskie Towarzystwo Naukowe 2001.
10. "Nikotynizm a wychowanie i zdrowie psychiczne". w: *Dokąd dążysz nastolatku?* PTHP, Sekcja Ochrony Zdrowia Psychicznego. Red. J. Paruszevska, K. Zieliński. Warszawa 2002.
11. "Jak zapobiegać niebezpieczeństwu uzależnień", w: *Dokąd dążysz nastolatku?* PTHP. Sekcja Ochrony Zdrowia. Red. J. Paruszevska. K. Zieliński, Warszawa 2002.
12. "Dziecko zagrożone narkomanią". w: *Międzynarodowy Kongres „O godność dziecka”. HL1 - Klub Przyjaciół Ludzkiego Życia*. Gdańsk 2001, 219 - 233.
13. "Postawy wobec życia i śmierci a problem samobójstw", w: *Między życiem a śmiercią*, red. W. Bołoz, M. Ryś. Warszawa: UKSW 2002, 277-288.
14. "Rozwój osoby ku wyższym wartościom drogą do wyzwolenia z uzależnienia", w: *Rozwój osób uzależnionych w procesie zdrowienia*, red. M. Tatali i K. Kościelecki, Zakroczym 2002, 11-24.
15. "Psychologiczne i profilaktyczne aspekty uzależnień od środków psychotropowych", w: *O godność osoby ludzkiej* (praca zbiorowa), Radom: Stow. Spes Vitae 2002, 50-69.
16. "Wielokierunkowe strategie zapobiegania uzależnieniom", w: *Człowiek a uzależnienia*. Praca zbiorowa. Lublin: Spes Vitae 2002, t. I - t.n, s.34 -51.
17. "Development of personality towards higher values as prophylaxy of social psychology" (Application of the K. Dąbrowski" TDP to prevention and therapy of suicide and drug addiction). w: *Positive Disintegration. The theory of the future. Fifth International Conference, Nov.7-10. 2002*. Ft Lauderdale Beach, Floryda: Norman Duda 2002, 309-320.
18. "Postawy wobec życia i śmierci a problem samobójstwa", w: *Między życiem a śmiercią*, red. W. Bołoz, M. Ryś, Warszawa: UKSW 2002, 277-266.
19. "Aktualne zagrożenia młodzieży od środków psychoaktywnych", w: *W sztafecie pokoleń: Historia i bieżące zadania harcerstwa*. Lublin: ZHR 2003, 77 - 87.
20. "Ryzyko uzależnień od substancji psychotropowych wśród dzieci i młodzieży", w: *Zjawiskowe formy patologii społecznych oraz profilaktyka i resocjalizacja młodzieży*, red. T. Sołtysiak i Jolanta Sudor - Malukiewicz. Bydgoszcz: AB 2003, 15 - 28.
21. "Wstęp" do wydania polskiego", w: *Zapobieganie samobójstwom: poradnik dla nauczycieli i innych pracowników szkoły*. Genewa: WHO – Warszawa: Polskie Towarzystwo Suicydologiczne 2003.
22. "Destrukcyjna działalność sekt", *Zarządzanie i edukacja* 2003, nr 6 (42), 73 - 106.
23. "Psychospołeczne uwarunkowania zagrożeń współczesnej rodziny", w: *Pomoc społeczna i praca socjalna wobec problemów współczesności*, red. E. Trafiałek, A. Kieszkowska, R. Strojcka-Zuber, Tarnobrzeg: P. W. Szk. Zawodowa 2004, 289-298.
24. "Przemoc w rodzinie i w społeczeństwie a nadużywanie substancji psychotropowych", *Laetare* 2004, nr 16-18, 95-109.
25. "O godność i autorytet osoby w zakładach penitencjarnych", w: *Autorytet i godność służb penitencjarnych a skuteczność resocjalizacji*. Materiały z Sympozjum naukowego w Zamościu 2004, red. J. Switka. M. Kuć. I. Niewiadomska. Lublin: KUL 2004.
26. "Znaczenie kary w resocjalizacji uzależnionych", w: *Kara kryminalna. Analiza psychologiczno-prawna*, red. M. Kuć, I. Niewiadomska, Lublin: KUL 2004.
27. **Tytoń. Lublin: Gaudium 2005, 174.**

28. "Przemoc w rodzinie i w społeczeństwie a nadużywanie substancji psychoaktywnych oraz ich profilaktyka", w: *Zagrożenia w wychowaniu i socjalizacji młodzieży oraz możliwości i przezwyciężania*, red. T. Sołtysiak, Bydgoszcz: Wyd. Akademii Bydgoskiej 2005.
29. "Wstępna diagnoza i pomoc w uzależnieniu od środków psychoaktywnych", w: *Rodzina w szkolnej profilaktyce uzależnień*, red. B. Kałdon, Ł. Kwaśnik, Stalowa Wola: KUL 2005, 13-26.
30. "Człowiek wobec życia, samobójstwa i śmierci", w: *Człowiek wobec śmierci. Aspekty psychologiczno-pastoralne*, red. J. Makselon, Kraków: PAT 2005, 11-25.
31. "Kościół wobec patologii społecznych", w: *Kościół w czasach Jana Pawła II*, red. M. Rusecki, K. Kaucha, J. Mastej, Lublin: KUL i Gaudium 2005, 273-286.
32. "O godność i autorytet osoby w zakładach penitencjarnych - aspekt psychologiczny i historyczny", w: *Przestępca i skazany nie tracą godności osoby*, red. W. Woźniak, *Episteme* 44 (2005) nr 5, 81-96.
33. "Alkoholizm", w: *Encyklopedia Bioetyki. Personalizm Chrześcijański i Głos Kościoła*, red. A. Muszala, Radom: POLWEN 2005, 32-37.
34. "Narkomania", w: *Encyklopedia Bioetyki. Personalizm Chrześcijański i Głos Kościoła*, red. A. Muszala, Radom: POLWEN 2005, 310-315.
35. "Nikotynizm", w: *Encyklopedia Bioetyki. Personalizm Chrześcijański i Głos Kościoła*, red. A. Muszala, Radom: POLWEN 2005, 321-326.
36. "Wychowanie ku wyższym wartościom profilaktyką uzależnień", *Problemy Alkoholizmu* 2005, nr 2-3, 58.
37. "Skuteczność MONARU w leczeniu uzależnień", *Problemy Alkoholizmu* 2005, nr 2-3, I-III.
38. "Uzależnienie od komputera i mediów", *Problemy Alkoholizmu* 2005, nr 2-3, IV-X.
39. "Narkotyki i zagrożenia". Rec. książki *Narkotyki* B. Szukalskiego, *Problemy Alkoholizmu*, 2005, nr 2-3, XIII-XV.
40. "Profilaktyka wobec destrukcyjnej działalności sekt", w: *Sekty jako wyzwanie społeczne i religijne*, Materiały VI Interdyscyplinarnego Sympozjum Wydziału Teologii UWM, red. W. Nowak, S. Ropiak, Olsztyn: Uniw. Warmińsko-Mazurski 2005.
41. "Psychologiczne i aksjologiczne aspekty samobójstwa", w: *Suicydologia*, Warszawa: Polskie Towarzystwo Suicydologiczne 2005, 21-32.
42. "Psychologiczne i pedagogiczne programy profilaktyki patologii społecznych", w: *Pedagogika społeczna w służbie rodzinie — III Świętokrzyskie Dni Profilaktyki*, t. 2, red. K. Gąsior, T. Sakowicz, Kielce: Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji 2005.
43. "Destrukcyjna działalność ruchu New Age", *Zdrowie Psychiczne* 2005, nr 1, 21-39.
44. "Ryzyko konsumowania grzybów halucynogennych", *Problemy Alkoholizmu* Nr 4-5/2005, XHI-XVI.
45. "Sprawozdanie z V Międzynarodowego Kongresu Dezintegracji Pozytywnej K. Dąbrowskiego" (Ft Lauderdale Beach. Florida. USA), *Zdrowie Psychiczne* 2005, nr 1, 171-175.
46. "Ryzyko konsumowania grzybów halucynogennych", w: *Proceedings - Seminarium, nt. „Znaczenie i użytkowanie grzybów trujących, w tym halucynogennych, na terenie Polski i krajów ościennych". 17-18.06.2004 r.* Kazimierz Dolny n/ Wisłą 2005, 9-14.
47. "Duszpasterskie ośrodki pomocy rodzinom w Europie i w Polsce", w: *Pomoc Rodzinie dysfunkcyjnej*, red. B. Kałdon, Sandomierz - Stalowa Wola 2006.
48. "Duszpasterskie ośrodki pomocy rodzinom w Europie i w Polsce", *WST* 18(2005) 269-280.

49. "Czym jest ruch NEW AGE?" *Problemy Alkoholizmu* 2006, nr 1, 27-30.
50. C.C., L CZUMA, "Ta Poradnia służy wszystkim". *Problemy Alkoholizmu* 2006, nr 1, IV-V.
51. "Poradnictwo religijne w duszpasterstwie", w: *Podstawowe Zagadnienia Psychologii Religii*, red. S. Głaz, Kraków: WAM 2006, 448-476.
52. "Uzależnienie od środków psychotropowych deformacją obrazu Boga w człowieku", w: *Psychologia kliniczna okresu dzieciństwa i adolescencji*. Monografia wydana z okazji 50-lecia pracy zawodowej i naukowej Prof. Janusza Kostrzewskiego, red. J. Czesław Czabala i Ewa Zasepa, Warszawa: Akademia Pedagogiki Specjalnej 2006, 85-96.
53. "Psychologiczno-pastoralne aspekty małżeństwa i rodziny". XXXVIII Sympozjum Sekcji Psychologii, Łódź 17-19 IX 2006, *Problemy Alkoholizmu* 2006, nr 4, 15-17.
54. "Tytoń albo zdrowie". IX Ogólnopolska Konferencja Naukowa im. Prof. Fr. Yenuleta - Płock, 7-8 XI 2006, *Problemy Alkoholizmu* 2006, nr 4, X-XH.
55. "The person of Father Jordan: a psychological study in the Light of his *Spirituals Diary*", *Postulation Salvatorian Press* 2006, nr 19 (December), 32-37.
56. "Destrukcyjna działalność Ruchu New Age", w: *Zdrowy styl życia psychicznego i moralnego profilaktyką zjawisk demoralizacji*. IX Międzynarodowa Konferencja Naukowa. Streszczenie referatu - red. Z. Ukleja. Wrocław-Karpacz, 8-9.12.2005. PTHP, ss. 22.
57. "Syndrom palenia tytoniu i jego moralna kwalifikacja, aspekty medyczne, psychiczne i duchowe", w: *Palenie tytoniu. Aspekty medyczne, psychiczne, duchowe*. Materiały IX Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej im. Prof. Fr. Yenuleta - Płock, 7-8.11.2006, red. R. Jaworski, Płock: Płocki Instytut Wydawniczy 2006.
58. "Pomoc rodzinie zagrożonej bezdomnością", w: *Profilaktyka resocjalizacja rewalidacja pomocą rodzinie*, red. B. Kałdon. Sandomierz - Stalowa Wola 2007, 21-39.
59. "Zdradliwa wirtualna miłość" - wywiad z Barbarą Olak, *Zielony Sztandar* 2007, nr 19 (13 maja) s. 7. [Z doświadczeń 37 lat pracy w Poradni]
60. "Od zniewolenia ku wolności, do szczęścia", w: *Drogi rozwoju: od uzależnienia do wolności*, red. M. Tatała, J. Karczewski, Zakroczym: OAT 2007, 35-50.
61. "Niektóre wymiary oddziaływań psychologiczno-pastoralnych na rzecz małżeństwa i rodziny", w: *Rodzina w świetle psychologii pastoralnej*, red. B.J. Soiński, Łódź: Wyd. Arch. Łódzkiej 2007, 237-245.
62. "Uzależnienia - alkoholizm, narkomania, palenie tytoniu. Profilaktyka, terapia i resocjalizacja", w: *Resocjalizacja: teoria i praktyka pedagogiczna*, red. B. Urban, J.M. Stanik, t. 1-2, Warszawa: PWN - Pedagogium Wyższa Szk. Ped. Resocjal. 2007, 20-56.
63. "Spotkanie na szczycie". Sprawozdanie z 23 Światowego Kongresu Wspólnot terapeutycznych, Nowy Jork, 1-5 IX 2006 r. w: *Terapia. Uzależnienia i Współzależnienia* 10(2007) nr 5, 36-37.
64. "Duszpasterskie ośrodki pomocy rodzinom w Europie i w Polsce", w: *Opieka i wychowanie we współczesnej rodzinie: Pedagogika Rodziny* - Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi - 2007, nr 1(2), 47-56.
65. "Rozwój wartości afirmujących życie profilaktyką zachowań suicydalnych młodzieży", w: *Zapobieganie samobójstwom, Poradnik dla nauczycieli i innych pracowników szkoły*, Warszawa: MEN, PTS 2007.
66. "Rodzina wobec zagrożeń współczesnej cywilizacji", w: *Polityka Społeczna i Resocjalizacja wobec wyzwań współczesności*, red. A. Kieszkowska, E. Lisowska, Kielce: Akademia Świętokrzyska 2007, 11-20.

67. "Rodzina współczesna w Europie", w: *Pedagogika Rodziny, wybrane zagadnienia*, red. S. Cudak, Kielce: Instytut Pedagogiki i Psychologii Akademii Świętokrzyskiej 2007, 25-33.
68. "Misyjnym Szlakiem: Brazylia-Paragwaj 2007", *Jutrzenka Wolności* 16(2007) nr 53/803, 30 XII 2007 (Kronika Katowickiej Pielgrzymki).
69. "Bogata w empatię - wspomnienie o śp. Zenonemie Płużek", w: *Życie jako zadanie - o Zenonemie Płużek*, red. S. Steuden, P. Oleś. Lublin: Wyd. KUL 2007, 85-88.
70. **K. PIERZCHAŁA, CZ. CEKIERA, *Zwalczanie patologii społecznych w systemie penitencjarnym Polski i USA*, Toruń: Wyd. Adam Marszałek 2008.**
71. "Rozwój ku wyższym wartościom profilaktyką przestępczości", w: *Materiały Seminaryjne Duszpasterstwa Więziennego - 34. Duszpasterstwo więzienne w służbie osób pozbawionych wolności*, Warszawa 2008, 9-17.
72. "Profilaktyka i terapia wychowawcza w świetlicach parafialnych", w: *Parafialne świetlice profilaktyczne-wychowawcze. Materiały Sympozjum Naukowego zorganizowanego przez Katedrę Katechetyki Pedagogiki i Psychologii Religii Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Opolskiego*, Opole: Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego 2008, 9-17.
73. "Postawy studentów medycyny i teologii wobec zjawiska narkomanii", w: *Zjawiska patologiczne wśród studentów*, red. T. Sołtysiak, Bydgoszcz: Uniwersytet Kazimierza Wielkiego 2008, 181-188.
74. "Seryjne morderstwa jako przejaw przemocy", w: *Kryminologiczne i penitencjarne aspekty wykonywania kary pozbawienia wolności*, Lublin: TN KUL 2008, 65-81.
75. "Opieka i pomoc postpenitencjarna wobec osób uzależnionych od psychostymulantów", w: *Kryminologiczne i penitencjarne aspekty wykonywania kary pozbawienia wolności*, Lublin: TN KUL 2008, 195-206.
76. "Psychospołeczne kryteria dojrzałości do celibatu i stanu duchownego" (badania kandydatów do życia konsekrowanego), w: *Edukacja, Teologia i Dialog* 5(2008), Uniwersytet A. Mickiewicza. Wydział Teologiczny, *Psychologiczne i pastoralne aspekty kapłaństwa*", red. Borys Jacek Sołński, 109-120.
77. "Profilaktyka i terapia osób uzależnionych w działalności kościoła katolickiego i Jana Pawła II", w: *Jan Paweł w trosce o trzeźwość człowieka*, red. M. P. Romaniuk, Warszawa: Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej - Instytut Papieża Jana Pawła II 2008.
78. "Wędrując po Armenii — kolebce cywilizacji i licznych śladów chrześcijaństwa (dzień piąty 22 sierpnia 2008) ", *Jutrzenka Wolności* 17(2008) nr 40, 843 (6 X 2008).
79. K. PIERZCHAŁA, CZ. CEKIERA, *Człowiek a patologie społeczne*, Toruń: Wyd. A. Marszałek 2009, ss. 436.
80. "Uzależnienia od tytoniu", w: *Cywilizacja* 2009, nr 28, 159-169.
81. "Uzależnienia od komputera i gier losowych wśród młodzieży", w: *Diagnostyka i rozwiązywanie problemów psychospołecznych dzieci i młodzieży*, red. B. Kałdon, J. Kahlan, A. Fidelus, Sandomierz-Warszawa 2009.
82. "Gwatemala 2009 - Śladami Jana Pawła II", *Jutrzenka Wolności* 18/10/866, 4 II 2009.
83. "Zbaw nas ode złego w psychologicznym, społecznym i aksjologicznym aspekcie", *Studia Salvatoriana Polonica* 3(2009), 113-132.
84. "Człowiek wobec życia i śmierci", w: *Cywilizacja (o nauce, moralności, sztuce i religii)*, Kwartalnik 2009, nr 31, 41-49 (Rzeczy ostateczne), Fund. Servire Veritati, 2009.
85. "Przestępczość w podkulturach kryminalnych", w: *Skuteczność oddziaływań penitencjarnych*, red. M. Kuć, Lublin: TN KUL 2009, 55-66.

86. "Kierunki badań nad patologiami społecznymi i bezpieczeństwem publicznym", *Przegląd Policyjny*, 20(2010) nr 1(97), 34 - 48.
87. "Rozwój ku wyższym wartościom profilaktyką przestępczości", w: Materiały Seminaryjne Duszpasterstwa Więziennego 15, XX lat zorganizowanej działalności, Warszawa 2010, 112-120.

Ks. Mirosław CHOLEWA
Dr teologii
Por. WST 13(2000) 231-234

Ks. Marek DANIELEWSKI
Mgr lic. teologii

Ks. Andrzej FILABER

mgr teologii, dr nauk humanistycznych, dr hab. sztuki muzycznej, prof. sztuk muzycznych.

Urodzony w Warszawie 2 marca 1952 r. Maturę zdał w LO nr 47 im. S. Wyspiańskiego w Warszawie w 1969 r., dyplom ukończenia PSM II stopnia im. J. Elsnera w Warszawie w klasie organów uzyskał w roku 1970. Studia akademickie odbywał: na Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (1969-1974), gdzie uzyskał magisterium teologii w zakresie muzykologii kościelnej (ATK, 1974 r. na podstawie pracy pt.: *Kolędy polskie w rękopisach XV i początku XVI wieku*), w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie (1974-1978), w Pontificio Istituto di Musica Sacra w Rzymie (1987-1988) w zakresie muzyki liturgicznej. Doktorat nauk humanistycznych w zakresie historii uzyskał na Wydziale Kościelnych Nauk Historycznych i Społecznych ATK w 1989 r. na podstawie pracy pt. *Kolędy polskie w źródłach z lat 1522 - 1600. Studium muzykologiczne*. Habilitację w dziedzinie sztuki muzycznej (kwalifikacje II stopnia, temat: *Możliwości zastosowania muzyki chóralnej w liturgii po Soborze Watykańskim II*) uzyskał w 1994 r. na Wydziale Wychowania Muzycznego Akademii Muzycznej w Warszawie. Nominacja Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na profesora sztuk muzycznych w 2001 r. W 2005 r. otrzymał Nagrodę Prymasa Polski *Srebrna Piszczalka* za wkład w rozwój muzyki religijnej w Polsce.

Pracuje na stanowisku dyrektora i wykładowcy Instytutu Szkolenia Organistów (od 1982 r., chorał gregoriański, historia muzyki sakralnej, liturgika, cheironomia, prawodawstwo muzyki liturgicznej, harmonia); był wykładowcą w Studium Muzyczno-Liturgicznym dla sióstr zakonnych (1985-1987, historia muzyki, liturgika), na *Bobolanum* w Seminarium OO. Jezuitów w Warszawie (1988-1990, śpiew liturgiczny), w PWTW - filia w Wilnie (od 1997 r., liturgika), w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Instytucie Wychowania Muzycznego w Bydgoszczy (od 1998 r., chorał gregoriański, organoznawstwo, historia muzyki, liturgika, prawodawstwo muzyki liturgicznej); był także organizatorem (w 1996 r.), konsultantem naukowym i wykładowcą w Studium Organistowskim w Toruniu (od 1996 do 2001 r., chorał gregoriański, historia muzyki sakralnej, liturgika, prawodawstwo muzyki liturgicznej). Był założycielem (w 1983 r.) i w latach 1983-2004 kierownikiem artystycznym i dyrygentem Chóru Archikatedry Warszawskiej. Od 2003 r. jest profesorem Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego i kierownikiem Pracowni Muzyki Kościelnej (chorał gregoriański, cheironomia, liturgika, prawodawstwo muzyki liturgicznej, seminarium).

Jest członkiem CEDAME (Conférence Européenne des Associations de Musique d'Eglise), członkiem Zespołu Recenzentów półrocznika *Liturgia Sacra* Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, członkiem Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych,

prezesem honorowym Związku Chórów Kościelnych *Caecilianum*, przewodniczącym Rady Artystycznej Fundacji *Festiwal Muzyki Sakralnej*, konsultorem Podkomisji Muzyki Kościelnej przy Komisji Liturgicznej Konferencji Episkopatu Polski.

Wykonał ponad 300 koncertów głównie polskiej muzyki religijnej w większości krajów Europy, USA i Kanadzie z Chórem Archikatedry Warszawskiej, wieloma solistami i orkiestrami; zorganizował 450 koncertów w cyklu *Muzyka Religijna w Archikatedrze Warszawskiej* z udziałem wybitnych wirtuozów organowych, śpiewaków, orkiestr, chórów (od 1988 r.); współorganizował Międzynarodowy Festiwal Muzyki Sakralnej w Warszawie (od 1991 r.) oraz Międzynarodowy Festiwal *Organy Archikatedry* (od 1994 r.); organizował także I Ogólnopolski Konkurs Chórów Kościelnych *Caecilianum 2001*. Wielokrotnie (2001-2010) przewodniczył Jury Ogólnopolskich Konkursów Chórów Kościelnych *Caecilianum*.

Brał udział w Kongresach *CEDAME* w Bratysławie (2001), CIMS-u w Lublinie (na KUL-u na temat muzyki liturgicznej w Polsce w 2003 r.) i *Kongresie Muzyki Kościelnej* w Krakowie (2004) oraz sympozjach organizowanych przez Stowarzyszenie Polskich Muzyków Kościelnych w Płocku, Lublinie, Opolu, Koszalinie, Kamieniu Śląskim, Częstochowie, Pelplinie.

Wygłosił referaty: podczas Ogólnopolskiego Zjazdu *Caecilianum* w Warszawie (2001), ogólnopolskiego zjazdu dyrektorów diecezjalnych szkół organistowskich w Krakowie (2002), dla księży Archidiecezji Warszawskiej (2004) oraz katechetów AW (2005), na Kongregacji Dziekanów AW (2005), w Warszawie podczas sesji naukowej z okazji 500-lecia działalności Archikonfraterni Literackiej (2007), w Częstochowie podczas ogólnopolskiego Zjazdu muzyków kościelnych (2010).

Por. WST 13(2000) 235-237.

Publikacje

I. Książki

1. *Prawodawstwo muzyki kościelnej*, Warszawa 2008, ss. 236.

II. Artykuły

a. naukowe

2. "Powstanie i rozwój twórczości hymnicznej w Kościele od I do VI w.", w: *Liturgia Sacra*, 2001, nr 1.
3. "Droga do nieba" – recenzja, w: *Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego* 2002.
4. "Muzyczne skarby Jasnej Góry w fonografii", w: *Musica Ecclesiastica*, red. A. Kłaput-Wiśniewska, A. Filaber, Bydgoszcz: Akademia Muzyczna 2009.

b. popularnonaukowe

5. WAW nr 11/2005,
6. *Gość Niedzielny* nr 47/2002
7. *Niedziela* nr 51/2002; 1/2003; 11/2005; 23/2005; 47/2009.
8. *Efektywne zarządzanie parafią* nr 5/2001.
9. *Zeszyty Duszpasterskie KMW* nr 1/2005
10. *Liturgia Sacra* nr 2/2005
11. *Biuletyn Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych*, Opole-Lublin nr 1/2006.
12. *Idziemy* nr 47/2010.

III. Fonografia (nagranie z Chórem Archikatedry Warszawskiej)

13. Płyta *Ecce lignum crucis* (Acte Prealable 2004) ze śpiewami liturgii W. Piątku

Ks. Piotr FOŁTYN

Dr teologii

Ks. Andrzej GAŁKA

Dr teologii w zakresie Historii Kościoła

Por. WST 13(2000) 237

Ks. Dariusz GARDOCKI SJ

Dr teologii, dr hab. teologii dogmatycznej

Ks. Józef GÓRZYŃSKI

Dr teologii

Por. WST 13(2000) 244-245

Ks. Zbigniew GROCHAL

Dr filozofii

Por. WST 13(2000) 245-246

Grzegorz GROCHOWSKI

Dr teologii

Por. WST 13(2000) 246-247

Ks. Jacek GRZYBOWSKI

Mgr lic. teologii, dr filozofii

Urodzony 11 sierpnia 1973 roku w Wołominie w województwie mazowieckim jako syn Jerzego Grzybowskiego i Haliny (z d. Sojewskiej). W 1980 roku rozpoczął naukę w Szkole Podstawowej nr 5 im. C. K. Norwida w Wołominie i ukończył ją w roku 1988. W tym samym roku kontynuował naukę w Liceum Ogólnokształcącym im. Wacława Nałkowskiego w Wołominie, które ukończył zdaniem egzaminu maturalnego w 1992 roku. W tym też roku podjął studia filozoficzno-teologiczne w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie, w ramach Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie. Studia teologiczne ukończył w 1998 roku z tytułem magistra teologii na podstawie pracy: *Wizja nowej cywilizacji chrześcijańskiej w ujęciu Jacquesa Maritain*, napisanej na seminarium naukowym z historii filozofii pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. Jana Sochonia. Obrona pracy miała miejsce 28 II 1998 roku na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie. Tego samego roku przyjął święcenia kapłańskie i podjął obowiązki wikariusza w parafii św. Jana Chrzciciela w Stanisławowie w Diecezji Warszawsko-Praskiej. 21 czerwca 1999 roku po ukończeniu kursu licencjackiego na PWTW zdał egzamin licencjacki i obronił pracę licencjacką z teologii. W roku akademickim 2001/2002 roku rozpoczął studia doktoranckie na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Uniwersytetu Kardyna-

nała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie pod kierunkiem ks. prof. dr hab. Jana Sochonia. Studia doktoranckie ukończył w roku 2004 obroną pracy doktorskiej: *Filozoficzne konsekwencje średniowiecznego sporu o legitymizację władzy. Ujęcie św. Tomasza z Akwinu i Dantego Alighieri*, której promotorem był ks. prof. dr hab. Jan Sochoń, recenzentami: prof. dr hab. Mieczysław Boczar (UW), prof. dr hab. Artur Andrzejuk (UKSW). Obrona pracy doktorskiej na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej UKSW miała miejsce 25 listopada 2004 roku. Dysertacja została jednogłośnie przyjęta i decyzją Rady Wydziału z dnia 2 grudnia 2004 roku został nadany stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie filozofii.

W roku 2004 ks. Grzybowski rozpoczął prowadzenie wykładów i zajęć dydaktycznych z historii filozofii, antropologii filozoficznej i filozofii Boga na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie w ramach Studiów dla Świeckich i w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Warszawsko-Praskiej. W roku 2007 został zatrudniony na stanowisku adiunkta na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej UKSW w Katedrze Filozofii Kultury, prowadził zajęcia dydaktyczne z zakresu filozofii kultury i filozofii polityki. W roku 2005 został mianowany Dyrektorem Biblioteki w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Warszawsko-Praskiej.

Publikacje

I. Książki

1. *Miecz i Pastorał. Filozoficzny uniwersalizm sporu o charakter władzy. Tomasz z Akwinu i Dante Alighieri*, Kęty: Antyk 2006, ss. 461 (Książka nominowana przez UKSW do nagrody im. Klemensa Szaniawskiego w 2006 roku przyznawanej przez Towarzystwo Popierania i Krzewienia Nauk)
2. *Jacques Maritain i nowa cywilizacja chrześcijańska*, Warszawa: Fronda 2007, ss. 408
3. *Theatrum Mundi. Kosmologia i teologia Dantego Alighieri*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Semper 2009, ss. 166

II. Artykuły naukowe

4. "Szkoła pałacowa Karola Wielkiego – intelektualna wiosna średniowiecznej filozofii", *Studia Płockie*, 29(2001) 263-276
5. "Jacques Maritain i Sobór Watykański II", *Saeculum Christianum*, 1(2003) 135-153
6. "Człowiek jako osoba w metafizyce św. Tomasza z Akwinu", *Warszawskie Studia Teologiczne*, 16(2003), 200-229
7. "Średniowiecze – absurd historii czy geniusz dziejów?", *Edukacja Otwarta*, 2/3/4 (2003) 199-211
8. "Koncepcja religii i religijności według Chantal Milion-Delsol", *Collectanea Theologica*, 76(2006) f. 3, 178-186
9. "Platoński ideał polityczny – niebezpieczna utopia czy wzniosły mit?", *Roczniki Teologiczne Warszawsko-Praskie*, 3 (2003), 69 – 112
10. "Mesjanizm ponowoczesności", *Studia z filozofii Boga, Religii i Człowieka*, 3(2005), 361-373
11. "Średniowiecze jako właściwa przestrzeń teologii politycznej św. Tomasza z Akwinu", *Civitas. Studia z filozofii polityki*, 8 (2004), 40-82
12. "Religijne zakusy polityki" art. w: *Pluralizm religijny, moda czy konieczność?*, red. Maciej Bała, Pelplin 2005, 75-91

13. "Ideologie filozofii pokartezjańskiej. Czytając „Pamięć i tożsamość”", *Cywilizacja. O nauce, moralności, sztuce i religii*, 14(2005), 83-90
14. "Miejsce i znaczenie filozofii jako nauki w „Biesiadzie” Dantego Alighieri", *Studia z filozofii Boga, Religii i Człowieka*, 4 (2007), 281-302
15. "Konsekwencje rozumienia filozofii jako gry i interpretacji językowej", *Warszawskie Studia Teologiczne*, 19(2006), 373-384
16. "O. Jacek Woroniecki – prekursor myśli tomistycznej w Polsce", *Studia Płockie*, 35(2007), 151-158
17. Recenzja: Jarosław BABIŃSKI, *Udowodniony Bóg? Filozofia i wiara w kulturze uzasadnień*, Pelplin: Bernardinum, 2006, w: *Studia Philosophiae Christianae* 43(2007) nr 1, 232-236
18. "Współczesny spór o sumienie – subiektywny sąd czy głos prawdy?", *Warszawskie Studia Teologiczne* 20/1/(2007), 265-286
19. "Boecjusz, czyli posłannictwo filozofii. Analiza przemiany i duchowej drogi ku Dobru na podstawie *De consolatione philosophiae*", *Warszawskie Studia Teologiczne* 20/2/(2007), 95-115
20. "Jacquesa Maritaina myślenie o kulturze", Wstęp do książki: Jacques Maritain, *Religia i kultura*, Warszawa 2007, 5-37
21. "Kultura – doskonalenie duszy czy konsumpcja znaków?", *Cywilizacja. O nauce, moralności, sztuce i religii*, 24(2008), 108-114
22. "Clement Charles Julian WEBB", Hasło w *Powszechnej Encyklopedii Filozofii*, t. 9, Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu 2008, 718-719
23. Recenzja: Piotr JAROSZYŃSKI, *Człowiek i nauka. Studium z filozofii kultury*, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2008, *Warszawskie Studia Teologiczne*, 21(2008), 261-265
24. "Problem kultury jako cywilizacyjnej narracji. Rzecz o uwiedzeniu i interwencji kulturowej", *Warszawskie Studia Teologiczne*, 21(2008), 227-241
25. "Hermeneutyka jako współczesny język społecznej komunikacji – propozycja Jürgena Habermasa i Gianniego Vattimo", *Universitas Gedanensis*, 20(2008)2(36), 22-40
26. "Cywilizacyjno-twórcza rola religii w ujęciu Arnolda Toynbeeego", *Collectanea Theologica*, 4(2008), 178-192
27. "Culture and metaphysics. The Thomistic inspirations of Jacques Maritain's philosophy", art. w książce: *Some Questions of Classical Philosophy*, edited by: Jan Krokos, Paweł Mazanka, Warszawa : UKSW 2008, 113-126
28. "Roger Garaudy" – Hasło w *Powszechnej Encyklopedii Filozofii*, tom 10 (Suplement), Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu 2009, 179-181
29. "Troisfontaines Roger" – Hasło w *Powszechnej Encyklopedii Filozofii*, tom 10 (Suplement), Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu 2009, 425-426
30. "Wszeghľadność czasu i żywotność religii." Recenzja książki: Marek Szulakiewicz, *Religia i czas*, Toruń 2008, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, *Studia z filozofii Boga, Religii i Człowieka*, 5(2009), 300-305
31. "Kultura i metafizyka. Tomistyczne inspiracje filozofii Jacquesa Maritaina" *Studia Płockie*, 37(2009), 135-145
32. "Czy nadchodzi post-chrześcijańska epoka? Analiza kulturowych zjawisk współczesności", *Roczniki Teologiczne Warszawsko-Praskie*, 5(2009), 21-36
33. "Źródła współczesnych przemian kulturowych. Społeczno-religijne intuicje Jacka Woronieckiego OP", *Warszawskie Studia Teologiczne* 23/2/ (2010), 295-308

34. "Historia, Uniwersytet, Przyszłość. Filozofia Boga i Religii na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego" *Studia Philosophiae Christianae*, 46(2010), nr 1, 258-264
35. "Język religijny w dyskursie publicystycznym – świadectwo zmian językowych czy za-właszczenie semantyczne?" art. w: *Dyskurs religijny w mediach*, red. Dorota Zdunkiewicz-Jedynak, Tarnów 2010, s. 33-46
36. "Bóg Abrahama – Bóg Derridy?", *WST* 23/1(2010) 307-322.

III. Artykuły publicystyczne

37. "Eucharystia – sakrament o charakterze społecznym", *Tygodnik Idziemy*, nr 16 (85) 22 IV 2007, 16-17
38. "Demaskująca nieistnienie Boga niemoc neodarwinizmu", *Frona*, nr 44/45 (2008), 282- 311
39. "Nadzieja jako zaufanie miłości", *Pastores*, nr 41 (2008) 4, 122-130
40. "Siła symbolicznego świata", *Nasz Głos. Civitas Christiana*, nr 11 (2008), 5
41. "Świecka religia współczesności", *Tygodnik Idziemy*, nr 2 (227), 10. 01. 2010, 38-39
42. "Nie tylko nostalgia, czyli o smutku chrześcijanina patrzącego na świat", *Migotania, przeja-śnienia. Gazeta literacka*, nr 3/4 (24/25) 2009, 46-47

Ks. Paweł GWIAZDA

Dr teologii

Urodził się 27 sierpnia 1966 roku w Warszawie. Uczęszczał do Szkoły Podstawowej nr 92, a następnie do XXII Liceum Ogólnokształcącego w Warszawie, które ukończył, zdając egzamin maturalny w 1985 roku. Po dwóch latach studiów na Wydziale Leśnym SGGW w Warszawie, w roku 1987 wstąpił do Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie. Od 1991 r. studiował także na Wydziale Teologicznym ATK w Warszawie. Świecenia kapłańskie otrzymał z rąk Księdza Prymasa Józefa Glempa dnia 27 maja 1995 roku w Archikatedrze Warszawskiej.

W 1993 r. uzyskał magisterium, a w 1995 r. licencjat kanoniczny z teologii na podstawie pracy *Zastosowanie technik medytacyjnych pochodzących z niechrześcijańskich religii Wschodu w modlitwie chrześcijańskiej w książkach A. de Mello. Opis i próba oceny* napisanej pod kierunkiem o. dr Pawła Ogórka, której recenzentem był ks. prof. dr hab. Stanisław Urbański, na ATK w Warszawie.

Doktorat teologii w zakresie teologii duchowości uzyskał w roku 1999 na podstawie dysertacji pt.: *Życie kontemplacyjne w doktrynie świętego Grzegorza Wielkiego*, napisanej pod kierunkiem o. prof. dr hab. Pawła Ogórka na Wydziale Teologicznym ATK. Recenzentami byli: ks. prof. dr hab. Walerian Słomka (KUL), ks. prof. dr hab. Stanisław Urbański (ATK)

Pracował kolejno: od 1995 do 1997 jako wikariusz parafii św. Klemensa w Nadarzynie; od 1997 do 1999 jako rezydent w parafii Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Pruszkowie, kończąc jednocześnie studia doktoranckie na ATK; od 1999 do 2005 był rezydentem w parafii św. Tomasza Apostoła w Warszawie, pełniąc jednocześnie funkcję prefekta i katechety w Szkole Podstawowej, Gimnazjum i Liceum Przymierza Rodzin im. Jana Pawła II w Warszawie oraz kapełana młodzieży i wychowawców Stowarzyszenia Przymierze Rodzin. W tym czasie także, od września 2000 roku do czerwca 2002 był dekanalnym wizytatorem katechetycznym w Dekanie Raszyńskim.

W październiku 1999 roku podjął wykłady zlecone przy Katedrze Teologii Życia Duchowego UKSW, zaś od października 2001 roku jest zatrudniony na stanowisku adiunkta przy Kate-

drze Mistyki Chrześcijańskiej, na Wydziale Teologicznym UKSW w Warszawie. W ramach swojej pracy na UKSW, od września 2005 do lipca 2009 r. był także rektorem kościoła uniwersyteckiego UKSW p.w. św. Józefa Oblubieńca NMP, na ul. Wóycickiego i duszpasterzem akademickim UKSW. W tym czasie także, od roku 2001 do 2004 i od roku 2009 do 2011 był opiekunem roku studentów studiów dziennych na kierunku teologia ogólna. W roku akademickim 2001/02 i 2002/03 otrzymał nagrodę Rektora UKSW za zasługi dydaktyczne i organizacyjne dla uczelni.

Po rezygnacji z funkcji rektora kościoła uniwersyteckiego i duszpasterza akademickiego UKSW, co wiązało się z podjęciem w marcu 2009 roku obowiązków diecezjalnego asystenta Ruchu Rodzin Nazaretańskich w Archidiecezji Warszawskiej, od lipca 2009 r. jest rezydentem parafii bł. Edwarda Detkensa na warszawskich Bielanach. W czerwcu 2010 roku został powołany przez Konferencję Episkopatu Polski na funkcję asystenta krajowego RRN w Polsce. Od jesieni 2010 r. jest także asystentem Rady Ruchów i Zrzeszeń Katolickich Archidiecezji Warszawskiej.

Od 1995 roku jest członkiem Sekcji Duchowości Teologów Polskich, zaś od 16 czerwca 2009 r. członkiem zwyczajnym-założycielem Polskiego Stowarzyszenia Teologów Duchowości.

W swoich badaniach podejmuje zagadnienia z zakresu teologii duchowości, a w szczególności: tradycji mistyki chrześcijańskiej, zarówno u jej początków w czasach Ojców Kościoła, jak i współcześnie, w tym w zetknięciu z tradycjami duchowymi niechrześcijańskich religii Wschodu; zagadnienia z zakresu duchowości Prawosławia, oraz duchowości laikatu.

Wypromował dotychczas 20 prac magisterskich. Wygłosił następujące cztery wystąpienia na sympozjach i konferencjach:

Zastosowanie technik medytacyjnych religii Wschodu w książkach A. de Mello. Ożywcza inspiracja czy zagrożenie? na: „I Ogólnopolskim Sympozjum Mistyki”, na ATK (Warszawa) w 1998 roku. Zaprezentował tam część wniosków ze swojej pracy magisterskiej, dotyczących kryteriów, jakie można zastosować, rozważając adaptację technik medytacyjnych niechrześcijańskich religii Wschodu do modlitwy chrześcijanina.

Ikona jako nośnik duchowości prawosławnej, na sympozjum: „Ikona – ludzka próba odczytania tajemnicy Boga”, na Politechnice Radomska (Radom) w 2007 roku. Referat dotyczył ukazania istotnego miejsca ikony w życiu duchowym Prawosławia. Wskazał tam, że istotne elementy „duchowości ikony” są ściśle związane z całą duchowością Prawosławia, co sprawia, że ikona może być rozumiana i właściwie odczytywana tylko w kontekście tej tradycji, a zarazem wyraża mniej lub bardziej wyraźnie wszystkie jej zasadnicze elementy.

Inspiracje duchowości sprawiedliwości, pokoju i integracji stworzenia (JPIC), na konferencji: „Wprowadzenie do Społecznej Misji Kościoła dla osób konsekrowanych (sesja szkoleniowa)”, na UKSW (Warszawa) w 2008 roku. Przewodnią myślą tego wystąpienia było ukazanie żywej, aktualnej relacji miłości wobec Boga i bliźniego jako zasadniczego „ekosystemu” człowieka, a więc fundamentu myślenia o sprawiedliwości i pokoju, a także troski ekologicznej.

Medytacja w praktyce życia pierwszych chrześcijańskich mnichów, na konferencji: „Medytacja. Postawa intelektualna, sposób poznania, gatunek dyskursu.” na UKSW (Warszawa) w roku 2009. Przedstawił w nim medytacyjne spotkanie ze słowem Bożym, jako jedno z zasadniczych „narzędzi” na drodze do zjednoczenia z Bogiem, w początkach rozwoju chrześcijańskiego życia miniszego.

Opracował koncepcję i przygotował całość konferencji: „Między Wschodem i Zachodem. Rola Polski w tworzeniu polityki wschodniej Unii Europejskiej. Polityczne, kulturowe i duchowe konsekwencje położenia Polski na wschodnich granicach UE”, która odbyła się na UKSW (Warszawa) w 2007 roku, a także prowadził w niej sesję „Duchowość”.

Publikacje

I. Książki

1. *Życie kontemplacyjne według św. Grzegorza Wielkiego*, Warszawa: NERITON 2002, ss. 261. Współredakcja
2. *Teologia duchowości*, Episteme 20 (2002), red. J.M. Dołęga, A. Baran, B. Czerwiński, P. Gwiazda, B. Kozłowski, W. Macko, M. Szymula, Olecko: Wydawnictwo Wszechnicy Mazurskiej Acta Universitatis Masuriensis 2002.
3. *Między Wschodem i Zachodem. Rola Polski w tworzeniu polityki wschodniej Unii Europejskiej. Polityczne, kulturowe i duchowe konsekwencje położenia Polski na wschodnich granicach UE*, red.: P. Marcinkowska, P. Gwiazda, Warszawa 2008.
4. *W pokornej służbie prawdzie i miłości*, red. S. Urbański, A. Baran, W. Gałązka, P. Gwiazda, M. Szymula, Warszawa: Wydawnictwo UKSW 2008.

II. Artykuły naukowe

5. "Modlitwa - łaska czy technika?", *Homo Dei* 67(1998) nr 4(249), 67-79.
6. "Dziesięciolecie Sekcji Teologii Duchowości Akademii Teologii Katolickiej 1989-1999", *Studia Theologica Varsaviensia*, 37(1999), nr 1, 197-206.
7. "Historia i rozwój Sekcji Teologii Duchowości ATK w latach 1989-1999", *Roczniki Teologiczne* 46(1999) nr 5, 7-19.
8. "Zastosowanie technik medytacyjnych religii Wschodu w książkach A. de Mello. Ożywcza inspiracja czy zagrożenie?", w: *Mistyka drogą zjednoczenia z Bogiem*, red. S. Urbański, M. Szymula, Warszawa: UKSW 1999, 100-114.
9. "Bonus ordo vivendi - życie doskonałe w doktrynie św. Grzegorza Wielkiego", w: *Duchowość przełomu wieków*, red. S. Urbański, M. Szymula, Warszawa: UKSW 2000, 193-211.
10. "Wpływ i aktualność doktryny Grzegorza Wielkiego w duchowości Europy", w: *Duchowość Europy*, red. St. Urbański, M. Szymula, Warszawa: UKSW 2001, 186-200.
11. "Życie kontemplacyjne - powołanie najwyższe i powszechne w doktrynie św. Grzegorza Wielkiego", w: *Duchowość osób powołanych*, red. S. Urbański, Warszawa: UKSW 2002, 144-160.
12. "Powrót do Raju – Ekologia ludzkiego ducha. Ekologia ducha w myśli Orygenesusa, św. Grzegorza Wielkiego i św. Jana od Krzyża", w: *Duchowość współczesnego człowieka w świetle globalizacji i edukacji*, red. S. Urbański, Warszawa: UKSW 2003, 49-62.
13. "Ikona jako nośnik duchowości prawosławnej", *Arteria* 5(2007), 5-10.
14. "Amor ipse notitia est — a subject of an act of contemplation in the doctrine of St. Gregory the Great", w: *Duchowość Europy zakorzeniona w miłości*, Warszawa: UKSW 2007, 159-188.
15. "Grzegorz Wielki – Doktor kompunkcji", w: *W pokornej służbie prawdzie i miłości*, red. S. Urbański, A. Baran, W. Gałązka, P. Gwiazda, M. Szymula, Warszawa: UKSW 2008, 117-130.
16. "Przebóstwienie (theosis) – szansa czy problem dla współczesnej teologii duchowości chrześcijańskiego Zachodu?", w: *Duchowość chrześcijanina*, red. W. Gałązka, Warszawa: UKSW 2009, 83-100.
17. "Kenoza Chrystusa jako wzór dla ascezy chrześcijanina na drodze do przebóstwienia, w tradycji chrześcijańskiego Wschodu", w: *Duchowość Krzyża*, red. S. Urbański, W. Gałązka, Warszawa: UKSW 2009, 67-81.

18. "Kilka inspiracji teologicznych dla chrześcijańskiej *duchowości ekologicznej*", *WST* 22/1/2009, 7-18.
19. "Medytacja w życiu pierwszych chrześcijańskich mnichów", w: *Medytacja. Postawa intelektualna, sposób poznania, gatunek dyskursu*, red. T. Kostkiewiczowa, M. Saganiak, Warszawa: UKSW 2010, 63-72.

III. Sprawozdania i recenzje

20. "Urbański St., *Życie mistyczne błogosławionej Faustyny Kowalskiej*, Warszawa 1997", w: *Homo Dei* 67(1998) nr 1(246), 149-150.
21. "Sprawozdanie z I Ogólnopolskiego Sympozjum Mistyki", *Homo Dei* 67(1998) nr 4(249), 125-132.

Ks. Tomasz JAKUBIAK

Mgr lic. teologii, dr prawa kanonicznego

Urodził się 10 stycznia 1976 roku w Warszawie. Uczęszczał do Szkoły Podstawowej nr 150 w Warszawie na Starym Bemowie oraz Szkoły Podstawowej nr 316 na Jelonkach - również w Warszawie. W 1991 roku został zakwalifikowany do trzeciego etapu Wojewódzkiej Olimpiady Matematycznej oraz zajął drugie miejsce w Wojewódzkiej Olimpiadzie Fizycznej. Jako laureat olimpiady fizycznej został przyjęty do IX Liceum Ogólnokształcącego im. Klementyny Hoffmanowej w Warszawie. Po ukończeniu tegoż Liceum w 1995 roku wstąpił do Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego im. św. Jana Chrzciciela w Warszawie. Świecenia kapłańskie otrzymał z rąk Księdza Prymasa Józefa Glempa dnia 26 maja 2001 roku w Archikatedrze Warszawskiej.

Dnia 21 grudnia 2000 r. uzyskał na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie Sekcji św. Jana Chrzciciela tytuł magistra z teologii w zakresie Historii Kościoła w oparciu o pracę pt. *Zawartość i problematyka czasopisma „Ład Boży” w latach 1945-1985*, napisaną na Seminarium z Historii Kościoła, prowadzonym przez ks. prof. dr. hab. Ludwika Królika. W związku ze śmiercią kierownika pracy magisterskiej, promotorem został ks. dr Henryk Małecki. Dnia 27 marca 2003 roku praca ta została decyzją Rady PWTW Sekcji św. Jana Chrzciciela uznana za licencjacką. Drugie magisterium z prawa kanonicznego uzyskał w czerwcu 2008 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego na podstawie pracy: *„Iurisdictio” i „facultas” do spowiadania według prawa powszechnego oraz partykularnego Archidiecezji Warszawskiej od Kodeksu prawa kanonicznego z 1917 roku*, napisanej pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. Zbigniewa Janczewskiego. Doktorat z nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego uzyskał na UKSW w dniu 27 kwietnia 2010 roku na podstawie pracy: *Osoba szafarza i przyjmującego sakrament Eucharystii w uchwałach Synodów Archidiecezji Warszawskiej*, napisanej również pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. Zbigniewa Janczewskiego. Recenzentami w przewodzie doktorskim byli: ks. prof. dr. hab. Wiesław Wenz z PWT we Wrocławiu oraz ks. prof. UKSW dr hab. Wojciech Necel z UKSW.

Dnia 4 listopada 2006 roku został Referentem Kurii Metropolitalnej Warszawskiej, oddelegowanym do pracy w Wydziale Spraw Sakramentalnych. Notariuszem Kurii Metropolitalnej Warszawskiej był od 1 sierpnia 2007 roku do 31 września 2010 roku. Dnia 1 września 2010 roku przestał być pracownikiem Kurii Warszawskiej i objął urząd Sędziego Metropolitalnego Sądu Biskupiego w Warszawie. Miesiąc później – 1 października 2010 r. – został również adiunktem Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie, sekcji św. Jana Chrzciciela. Prowadzi wykłady z prawa kanonicznego dla studentów niestacjonarnych i dla alumnów Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie.

Jest autorem publikacji oraz licznych druków kurialnych dotyczących kwestii sakramentalnych. Był współautorem trzech opinii projektów dokumentów Konferencji Episkopatu Polski dotyczących formalnego wystąpienia z Kościoła Katolickiego, małżeństw mieszanych, ważności chrztu w Kościele Katolickim Mariawitów.

Publikacje

1. "Kościół o świeckich", *Laetare* 2000, nr 8-9, 79-84.
2. "Ksiądz Stefan Wyszyński i „Ład Boży”", *Laetare* 2000, nr 8-9, 120-129.
3. "Prymas Wyszyński w walce o autonomię Kościoła w Polsce", *Laetare* 2001, nr 10-11, 182-201.
4. "Czynności związane z przyjęciem formalnego wystąpienia z Kościoła Katolickiego", *Biuletyn Duszpasterski* 2008, nr 2, 14-21.
5. "Istotne elementy konstytutywne formalnego aktu wystąpienia z Kościoła oraz czynności związane z jego przyjęciem", *Ateneum Kapłańskie* 2009, nr 152, z. 3(601), 321-330.
6. "Aktualizacja instytucji Synodu w Archidiecezji Warszawskiej", *Warszawskie Studia Teologiczne* 22/1(2009), 285-305.
7. "Procedury związane z wprowadzeniem stałego diakonatu w diecezjach polskich", *Prawo Kanoniczne. Kwartalnik Prawno-Historyczny* 2010, nr 1-2, 79-104.
8. "Aplikacja owoców Mszy św.", *Annales Canonici* 2010, nr 6, 155-171.

Maria JANKOWSKA

Dr psychologii

Ks. Michał JANOCHA

Mgr teologii, dr hab. historii sztuki, prof. UKSW, prof. UW.

Urodzony 27 października 1959 r. w Warszawie. Absolwent Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Batorego w Warszawie (matura 1978). W latach 1978-1982 studiował historię sztuki w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. W 1983 r. uzyskał dyplom magistra na podstawie pracy *Budowle sakralne projektu Władysława Pieńkowskiego z lat 1935-1982* napisanej na seminarium prof. dra hab. Andrzeja K. Olszewskiego. W latach 1982-1987 studiował w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym im. Św. Jana Chrzciciela w Warszawie. W 1987 roku przyjął święcenia kapłańskie. W latach 1988-1990 pracował w Muzeum Archidiecezji Warszawskiej (komisarz wystaw, m.in. *Missa in arte polona* 1989). W 1989 został współzałożycielem miesięcznika społeczno-religijnego „Credo”, którego redaktorem był do 1999 (w latach 1989-1993 redaktor naczelny). Od 1992 wykłada w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (obecnie Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) w Instytucie Historii Sztuki. W 1993 roku otrzymał tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie historii sztuki na podstawie pracy *Ikonografia mszy świętej w średniowiecznej i nowożytnej sztuce polskiej* napisanej na seminarium ks. prof. Janusza St. Pasierba. W 2002 r. obronił pracę habilitacyjną na podstawie książki *Ukraińskie i białoruskie ikony świąteczne w dawnej Rzeczypospolitej. Problem kanonu* (Warszawa 2001). W 2004 roku został powołany na stanowisko profesora nadzwyczajnego UKSW. W roku 2005 został kierownikiem Katedry Historii Kultury Chrześcijańskiego Wschodu. Wykłada historię plastyki nowożytnej, historię sztuki bizantyńskiej oraz ikonografię bizantyńsko-ruską. Jest promotorem 9 prac magisterskich i 1 doktorskiej. Jestem recenzentem 8 prac doktorskich i 1 habilitacyjnej.

W 2010 został profesorem Uniwersytetu Warszawskiego w Instytucie Badań Interdyscyplinarnych *Artes Liberales*, gdzie wykłada historię sztuki starożytnej, średniowiecznej i nowożytnej.

Wykłady z historii sztuki powszechnej oraz bizantyńsko-ruskiej: Uniwersytet Warszawski, Studium Europy Wschodniej (2003-2005); Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie, fakultet Teologiczny (2000-2006); Wyższe Seminarium Duchowne Archidiecezji Warszawskiej św. Jana Chrzyciciela w Warszawie (od 1999); Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Warszawsko-Praskiej w Tarchominie (2002-2009); Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Łowickiej w Łowiczu (2001-2003 i 2009); Wyższe Seminarium Duchowne Archidiecezji Lwowskiej we Lwowie (2002-2004); Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Kamieniecko-Podolskiej w Gródku Chmielnickim (1995-2009); Warszawskie Kolegium Filozoficzno-Teologiczne Dominikanów przy Papieskiej Akademii Teologicznej (1999-2009); Centrum Edukacji Kulturalnej im. Komisji Edukacji Narodowej w Warszawie (od 1998); Studium Sztuki, Tradycji i Duchowości Chrześcijańskiego Wschodu w Warszawie (od 2004); Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej (2007-2009).

Praktyka naukowa (stypendia): Francja, Institute Catholique w Paryżu oraz Ecole pratique des Hautes Etudes w Meudon, 1996; Biblioteca Vaticana, Archivio Secreto Vaticano, Musei Vaticani, stypendium Lanckorońskich, 1997; Ecole Française d'Athènes, 1998; Ukraina, inwentaryzacja cmentarzy polskich w Żwańcu i Kitajgorodzie w ramach programu Ministerstwa Kultury i Wspólnoty Polskiej, 1998; Bibliothèque du Monastère du Chevetogne, 1999; Ukraina, inwentaryzacja cmentarzy polskich w Żwańcu i Czerczach w ramach programu Ministerstwa Kultury i Wspólnoty Polskiej, 1998; Państwowe Muzeum Sztuki Białoruskiej w Mińsku, 2002; Bibliothèque Byzantine de College de France, 2003; Muzeum Narodowe we Lwowie, Muzeum Ławry Kijowsko-Pieczerskiej w Kijowie, 2004; Biblioteka im. Stefanyka we Lwowie, Muzeum Narodowe we Lwowie, 2006; Uniwersytet Architektury i Urbanistyki w Bukareszcie, 2006; Lwów, Muzeum Narodowe, kwerenda muzealno-biblioteczna, październik 2008, jednostka delegująca: Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

Od 2003 roku jest współredaktorem – razem z dr. hab. Waldemarem Delugą, prof. UKSW – rocznika naukowego *Series Byzantina. Studies on Byzantine and Postbyzantine Art*.

Jest członkiem Stowarzyszenia Historyków Sztuki, Rady Prymasowskiej Budowy Kościołów w Archidiecezji Warszawskiej, Komisji Architektoniczno-Artystycznej przy Kurii Metropolitalnej Warszawskiej. Od 2000 roku jest jurorem w sądzie konkursowym Nagrody Fundacji im. Ks. Janusza Pasierba.

Zajmuje się ikonografią malarstwa bizantyńsko-ruskiego ze szczególnym uwzględnieniem terenów dawnej Rzeczypospolitej oraz szeroko pojętą kulturą chrześcijańskiego wschodu i teologią kultury.

Dorobek naukowy liczy 5 książek (w tym jedna współautorska z ks. J. St. Pasierbem), 2 katalogi wystaw i ponad 100 artykułów (w tym 10 recenzji) publikowanych w języku polskim, angielskim, francuskim, hiszpańskim, litewskim, rosyjskim, ukraińskim i węgierskim. Uczestniczył jako prelegent w ponad 90 krajowych i zagranicznych konferencjach naukowych. Uczestniczył w organizacji dwóch wystaw muzealnych oraz dziewięciu konferencji naukowych. Zajmuje się także popularyzacją sztuki (1 książka i 78 artykułów popularnonaukowych, w tym 35 od 2000).

Jest laureatem nagród naukowych: Nagroda roku 1999 Fundacji im. Ks. Janusza St. Pasierba za publikacje z zakresu historii sztuki; Nagroda roku 2000 Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków „Conservator Ecclesiae” za książkę „Polonika artystyczne w zbiorach watykańskich” oraz za zasługi dla ochrony sztuki sakralnej; Nagroda roku 2002 „Przeglądu Wschodniego” w kategorii autorów krajowych za książkę „Ukraińskie i białoruskie ikony świąteczne w dawnej Rzeczypospolitej”; Wyróżnienie specjalne Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w konkursie na najlepszą książkę akademicką roku 2007 za album *W kręgu arcydzieł. Zbiory sztuki w Polsce*

(praca zbiorowa, red. Anna Lewicka-Morawska, wydawnictwo Arkady 2007); Nagroda Edukacja XXI (23. Targi Książki Edukacyjnej, Warszawa, marzec 2008) za album *W kręgu arcydzieł. Zbiory sztuki w Polsce* (praca zbiorowa, red. Anna Lewicka-Morawska, wydawnictwo Arkady 2007); Nagroda główna XVII Wrocławskich Promocji Dobrych Książek „Pióro Fredry 2008” za książkę „Ikony w Polsce. Od średniowiecza do współczesności”; Wyróżnienie „Książka Miesiąca” oraz „Książka Roku 2008” Magazynu Literackiego „Książki” za książkę „Ikony w Polsce. Od średniowiecza do współczesności”; Nagroda Stowarzyszenia Wydawców Katolickich - Feniks „Pro Autore” 2009 za książkę „Ikony w Polsce. Od średniowiecza do współczesności”.

W okresie 2001-2010 uczestniczył jako prelegent w 78 konferencjach naukowych w Polsce, Serbii, Włoszech, na Litwie i Ukrainie. Referaty poświęcone były różnym aspektom historii sztuki i ikonografii bizantyńsko-ruskiej, teologii ikony oraz kondycji współczesnej sztuki sakralnej.

Por. WST 13(2000) 247-250

Publikacje

I. Książki

1. *Ukraińskie i białoruskie ikony święteczne w dawnej Rzeczypospolitej. Problem kanonu*, Warszawa: Wydawnictwo Neriton 2001. [Recenzje: В. Грыцкевич, *Кантакты і дыялогі* (Мінск), nr 5-6 (77-78), 2002, s. 58-60; J. Niemiec, *Studia Catholica Podoliae*, Щорічник Вищої Духовної Семінарії Святого Духа Кам'янець Подільської Римо-Католицької Дієцезії. Філія Лятеранського Університету в Римі, nr 2, (2003), s. 671-676].
2. *Kontemplacja oblicza Chrystusa. Ikona rosyjska i ukraińska od XVIII do pocz. XX w.* Katalog wystawy zorganizowanej pod patronatem Prymasa Polski w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym św. Jana Chrzciciela w Warszawie, kwiecień-maj 2002, Warszawa: OVO 2002. (redakcja, wstęp i opis części obiektów).
3. *Kamedulskie Bielany*, z serii "Zeszyty Bielańskie", Warszawa: Bielany 2004.
4. *Ikony w Polsce. Od średniowiecza do współczesności*, Warszawa: Arkady 2008.

II. Artykuły naukowe

5. "Ikona Narodzenia Maryi", w: *Idee chrześcijańskie w życiu Europejczyka. Język. Piśmiennictwo. Sztuki plastyczne. Obyczaje*, red. A. Ceglińska, Z. Staszewska, Łódź: Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie 2001, cz. II, s. 7-32.
6. "Język ikony", w: *Język w komunikacji*, red. G. Habrajska, Łódź: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi 2001, t. 2, 43-48.
7. "Msza św. Grzegorza i Zabójstwo św. Stanisława. Dwa aspekty eucharystii i władzy", w: *Sztuka i Władza. Materiały konferencji zorganizowanej przez Instytut Historii Sztuki PAN w dniach 30.XI – 2.XII.1998 w Warszawie*, red. D. Konstantynowicz, R. Pasieczny, P. Paszkiewicz, Warszawa: Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk 2001, 15-31.
8. "Kanon ikonograficzny jako paradygmat doskonałości", w: *O doskonałości. Materiały symposium UŁ*, red. A. Maliszewska, Łódź: Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie 2002, cz. 2, 15-49.
9. "Ikona Zwiastowania", w: *Kamieniem węgielnym jest Chrystus*. Księga pamiątkowa dla uczczenia 75 rocznicy urodzin ks. bp Kazimierza Romaniuka Ordynariusz Warszawsko-Praskiego. *Roczniki Teologiczne Warszawsko-Praskie* 1(2002), 102-122.
10. "L'image et le culte dans le nouveau Catéchisme de l'Eglise Catholique", w: *Obraz i Kult*, red. M. U. Mazurczak, J. Patyra, Lublin 2002, 55-63.
11. "Wyobrażenia a kanon malarstwa ikonowego", w: *Wyobrażenia jako jaźń twórcza*, red. E. Podrez, A. Czyż, Warszawa: Neriton 2002, 197-227.

12. "Aleksandro Tarasevičiaus 1682 m. Vilniaus graviūrų ciklas 'Sacrificium Missae' liturginių alegorinių „Vitae Christi' ciklą kontekste", w: *Paveikslas ir knyga. LDK dailės tyrimai ir šaltiniai*, z serii: *Acta Academiae Artium Vilnensis* nr 25, Vilniaus 2002, 81-105.
13. "Ikona Zwiastowania. Ikonografia Zwiastowania w sztuce chrześcijańskiego Wschodu i Zachodu", z serii: *Zwiastowanie Pańskie*, Poznań: Pallotinum 2002.
14. "Uczyń wszystko według wzoru otrzymanego na górze", w: *Autorytety i normy*, red. D. Kowalska, Łódź: Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie 2003, 167-184.
15. "Ikonografia święt Pańskich", w: *Chrystus wybawiający. Teologia świętych obrazów*, red. A. Napiórkowski, Kraków 2003, 225-248.
16. "Wielki Tydzień w Muzeum Literatury", w: *Wielki Tydzień. Męka, Śmierć i Martwychwstanie Jezusa Chrystusa w sztuce polskiej XIX i XX wieku* [katalog wystawy w Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie, 7 IV – 8 V 2003], red. E. Kosieradzka, E. Wygnańska, Warszawa 2003, 35-40.
17. *Wielki Tydzień. Męka, Śmierć i Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa w sztuce polskiej XIX i XX wieku. Przewodnik po wystawie w Muzeum Literatury 7 IV – 8 V 2003*, Warszawa 2003.
18. "Wjazd do Jerozolimy w ukraińskim malarstwie ikonowym", *Saeculum Christianum* 10 (2003) nr 1, 170-196.
19. "Ikonostasy w cerkwiach Rzeczypospolitej w XVII i XVIII wieku", *Przegląd Wschodni* 8 (2003) z. 4 (32), 897-921.
20. "Zachodnioukraińskie ikony Zaśnięcia Matki Boskiej", w: *Zachodnioukraińska sztuka cerkiewna. Dzieła – twórcy – ośrodki - techniki*, red. J. Giemza, Łańcut 2003, 106-140.
21. "Okcydentalizacja Wschodu i sztuki prawosławnej oraz obrona kultury ruskiej na ziemiach Rzeczypospolitej", w: *Chrześcijaństwo w dialogu kultur na ziemiach Rzeczypospolitej*, red. St. Wilk, Lublin 2003, 524-533.
22. "O niektórych ikonach świętecznych diecezji chełmskiej", w: *Do piękna nadprzyrodzonego. Sesja naukowa na temat rozwoju sztuki sakralnej od X do XX wieku na terenie diecezji chełmskich Kościoła rzymskokatolickiego, prawosławnego i greckokatolickiego*, red. K. Mart, t. I (referaty), Chełm 2003, 160-183.
23. "Całun Turyński a średniowieczna ikonografia Męki Pańskiej. Relikwia czy dzieło sztuki?", w: *Nadprzyrodzone*, red. E. Przybył, Kraków: Nomos 2003, 192-197.
24. "Temat Pięćdziesiątnicy na ikonach z terenów Polski, Ukrainy i Słowacji", w: *Studia Catholica Podoliae, Щорічник Вищої Духовної Семінарії Святого Духа Кам'янець Подільської Римо-Католицької Дієцезії. Філія Лятеранського Університету в Римі*, 2003, nr 2, 505-533.
25. "Wniebowstąpienie w ukraińskim i białoruskim malarstwie ikonowym", *Saeculum Christianum* 2003, nr 2, 101-128.
26. "Rodzaje źródeł literackich w badaniach nad sztuką bizantyńską i postbizantyńską", w: *Series Byzantina*, t. II, Warszawa 2004, 21-41.
27. "Wszystko jest łaską. Spacer po wystawie w Zamku Królewskim", *WST* 17(2004) 293-297.
28. "Teologia piękna w Kościele Wschodnim", w: *Piękno materialne. Piękno duchowe*, red. A. Tomecka-Mirek, Łódź: Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie 2004, 175-188.
29. "Hiob – Sęp – Baka. Tryptyk ilustracyjny Lebensteina", w: *Jan Lebenstein. Demony*. Katalog wystawy w Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie. Kwiecień-czerwiec 2005, red. G. Grochowiakowa, Warszawa 2005, s. 42-48. (wersja angielska: *Job – Sęp – Baka. Lebenstein's Illustrative Triptych*, s. 82-87).

30. "Exaltation de la Sainte Croix dans le cadre de cycles illustratifs d'Invention de la Sainte Croix dans la peinture monumentale postbyzantine de la fin du 15e et du 16e siècle", w: *Нини у Бузантија. Трећи научни скуп. Нини, 3-5 јун 2004. Зборник Радова III*, Нини 2005, s. 309-318.
31. "Ikona dziś", w: *Świadkowie świętych ikon*. Katalog wystawy w Muzeum Diecezjalnym w Kielcach. 10 XII 2005 – 15 I 2006, Kielce 2005, 9-12.
32. "Hodegetria z Chełma i ikonostas z Lublina. Kilka uwag o sztuce Ukrainy", w: *Sztuka sakralna i duchowość pogranicza polsko-ukraińskiego na Lubelszczyźnie*, Lublin 2005, 109-115. Przedruk: *Bunt młodych duchem* 2006, nr 2 (30), 15-16 (cz. I).
33. "Przemiany ikonograficzne ruskiego malarstwa ikonowego na wschodnich kresach I Rzeczypospolitej", w: *Religijność na polskich pograniczach w XVI-XVII wieku*, red. D. Dolański, Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego 2005, 259-278.
34. "Wpływ sztuki sakralnej na osobowość w świetle kilku średniowiecznych źródeł literackich", w: *Osoba i osobowość – czynniki je kształtujące*, red. M. Pietrzak, Łódź 2005, 141-150.
35. "The Iconography of the Holy Mass in Polish Art (12th – 18th centuries) ", *WST* 18(2005), 51-74.
36. "Nie możemy zapomnieć piękna tego. Kilka uwag o teologii ikony", *Biuletyn Informacyjny Konserwatorów Dzieł Sztuki*, 16(2005) nr 2-4 (61-63), 5-9. Wersja angielska: "We Cannot Forget that Beauty. On the Theology of the Icon", transl. J. Kruczkowska, *ibidem*, 154-157.
37. "Barokowy ikonostas. Kryzys kanonu i okcydentalizacja sztuki cerkiewnej w XVII w.", *Bunt młodych duchem* 2006, nr 3(31), 29-31 (cz. II).
38. "Nie możemy zapomnieć piękna tego...", *Pastores* 32 (2006) nr 3, 56-65.
39. "Varsavia sacra albo spacer sentymentalny", *Więź* 2006, nr 4 (570), 65-72.
40. "Dar Wschodu dla Zachodu. Kilka uwag o współczesnej ikonie w Kościele katolickim", w: *Dziedzictwo chrześcijańskiego Wschodu i Zachodu. Między pamięcią i oczekiwaniem*, red. U. Cierniak, ks. J. Grabowski, Częstochowa 2006, 247-255.
41. "Obraz odpowiedni do myśli", w: *Konkurs malarski „Ojciec Święty Jan Paweł II w Polsce”*, katalog wystawy, Królikarnia, grudzień 2006, red. A. Mączewska, W. Kowalska, Warszawa 2006, 9.
42. "Praeterit enim figura mundi. O figurze w malarstwie ikonowym", w: *Figury i figuracje*, red. M. Kitowska-Łysiak, R. Kasperowicz, M. Lachowski, L. Lameński, Warszawa: Stowarzyszenie Historyków Sztuki 2006, 65-77.
43. "Baltarusijos ikona kaip informacijos apie kasdienį gyvenimą ir liturgines praktikas Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje šaltinis", w: *Celebrations and everyday life in the Grand Duchy of Lithuania and its contexts*, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla 2006, 55-61.
44. "W kręgu Kościoła", w: *W kręgu arcydzieł. Zbiory sztuki w Polsce*, red. A. Lewicka-Morawska, Warszawa: Arkady 2007, 20-93.
45. "Pictura sacra nova et vetera", *Musica sacra nova*, 2007, nr 1 [1], 357-365.
46. "Ikona na Zachodzie" (wersja ukraińska, tamże: „Ікона на Заході”), w: *Obraz nie ręką ludzką malowany. Ikony Jerzego Nowosielskiego i archetypu* (Нерукотворний образ. Ікони Юрія Новосельського і архетипи), red. M. Bogucki, Kraków: DjaF 2006, 76-99.
47. "Wpływ Apokryfów na ikonografię Apostołów i Ewangelistów", w: *Apokryfy Nowego Testamentu*, t. II, *Apostołowie*, red. ks. M. Starowieyski, Kraków: Wydawnictwo WAM 2007, cz. I, (rozdział I.A.c), s. 71-121.
48. "Miniatura Podwyższenia Krzyża Świętego w *Menologionie Bazylego II*", w: *Series Byzantina*, t. V, Warszawa 2007, 55-63.

49. "Między ikoną a obrazem. Ikony pogranicza na wschodnich kresach I Rzeczypospolitej", w: *Pogranicza. Materiały z konferencji 8-10 maja 2006*, red. D. Kowalska, Łódź: Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie 2007, 201-214.
50. "Icon Painting in the Grand Duchy of Lithuania in the Sixteenth-Eighteenth Centuries", *Acta Historiae Artium Balticae*, n.2, *Art and the Sacred*, Vilnius 2008, 79-98.
51. "Krzyżu święty nade wszystko", w: *Passio Domini Nostri Iesu Christi w sztuce dawnej i współczesnej*, katalog wystawy w Muzeum w Łowiczu, red. M. Kozanecka-Zwierz, Łowicz 2008, 5-7.
52. "Malarstwo ikonowe w Wielkim Księstwie Litewskim. Przegląd problemów badawczych", w: *Eikon staroobrzędowy. Materiały z konferencji naukowej „Przemiany w sztuce ikonowej na obszarze ziem ruskich Wielkiego Księstwa Litewskiego w XVII-XVIII wieku” 17-19.V.2005. Dom Pracy Twórczej w Wigrach*, red. M. Olejnik, J. Tomalska, „Szamotulskie zeszyty muzealne” t. 2, Szamotuły 2008, 29-46.
53. "Ruskie i rosyjskie ikony Hodegetrii", *Salvatoris Mater* 10(2008), nr 1 (37), 153-172.
54. "Pieśń i ikona. O dwóch najsłynniejszych zabytkach maryjnych w Polsce i ich związkach ze Wschodem i Zachodem", w: *Między Wschodem i Zachodem. Rola Polski w tworzeniu polityki wschodniej Unii Europejskiej. Polityczne, kulturowe i duchowe konsekwencje położenia Polski na wschodnich granicach UE*, red. P. Marcinkowska, P. Gwiazda, Warszawa: Forum Młodych Dyplomatów 2008, 52-59.
55. "Apokryfy w sztuce chrześcijańskiej", w: *Apokryfy Nowego Testamentu*, red. M. Starowieyski, t. 51, dodatek, Warszawa: Hachette 2008, 10-15.
56. "Sacrum verkitschen", *Przegląd Powszechny*, 2008, nr 5, 11-19.
57. "Białoruskie malarstwo ikonowe", *Ethos* 2008, nr 1 (81), 127-135.
58. "Namiot Spotkania i Arka Przymierza. O konferencji i wystawie *Ikona Dziś*", w: *Ikona dziś. Katalog wystawy i materiały konferencji w Warszawie na Służewie 2-12 czerwca 2008*, red. E. Jackowska-Kurek, Warszawa 2008, 4-10.
59. "Ad leones Norwida, czyli o granicach reinterpretacji", w: *Wielkie dzieła – wielkie interpretacje. Materiały LV ogólnopolskiej sesji naukowej Stowarzyszenia Historyków Sztuki. Warszawa 17-18 listopada 2006*, red. M. Poprzeczka, Warszawa 2007, 129-142.
60. "Iżę cheruwimy", w: *Świat karpackich świątyń. Sztuka Kościoła greckokatolickiego na Słowacji*, red. W. Brzeziński, P. Kuszka OSBM, Warszawa 2008, 3-9.
61. "Maryja w bizantyńsko-ruskiej ikonografii Bożego Narodzenia", *Salvatoris Mater* 10(2008), nr 4 (40), 152-165.
62. "Kultura a zbawienie świata", w: *Trwać oznacza ocalić dobro i piękno. Pamięci księdza Janusza St. Pasierba w 15. rocznicę śmierci*, red. M. Wilczek, T. Tomasik, Pelplin 2008, 132-141.
63. "La Semana Santa en la pintura contemporánea polaca", w: *La Semana Santa en las culturas de los confines de la Cristianidad Oriental y Occidental. Actas del Congreso Internacional celebrado en Varsovia del 15 al 20 mayo de 2006*, red. J. L. Gómez Urdáñez, C. González Caizán, Zaragoza 2008, 145-160.
64. "Czy kanon ikonowy może się rozwijać?", w: *Tajemnice rozwoju. Materiały z konferencji 10-12 maja 2008*, red. D. Bieńkowska, A. Lenartowicz, Łódź: Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie 2009, 199-208.
65. "Ikona Symbolu wiary i Symbol wiary w ikonie", w: *Credo in Deum w teologii i sztuce kościołów chrześcijańskich*, red. R. Knapieński, A. Kramiszewska, Lublin 2009, 109-135.

66. "Podwyższenie Krzyża Świętego w ikonografii bizantyńskiej", *Ikonotheka* 21(2009) 81-101.
67. "Obraz życia codziennego i praktyk liturgicznych Wielkiego Księstwa Litewskiego w ikonie białoruskiej", w: *Iškilmės ir kasdienybė Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje ir jos kontekstuose*, z serii: *Acta Academiae Artium Vilnensis* nr 54, Vilnius 2009, 108-122.
68. "Obraz władzy w bizantyńsko-ruskiej ikonografii Podwyższenia Krzyża Świętego", w: *Sztuka w kręgu władzy*, red. E. Pilecka. A. Kluczwajd, Warszawa 2009, 19-33.
69. "Msza. Ikonografia", *Encyklopedia Katolicka*, t. 13, Lublin 2009, kol. 451-456.
70. "Kilka uwag o Historii Znalezienia Krzyża Świętego w ikonografii postbizantyńskiej", w: *Szczelina światła. Ruskie malarstwo ikonowe*, red. A. Gronek, Kraków 2009, 169-200.
71. "Anatomia mistica", *Gotyk – kształt i światło. Tomasz Sobecki. Fotografie*, red. O. Makowska, A. Orłowska, Kielce 2010.
72. "Ukrán és belorusz ikonok lengyelországi gyűjteményekben", *Barokk. Történelem – Irodalom – Művészet*, red. S. Brzeziński, K.A. Chmielewska, Warszawa 2010, 213-230.
73. "Od jedności do wielości, od jakości do ilości. O niektórych aspektach malarstwa ikonowego w Rosji w XVII-XIX w.", w: *Ilość – wielkość – wartość. Materiały z konferencji 11-13 maja 2009 r.*, red. E. Umińska-Tytoń, Łódź: Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie 2010, 149-164.
74. "Niektóre aspekty ikonografii unickiej na terenie Rzeczypospolitej", w: *Śladami unii brzeskiej*, red. R. Dobrowolski, M. Zemło, Lublin-Supraśl 2010, 495-543.
75. "Anatomia mistica on the Tomasz Sobecki photographs", w: *Photography. Gothic Sacrum. Tomasz Sobecki*, red. J. M. Grau, Barcelona 2010, 2.
76. "Anatomía mística. El Gótico en la fotografía de Tomasz Sobecki", w: *Gótico sagrado. Tomasz Sobecki*, Barcelona 2010, 2-5.
77. "Ikony w polskich świątyniach i muzeach. Przegląd problematyki", *Zeszyty Muzeum Warmii i Mazur*, 6, 2010, 51-72.
78. "Maryja w ikonie Bożego Narodzenia. Refleksje w stulecie wydania pierwszej książki Nikolaia Kondakowa *Ikonografia Bogomaterii*", w: *Bogurodzica. II Międzynarodowe Warsztaty Ikonopisców. Nowica 2010*, Warszawa 2010, 36-39.
79. "Ikona fundacyjno-wotywna z 1678 roku z Muzeum Diecezjalnego w Siedlcach", w: *Wokół mistycyzmu w sztuce. W piątą rocznicę publicznej prezentacji obrazu El Greca „Ekstaza św. Franciszka”*, red. R. Mironczuk, Siedlce 2010, 61-84.
80. "Dwie ikony fundacyjne Trochima Zachora", w: *Architektura znaczeń. Studia ofiarowane prof. Zbigniewowi Bani w 65. rocznicę urodzin i w 40-lecie pracy dydaktycznej*, red. A. S. Czyż, J. Nowiński, M. Wiraszka, Warszawa 2010, 302-317.

III. Recenzje

81. "Trzecie skrzydło tryptyku". Recenzja książki: J. Rosikoń, *Totus Tuus: Madonny papieskie*, Warszawa, Rosikon Press 2004], *Nowe książki* 2005, nr 4, 41-42.
82. "Martin BÜCHSEL, *Die Entstehung des Christusporträts. Bildärcheologie statt Bildhypnose*, Verlag von Philipp von Zabern. Mainz am Rhein 2004", w: *Kwartalnik Historyczny*, 112(2005) nr 2, 113-118.
83. "Krzysztof BARDSKI, *Pokarm i napój miłości. Symbolizm w ponaddosłownej interpretacji Biblii w tradycji Kościoła*", w: *Collectanea Theologica* 75(2005) nr 2, 215-222.

84. "Filmozofia Iriny Tatarowej". Recenzja książki: Irina TATAROWA, *Ergo sum. Poszukiwanie sensu istnienia w polskim i radzieckim filmie 1960-1990*, Warszawa: Neriton 2009", *Nowe Książki*, 2006, nr 4, 49.
85. "Filmozofia". Recenzja książki: Irina TATAROWA, *Ergo sum. Poszukiwanie sensu istnienia w polskim i radzieckim filmie 1960-1990* *Więź* 2006, nr 6(572), 137-141.
86. "Nawoływanie ikony". Recenzja książki: B. ELWICH, *Ikona. Duchowość i filozofia*, Kraków: Wydawnictwo WAM 2006, w: *Nowe Książki*, 2007, nr 3, 37.
87. "Duch materii". Recenzja książki: T. BORUTA, *O malowaniu duszy i ciała. Szkice o sztuce*, Kielce: „Jedność” 2006, w: *Nowe Książki*, 2007, nr 6, 30.
88. "Jerzy Nowosielski – teolog prawosławny? ". Recenzja książki: *Prorok na skale. Myśli Jerzego Nowosielskiego*, red. R. Mazurkiewicz, W. Podrazik, Kraków: Znak 2007, w: *Nowe Książki* 2007, nr 9, 22-23.
89. Recenzja książki: "A. SULIKOWSKA-GĄSKA, Spory o ikony na Rusi w XV i XVI wieku, Warszawa 2009", w: *Biuletyn Historii Sztuki*, 71(2009) nr 1-2, 229-232.
90. "Ikonowe inspiracje". Recenzja książki: R. ROGOZIŃSKA, *Ikona w sztuce XX wieku*, Warszawa: „WAM” 2009, *Nowe Książki*, 2009, nr 9, 30-31.
91. "Święci spoglądają z obrazów", Recenzja książki: J. Marecki, L. Rotter, *Jak czytać wizerunki świętych. Leksykon atrybutów i symboli hagiograficznych*, Kraków: Universitas 2009, w: *Nowe Książki* 2010, nr 2, 57.

IV. Artykuły popularnonaukowe

1. "Redakcja, wstęp i komentarze do kalendarza *Drum Bun*" 2005.
2. "Redakcja, wstęp i komentarze do kalendarza *Добъър път*" 2005.
3. "Ikona Bożego Narodzenia", *Pastores* 18(2003) nr 1, 16-123.
4. "Ikona Zstąpienia do Otchłani", *Pastores* 18(2003) nr 5.
5. "Historia różańca", *Nasz Krąg* 77 (2002) nr 6, 1-2.
6. "Ikona Matki Boskiej Częstochowskiej", *Pastores* 20(2003) nr 3, 125-129.
7. "Nowa Pascha", *Nasz Krąg* 86 (2004) nr 2, 1-2.
8. "Akathistos Hymnos", *Nasz Krąg* 86 (2004) nr 2, 3.
9. "Kult to nie konkurs piękności" (wywiad), *Niedziela Warszawska* 19 (2004), s. I.VI.
10. "Korona dla Matki Boskiej Zwycięskiej" (wywiad), *Niedziela Warszawska* 40 (2004), s. I.VI.
11. "O Akatyście", w: *Akatyst ku czci Bogurodzicy*, Warszawa: OVO 2005, 4-8.
12. "Akatyst w ikonografii", w: *Akatyst ku czci Bogurodzicy*, Warszawa: OVO 2005, 9-11.
13. "Znaki świętości Piotra Kuscha", *Laski*, 63-64(2005), nr 1-2, 25-27.
14. "Kruk czy gołębica". O malarstwie Zdzisława Beksińskiego, *Dominik nad Dolinką* 50 (2005), 25-26.
15. "Kiedy się kogoś kocha", *Nasz Krąg* 106 (2007), nr 1, s.1.
16. "Dusza z kłami" (rozmowa o duchowości dziecka z J. Dąbrowską i A. Sobolewską, prowadzi K. Jabłońska), *Więź* 2007, nr 11-12 (589-590), 28-40.
17. "Homilia wygłoszona na pogrzebie ś. p. ks. prof. Andrzeja Lufta", *Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie*, 2008, nr 3, 308-312.
18. "Gratias agamus", *Biuletyn Duszpasterski. Archidiecezja Warszawska*, 2009, nr 2(4), 39-41.

19. "Wspomnienie o Kindze", w: *Visibilia et Invisibilia w sztuce średniowiecza*. Księga poświęcona pamięci profesor Kingi Szczepkowskiej-Naliwajek, red. A. Badach, M. Janiszewska, M. Tarkowska, Warszawa 2009, 27-28.
20. "Ogień i źródło", w: *Nam chce się żyć! Grupa Aktywności Twórczej*, red. J. Łabęcka, J. Piątek i in., Warszawa 2010, 14.
21. "Sztuka ucieleśniona". Z ks. Michałem Janochą i Antonim Ziembą rozmawia Katarzyna Jabłońska. *Więź* 2010, nr 8-9 (622-623), 54-69.
22. "Oddech wieczności". Rozmowa z ks. Michałem Janochą, *Pastores* 49 (2010) nr 4, 67-76.
23. "Znaczenia architektury i architektura znaczeń. Słów kilka o profesorze Zbigniewie Bani", w: *Architektura znaczeń. Studia ofiarowane prof. Zbigniewowi Bani w 65. rocznicę urodzin i w 40-lecie pracy dydaktycznej*, red. A. S. Czyż, ks. J. Nowiński, M. Wiraszka, Warszawa 2011, 8-12.
24. do 35 Redakcja, wstępy i komentarze ikonograficzne do cyklu kalendarzy pt. „Ikony”. Warszawa, OVO: 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011.

Ks. Sylwester JEŻ

Dr teologii

Por. WST 13(2000) 251

Ks. Wiesław KĄDZIELA

Mgr muzykologii

Por. WST 13(2000) 253

Stanisław KALINKOWSKI

Dr nauk humanistycznych

Urodzony dnia 9 maja 1943 w Warszawie. Maturę liceum ogólnokształcącego uzyskał w roku 1960. W tym samym roku podjął studia na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Warszawskiego. Dyplom magistra filologii klasycznej otrzymał w roku 1965 na podstawie pracy magisterskiej o personifikacji w Pieśniach Horacego, napisanej pod kierunkiem prof. Marii Cytowskiej. Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych otrzymał na Wydziale Filologii Polskiej i Słowiańskiej Uniwersytetu Warszawskiego w roku 1971 na podstawie dysertacji *Quo modo scriptores Graeci sententiarum initia rhythmis exornaverint*. W przewodzie doktorskim promotorem był prof. Kazimierz Komaniecki, a recenzentami prof. Hanna Szelest i prof. Wiktor Steffen.

Po studiach pracował w Zakładzie Starych Druków Biblioteki Narodowej i w Pracowni Słownika Polsko-Łacińskiego Wydawnictwa św. Wojciecha. Od 1971 r. zatrudniony w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, najpierw jako adiunkt na Wydziale Teologicznym, później jako starszy wykładowca na Wydziale Kościelnych Nauk Historycznych i Społecznych w Katedrze Literatury Chrześcijańskiej Starożytnego Wschodu, a po zmianie statusu Uczelni, w Katedrze Filologii Patrystycznej Wydziału Nauk Historycznych i Społecznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Pracując w ATK brał udział w organizacji studiów patrystycznych oraz od początku do chwili obecnej jest członkiem zespołu redakcyjnego serii wydawniczej *Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy* oraz *Studia Antiquitatis Christianae*. W roku akademickim 1987/1988 przebywał na stypendium naukowym rządu francuskiego w Paryżu, uczestnicząc w seminarium patrystycznym w Instytucie Katolickim. W 1994 r. w ramach wymiany naukowej między ATK i paryskim Instytutem Katolickim został zaproszony do Paryża, gdzie wygłosił dwa wykłady na temat pism Orygenesusa.

Brał udział w szeregu sympozjów naukowych, na których wygłosił kilka referatów. Przez wiele lat prowadził zajęcia dydaktyczne dotyczące wiedzy o starożytności chrześcijańskiej oraz wykładał języki klasyczne i epigrafię grecką. Od 2000 roku wykłada również języki klasyczne w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie.

W 1994 roku otrzymał wyróżnienie Stowarzyszenia Tłumaczy Polskich za przekład Orygenesa *Komentarza do Pieśni nad Pieśniami*. Laureat zespołowej nagrody II stopnia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki za osiągnięcia w dziedzinie badań naukowych w roku 1983. W roku 2001 roku otrzymał nagrodę Wydawców Katolickich „Feniks 2001” za tłumaczenia łacińskich i greckich dzieł Ojców Kościoła.

W latach 1965 - 2000 był członkiem Polskiego Towarzystwa Filologicznego; przez dwie kadencje był członkiem Zarządu Głównego PTF. Od 1978 roku jest członkiem sekcji patrystycznej przy Komisji Episkopatu polski ds. Nauki Katolickiej, a od 1988 członkiem Association Internationale d'Etudes Patristiques. Od 1997 roku kawaler, a od 2008 roku komandor Rycerskiego Zakonu Grobu Bożego w Jerozolimie (*Ordo Equestris Sancti Sepulchri Hierosolimitani*).

Odznaczony Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Autor kilkudziesięciu publikacji, w tym komentowanych przekładów dzieł starożytnych pisarzy chrześcijańskich: większości zachowanych pism Orygenesa, a nadto Teodoret z Cyru, Atenagorasa z Aten, Metodego z Olimpu, Hipolita, Palladiusza, Rufina, Atanazego Wielkiego, Pamfila z Cezarei, Juliusza Afrykańskiego, Kolumbana, Grzegorza Cudotwórcy oraz Filona Aleksandryjskiego.

Publikacje

I. Książki

1. *Quo modo scriptores Graeci sententiarum initia rhythmis exornaverint*, Wrocław 1974, ss. 181.
2. *Starożytne spory o grecki tekst i łacińskie przekłady "De principiis" Orygenesa*. Wstęp do przekładu: Orygenes, O zasadach, Warszawa 1979, PSP, t. XXIII. s. 7-16.
3. *Teodoret i jego dzieło*, Wstęp do przekładu: Teodoret z Cyru, *Leczenie chorób hellenizmu*, Warszawa 1981, s. 5-15.
4. *Wczesnochrześcijańska apologia grecka (II-V wiek), zarys rozwoju*, Wstęp do przekładu: Atenagoras z Aten, *O zmartwychwstaniu umarłych*. Warszawa 1985, s. 5-23.
5. *Moje spotkanie z Orygenesem, refleksje tłumacza*. (=Studia Antiquitatis Christianae 11), Warszawa 1995, ss. 9-20.
6. *Aurea dicta. Złote słowa. Słynne łacińskie sentencje, przysłowia i powiedzenia*. Warszawa 1997, t. I: ss. 333, t. II: ss. 303.
7. *Iure et legibus. Język łaciński dla studentów prawa*. Warszawa 2002, ss. 233 [współautor: J.A. Wojtczak-Szyszkowski].
8. *Anegdoty Greków i Rzymian*, Warszawa 2005, ss. 252.

II. Artykuły

9. "Z badań nad rytmiką prozy greckiej", *Meander* 1971, nr 7-8, 330-340.
10. "Szesnastowieczna Pochwała Nerona", *Meander* 1971, nr 11-12, 504-521.
11. "Uczestniczyć w sprawach życia", *Chrześcijanin w świecie* 49(1977) 25-27.
12. "Czas i miejsce modlitwy starochrześcijańskiej", *Tarnowskie Studia Teologiczne* 8(1981) 105-108.

13. HASŁA w: *Słownik pisarzy antycznych*, red. A. Świderkówna, Warszawa 1982: "Aineias z Gazy", "Aischines". "Andokides". "Anthisthenes". "De elocutione". "Isaias". "Isokrates". "Kelsos". "Lykurgos". "Origenes". "Symmachus Q.A." "Symmachus Q.A.M."
14. "Pneumatologia Orygenes", *Collectanea Theologica* 53(1983) fasc. 1, 43-56.
15. "Orygenes, w 1800 rocznicę urodzin", *Kierunki* nr 36 z 8 IX 1985, s. 3.
16. "Orygenes o Eucharystii", w: *Pokarm nieśmiertelności. Eucharystia w życiu pierwszych chrześcijan*, red. W. Myszor i E. Stanula, Katowice 1987, 64-75.
17. "Origène et son Commentaire de l'Épître aux Romains", *Revue de l'Institut Catholique de Paris*, Octobre-December 1994, nr 52, 59-76.
18. "Refleksje nad przekładem Komentarza do Listu św. Pawła do Rzymian Orygenes", *Collectanea Theologica* 64(1994) nr 4, 47-60.
19. "Orygenes, Komentarz do Ewangelii św. Jana, VI,45/23/233, komentarz filologiczny", *Saeculum Christianum* 2(1995) 203-204.
20. "Greccy filozofowie przyrody u Hipolita Rzymskiego", *Vox Patrum* 17(1997) z. 32-33, 425-438.

III. Przekłady i opracowania

1. Orygenes, *Przeciw Celsusowi*, Wstęp, przekład. Drugie wydanie: Warszawa 1986.
2. Orygenes, *O zasadach*, Warszawa 1979, PSP, t. XXIII. Przekład: s. 57-346.
3. Herakleon, *Fragmenty*, w: *Studia Theologica Varsaviensia* 18(1980) nr 2, 225-298.
4. Metody z Olimpu, *Uczta*, (=PSP t. XXIV), Warszawa 1980.
5. Orygenes, *Homilie o Pieśni nad pieśniami*, (=PSP, t. XXIV), Warszawa 1980. [Wyd. II: Kraków 1994].
6. Orygenes, *Zachęta do męczeństwa*, (=PSP t. XXIV), Warszawa 1980.
7. Św. Kolumban, *Reguła mnichów, Reguła klasztorna*, w: *Starożytne reguły zakonne*, red. Marek Starowieyski, (=PSP t. XXVI), Warszawa 1980, ss. 242-262.
8. Teodoret z Cyru, *Leczenie chorób hellenizmu*, Warszawa 1981.
9. Orygenes, *Komentarz do Ewangelii św. Jana*, (=PSP t. XXVIII, z. 1-2), Warszawa 1981.
10. *Konstytucje apostoelskie*, fragmenty w: M. MICHALSKI, *Antologia literatury patrystycznej*, t. II, Warszawa 1982, ss. 346-355.
11. Teodoret z Cyru, *Historia mnichów*, fragmenty, w: M. MICHALSKI, *Antologia literatury patrystycznej*, t. II, Warszawa 1982, ss. 100-104.
12. Orygenes, *Homilie o Księdze Jeremiasza*, (=PSP t. XXX), Warszawa 1983, ss. 23-245.
13. Orygenes, *Komentarz do Lamentacji Jeremiasza*, (=PSP t. XXX), Warszawa 1983, ss. 246-286.
14. Orygenes, *Homilie o Księgach Samuela i Księgach Królewskich*, (=PSP t. XXX), Warszawa 1983, ss. 287-326.
15. Orygenes, *Homilie o Księdze Rodzaju*, (=PSP t. XXXI, z. 1), Warszawa 1984, ss. 21-154.
16. Orygenes, *Homilie o Księdze Wyjścia*, (=PSP t. XXXI z. 1), Warszawa 1984, ss. 155-278.
17. Orygenes, *Homilie o Księdze Kapłańskiej*, (=PSP t. XXXI, z. 2), Warszawa 1984, ss. 3-203.
18. Atenagoras z Aten, *Prośba za chrześcijanami. O zmartwychwstaniu umarłych*. Warszawa: IW Pax 1985.

19. Orygenes, *Homilie o Księdze Liczb*, (=PSP t. XXXIV, z. 1), Warszawa 1986, ss. 31-291.
20. Orygenes, *Homilie o Księdze Jozuego*, (=PSP t. XXXIV, z. 2), Warszawa 1986, ss. 3-137.
21. Orygenes, *Homilie o Księdze Sędziów*, (=PSP t. XXXIV, z. 2), Warszawa 1986, ss. 139-185.
22. Orygenes, *Homilie o Ewangelii św. Łukasza*, (=PSP t. XXXVI), Warszawa 1986, ss. 31-180.
23. Orygenes, *O święcie Paschy*. Przekład, wstęp, opracowanie naukowe, Kraków 1994, ss. 16-48.
24. Pseudo-Hipolit, *Homilia paschalna*. Przekład, wstęp opracowanie naukowe. Kraków 1994, ss. 49-76.
25. Pseudo-Chryzostom, *Homilie paschalne*. Przekład, wstęp, opracowanie naukowe. Kraków 1994, ss. 77-104. (Poz. 43,44,45 - współwydane).
26. Orygenes, *Komentarz do Listu św. Pawła do Rzymian*, (=PSP, t. LVII), Warszawa 1994, ss. 700.
27. Orygenes, *Komentarz do Pieśni nad pieśniami. Homilie o Pieśni nad pieśniami*. Przekład, komentarz. Kraków 1994, ss. 228.
28. Filon Aleksandryjski, *O gigantach*. Przekład, przypisy. Kraków 1994, ss. 7-20.
29. Filon Aleksandryjski, *O niezmienności Boga*. Przekład, przypisy. Kraków 1994, ss. 21-52.
30. Filon Aleksandryjski, *O rolnictwie*. Przekład, przypisy. Kraków 1994, ss. 53-84.
31. Filon Aleksandryjski, *O uprawie roślin*. Przekład przypisy. Kraków 1994, ss. 85-116.
32. Filon Aleksandryjski, *O pijaństwie*. Przekład, przypisy. Kraków 1994, ss. 117- 156.
33. Filon Aleksandryjski, *O trzeźwości*. Przekład, przypisy. Kraków 1994, ss. 157-169. [Poz. 48-53 współwydane].
34. Hans Urs von Balthasar, *Duch i ogień*. Przekład tekstów Orygenesesa, redakcja. (Przekładu wprowadzenia i przypisów dokonał ks. Wincenty Myszor), Kraków 1994, ss. 384.
35. Metody z Olimpu, *Hymn Tekli*, w: *Muza chrześcijańska*, tom III, Kraków 1995, ss. 65 - 70.
36. Kolumban, *Reguła mnichów, Reguła klasztorna*, w: *Św. Kolumban, Pisma*, (=PSP, t. LX), Warszawa 1995, ss. 134-150.
37. Orygenes, *O zasadach*. Z języka łacińskiego i greckiego przełożył i opracował Stanisław Kalinkowski. Fragmenty z *Filokalii* tłumaczyła Katarzyna Augustyniak. Wprowadzenie Henryk Pietras, (=Źródła Myśli Teologicznej 1), Kraków 1996, ss. 415.
38. Atanazy Wielki, *Listy do Serapiona*. Z języka greckiego przełożył i przypisami opatrzył Stanisław Kalinkowski. Wprowadzenie Henryk Pietras SJ, (=Źródła Myśli Teologicznej 2), Kraków 1996, ss. 155.
39. Pamfil z Cezarei, *Obrona Orygenesesa*. Tłumaczenie, wstęp i opracowanie Stanisław Kalinkowski, (=Źródła Myśli Teologicznej t. 3), Kraków 1996.
40. Rufin z Akwilei, *O sfałszowaniu pism Orygenesesa*. Tłumaczenie, wstęp i opracowanie Stanisław Kalinkowski, (=Źródła Myśli Teologicznej 3), Kraków 1996 [poz. 59-60 współwydane].
41. Palladiusz, *Opowiadania dla Lausosa (Historia Lausiaca)*. Tyniec – Kraków 1996, ss. 248.
42. Hipolit, *Przeciw Noetosowi*. w: *Trójca Święta. Tertulian, Przeciw Prakseaszowi*, tłumaczyła Elwira Buszewicz, Hipolit, *Przeciw Noetosowi*, tłumaczył Stanisław Kalinkowski. Wprowadzenie Henryk Pietras SJ, (=Źródła Myśli Teologicznej 4), Kraków 1997, ss. 87-101.
43. Teodoret z Cyru, *Komentarz do Listu św. Pawła do Rzymian*, (=Źródła Myśli Teologicznej 5), Kraków 1997, ss. 141.
44. Metody z Olimpu, *Uczta*. Przekład, wstęp i opracowanie. w: *Pierwsze pisma greckie o dziewictwie*. Tyniec – Kraków 1997, s. 113-256.

45. *Korespondencja Orygenes z Juliuszem Afrykańskim na temat historii Zuzanny*, w: Orygenes, *Korespondencja*, komentarz i opracowanie Henryk Pietras, (=Źródła Myśli Teologicznej 6), Kraków 1997, ss. 62-80.
46. Teodoret z Cyru, *Komentarz do I Listu św. Pawła do Koryntian*, (=Źródła Myśli Teologicznej 9), Kraków 1998, ss. 17-110.
47. Teodoret z Cyru, *Komentarz do II Listu św. Pawła do Koryntian*, (=Źródła Myśli Teologicznej 9), Kraków 1998, ss. 111-163.
48. Grzegorz Cudotwórca, *Mowa pochwalna na cześć Orygenes*, (=Źródła Myśli Teologicznej 11), Kraków 1998, ss. 45-79.
49. Teodoret z Cyru, *Komentarz do Listu św. Pawła do Efezjan*, (=Źródła Myśli Teologicznej 14), Kraków 1999, ss. 51-81.
50. Teodoret z Cyru, *Komentarz do Listu św. Pawła do Galatów*, (=Źródła Myśli Teologicznej 14), Kraków 1999, ss. 21-49.
51. Teodoret z Cyru, *Komentarz do Listu św. Pawła do Filipian*, (=Źródła Myśli Teologicznej 14), Kraków 1999, ss. 83-102.
52. Teodoret z Cyru, *Komentarz do Listu św. Pawła do Kolosa*, (=Źródła Myśli Teologicznej 14), Kraków 1999, ss. 103-125.
53. Orygenes, *Homilie o Księdze Izajasza*, (=Źródła Myśli Teologicznej 16), Kraków 2000, ss. 13-65.
54. Orygenes, *Homilie o Księdze Ezechiela*, (=Źródła Myśli Teologicznej 16), Kraków 2000, ss. 66-233.
55. Hipolit, *O Antychryście*, (=Źródła Myśli Teologicznej 17), Kraków 2000, ss. 113-148.
56. Teodoret z Cyru, *Komentarz do I Listu św. Pawła do Tesaloniczan*, (=Źródła Myśli Teologicznej 20), Kraków 2001, ss. 101-119.
57. Teodoret z Cyru, *Komentarz do II Listu św. Pawła do Tesaloniczan*, (=Źródła Myśli Teologicznej 20), Kraków 2001, ss. 120-134.
58. Teodoret z Cyru, *Komentarz do I Listu św. Pawła do Tymoteusza*, (=Źródła Myśli Teologicznej 20), Kraków 2001, ss. 135-164.
59. Teodoret z Cyru, *Komentarz do II Listu św. Pawła do Tymoteusza*, (=Źródła Myśli Teologicznej 20), Kraków 2001, ss. 165-184.
60. Teodoret z Cyru, *Komentarz do Listu św. Pawła do Tytusa*, (=Źródła Myśli Teologicznej 20), Kraków 2001, ss. 185-196.
61. Teodoret z Cyru, *Komentarz do Listu św. Pawła do Filomena*, (=Źródła Myśli Teologicznej 20), Kraków 2001, ss. 197-204.
62. Teodoret z Cyru, *Komentarz do Listu św. Pawła do Hebrajczyków*, (=Źródła Myśli Teologicznej 20), Kraków 2001, s. 205-274.
63. Orygenes, *Komentarz do Ewangelii wg św. Jana*, (=Źródła Myśli Teologicznej 27), Kraków 2003, ss. 663.
64. Orygenes, *Homilie o Księdze Psalmów*, (=Źródła Myśli Teologicznej 32), Kraków, 2004, ss. 460.
65. *Acta Synodalia*, Kraków 2006. Przekład kanonów i listów synodalnych Synodów: Ancyra: 62-68; Neocezarea: 75-77; Gangra: 123-129; Antiochia: 134-143; Sardyka: 147-157.
66. Tertulian, *O płaszczu*, (=PSP t. LXV), Warszawa 2007, ss. 249-262.
67. *Konstytucje Apostolskie*, (=Źródła Myśli Teologicznej 49), Kraków 2007, ss. 293.

68. Marcin z Bragi, *O trzykrotnym zanurzeniu*; Ps. Marcin z Bragi, *O święcie Paschy*, w: Marcin z Bragi, *Dzieła*, Kęty 2008, s. 218-225; 360-369.
69. *Kanony Ojców Greckich*, (=Źródła Myśli Teologicznej 49), Kraków 2009, ss. 124.

Ks. Marek KILISZEK

Dr filozofii

Por. WST 13(2000) 254

Ks. Piotr KLIMEK

Dr teologii biblijnej

Urodzony 26 marca 1961 w Milanówku. Uzyskał świadectwo maturalne w 1979 roku w XXIII Liceum Ogólnokształcącym im. M. Curie – Skłodowskiej w Warszawie. W latach 1981 – 1987 studiował w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie, otrzymując święcenia kapłańskie 28 V 1987 r. W tym samym roku uzyskał na Akademickim Studium Teologii Katolickiej tytuł magistra teologii z zakresu biblistyki na podstawie pracy napisanej pod kierunkiem ks. dra Ryszarda Rumianka: *Natura powołania prorockiego Jeremiasza w świetle Jr 1,4-10 i 20,7-9*. Następnie podejmuje studia na kursie licencjackim Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie ukończone w 1989 r. obroną pracy pt.: *Symbolika grzechu w Jr 2*, napisanej również pod kierunkiem ks. dra Ryszarda Rumianka. Studia doktoranckie odbył w tej samej Uczelni w roku 1990, publiczne kolokwium doktorskie miało miejsce w 1995 r. Rada Wydziału PWTW przyznała stopień doktora teologii w zakresie biblijno-pastoralnym na podstawie pracy napisanej pod kierunkiem ks. dra hab. Stanisława Kura *Bóg Jeremiasza. Analiza obrazu Boga w wypowiedziach proroka*.

Od 1 października 1995 do chwili obecnej pracuje na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie Sekcja św. Jana, Chrzcziciela jako adiunkt, wykładowca w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym św. Jana Chrzcziciela, w Warszawie oraz w szkołach podległych PWTW: Studium Teologii dla Świeckich i Prymasowskim Instytucie Życia Wewnętrznego. W latach 1995-2000 pracował w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Łowickiej jako wykładowca Starego Testamentu. Natomiast w latach 1994-2008 prowadził wykłady z introdukcji biblijnej w Studium Filozoficzno-Teologicznym Ojców Dominikanów w Warszawie. Od października 2000 roku jest wykładowcą Starego Testamentu, teologii biblijnej, introdukcji biblijnej i języka hebrajskiego w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Warszawsko-Praskiej. W 2005 r. został mianowany rektorem tegoż Seminarium.

Por. WST 3(2000) 254-257

Publikacje

I. Książki

1. *Słownik słów kluczowych z teologii. Wydanie studyjne*, Warszawa: FIDES 2001.
2. R. RUMIANEK, P. KLIMEK, *Mówili w imieniu Boga*, Warszawa 2003, ss.173 (XPK: II. Od Dekretu Cyrusa do narodzin Chrystusa (od 538), s. 67-98; IV. Egzegeza i teologia wybranych tekstów mesjańskich z ksiąg prorockich, s. 140-155).

II. Artykuły naukowe

3. "Elpis w PsSal 17", *Roczniki Teologiczne Warszawsko-Praskie* 1(2001) 59-67.
4. "Hermeneutyka biblijna Ks. Józefa Archutowskiego", *WST* 14(2001) 65-73.
5. "Teologia Iz 57,3a między Septuagintą a tekstem masoreckim", *Studia Loviciensia* 4(2002), 27-32.

6. "Mur Jeremiasza. Próba identyfikacji źródeł obrazu z Paraleipomena Jeremiu 1,2", w: *Kamieniem węgielnym jest Chrystus (Ef 2,20)*. Księga pamiątkowa dla uczczenia 75 rocznicy urodzin ks. bp Kazimierza Romaniuka Ordynariusza Warszawsko-Praskiego, red. P. Klimek, Biblioteka Roczników Teologicznych Warszawsko-Praskich nr 1, Warszawa 2002, 123-132.
7. "Ubodzy a słowo w świetle Iz 66,1-2", w: *Ubogich zawsze macie*. Materiały sympozjum w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Warszawsko-Praskiej 22 marca 2003 r., red. J. Gołębiowski, P. Klimek, Warszawa 2003, 111-121.
8. "Projekt teaurusu z zakresu nauk teologicznych Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES", *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* 79(2003), 229-230.
9. "Powołanie Jeremiasza (Jr 1,4-10) w Pierwszej homilii o Księdze Jeremiasza Orygenes", *WST* 17(2004), 31-44.
10. "Sens teologiczny wyrażenia *tablice serc* w Jr 17,1", w: *Przemawiaj do nich moimi słowami*. Księga pamiątkowa dedykowana Jego Magnificencji Księdzu Rektorowi Profesorowi Ryszardowi Rumiankowi w 35 rocznicę kapłaństwa i 60 rocznicę urodzin, red. Z. Godlewski, Warszawa 2007, 290-297.
11. "Antropologiczne implikacje Jr 1,4-19", *Roczniki Teologiczne Warszawsko-Praskie* 5(2009) 44-58

III. Opracowania i redakcje

12. Redaktor naczelny *Roczników Teologicznych Warszawsko-Praskich* 1(2001)-4(2004-2008).

IV. Artykuły popularnonaukowe

13. "Tęsknota za mieszkaniem w Piśmie świętym", w: *Spółdzielnie mieszkaniowe – relikty przeszłości czy szansa na przyszłość*. Materiały z konferencji przeprowadzonej w dniu 15 III 2006 r. XX Forum „DS.”, Warszawa 2006, 19-26.
14. "Chrzest fundamentem życia chrześcijańskiego w Kościele", *Anamnesis* 53, 14(2008) nr 2, 34-40.

V. Wywiady

15. "Owoce Wielkiego Jubileuszu". Dyskusja redakcyjna z udziałem ks. Zenona Majchra, ks. Piotra Klimka i red. Krzysztofa Gołębiewskiego, *Niedziela Warszawska* nr 1(271) N rok 44 z dnia 7.01.2001, s. I.V.

VI. Komentarze liturgiczne i homilie

16. [Wstępy do czytań mszalnych], *Dzień Pański - Biuletyn Liturgiczny* nr 51 – 64 (2008); 1-2 (2009).
17. "W Prawie Mojżesza, u proroków i w psalmach", *Idziemy* 17(190) z 26.04.2009, s. 40.
18. "Szukam pasterza", *Idziemy* 18(192) z 3.05.2009, s. 40.
19. "Słowo, które oczyszcza", *Idziemy* 19(192) z 10.05.2009, s. 40.
20. "Przyjaciele Boga", *Idziemy* 20(193) z 17.05.2009, s. 40.

Ks. Jan KONARSKI

Dr teologii

Urodzony 20 sierpnia 1963 r. w Warszawie, syn Jerzego i Krystyny. Wykształcenie podstawowe, średnie oraz magisterium uzyskał w Warszawie. W 1982 uzyskał świadectwo dojrzałości

w XLI L. O. im. J. Lelewela. Po maturze wstąpił do Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego św. Jana Chrzyciela w Warszawie.

W 1988 r. uzyskał tytuł magistra teologii na ASTK (na podstawie pracy: *Problem norm moralnych w Nowym Testamencie*, napisanej pod kierunkiem ks. dra B. Inlendera) oraz przyjął święcenia prezbiteratu w Archidiecezji Warszawskiej. W latach 1988-90 pracował jako wikariusz w parafii MB Częstochowskiej w Piastowie. W 1990 r. został skierowany przez władze Archidiecezji Warszawskiej na studia na Akademię Teologii Katolickiej w Warszawie. W roku 1991 uzyskał licencjat teologii na ASTK (na podstawie pracy magisterskiej uznanej jako licencjacka). Od 1991 do 1996 roku przebywał w Paryżu, gdzie na Instytucie Katolickim uzyskał *La capacité doctorale* i rozpoczął redakcję pracy doktorskiej na tematy cnoty miłości u św. Tomasza z Akwinu, z początku pod kierownictwem prof. Xaviera Thévenota, a od roku 1995 Josepha Caillot. Obaj promotorzy, dotknięci ciężkimi chorobami, pełnili swoje funkcje w ograniczonym wymiarze.

Od roku 1996 przebywa w Warszawie, gdzie prowadzi wykłady i ćwiczenia z teologii moralnej na Papieskim Wydziale Teologicznym oraz w Prymasowskim Instytucie Życia Wewnętrznego. Od roku 2003 rozpoczął redakcję pracy doktorskiej pod kierownictwem s. prof. Geneviève Médevielle według odnowionego projektu. Praca, zatytułowana *Penser Dieu Amour à la lumière de la Croix du Christ : Lectures de la métaphysique thomassienne et de la phénoménologie de la donation chez J.-L. Marion* została obroniona na Instytucie Katolickim w Paryżu w lutym 2010.

Od roku 1996 prowadzi następujące zajęcia dydaktyczno-naukowe: PWTW: Seminarium Duchowne – Wykłady: Teologia moralna: wprowadzenie do chrześcijaństwa (moralność); cnoty teologalne; sakramentologia moralna. – Ćwiczenia: teologia moralna fundamentalna, sakramentologia moralna, bioetyka. Dla świeckich: Wstęp do teologii moralnej, cnoty teologalne i kardynalne; sakramentologia moralna. W latach 1998-2002 prowadził (raz na semestr) cykle wykładów z teologii moralnej w Wyższym Seminarium Duchownym w Grodnie na Białorusi. W latach 2005-2007 wygłaszał codzienne komentarze biblijne na falach Radia Vox.

Kierunki prowadzonych dotychczas badań koncentrowały się na relacjach pomiędzy klasyczną metafizyką a współczesną fenomenologią francuską. W dydaktyce skupia się na sakramentologii moralnej i aretologii. W duszpasterstwie zajmuje się popularyzacją problemów współczesnej teologii, rozważaniami dotyczącymi głównych prawd wiary, a zwłaszcza relacją między wiarą a życiem chrześcijańskim.

Por. WST 13(2000) 257

Publikacje

I. Artykuły naukowe

1. "Penser la Croix du Christ selon la donation. Entre la phénoménologie de la donation chez J.-L. Marion et la théologie de la Croix chez E. Jünger, J. Moltmann et S. Breton", WST 22/1(2009), 245-254.
2. "Le Dieu Amour délié de la pensée de l'être. Lectures de la phénoménologie de la donation chez Jean-Luc Marion", WST 23/2(2010), 255-303.

II. Publikacje duszpasterskie

3. Komentarze biblijne w miesięczniku *Oremus*: październik 1999, wrzesień 2002, luty 20004, sierpień 2005, grudzień 2006, listopad 2009.
4. "Wezwani z ciemności do przedziwnego Bożego światła", w: *Rozważania różańcowe*, PROMIC - Wydawnictwo Księży Marianów MIC, Warszawa 2009, 85-95.
5. "On poniósł grzechy wielu i oręduje za przestępcami", w: *Droga krzyżowa. Rozważania*, PROMIC - Wydawnictwo Księży Marianów MIC, Warszawa 2010, 135-152.

Zofia KONASZKIEWICZ

Mgr psychologii, mgr sztuki, profesor dr hab. pedagogiki

Por. WST 13(2000) 257-261

Ks. Andrzej KOWALSKI

Mgr teologii, dr prawa kanonicznego

Por. WST 13(2000) 262

Ks. Józef KULISZ SJ

Dr teologii, dr hab. teologii fundamentalnej, profesor nauk teologicznych.

Por. WST 13(2000) 272

Ks. Stanisław KUR

Mgr nauk humanistycznych, dr teologii, dr hab. teologii, profesor PWTW.

Urodził się 13 listopada 1929 roku we wsi Dziecioły Bliższe na Podlasiu i tam uczęszczał do szkoły podstawowej. Gimnazjum ogólnokształcące (czteroletnie), rozpoczęte w czasie okupacji niemieckiej na tzw. tajnych kompletach w Sterdyni, ukończył w roku 1946. Potem uczęszczał do VIII Państwowego Liceum im. Króla Władysława IV w Warszawie (typ humanistyczny), gdzie uzyskał świadectwo dojrzałości w roku 1948. W tymże roku wstąpił do Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie, studiując równocześnie, jako alumn Seminarium, na Wydziale Teologii Katolickiej Uniwersytetu Warszawskiego. Świecenia kapłańskie otrzymał z rąk Ks. Kardynała Stefana Wyszyńskiego 23 VIII 1953 roku, a w rok później otrzymał magisterium Teologii w sekcji filologii biblijnej; pracą pt.: *Krytyka tekstu i kompozycja literacka Psalmu 14* kierował wybitny semitysta ks. prof. Paweł Nowicki. Po święceniach pracował jako wikariusz w Radości w latach 1953-1956 oraz w parafii św. Teresy na Tamce w Warszawie w latach 1956-1958. W 1956 r. objął nauczanie języka hebrajskiego w Seminarium Warszawskim.

W 1958 r. rozpoczął studia z dziedziny filologii semickiej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Warszawskiego, specjalizując się w języku klasycznym etiopskim (gyyz) i na podstawie pracy *Żywot Iyasus Mo'a* pisanej pod kierunkiem światowej sławy etiopisty prof. Stefana Strelcyna otrzymał w 1963 r. stopień magistra filologii orientalnej.

W 1963 r. wyjechał na dalsze studia do Rzymu. W latach 1963-1966 studiował na Papieskim Instytucie Biblijnym, gdzie na podstawie pracy – *Status constructus cum pronomine possessivo inter nomen regens et nomen rectum in Psalterio* („*Status constructus* z zaimkiem sufigowanym wtrąconym między *nomen regens* a *nomen rectum* w Psalterzu”) pisanej pod kierunkiem prof. M. Dahood SJ otrzymał licencjat nauk biblijnych. Dalsze studia kontynuował na Papieskim Uniwersytecie Laterańskim, gdzie pod kierunkiem prof. F. Caraffa kierownika katedry hagiografii, pisał pracę z zakresu hagiografii etiopskiej pt.: *Samuele di Dabra Wagag. Un santo della Chiesa Etiopica* („*Samuel z Dabra Wagag. Święty Kościoła etiopskiego*”) i po jej obronie w 1969, uzyskał doktorat teologii.

W czasie studiów w Rzymie nawiązał kontakt z wybitnym etiopistą prof. Enrico Cerulli. Na jego wniosek praca magisterska z Warszawy (*Żywot Iyasus Mo'a*) przetłumaczona na francuski, została opublikowana w *Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium* w 1965. Za sprawą E. Cerullego otrzymał stypendium Włoskiej *Accademia Nazionale dei Lincei*, aby mógł pracować nad publikacją żywotów świętych etiopskich: Samuela z Dabra Wagag i Marha Krestosa. Publikacje tych żywotów, zawierające krytyczne wydanie tekstu etiopskiego, przekład francu-

ski ze wstępem i komentarzem, ukazały się kolejno w czterech tomach *Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium*, prestiżowej serii wydawanej w Louvain, w latach 1968 i 1972 i zostały dobrze przyjęte przez świat naukowy. Jest pierwszym i jak dotychczas jedynym Polakiem, który wydawał teksty orientalne w tej serii. Niestety, te prace powszechnie uznane w nauce światowej, nie znalazły w czasach rządów komunistycznych łaski w oczach Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej (CKK) i nie zostały przyjęte, z dość niejasno sformułowanych powodów, jako wystarczająca podstawa do otrzymania habilitacji, której przewód otworzył na Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. W tej sytuacji habilitacja została przyznana przez Radę Naukową Episkopatu Polski.

Po powrocie do Polski w 1972 r. przez trzy semestry wykładał język ugarycki i arabski na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, a przez siedem lat język arabski oraz zagadnienia wybrane z historii i archeologii Etiopii na Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie.

Powrócił również do pracy w Seminarium Warszawskim, gdzie w Akademickim Studium Teologii Katolickiej przy Wyższym Seminarium Duchownym w Warszawie, a następnie, po przekształceniach, na Papieskim Wydziale Teologicznym, wykładał introdukcję biblijną, język hebrajski i Stary Testament, prowadząc również wykłady na kursach katechetycznych zorganizowanych przez Wydział w Wilnie. Na Papieskim Wydziale Teologicznym wypromował 2 doktorów; pod jego kierunkiem napisano kilka prac licencjackich i kilkanaście magisterskich z dziedziny biblistyki. Został również członkiem *Société française pour les études éthiopiennes*.

W latach 1982-1997 był rektorem Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie, gdzie zjednał sobie serca kleryków swoją dobrocią, prawością charakteru i szlachetnością. Jako Rektor Seminarium Warszawskiego został mianowany przez Ojca Świętego delegatem na specjalny Synod Biskupów w Rzymie, poświęcony wychowaniu duchowieństwa. Był również członkiem komisji Episkopatu Polski do spraw seminariów oraz do spraw dialogu z judaizmem.

Został przez Władze Archidiecezjalne mianowany Kanonikiem Kapituły Warszawskiej, oraz Wikariuszem Biskupim do spraw Nauki w Archidiecezji, zaś Ojciec św. mianował go kolejno Kapelanem Jego Świątobliwości i Protonotariuszem Apostolskim w 1999 r.

Por. WST 12(1999) cz. 1-2.

Publikacje

1. "Księga Rut", tłumaczenie, komentarz, w: *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu (Biblia Tysiąclecia)*, Poznań 1965 (plusieurs éditions), 254-256.
2. *Actes de Iyasus Mo'a*, CSCO 259-260/Aeth. 49-50, préface de E. Cerulli, Louvain 1965, ss. II+60, XVI+82.
3. *Actes de Samuel de Dabra Wagag*, CSCO 287-288/Aeth. 57-58, Louvain 1968, ss. II+106, XVI+82.
4. *Samuel de Dabra Wagag. Un santo della Chiesa Etiopica*, Roma 1969.
5. "Takla Haymanot", in: *Bibliotheca Sanctorum*, Istituto di Giovanni XXIII della Pontificia Università Lateranense, 12, 1969, 102.
6. *Actes de Marḥa Krestos*, CSCO 330-331/Aeth. 62-63, ss. VI-151, XVI+140, Louvain 1972.
7. "Edition d'un manuscrit éthiopien de la Bibliothèque Vaticane: Cerulli 178", w: *Atti della Accademia Nazionale dei Lincei, Memorie, Classe di Scienze morali, storiche e filologiche*, serie VIII, vol. XVI, Roma 1972, 383-426.
8. "Iyasus Mo'a", w: *The Dictionary of Ethiopian Biography*, vol. I, Addis Ababa 1975, 92.
9. "'Olam wa-Ed w Psalterzu", w: *Warszawskie Studia Biblijne*, ks. prof. J. Stepniowi na czterdziestolecie pracy naukowej, Warszawa: ATK 1976, 59-63.

10. "List Apostołów", wprowadzenie i tłumaczenie, w: *Apokryfy Nowego Testamentu I, Ewangelie Apokryficzne*, red. M. Starowieyski, Lublin 1980, 520-535; Lublin 1985, 520-535.
11. "Wspomnienie o ks. prof. Pawle Nowickim", *Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie*, 71(1981) nr 1, 28n.
12. Recenzja: G. PETTINATO, *Ebla. Un impero inciso nell'argilla*, A. Mondadori, Milano 1979, in: *Ruch Biblijny i Liturgiczny* 34(1981), 250n.
13. "Wielkie odkrycie archeologiczne: Ebla", w: *300 lat Seminarium Duchownego św. Jana Chrzyciela w Warszawie (=Warszawskie Studia Teologiczne 1)*, Warszawa 1983, 62-76.
14. "Etiopia. Literatura religijna", w: *Encyklopedia Katolicka* 4, Lublin 1983, 1177-1181.
15. "Le pacte du Christ avec le saint dans l'hagiographie éthiopienne", w: *Proceedings of the Seventh International Conference of Ethiopian Studies*, red. S. Rubenson, Adis Ababa - Uppsala - East Lansing 1984, 125-129.
16. "Etiopia chrześcijańska i jej poezja", w: *Muza chrześcijańska* 1, red. M. Starowieyski, (Ojcowie żywi 6), Kraków : Znak 1985, 125-129.
17. "Apokalipsa Piotra", tłumaczenie, *WST* 2(1984), 55-74.
18. "Les Stéphánites à la lumière des actes d'Isaïe de Gunda-Gundē", w: *Études éthiopiennes I*, (Société française pour les études éthiopiennes), Paris 1994, 359-361.
19. "Pieśń chwały ku czci Pani naszej Maryi Dziewicy Bożej Rodzicielki"; "Wizerunek Maryi", tłumaczenie, w: *Teksty o Matce Bożej, Kościoły przedchalcedońskie*, Niepokalanów 1995, 37-47, 48- 56.
20. "Bóg Ojciec a Maryja w tradycji etiopskiej", *Salvatoris Mater* 2(1999) nr 2, 210-221.
21. "Apokalipsa Piotra", nowe tłumaczenie, w: *Apokryfy Nowego Testamentu, III, Listy i apokalipsy*, red. M. Starowieyski, Kraków: WAM 2001, 225-241.
22. "Wniebowstąpienie Izajasza", tłumaczenie; wstęp i opracowanie R. Zarzeczny, w: *Apokryfy Nowego Testamentu, III, Listy i apokalipsy*, red. M. Starowieyski, Kraków: WAM 2001, 134-163.
23. "Herezja (?) Stefanitów w Kościele Etiopskim", *WST* 19(2006) 211-218.
24. "Les Stéphánites d'après les Actes d'Abekirezun", *Rocznik Orientalistyczny* 59(2006) 135-141.
25. "Marek Ewangelista w synaksariuszu Kościoła Etiopskiego", *WST* 20(2007) 185-188.
26. "Lyäsus Mo'a", w: *Encyclopaedia Aethiopica* 3, red. S. UHLIG, Wiesbaden: Harrasowitz Verlag 2007, 257-259.
27. "Kidān", w: *Encyclopaedia Aethiopica* 3, red. S. UHLIG, Wiesbaden: Harrasowitz Verlag 2007, 394-395.
28. "Märha Krestos", w: *Encyclopaedia Aethiopica* 3, red. S. UHLIG, Wiesbaden: Harrasowitz Verlag 207, 782-293.
29. "Mäsqäl Kebra", w: *Encyclopaedia Aethiopica* 3, red. S. UHLIG, Wiesbaden: Harrasowitz Verlag 2007, 844-845.
30. "Andrzej Apostoł w Synaksariuszu Etiopskim", wstęp i przekład, *WST* 22/2(2009) 71-74.
31. "Apoftegmaty etiopskie", przekład, w: *Apoftegmaty ojców pustyni*, t. 3, (=Źródła monastyczne), red. M. Starowieyski, Tyniec: Wyd. Benedyktynów 2010, 71-135.

Waldemar LINKE CP

Dr teologii biblijnej, lic. nauk biblijnych

Urodził się 14 kwietnia 1966 r. jako syn Ludwika i Krystyny z. d. Woler w Stupsku (pow. mławski, woj. mazowieckie). W tejże miejscowości w roku 1981 ukończył szkołę podstawową. Następnie uczęszczał do Liceum im. Św. Stanisława Kostki w Płocku. W tej szkole, w roku 1985 złożył egzamin dojrzałości. W tym samym roku zaczął postulat w Zgromadzeniu Męki Jezusa Chrystusa (Pasjoniści) oraz studia w Warszawskim Archidiecezjalnym Seminarium Duchownym. Po złożeniu pierwszych ślubów (15 września 1988), powrócił do Warszawy i kontynuował studia teologiczne na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie, Sekcja p.w. św. Andrzeja Boboli. Tam uzyskał tytuł magistra teologii na podstawie pracy pt. *Historia egzegezy jako nauka w świetle starożytnych zbiorów zasad egzegetycznych* napisanej pod kierownictwem o. prof. dra hab. Franciszka Siega. Dnia 14 września 1991 r. złożył profesję zakonną. Na polecenie władz zakonnych naukę kontynuował w Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie. Tam studiował w latach 1991-1995, zamieszkując w Domu Generalnym Pasjonistów. Dnia 16 kwietnia 1992 r. otrzymał z rąk Jego Eksceleencji Ks. Biskupa R. Marcinkowskiego święcenia kapłańskie. Studia na *Biblicum* ukończył z tytułem licencjata nauk biblijnych. Pracę licencjacką nt. *La metafora 'fare nuovo'. L'ermeneutica del linguaggio poetico di P. Ricoeur applicata ad Ap 21,1-5b* napisał pod kierownictwem o. prof. U. Vanniego.

W latach 1998-2002 był studentem czteroletnich dziennych studiów doktoranckich na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. W dniu 12 czerwca 2002 r. obronił na tej uczelni pracę doktorską napisaną pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Jana Załęskiego zatytułowaną: *Jerozolima jako miejsce i uczestnik sądu Bożego w Apokalipsie według św. Jana*, która w 2005 r. ukazała się drukiem.

Po powrocie do Polski pełnił różne obowiązki w macierzystej prowincji zakonnej (mistrz nowicjatu w latach 1995-1998, konsulator prowincjalny w latach 1998-2010, przełożony domu zakonnego w latach 2006-2010, dyrektor kleryków seminarium zakonnego w latach 2008-2010). W tym czasie prowadził wykłady w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Łodzi (1997-1999), w Wyższym Seminarium Duchownym w Łowiczu (1998-2000) oraz na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie (na studiach dla świeckich od 2002 r., a w latach 2005-2006 r. także w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym) i na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego (2000-). W latach 2004-2009 pełnił funkcję sekretarza przy Zarządzie Stowarzyszenia Biblistów Polskich, którego jestem członkiem. Bierze udział jako prelegent w sympozjach biblijnych i interdyscyplinarnych.

Obecnie, od 2004 r. jest zatrudniony w wymiarze pełnego etatu na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, kontynuuje pracę dydaktyczną na tej uczelni i na PWTW oraz pełni funkcję prowincjała w macierzystej prowincji zakonnej. Jest promotorem prac magisterskich na PWTW. Jestem redaktorem naczelnym Słowa Krzyża. Rocznika staurologiczno-pasyjnego utworzonego i wydawanego przez polską prowincję zakonną Pasjonistów. Współpracuje z mediami (m.in. Radio Plus, TVN Religia).

Publikacje

I. Książki

1. *Apokalipsa: fresk czy poemat? O czytaniu Apokalipsy jako tekstu poetyckiego*, Kalisz 1997, ss. 42.
2. *Jerozolima jako miejsce i uczestnik sądu Bożego w Apokalipsie według św. Jana* (RSB 18), Warszawa 2005, ss. 409.

II. Artykuły naukowe

3. Wstęp do "Relacji z ćwiczeń duchowych w Castellazzo". w: *Przeżyć własną śmierć. Sylwetka duchowa i wybrane pisma św. Pawła od Krzyża*, red. W. Linke CP, Warszawa 1999, 111-125.
4. "Śmierć mistyczna jako centralne pojęcie teologiczne w myśli św. Pawła od Krzyża", w: *Przeżyć własną śmierć. Sylwetka duchowa i wybrane pisma św. Pawła od Krzyża*, red. W. Linke CP, Warszawa 1999, 195-230.
5. "Bóg jako Ojciec Jezusa w Apokalipsie św. Jana". w: „Ty, Panie, jesteś naszym Ojcem” (Iz 64,7). *Biblia o Bogu Ojcu* (RSB 5), red. J. Warzecha – F. Mickiewicz Warszawa 1999, 166-186.
6. "Kryteria delimitacji i charakter jednostki w Ap 21,1-5b a znaczenie metafory *czynię nowe*". *Studia Loviciensia* 2(2000), 221-239.
7. "Białe kamyczki (Ap 2,17b) a koncepcja mądrości i/lub fałszywego proroctwa w Apokalipsie". *WST* 14(2001), 49-63.
8. "Intertekstualizm w badaniach biblijnych na przykładzie Apokalipsy". *Roczniki Teologiczne Warszawsko – Praskie* 2(2002), 81-111.
9. "Miłosierdzie Jezusa Zmartwychwstałego dla Kościoła na ziemi (Ap 3,14-22)", *Verbum Vitae* 3(2003), 181-199.
10. "Prorocki spór sądowy w Ap 1,1-3,22". *Roczniki Teologiczne Warszawsko – Praskie* 3(2003), 127-153.
11. "Hermeneutyka biblijna w dokumentach kościelnych z lat 1893 – 2001 na tle rozwoju hermeneutyki ogólnej". w: „*Miłość wytrwa do końca*". Księga Pamiątkowa dla Księdza Profesora Stanisława Pisarka w 50. rocznicę święceń kapłańskich i 75. rocznicę urodzin, red. W. Chrostowski, Warszawa 2004, 230-280.
12. "Pismo Święte w duszpasterstwie: dokumenty Kościoła drogowskazem na III tysiąclecie". w: „*Słuchajcie dzisiaj Jego głosu*” (Ps 95,7). *Słowo Boże w życiu Kościoła. Lectio divina*, red. G. Cappelletto, Kraków 2004, 191-221.
13. "Biblia w duchowości św. Pawła od Krzyża". w: „*Zachować żywą pamięć o męce Jezusa*". Materiały z konferencji poświęconej duchowości św. Pawła od Krzyża, Warszawa 29 listopada 2003 (*Mistyka chrześcijańska* 21), red. W. Linke CP – M. Miotk CP, Kielce 2004, 43-72.
14. "Królestwo Boże w tradycjach eucharystycznych (Mk 14,25; Mt 26,29; Łk 23,16-18)". *Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne* 38(2005) z. 2, 297-314.
15. "Wprowadzenie, przypisy i komentarz do Ewangelii według św. Jana". w: *Pismo Święte Nowego Testamentu i Psalm. Najnowszy przekład z języków oryginalnych z komentarzem*, oprac. Zespół Biblistów polskich z inicjatywy Towarzystwa Świętego Pawła, Częstochowa 2005, 217-274.
16. "Semicki idiom w J 13,2". w: *Żyjemy dla Pana. Księga pamiątkowa dedykowana S. Profesorowi Ewie Józefie Jezerskiej OSU w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. M. Rosik, Wrocław 2005, 323-332.
17. "Pierwsze wystąpienia Jezusa w Ewangelii Marka a kształtowanie się tradycji synoptycznej". *WST* 19(2006), s.185-194.
18. "Natchnienie Księgi Tobiasza. Studium nietypowego przypadku". *Zeszyty Naukowe Stowarzyszenia Biblistów Polskich* 3(2006), 235-255.
19. "Anioł (ἄγγελος) w LXX Hi. Rozwój teologii czy języka religijnego?", *WST* 20/1(2007) 75-94.
20. "Maria Magdalena w ewangeliami kanonicznymi". *Słowo Krzyża* 1(2007), s. 54-87.
21. "Księga Ezechiela w Apokalipsie według św. Jana". *CT* 77(2007) nr 4, 79-101.

22. "Wzruszenie czy zdenerwowanie Jezusa? Uwagi do tłumaczenia J 11,33.38, czyli tłumacz samotny wobec tradycji". *Sudia Theologica Varsoviensia* 46(2008) nr 1, 21-38 (= "Wzruszenie czy zdenerwowanie Jezusa? Uwagi do tłumaczenia J 11,33.38, czyli tłumacz samotny wobec tradycji". w: *Polszczyzna biblijna. Między tradycją a współczesnością* [Teolingwistyka 6], red. S. Koziara, W. Przyczyna, t. 1, Tarnów 2009, 203-222).
23. "Kształtowanie się doktryny Soboru Trydenckiego o natchnieniu Pisma Świętego". *Roczniki Teologiczne Warszawsko – Praskie* 4(2004-2008), 63-89.
24. "Śmierć Judasza w Dz 1,18 jako przykład śmierci prześladowcy". *Biblica et Patristica Thoniensia* 1(2008), 163-179.
25. "Chrystologiczny sens J 2,1-11". w: *Sens ludzkiej przygody*. Księga pamiątkowa dedykowana Ojcu Profesorowi Józefowi Kuliszowi SJ w 65. rocznicę urodzin, red. W. Cisło, Z. Kubacki, Warszawa 2008, 297-311.
26. "Pieśń nad Pieśniami w Ap? Aluzja literacka lub zbieżność wyrazowa w badaniach intertekstualnych". *Collectanea Theologica* 78(2008) z. 4, 71-103.
27. "Wzruszenie czy zdenerwowanie Jezusa? Uwagi do tłumaczenia J 11,33.38, czyli tłumacz samotny wobec tradycji". w: *Polszczyzna biblijna. Między tradycją a współczesnością* (Teolingwistyka 6), red. S. Koziara, W. Przyczyna, t. 1, Tarnów 2009, s. 203-222 [= "Wzruszenie czy zdenerwowanie Jezusa? Uwagi do tłumaczenia J 11,33.38, czyli tłumacz samotny wobec tradycji". *STV* 46(2008) nr 1, 21-38].
28. "Spis ludności za Dawida w różnych interpretacjach teologicznych". *Studia Theologica Varsoviensia* 47(2009), nr 2, 139-166.
29. "Małżeństwo Tobiasza i Sary w Księdze Tobiasza. Przyczynek do historii instytucji". *Collectanea Theologica* 79(2009), nr 4, 31-45.
30. "Tytuł winy (*titulus culpa*) Jezusa (Mk 15,26; Mt 27,37; Łk 23,38; J 19,19). Król Jezus w Ewangeliach". *Słowo Krzyża* 3(2009), 124-143.
31. "Dlaczego Jezus nie zezwalał na opłakiwanie zmarłych? Biblijne przykłady reakcji na śmierć bliskiej osoby". *WST* 22(2009) nr 1, 217-232.
32. "Testament Hioba. Wprowadzenie, tłumaczenie i noty". w: *Pisma apokaliptyczne i testamenty* (Apokryfy Starego Testamentu 2), red. M. Parchem, Kraków-Mogilany 2010, 341-392.
33. "Parabola o ziarnie gorczycy. Uwagi o konieczności hipotezy istnienia Q (Mt 13,31-33; Mk 4,30-32; Łk 13,18-21)". w: *Przed Twym miłosierdziem*. Księga pamiątkowa na pierwsze ćwierćwiecze święceń kapłańskich i pierwsze półwiecze życia proboszcza księdza kanonika doktora Zbigniewa Godlewskiego, red. D. Bartoszewicz, Warszawa 2010, 119-137.
34. "Data powstania i temat główny Apokalipsy Jana we wczesnej tradycji kościelnej (od Kanonu Muratoriego do św. Augustyna)". w: *Trud w Panu nie jest daremny* (por. 1 Kor 15,58). *Studia ofiarowane Księdzu Profesorowi Janowi Załęskiemu w 70. rocznicę urodzin*, red. W. Linke, Niepokalanów 2010, 325-345.
35. "Adhortacja *Verbum Domini* a przyszłość dyskusji o rozumieniu natchnienia", *WST* 23/1(2010) 255-268.

III. Recenzje

36. D. H. WOJTYSKA CP, *Historia Pasjonistów w Polsce*, t. 1, *Prehistoria i okres fundacyjny do 1938 r.*, Łódź: Papier-service, 2006, ss. 488; t. 2, *Hekatomba wojenna i okupacja (1939-1945)*, Polska Prowincja Zgromadzenia Pasjonistów, Przasnysz 2007, ss. 333 (rec. W. Linke CP), w: *Słowo Krzyża* 1(2007), 311-317.

37. KAMAL FAHIM AWAD HANNA, *La Passione di Cristo nell'Apocalisse* (Tesi Gregoriana. Serie Teologia 77), Roma 2001, ss. 473, w: *Słowo Krzyża* 2(2008), 321-325.
38. M. BUCZKOWSKI, *Między rozumem a uczuciem*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2010, ss. 96, w: *Słowo Krzyża* 3(2009), 264-267.
39. A. KLĘCZAR, *Ezechieli Tragik i jego dramat Exagōgē „Wyprowadzenie z Egiptu”*. w: *Apokryfy Starego Testamentu*, red. Z.J. Kapera, S. Mędała, t. 1, Kraków-Mogilany 2006, ss. 147, w: *Scripturae Lumen. Biblia i jej oddziaływanie*, t. 2, Tarnów 2010, 589-594.

IV. Tomy redagowane

40. *Przeżyć własną śmierć. Sylwetka duchowa i wybrane pisma św. Pawła od Krzyża*, red. W. Linke CP, Warszawa 1999, ss. 277.
41. *Zachować żywą pamięć o męce Jezusa*. Materiały z konferencji poświęconej duchowości św. Pawła od Krzyża, Warszawa 29 listopada 2003 (Mistyka chrześcijańska 21), red. W. Linke CP – M. Miotk CP, Kielce 2004, ss. 128.
42. *Trud w Panu nie jest daremny (por. 1 Kor 15,58)*. Studia ofiarowane Księdzu Profesorowi Doktorowi Habilitowanemu Janowi Załęskiemu w 70. rocznicę urodzin, red. W. Linke, Niepokalanów 2010, ss. 716.

V. Przekłady

43. A. LIPPI CP, *Sylwetka duchowa św. Pawła od Krzyża, Przeżyć własną śmierć. Sylwetka duchowa i wybrane pisma św. Pawła od Krzyża* (red. W. Linke), Warszawa 1999, 32-110.
44. "Św. Paweł od Krzyża, Relacja z ćwiczeń duchowych w Castellazzo", w: *Przeżyć własną śmierć. Sylwetka duchowa i wybrane pisma św. Pawła od Krzyża* (red. W. Linke), Warszawa 1999, 125-193.
45. ŚW. PAWEŁ OD KRZYŻA, "Śmierć mistyczna". w: *Przeżyć własną śmierć. Sylwetka duchowa i wybrane pisma św. Pawła od Krzyża* (red. W. Linke), Warszawa 1999, 230-277.
46. „Słuchajcie dzisiaj Jego głosu” (Ps 95,7). *Słowo Boże w życiu Kościoła. Lectio divina*, red. G. Cappelletto, Kraków 2004, ss. 223.
47. A. LIPPI CP, "Miłość bolesna, ból miłosny i radość. Mistyka św. Pawła od Krzyża: trynitarna mistyka Krzyża". w: „*Zachować żywą pamięć o męce Jezusa*”. Materiały z konferencji poświęconej duchowości św. Pawła od Krzyża, Warszawa 29 listopada 2003 (Mistyka chrześcijańska 21), red. W. Linke CP – M. Miotk CP, Kielce 2004, 15-30.
48. S. CIPRIANI, *Duchowe nauczanie świętego Pawła Apostoła*, Kraków 2006, (wspólnie z Katarzyną Kubiś), ss. 173.
49. L. PADOVESE, "Krzyż Chrystusa – zgorszenie i głupstwo Boga". *Słowo Krzyża* 1(2007), 88-100.
50. "Testament Hioba. Wprowadzenie, tłumaczenie i noty". w: *Pisma apokaliptyczne i testamenty* (Apokryfy Starego Testamentu 2), red. M. Parchem, Kraków-Mogilany 2010, 341-392.
51. B. FORTE, "Krzyż jako historia trynitarna: gdzie spotykają się Wschód i Zachód". *Słowo Krzyża* 3(2009), 93-108.

VI. Książki i broszury popularnonaukowe

52. *Światła rawskiego klasztoru*, b.m. [Sadowie] 1988, ss. 15.
53. *Nienawidzili go, ponieważ mówił prawdę...*, Sadowie – Golgota 1998, ss. 26.
54. *Św. Paweł od Krzyża*, Warszawa 2004, ss. 14.

55. *Naśladował swego Pana*". Św. Szczepan – pierwszy męczennik: sługa Kościoła i apostoł Żydów, Niepokalanów 2010, ss. 47.

VII. Artykuły popularnonaukowe

56. "Pocieszyciel uciemnionych. Wspomnienie o bracie Franciszku Użarowskim". *Przewodnik Katolicki* 1988/37(z 11.09.1988).
57. *"Miałem odwagę żyć...* Bł. Eugeniusz Bosilkow (1900-1952)". *Tygodnik Powszechny* 52(1998) nr 12 (z 22.03.1998), 10.
58. "Trzeba będzie zostać do końca. Wspomnienie o br. Tadeuszu (Makarym) Siwowskim – pasjonście". *Niedziela Płocka* 2001 (z 30.12.2001).
59. "Życie ich było proste i prawe". *Gość Niedzielny* 2004/30 (z 25.07.2004).
60. "Stowarzyszenie Biblistów Polskich – członkowie zwyczajni". Stan na dzień 1 VIII 2004 r., red. W. Chrostowski, W. Linke CP, B. Strzałkowska, *Zeszyty Naukowe Stowarzyszenia Biblistów Polskich* 1(2004), 23-172.
61. "Otrzymaliśmy w Niższym Seminarium Duchownym lekcję wychowania obywatelskiego". w: *Pamięć i przesłanie. W 90-lecie Niższego Seminarium Duchownego w Płocku*, red. T. Kadziński, Płock 2006, 267-270.
62. "Zmartwychwstanie Chrystusa i nasze według św. Pawła". w: *„Dla mnie żyć to Chrystus!”*. Rok świętego Pawła w Parafii św. Jakuba w Skierniewicach, red. J. Pietrzyk - M. Szmajdziński, Skierniewice 2009, 78-83.
63. "Rozsyłanie po dwóch". *Pastores* 13(2010), nr 3(48), 80-88.

VIII. Wywiady

64. "Tylko nieboszczyka nie nachodzą pragnienia". (rozm. Jolanta Koral), *Zwierciadło* 2009, nr 10, 70-74.
65. "Rozumiemy krzyż? Rozmowa z o. Waldemarem Linke CP, przełożonym polskiej prowincji zakonu pasjonistów" (rozm. Tomasz Królak). *Wiadomości KAI* 26.09.2010, nr 38(964), s. 7-8.

IX. Wiersze i inne teksty drobne

66. "Triduum Paschalne". *List* 1999/4.
67. "Żeby sumienie zmartwychwstało". w: *Księga Męki*. Droga Krzyżowa parafii św. Szczepana w Warszawie, Warszawa 2003, 3-33.
68. "Rozważania do „Siedmiu słów Chrystusa z Krzyża” J.S. Haydna w wykonaniu kwartetu kameralnego Filharmonii Opolskiej" (premiera: Filharmonia Opolska, 01.04.2007 r.).
69. "Mądrość człowieka, który nie boi się Boga". w: R. ZAWADZKI, *Mędrzec w szatach błazna i szaleńca*, Warszawa 2010, 7-10.

Ks. Mieczysław LUBAŃSKI

Mg matematyki, dr filozofii, dr hab. nauk humanistycznych, profesor nauk humanistycznych
Por. WST 13(2000) 273-276; 22/2(2009)

Stanisław LUFT

Dr nauk medycznych, prof. dr hab. nauk medycznych
Por. WST 13(2000) 277

Małgorzata MALICKA

Dr nauk humanistycznych

Urodziła się 23 lutego 1943 r. w Warszawie jako córka Zaslawa Malickiego i Bronisławy z Deptułów. Tu również uczęszczała do 11-letniego XVI Liceum Ogólnokształcącego im. Stefanii Sempołowskiej (przed wojną im. Józefy Piłsudskiej). W roku 1957 wstąpiła do odradzającego się Związku Harcerstwa Polskiego. Przez dwa lata prowadziła drużynę młodszoharcerską (8 WDH - niebieską).

Następnie w roku 1960 rozpoczęła studia na Wydziale Psychologii i Pedagogiki Uniwersytetu Warszawskiego. Ukończyła je w roku 1965 uzyskując dyplom na podstawie pracy magisterskiej: *Twórczość literacka młodzieży w aspekcie pedagogicznym* pisanej pod kierunkiem prof. Bogdana Suchodolskiego. Bezpośrednio po ukończeniu studiów została zatrudniona na Wydziale Psychologii i Pedagogiki w Zakładzie Teorii Wychowania Estetycznego w charakterze asystentki doc. Ireny Wojnar. W latach 1965-70 prowadziła następujące zajęcia konwersatoryjne: Teoria Wychowania Estetycznego na studiach wieczorowych; Różne Płaszczyzny Wychowania; Wybrane Problemy Kultury Współczesnej na studiach dziennych; Propedeutyka Pedagogiki dla studentów wydziałów: Polonistyki i Geografii oraz seminaria na wakacyjnych Kursach Wychowania Estetycznego dla nauczycieli z całego kraju organizowanych pod patronatem Związku Nauczycielstwa Polskiego.

W roku 1970, mimo dobrych opinii naukowych, została zwolniona z Uniwersytetu i życie zmusiło ją do podjęcia pracy urzędniczej w Zarządzie Głównym Towarzystwa Przyjaciół Dzieci. Zorganizowała tam Ośrodek Informacji o Formach i Placówkach Opieki nad Dzieckiem w Polsce. Po rychłej - niestety - likwidacji tego ośrodka przez władze TPD przyjęła funkcję Sekretarza Redakcji kwartalnika *Polish Art Review* prezentującego polską sztukę współczesną za granicą, a wydawanego przez Agencję Autorską. Ponieważ jednak środki przeznaczone na wydawanie kwartalnika szybko wyczerpały się, redakcja po upływie niespełna roku została zlikwidowana.

Zaproponowano jej wówczas pracę w nowopowstałym, resortowym Instytucie Kształcenia Nauczycieli, w Zakładzie Wychowania Przedszkolnego, gdzie przygotowywano programy kształcenia dla powstających właśnie 3-letnich, pomaturalnych Studiów Wychowania Przedszkolnego. Opracowała tam autorski program Wiedzy o Sztuce, który następnie obowiązywał przez wiele lat w blisko 40-tu SWP. Z czasem Zakład otworzył także zaoczne studia magisterskie dla nauczycieli przedszkoli i nauczania początkowego w Tarnowie i Łowiczu. Od roku 1973 Małgorzata Malicka prowadziła w tych ośrodkach zajęcia dydaktyczne w wymiarze pełnego pensum uniwersyteckiego z Pedagogiki Ogólnej (wykłady, ćwiczenia, egzaminy) oraz wykład monograficzny: Kształcenie postawy twórczej. Zorganizowała także i przeprowadziła dwutygodniowy kurs wakacyjny dla dyrektorek przedszkoli ćwiczeń z terenu całej Polski.

Po dwóch latach takiego podróžowania przeniosła się do Zakładu Badań nad Zawodem Nauczycielskim, gdzie obok prac badawczych prowadziła również wykłady z Estetyki i Teorii Wychowania Estetycznego na kursach doskonalenia zawodowego dla nauczycieli wychowania plastycznego w wymiarze 90 godzin rocznie. Odbýwały się one w Piotrkowie Trybunalskim oraz na plenerze nauczycielskim w Legnicy. Ta zmiana pozwoliła jej na ukończenie i obronę dysertacji doktorskiej w grudniu 1977 roku. Pracę doktorską na temat: „Twórczość i wychowanie” pisała również pod kierunkiem prof. Bogdana Suchodolskiego. Dotyczyła ona możliwości kształtowania postawy twórczej. Po uzyskaniu dyplomu doktora nauk humanistycznych sekretarowała ponadto w redakcji Biuletynu Rady Artystycznej Związku Polskich Artystów Plastyków, który to Biuletyn był wydawany w rytmie kwartalnym.

Jesienią roku 1980, gdy w Uniwersytecie Warszawskim została powołana Senacka Komisja d/s Niewłaściwych Decyzji Personalnych podjętych w latach: 1968-1980 pod kierownictwem prof. Klemensa Szaniawskiego, złożyła odwołanie, które zostało rozpatrzone pozytywnie, a

następnie decyzją Rady Wydziału Pedagogicznego została przywrócona do pracy w Uniwersytecie, w Pracowni Teorii Wychowania Estetycznego od 1 kwietnia 1981 r., gdzie pozostawała na etacie adiunkta do momentu przejścia na emeryturę.

Po powrocie do Uniwersytetu w latach 1981-2008 prowadziła: Teorię Wychowania Estetycznego – ćwiczenia na studiach dziennych i zaocznych; później również wykłady; Konwersatorium do Teorii Wychowania Estetycznego podejmujące na ogół w różnych latach różne formułowaną problematykę twórczości artystycznej; Wybrane Zagadnienia z Psychologii Twórczości i Zainteresowań – wykład na studiach zaocznych; Wstęp do Wiedzy o Sztuce – ćwiczenia na studiach dziennych, zaocznych i licencjackich; SeminaRIA Pedagogiczne na studiach dziennych pod różnymi nazwami: Kształtowanie tożsamości człowieka, Możliwości samowychowania; fakultety na studiach dziennych i zaocznych: Kształcenie Postawy Twórczej, Tożsamość Człowieka, Życie w Świecie Realnym, Życie w Świecie Fikcji, analizy tekstów klasyków pedagogiki: Johna Deweya, Sergiusza Hessena; cykle wykładów na Studium Podyplomowym SZTUKA: Ekspresja, Twórczość, Recepcja, Przeżycie Estetyczne, Ocena Dzieła Sztuki; Jesienią roku 2003 pomyślnie przeszła kolokwium habilitacyjne przed Radą Wydziału Pedagogicznego kończąc w ten sposób przewód habilitacyjny wszczęty na podstawie książki: *Bycie sobą jako ideał*. Decyzja Rady nie została jednak zatwierdzona przez Centralną Komisję d/s Stopni i Tytułów Naukowych przy premierze RP w roku 2004.

Od roku akademickiego 2003/2004 prowadzi wykłady z Pedagogiki Chrześcijańskiej, a następnie po zmianach programowych z Pedagogiki Ogólnej na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie.

Należy do Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego. Od roku 2005 przez dwie kadencje pełniła funkcję członka Zarządu Okręgu Warszawskiego PTP.

Rozwój zainteresowań i poglądów naukowych: Pierwsze samodzielne poszukiwania naukowe podjęła na użytek pracy magisterskiej nt. literackiej twórczości młodzieży. Zwróciła wówczas uwagę, że samorodna wypowiedź artystyczna spełnia w pewien sposób funkcję psychoterapeutyczną, a zarazem pomaga w pełniejszym uświadomieniu sobie samego siebie. Po ukończeniu studiów zaczęło ją interesować przede wszystkim, jaki charakter mają uzdolnienia twórcze, jaka jest ich geneza oraz w jakim stopniu można je formować. Kwestie te próbowała przeanalizować w swojej dysertacji doktorskiej skupiając się głównie na czynnikach, które decydują o umiejętności uwalniania się od panujących schematów myślowych, aby odnaleźć ujęcia nowe i własne.

Podjęte analizy wykazały, że istotny z tego punktu widzenia wydaje się być szczególnie zespół właściwości emocjonalnych, który nazwała postawą twórczą. Następnie podjęła próbę odniesienia swoich czysto teoretycznych ustaleń do rzeczywistości. Chodziło jej zwłaszcza o sprawdzenie, czy wyróżnione właściwości emocjonalne można rzeczywiście odnaleźć w osobowości wielkich twórców, zwłaszcza uczonych i artystów. Najbardziej miarodajnym i stosunkowo łatwo dostępnym materiałem wydawały się z tego punktu widzenia wszelkiego rodzaju dokumenty biograficzne tj. pamiętniki, dzienniki i listy. Efekty podjętych poszukiwań okazały się nadzwyczaj pomyślne.

Problematyka twórczości naprowadziła ją w rezultacie na szersze zagadnienia pedagogiczne – przede wszystkim na sprawę samego sposobu oddziaływania wychowawczego. Chodziło przede wszystkim o to, że oddziaływanie wychowawcze nie musi przyjmować jedynie postaci modelowania wychowanka wedle z góry założonych wzorów, ale że może oznaczać również wspomaganie młodego człowieka w jego wysiłkach realizowania siebie, realizowania swego powołania. Można by taką postawę wychowawcy nazwać poszanowaniem podmiotowości wychowanka, który w miarę wzrastania winien zdobywać umiejętność kierowania własnym życiem. Zastanawiając się nad możliwością kształtowania tej umiejętności przyjęła hipotezę, iż jej jądro stanowi zarysowująca się wyraźnie tożsamość osobowa.

Pojawiło się wówczas wiele nowych pytań o charakterze właściwie filozoficznym – mianowicie: jak rozumieć ową tożsamość osobową, a nawet samo pojęcie podmiotu i osoby, a następnie pojęcia: swobód i wolności wewnętrznej, czy fenomen swego rodzaju ciągłości wewnętrznej bądź jej braku w doświadczeniach ludzkich.

Obrany kierunek poszukiwań doprowadził wreszcie do zmierzenia się z filozoficzną zawartością funkcjonującego w kulturze współczesnej ideału „bycia sobą”, do krytyki pewnych aspektów tego ideału oraz rozpoznania sposobów jego przejawiania się w myśli pedagogicznej jak idee: samokształcenia, samowychowania, kierowania własnym życiem czy nawet tworzenia samego siebie. W ostatecznym zaś rezultacie doprowadził autorkę do głębokiego przekonania, że spośród różnych ujęć z zakresu filozofii człowieka, personalizizm stanowi ujęcie pedagogicznie najbardziej owocne.

Publikacje

I. Książki

1. *Uwarunkowania efektywności pracy dydaktycznej nauczyciela. Sprawozdanie z badań*, współaut. Józef Kozłowski, Instytut Kształcenia Nauczycieli, Warszawa 1979, ss. 87.
2. *Uroki i trudy twórczego życia*, Warszawa, Nasza Księgarnia 1982, ss. 179.
3. *Twórczość czyli droga w nieznanne*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne 1989, ss. 124.
4. *Ja – to znaczy kto ? Rzecz o tożsamości osobowej i wychowaniu*, Warszawa: Wydawnictwo Żak 1996, ss. 225.
5. *Bycie sobą jako ideał*, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak 2002, ss. 310.

II. Artykuły

6. "Deszczowy lipiec w Gdańsku", *Życie Szkoły* 1967, nr 1, ss. 41-42.
7. "Kongres INSEA", *Życie Szkoły* 1967, nr 2, ss. 40-41.
8. "Problematyka bieżących publikacji", *Życie Szkoły* 1967, nr 4, ss. 41-43.
9. "Pismo i obraz", *Plastyka w Szkole* 1967, nr 5, ss. 122-123.
10. "Współczesne poglądy na malarstwo dzieci", *Życie Szkoły* 1967, nr 7-8, ss. 86-87.
11. "Czy napisać wiersz ?", *Wychowanie w Przedszkolu* 1967 nr 3, ss. 146-151.
12. "Pisanie wierszy i psychoterapia", *Zagadnienia Wychowawcze w Aspekcie Zdrowia Psychicznego* 1968 nr 3-4, ss. 48-56.
13. "Refleksje nad książką Marii i Anny Foltys: *Sztuka plastyczna w wychowaniu przedszkolnym*", *Wychowanie w Przedszkolu* 1969, nr 1, ss. 35-37.
14. "Rodzaje społecznego zainteresowania nauką – sesja PAN", *Kwartalnik Pedagogiczny* 1969, nr 4, 225-233.
15. "Czy kształt miłości ? - czyli upodobania współczesnych", W: *Z problematyki aktywnego uczestnictwa w kulturze. Studia Pedagogiczne* t. XVIII, Ossolineum 1970, ss. 443-458
16. "Kongres AISE", *Zagadnienia Wychowawcze w Aspekcie Zdrowia Psychicznego* 1970, nr 1.
17. "Dziecko i język plastyczny ilustracji", *Ruch Pedagogiczny* 1971 nr 1-2 ss. 83-85
18. "Informator o formach i placówkach opieki nad dzieckiem w Polsce" w: *Organizator Działalności Społecznej. Biuletyn ZG TPD*, 1971 nr 1-2 (21-22), s. 75

19. "Informator o formach i placówkach opieki nad dzieckiem w Polsce" w: *Organizator Działalności Społecznej. Biuletyn ZG TPD*, 1972 nr 2-3 (25-26) s. 111
20. "O kontakcie wychowawczym", *Wychowanie w Przedszkolu* 1975 nr 1 ss. 13-17
21. "Nowe eksperymenty artystyczne a kultura estetyczna", w: *Integracja wychowania estetycznego, Studia Pedagogiczne* t. XXXIV, Ossolineum 1975 ss. 247-250
22. "Malarstwo", "rzeźba", "grafika" (hasła), w: *Encyklopedia dla dzieci: Polska – moja Ojczyzna*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1975.
23. "Program przedmiotu: Wprowadzenie do wiedzy o sztuce. w: *Program Studium Wychowania Przedszkolnego – wydział dzienny dla absolwentów Liceum Ogólnokształcącego*, Ministerstwo Oświaty i Wychowania, Instytut Kształcenia Nauczycieli, Warszawa 1976 ss. 174-184
24. "Sens artystycznej aktywności", *Plastyka w Szkole* 1977 nr 9 ss. 286-7
25. "Obraz jako forma przekazu i możliwości jego wykorzystania w pracy dydaktyczno-wychowawczej" W: *Programowanie edukacji nauczycieli. Studia i doniesienia z badań*, Instytut Kształcenia Nauczycieli, Warszawa 1976 ss. 44-51
26. "Spotkać mistrza", *Biuletyn Rady Artystycznej ZPAP* 1979 nr 3-4 (136-137) ss. 17-18
27. "Wychowanie plastyczne jako wychowanie dla twórczości", *Plastyka w Szkole* 1981 nr 6 ss. 225-229
28. "Postawa twórcza – charakterystyka i geneza" *Plastyka w Szkole* 1981 nr 11 ss. 283-288
29. "Myśli o wychowaniu i pedagogach", Wstęp do katalogu wystawy prac plastycznych nauczycieli : Artysta w sztuce, w szkole, Galeria ZPAP Warszawa, 5-22 listopad 1981
30. "Kto się naprawdę liczy ?" *Plastyka w Szkole* 1982 nr 5-6 ss. 129-131
31. "Twórcze działanie a rozwój człowieka", *Nowa Szkoła* 1983 nr 3.
32. "Sztuka zastępcza czy autentyczna ?", Rozmowa z Jackiem Bukowskim, *Plastyka w Szkole* 1983 nr 8 ss. 316-319
33. "Information about Polish Research Realised at the Area of Visual Education", *INSEA News* 1983.
34. "Doświadczenie wewnętrzne twórcy" *Radar* 1984 nr 5 ss. 20-21
35. "Cóż po poecie w czasie marnym ? Raz jeszcze", *Plastyka w Szkole* 1985 nr 5-6 ss. 332-334
36. "Czynniki ułatwiające i utrudniające podejmowanie procesów twórczych", w: *Aktywność kulturalna i twórczość artystyczna młodego pokolenia. Stan i perspektywy rozwoju. Raport Instytutu Kultury dla Ministerstwa Oświaty i Wychowania*, Instytut Kultury 1985 do użytku wewnętrznego.
37. "Sytuacja zawodowa i udział nauczycieli w kulturze", *Nauczyciel i młodzież. Tradycja, sytuacja, perspektywy. Konferencja w Jabłonie 24-26 listopada 1981*, Zbiór studiów pod redakcją Bogdana Suchodolskiego na prawach rękopisu, Ossolineum 1985 ss. 366-368
38. "Twórczość jako kategoria pedagogiczna", w: *Świat człowieka, świat sztuki*, Henryk Depta red., Wydawnictwo Żak, Warszawa 1996 ss. 28-44, Przedruk: *Antologia tekstów do psychopedagogiki twórczości. Cz. 2 – Porządek/Przygoda. Lekcje twórczości*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1998.
39. "Dać ludziom pragnienie", w: *Edukacja aksjologiczna t. 4 – Wybrane problemy przekazu wartości*, Katarzyna Olbrycht red., Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego nr 1756, Katowice 1999 ss. 35-40.

40. "Sergiusza Hessena pedagogicznej doktryny aspekty personalistyczne", w: *Wychowanie na rozdrożu. Personalistyczna filozofia wychowania*, Franciszek Adamski red. Wydawnictwa Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1999 ss. 245-252.
41. "O odpowiedzialności pedagoga", w: *Etos edukacji w XXI wieku. Zbiór studiów*, Irena Wojnar red. Komitet Prognoz „Polska 2000 plus” przy Prezydium PAN, Warszawa 2000 ss. 264-282.
42. "35 lat działalności Zakładu/Pracowni Teorii Wychowania Estetycznego", współaut. Henryk Depta, w: *Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Warszawskiego – jubileusz pięćdziesięciolecia*, Janina Kamińska red. Warszawa 2004 ss. 269-292.
43. "Działanie artystyczne jako postrzeganie zmiany i opisywanie świata oraz jako nazywanie i komunikowanie własnego doświadczenia", w: *Sztuka i wychowanie. Współczesne problemy edukacji estetycznej. Monografia zbiorowa*, Krystyna Pankowska red., Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2010 ss. 101-113.

III Recenzje i omówienia

44. *Vergleichende Erziehungswissenschaft*. Festschrift für Hermann Rohrs zum 65 Geburtstag, red. von Ulrich Baumann, Volker Lenhart und Axel Zimmermann (Erziehungswissenschaftliche Reiche, Band 22), Wiesbaden: Akademisch Verlagsgesellschaft 1981, ss. 295; w: *Kwartalnik Pedagogiczny* 1982 nr 2 (104) (współaut. H. Depta). ss. 139-148.
45. R. MILLER, *Socjalizacja, wychowanie, psychoterapia*, w: *Rocznik Pedagogiczny* 1986, z. 10 ss. 183-187.
46. "Książka o muzeum" - Recenzja książki Ireny Wojnar: *Muzeum czyli trwanie obecności, Plastyka i Wychowanie* 1992 (269) nr 3 ss. 37-38.
47. V. LENHART, H. HORNER, *Aspekte Internationaler Erziehungswissenschaft*, Festschrift für Hermann Rohrs aus Anlass Seines 80 Geburtstages, Weinheim: Deutscher Studien Verlag 1996, ss. 296. Współaut. H. Depta. *Kwartalnik Pedagogiczny* 1997, nr 3-4 (165-166) s. 263-268.

IV. Tłumaczenia

48. A.J. CROPLEY: "Nauczyciel wobec twórczego dziecka" (tłumaczenie tekstu: "The Creative Child and His Teachers", w: *Creativity*. London: Longmans Green and LTD, 1967, 69-78), w: M. MALICKA, *Twórczość czyli droga w nieznanie*, Warszawa: WSiP 1989, 113-120.
49. E. FROMM: Postawa twórcza – tłumaczenie tekstu: Creative Attitude. w: *Creativity and Its Cultivation*. Anderson H.H. ed. New York 1959, Harper. ss. 44-54, w: M. Malicka, *Twórczość czyli droga w nieznanie*, Warszawa: WSiP 1989 ss. 59-69
50. J.P. GUILFORD: *Twórczość w stosunkach międzyludzkich*. Tłumaczenie tekstu: *Creativity in Interpersonal Relations*. w: *Climate for Creativity. Report of the Seventh National Research Conference on Creativity*, red. C.W. TAYLOR, New York: Pergamon Press, 1972, ss. 63-74; w: *Psychologia twórczości*. Wybór tekstów, Kraków: Uniwersytet Jagielloński 1980. Wyd. II – 1984 ss. 65.

V. Skrypty

51. *Utopie w perspektywie pedagogicznej. Antologia tekstów. Skrypt dla studentów pedagogiki*. Wybór i oprac. I. Wojnar, H. Depta, M. Malicka. Wyd. Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1987, ss. 308.
52. *Teoria wychowania estetycznego. Autorzy polscy. Wybór tekstów dla studentów pedagogiki*, Wybór i oprac. I. Wojnar, współpraca M. Malicka, Uniwersytet Warszawski Wydział Pedagogiczny, Warszawa 1994, ss. 256.

Ks. Henryk MAŁECKI

Dr teologii

Por. WST 13(2000) 281-283

Ks. Rafał MARKOWSKI

Dr teologii

Por. WST 13(2000) 283-284

Ks. Piotr MAZURKIEWICZ

Dr nauk społecznych, dr hab. politologii, profesor nauk humanistycznych

Por. WST 13(2000) 284-290

Ks. Jan MIAZEK

Dr teologii, dr hab. nauk teologicznych, profesor zw. PWTW

Urodzony 25 stycznia 1941 roku w Kocierzewie k. Łowicza. Świadectwo maturalne uzyskał w 1959 roku po ukończeniu Technikum Mechaniki Precyzyjnej w Warszawie. W latach 1959-1965 odbył studia w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie. Świecenia kapłańskie otrzymał 27 maja 1965 roku z rąk ks. Prymasa Kardynała Stefana Wyszyńskiego. W latach 1969-1971 kontynuował studia w Studium Pastoralnym w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim uzyskując w 1973 roku tytuł magistra teologii na podstawie pracy *Śłużba Boża w kolegiacie warszawskiej w świetle wizytacji biskupa Antoniego Okęckiego z roku 1787*. W latach 1973-1977 odbył studia stacjonarne w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim oraz w Rzymie w Papieskim Instytucie Liturgicznym świętego Anzelma. Doktorat z teologii, specjalizacja w liturgii, uzyskał w 1978 roku na podstawie rozprawy: *La «collecta» del «Proprium de Tempore» nel «Missale Romanum» di Paolo VI*. W 1997 roku przedłożył pracę habilitacyjną *Misterium Wielkiego Postu w modlitwach mszalnych dawnej i współczesnej liturgii rzymskiej w Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie* i otrzymał stopień doktora habilitowanego nauk teologicznych w zakresie teologii pastoralnej.

W 1978 roku podjął wykłady jako adiunkt w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie oraz w Akademickim Studium Teologii Katolickiej (od 1988 roku Papieski Wydział Teologiczny, Sekcja św. Jana Chrzciciela). W 1982 roku został mianowany zastępcą profesora, w 2000 roku profesorem nadzwyczajnym zaś w 2004 roku profesorem zwyczajnym Papieskiego Wydziału Teologicznego. W roku 2000 został prorektorem Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie i kierownikiem Sekcji św. Jana Chrzciciela. W latach 2001-2004 był rektorem Wydziału, w latach 2004-2007 prorektorem, w latach 2007-2010 znów rektorem.

Od roku 1982 do 1997 prowadził nieprzerwanie wykłady zlecone w Akademii Teologii Katolickiej, w sekcji Teologii Praktycznej, specjalizacja liturgiczna. Od 1997 roku podjął pracę na pełnym etacie w Akademii Teologii Katolickiej na stanowisku adiunkta habilitowanego, potem zaś na stanowisku profesora nadzwyczajnego.

W latach 1985-1995 był konsultorem Komisji Episkopatu Polski ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego. W 1994 roku został włączony do Komisji II Synodu Plenarnego ds. Liturgii i pracował w niej do czasu jej istnienia. Jako rektor Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie był także konsulatorem Rady Naukowej Konferencji Episkopatu Polski. W latach

2003-2006 brał udział w pracach Komitetu Nauk Teologicznych Polskiej Akademii Nauk. Od 2000 roku jest członkiem Kolegium Redakcyjnego rocznika *Warszawskie Studia Teologiczne*.

Przez wiele lat pełnił funkcje nie związane wprost z wykształceniem liturgicznym. W latach 1982-1994 był dyrektorem Studium Teologii dla Świeckich. W latach 1985-1990 pełnił funkcję pierwszego zastępcy redaktora naczelnego "Przeglądu Katolickiego", zaś w latach 1990-1995 był jego redaktorem naczelnym.

Por. WST 13(2000) 290-297

Publikacje

I. Artykuły naukowe

1. "Otwarcie drzwi świętych w Roku Jubileuszowym", WST 13(2000), 7-16.
2. "Łaciński tekst *Piątej Modlitwy Eucharystycznej*", WST 14(2001), 131-140.
3. "Modlitwa eucharystyczna w liturgii galijskiej", w: *Ante Deum stantes, Pontificia Academia Theologica Cracoviensis, Facultas Theologica, Studia VII*, Kraków 2002, 115-126.
4. "Od Akademickiego Studium Teologii Katolickiej do Papieskiego Wydziału Teologicznego, Sekcji św. Jana Chrzciciela. Historia 40-lecia: 1962-2002", WST 15(2002), 7-18.
5. "Trzecie wydanie Mszału Rzymskiego Pawła VI", WST 16(2003), 181-199.
6. "Czterdzieści lat soborowej Konstytucji o Liturgii Sacrosanctum Concilium (1963 – 2003)", WST 17(2004), 185-200.
7. "Nowe modlitwy okresu wielkanocnego w trzecim wydaniu Mszału Rzymskiego", w: *Laudate Dominum*, red. K. Konecki, Gniezno 2005, 335-350.
8. "Eucharystia w Instrumentum Laboris XI Zwyczajnego Zgromadzenia Biskupów", WST 18(2005), 89-102.
9. "Doroczna adoracja Najświętszego Sakramentu. Dzieje-teologia-praktyka", WST 19(2006), 251-264.
10. "Apostołowie w liturgii Kościoła", w: *Apokryfy Nowego Testamentu, Apostołowie cz.1*, Kraków 2007, 39-65.
11. "Liturgia w czasach Ojców Kościoła", WST 20/1(2007), 155-166.
12. "Wielcy Ojcowie Kościoła Zachodu w liturgii Kościoła", WST 22/2(2007), 255-268.
13. "Błogosławieństwa związane ze wspomnieniem świętych", w: *Confitemini Domino, quoniam bonus*, red. J. Nowak, Warszawa 2007, 457-469.
14. "Modlitwa w ciągu dnia", w: *Mirabile Laudis Canticum*, red. H.J. Sobeczko, Opole 2008, 241-255.
15. "Przynoszenie darów – Ofiarowanie – Przygotowanie darów", w: *Introibo ad altare Dei*, praca zbiorowa, Kraków 2008, 343-361.
16. "Rola ceremoniarza biskupiego w katedrze i w diecezji", *Liturgia Sacra* 14/2 (2008), 313-327.
17. "Motu proprio Summarum Pontificum Benedykta XVI", WST 21(2008), 171-182.
18. "Biblia w liturgii", *Studia Nauk Teologicznych PAN* 4(2009), 101-116.
19. "Czterysta lat Mszału Piusa V (1570-1970)", WST 22/2(2009), 93-104.
20. "Msza stacyjna biskupa diecezjalnego", w: *W wierności Bogu i Kościołowi. Księga pamiątkowa dedykowana Józefowi Kardynałowi Prymasowi Polski w 80. rocznicę urodzin*, Warszawa 2009, 167-176.

21. "Eucharystia świętą uczta", *Msza święta*, nr 3/2009, 2-4.
22. "Kapłan w liturgii Mszy Świętej", *Msza Święta*, nr 5/2009, 6-9.
23. "Kolekta – szczyt liturgii gromadzenia się", *Msza Święta*, nr 9/2009, 7-10.
24. "Kapłan celebrujący Liturgię godzin", w: *Sacerdos Alter Christus. Księga Jubileuszowa z okazji siedemdziesiątych urodzin ks. prof. zw. dr. hab. Władysława Nowaka*, Olsztyn 2010, 169-181.
25. "Grzech w modlitwach wielkopostnych Mszału Pawła VI", *Liturgia Sacra* 16/1 (2010), 35-48.
26. "Katedralna Msza stacyjna biskupa diecezjalnego", *WST* 23/2(2010), 143-155.
27. "Prezbiterium w historii kościołów a idea Vaticanum II", w: *Architektura i sztuka kościołów w świetle liturgii. Seminarium Kurii Metropolitalnej Warszawskiej*, Warszawa 2010, 5-13.
28. "Modlitwa powszechna – modlitwa zgromadzonego Kościoła", *Msza Święta*, nr 2/2010, 7-9.
29. "Modlitwa eucharystyczna", *Msza Święta*, nr 6/2010, 8-11.
30. "Druga Modlitwa eucharystyczna", *Msza Święta*, nr 7-8/2010, 9-12.
31. "Teologiczne treści Kanonu Rzymskiego", *Msza Święta*, nr 9/2010, 11-15.
32. "Prawdziwie nowa modlitwa. Teologia Trzeciej Modlitwy eucharystycznej", *Msza Święta*, nr 10/2010, 5-9.
33. "Teologiczne treści Czwartej Modlitwy eucharystycznej", *Msza Święta*, nr 12/2010, 10-13.
34. "Liturgia jako uprzywilejowana przestrzeń Słowa Bożego według Adhortacji Apostolskiej *Verbum Domini* Benedykta XVI", *WST* 23/1(2010) 269-279.

II. Artykuły popularnonaukowe

35. "Nauczyciel religii (św. Benedykt)", *Miejsca Święte*, nr 9/2001, 32-33
36. "Liturgia celtycka", *Miejsca Święte* nr 2/2002 25-26.
37. "Światło Wigilii Paschalnej", *Miejsca Święte* nr 4/2004, 3-4.
38. "Misterium Eucharystii celebrowane w liturgii", *Zeszyty Duszpasterskie, Wydział Duszpasterstwa Kurii Metropolitalnej Warszawskiej* 1(2005) 7-27.
39. "Świadomość eucharystyczna wiernych między II a III Kongresem Eucharystycznym", *Zeszyty Duszpasterskie*, 4 (2005) 7-23.
40. "Liturgia słowa w celebracji Eucharystii jako forma ewangelizacji", w: *Liturgia i ewangelizacja*, Warszawa-Siedlce 2005, 49-68.
41. "Papieski Wydział Teologiczny", w: *Księga Jubileuszowa Archidiecezji Warszawskiej 1981-2006. 25 lat posługi pasterskiej Prymasa Polski Józefa Kardynała Glempa*, Warszawa 2006, 289-295.
42. "Prymasi naszych czasów", *WST* 19(2006), 9-10.
43. "Ingres Metropolity", *Idziemy* nr 1/2007, 28-29.
44. "Nowy Wielki Kanclerz Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie", *WST* 20/1(2007), 7-9.
45. "Teologia świątyni", *Msza święta*, 7-8/2008, 21-24.

Ks. Zdzisław MIERZEJEWSKI

Mgr filologii klasycznej

Por. *WST* 13(2000) 297-298

Ks. Ryszard MOŃ

Lic. teologii, dr nauk humanistycznych (filozofia), dr hab. nauk humanistycznych (etyka)

Urodzony 15 maja 1951 r. w Pliskowie, powiat Chełm. Ukończył II L.O. w Chełmie w 1969 roku i tamże uzyskał świadectwo maturalne. W 1969 r. rozpoczął studia filozoficzne i teologiczne w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie, zakończone magisterium i licencjatem w Akademickim Studium Teologii w Warszawie. Praca licencjacka pt.: *Etyka naturalna a etyka objawiona w Liście św. Pawła Apostoła do Rzymian (Rz 1, 18 – 32)*, napisana pod kierunkiem ks. dr Bogusława Inlendera została przedstawiona na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim do uzyskania magisterium państwowego 15 XI 1977 roku, pod kierunkiem ks. dra hab. Jana Szlagi. W latach 1977 – 1980 studiował filozofię na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej KUL, po ukończeniu studiów stacjonarnych odbył kurs doktorancki w latach 1980 – 1982. Tytuł doktora filozofii uzyskał na podstawie pracy: *Problem determinacji zasad współżycia społecznego według Johna Rawlsa*, napisanej pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Tadeusza Stycznia, obronionej w dniu 17 III 1983 r. Recenzentami w przewodzie doktorskim byli: prof. dr hab. Antoni B. Stepien (KUL) i ks. prof. dr hab. Helmut Juros (ATK). Habilitację uzyskał na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w dniu 9 XI 2000 roku na podstawie rozprawy: *Odpowiedzialność fundamentem ludzkiej podmiotowości? Potrzeba i możliwości rozwinięcia koncepcji E. Lévinasa*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: ks. prof. Zbigniew Sareło (UKSW), ks. prof. dr hab. Andrzej Szostek (KUL), prof. dr hab. Adam Węgrzecki (AE Kraków).

Od 1982 r. wykłada etykę i antropologię w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie, a od 1989 r. jest zatrudniony na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie na stanowisku adiunkta, jako wykładowca etyki i antropologii a także prowadzący seminarium magisterskie. W roku akademickim 1987/1988 przebywał w Paryżu jako stypendysta Instytutu Katolickiego, gdzie na Wydziale Filozofii, u profesora J. Greischa prowadził badania w zakresie hermeneutyki, brał też udział w seminarium naukowym prowadzonym przez P. Colina. W latach 1993 – 1995 wykładał etykę, antropologię oraz ogólną metodologię nauk w Wyższym Seminarium Duchownym w Łowiczu. W II semestrze roku akademickiego 1995/1996 przeprowadził 30 wykładów z historii filozofii nowożytnej, a w roku 2000 z antropologii w Kolegium Katechetycznym w Wilnie. W latach 1983 – 1992 prowadził wykłady zlecone na Wydziale Kościelnych Nauk Historycznych i Społecznych Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, na kierunku Katolicka Nauka Społeczna. W latach 1996 -2003 pracował jako adiunkt, na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Akademii Teologii Katolickiej (od roku 1999 UKSW) w Warszawie. Od roku 2003 jest profesorem nadzwyczajnym Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW, a od roku 2008 dyrektorem Instytutu Filozofii tegoż wydziału. Jest też kierownikiem katedry Etyki Współczesnej. Prowadzi także zajęcia także (na pół etatu) na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie. Wykłada tam etykę i antropologię filozoficzną.

Pod jego kierunkiem powstały 2 prace doktorskie, 112 magisterskich oraz 14 prac licencjackich na UKSW, a także 28 prac magisterskich na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie. W tym czasie wygłosił 24 referaty dotyczące zagadnień etycznych i antropologicznych, a także związanych z prawami człowieka w takich ośrodkach akademickich jak: Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Jana Pawła II w Krakowie, Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum” w Krakowie, Uniwersytety w Trnawie, Nitrze i Preszowie na Słowacji, a także UKSW. Zorganizował kilka konferencji naukowych oraz seminariów międzyuczelnianych na temat współczesnego dziedzictwa etyki oraz poglądów filozoficznych powstałych z inspiracji chrześcijańskich, tj. T. Stycznia, T. Slipki i J. Tischnera. Jest reaktorem 4 książek, w tym 2 anglojęzycznych. Opublikował 25 artykułów, naukowych w tym 6 po angielsku i 1 po niemiecku oraz 11 recenzji. Napisał 9 recenzji prac doktorskich w tym 2 dla in-

nych uczelni oraz 2 recenzje wydawnicze oraz 4 Wstępy do redagowanych przez siebie książek i jedno hasło dla Powszechnej Encyklopedii Filozoficznej.

Por. WST 13(2000) 298-301

Publikacje

I. Książki – redakcja

1. *Jeden za drugiego – Lévinas filozofem więzi społecznej*, red. R. Moń, K. Wieczorek, *Episteme*, Olecko 2008.
2. *The Dilemmas of Modern Ethics*, red. R. Moń, A. Kobyliński, Warszawa: UKSW 2009.
3. *Ethics in Public Life*, red. R. Moń, E. Podrez, Warszawa: UKSW 2009.
4. *Etyczne wymiary praw człowieka*, red. R. Moń, A. Kobyliński, Warszawa: UKSW 2009.

II. Artykuły

5. "Trzy koncepcje etyki odpowiedzialności", w: *Meandry etyki*, red. Z. SAREŁO, Olecko: Wydawnictwo Wszechnicy Mazurskiej 2001, 69-88.
6. "Znaczenie metody kontrolowanej postawy R. Brandta dla współczesnych rozważań etycznych", *Studia Philosophiae Christianae* 37(2001) nr 2, 33-44.
7. "Dlaczego i w jakiej mierze przekonania mogą być przedmiotem etyki?", w: *Codzienne pytania Antygony*. Księga pamiątkowa ku czci Księdza Profesora Tadeusza Stycznia z okazji 70. urodzin, red. A. SZOSTEK, A. WIERZBICKI Instytut Jana Pawła II KUL, Lublin 2001, 164-177.
8. "Etyka globalna: utopia czy konieczność u progu trzeciego milenium?", *WST* 14(2001) 181-191.
9. "Die Grundzüge des Utilitarismus", w: *Utilitarismus in der Bioethik. Seine Voraussetzungen und Folgen am Beispiel der Anschauungen von Peter Singer*, red. W. BOŁOZ, G. HÖVER. Münster-Hamburg-London: LIT Verlag 2002, 25-41.
10. "Główne założenia etyki utylitarystycznej", w: *Utylitaryzm w bioetyce. Jego założenia i skutki na przykładzie etyki Petera Singera*, red. W. BOŁOZ, G. HÖVER, Warszawa: UKSW 2002, 29-48.
11. "Pierwszeństwo świadomości moralnej? Niektóre podobieństwa pomiędzy koncepcjami E. Lévinasa i J. Lacana", w: E. PODREZ, R. MOŃ (red.), *Konteksty podmiotowej świadomości*, Olecko: Wydawnictwo Wszechnicy Mazurskiej 2003, 101-112.
12. "Zrozumienie jako łącznik pomiędzy kategorią czynności a kategorią moralną", w: E. PODREZ, R. MOŃ (red.), *Konteksty podmiotowej świadomości*, Olecko: Wydawnictwo Wszechnicy Mazurskiej 2003, 181-193.
13. "Etyka polska XX wieku", *Studia Philosophiae Christianae* 39(2003) nr 1, 43-74.
14. "Problematyka wartości w ujęciu współczesnej filozofii brytyjskiej", *WST* 15(2002) 217-228.
15. "Ontologiczne podstawy moralności", *Studia Philosophiae Christianae* 40(2004) nr 1, 61-71.
16. "Doniosłość powinności ontycznej", *Studia Philosophiae Christianae* 41(2005) nr 1, 41-52.
17. "Wkład Harolda A. Pricharda w zrozumienie powinności", *WST* 19 (2006) s. 353-364.
18. "Współczesne dyskusje na temat stosunków faktów moralnych do zasad moralnych", *Studia Philosophiae Christianae* 41(2007) nr 1, 139-151.
19. "The Place of Philosophy in Ecademic Education", *Acta Philosophica Tyrnavensis* 13(2007), 49-55.
20. "The Role of Otherness In Interpersonal Dialogue", *WST* 21(2008), 191-197.

21. "Trzeci a relacja inności. Praktyczny wymiar etyki E. Lévinasa", w: R. MOŃ, K. WIECZOREK, *Jeden za drugiego – Lévinas filozofem więzi społecznej*. *Episteme* 84(2008), Olecko, s. 129-142.
22. "On Some Diseases of Contemporary Ethics", w: R. MOŃ, A. KOBYLŃSKI (ed), *The Dilemmas of Modern Ethics*, Warszawa: UKSW 2009, 45-58.
23. "The Reed for Individual Freedom to Komplement Social Freedom", w: M. KLOBŠICKÁ, M. JOZEK (wyd.), *Personalná obnova Humanisty na prahu 21.storčia*, Nitra 2009, 26-36.
24. "Czy po Heideggerze i Lévinasie możliwa jest etyka w tradycyjnym tego słowa znaczeniu?", *Filozofia chrześcijańska* 6 (2009), 117-126.
25. "Reflection on the Significance and Cultural Dimension of the Fall of Communism", w: H. HREHOVÁ (red.), *Transformácia ľudskej identity v strednej Európe po roku 1990*, Trnava: Trnavský univerzita 2010, 24-31.
26. "Moralne źródła deontologii lekarskiej", *WST* 22(2009) cz. 1, 175- 184.
27. "Potrzeby czy prawo naturalne fundamentem praw człowieka", w: R. MOŃ, A. KOBYLŃSKI, *Etyczne wymiary praw człowieka*, Warszawa: UKSW 2009, 13-24.
28. "Ethical Minimalismus or Maximalismus?" w: R. MOŃ, E. PODREZ, *Ethics in Public Life*, Warszawa: UKSW 2009, 13-43.
29. "Recognition as the Foundation of Moral Obligation", w: Pavol Dancák, Dusan Hruska, Radovan Soltés, Marek Rembierz, *Personalizmus a súčasnosť I.*, Presovska Univerzita, Presov 2010, 114-122.
30. "Ocena wkładu Davida Rossa w zrozumienie powinności", *Studia Philosophiae Christianae* 46(2010), nr 1, 73-91.

III. Recenzje

31. DALAJLAMA, *Etyka na nowe tysiąclecie* (tyt. oryg. *Ethics for New Millenium. Ancient Wisdom, Modern World*), tł. A. Kozieł, Politeja, Warszawa 2000, w: *Studia Philosophiae Christianae* 37(2001), nr 1, 207-211.
32. Seweryn DZIAMSKI, *Wykłady z nauki o moralności*, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Filozofii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu 2000, w: *Studia Philosophiae Christianae* 37(2001) nr 1, 21-215.
33. Stanisław WARZESZAK, *Les enjeux du génie génétique. Articulation philosophique et éthique des modifications génétiques de la nature*, (Disertationes, Series Philosophica – II, Ponticia Universitas Sanctae Crucis. Facultas Philosophiae), Romae: Apolinare Studi 2001, ss. 516, w: *WST* 14(2002), 266-269.
34. Antonio ROSMNI, *Łączna przyczyna trwania bądź upadku społeczności ludzkich*, tł. Wprowadzenie i opracowanie P. Borkowski, Wstęp K. Wroczyński, Fundacja „Lubelska Szkoła Filozofii Chrześcijańskiej, Warszawa-Lublin 2001, ss. 208, w: *Społeczeństwo* 12(2002) nr 1, 167-169.
35. Bernard WILLIAMS, *Moralność. Wprowadzenie do etyki*, tłum. z ang. M. Hernik, Aletheia, Warszawa 2000, ss. 135, w: *Studia Philosophiae Christianae* 39(2003), nr 1, 192-196.
36. André COMTE-SPONVILLE, *Mały traktat o wielkich cnotach*, tyt. oryg. *Petit traité des grandes vertus*, tł. z fr. H. Lubicz-Trawkowska, Oficyna Wydawnicza Volumen, Warszawa 2000, ss. 289, w: *Studia Philosophiae Christianae* 39(2003), nr 1, 228-233.
37. Ernst TUGENDHAT, *Wykłady o etyce* (tyt. Oryginału *Vorlesungen über Ethik*) tłum. z niem. J. Sidorek, wprowadzenie J. Sidorek, *Między kantem a Adamem Smithem. Filozofia moralna Ernsta Tugendhata*, Oficyna Naukowa Terminus, Warszawa 2004, ss. 204+ LVII, w: *Studia Philosophiae Christianae* 42 (2006), nr 2, 260-265.

38. Kwame Anthony APPIAH, *Etyka w świecie obcych* [*Cosmopolitanism Ethics In the Word Strangers*], przekł. Z ang. Joana Klimczyk, Prószyński i S-ka, Warszawa 2008, s.s. 207, w: WST 21(2008), 266-268.
39. P. MORGAN, C. LAWTON, *Problemy etyczne w tradycjach sześciu religii*, przekł. D. Chabrajka, Warszawa: IW Pax 2007, ss. 439, w: *Społeczeństwo* 6(2007), 878-882.

IV. Wstępy do książek

40. "Introduction", w: R. MOŃ, A. KOBYLŃSKI (ed), *The Dilemmas of Modern Ethics*, Wyd. UKSW, Warszawa 2009, s.7-9.
41. "Wstęp", w: R. MOŃ, K. WIECZOREK, *Jeden za drugiego – Lévinas filozofem więzi społecznej*. *Episteme* 84(2008), Olecko, s. 7-11.
42. "Introduction", w: R. MOŃ, E. PODREZ, *Ethics in Public Life*, Warszawa: UKSW 2009, s. 7-12.
43. "Wstęp", w: R. MOŃ, A. KOBYLŃSKI, *Etyczne wymiary praw człowieka*, Warszawa: UKSW 2009, s. 9-11.

Ks. Bogusław NADOLSKI TCh

Dr teologii, dr hab. teologii w zakresie liturgiki, profesor nauk teologicznych

Ks. Józef NAUMOWICZ

Dr hab. nauk humanistycznych (patrologia i bizantynologia)

Urodzony 25 lutego 1956 r. w Bakalarzewie. Po maturze (1975) studiował filologię klasyczną na UW (1975-78) oraz KUL (1978-80) i uzyskał tytuł magistra filologii klasycznej (1980) na podstawie pracy: *Wyrażenia na oznaczenie małżeństwa u św. Ambrożego*, napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. L. Małunowicz (praca opublikowana w serii "Studia Antiquitatis Christianae"). W 1980-1985 odbył studia w Wyższym Seminarium Duchownym w Warszawie, zakończone przyjęciem święceń kapłańskim oraz magisterium z teologii (na podstawie pracy: *Żywoty Ojców z Merida i ich wartość historyczna*, napisanej pod kierunkiem ks. doc. dra hab. M. Starowieyskiego). W 1985/86 pracował w parafii Wiązowna. W 1987 roku uzyskał tytuł licencjata teologii ze specjalnością patrystyczną na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie, na podstawie pracy: *"Reguły moralne" św. Bazylego Wielkiego jako dzieło biblijno – ascetyczne*, pisanej pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. M. Starowieyskiego (opublikowanej jako tom 5 w serii "Źródła monastyczne"). W 1986-1988 odbył studia doktoranckie w Instytucie Katolickim w Paryżu, uzyskując *capacité doctorale*, studiował też język armeński w Szkole Języków Orientalnych oraz uczęszczał na wykłady z bizantynistyki na Sorbonie i w Collège de France. W 1988/89 pracował w parafii św. Feliksa w Warszawie oraz jako duszpasterz pomocniczy środowisk twórczych, a w 1989 – 2000 jako prefekt w Wyższym Seminarium Duchownym. Od 1989 roku prowadził wykłady (jako asystent, a od 1993 jako adiunkt) w Wyższym Seminarium Duchownym i na Papieskim Wydziale Teologicznym, w latach 1990-1992 był sekretarzem PWTW. W 1993 uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa (filologia klasyczna) Uniwersytetu Warszawskiego, na podstawie pracy napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Oktawiusza Jurewicza: *Wczesnochrześcijańscy pisarze aleksandryjscy w "Bibliotece" Focjusza* (praca opublikowana, w serii: *Archiwum Filologiczne* 53, Zakład Narodowy im. Ossolińskich 1995). Od 1999 pracuje także w UKSW: jako adiunkt, następnie kierownik katedry Historii Wczesnochrześcijańskiej Literatury Greckiej. W 2000 uzyskał stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie historii – patrologii i bizantynologii, na podstawie rozprawy: *Geneza chrześcijańskiej rachuby lat. Historyczno-teologiczne podstawy systemu Dionizego Mniejszego*.

Prowadzi wykłady w Wyższym Seminarium Duchownym (patrologia, seminarium magisterskie), w studium teologii na Papieskim Wydziale Teologicznym (patrologia), w Studium Katechetycznym w Wilnie (patrologia, do 2006), na Historii Literatury Wczesnochrześcijańskiej UKSW (wykłady kursoryczne i monograficzne, seminarium magisterskie i doktoranckie), na Wydziale Teologicznym UKSW (patrologia do 2007) i na Filologii Klasycznej UKSW (od 2010).

Od 2001 profesor nadzwyczajny na Wydziale Nauk Historycznych i Społecznych UKSW. Od 2001 kierownik katedry Historii Greckiej Literatury Wczesnochrześcijańskiej oraz p/o kierownik katedry Historii Starożytnej na Wydziale Nauk Historycznych i Społecznych UKSW.

Od 2002 wypromował 7 doktorów (6 na Wydziale Nauk Historycznych i Społecznych UKSW i 1 na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie), recenzował 6 habilitacji i 17 prac doktorskich (UKSW, UW, KUL, UAM, UŚ, PWTW).

Inne funkcje uczelniane na UKSW: kierownik specjalizacji Historia Literatury Wczesnochrześcijańskiej (2000-2006), dyrektor Instytutu Historycznego (2001-2004), członek senatu UKSW w kadencji 2004-2007.

Funkcje ogólnopolskie z wyboru: przewodniczący Sekcji Patrystycznej przy Komisji Episkopatu ds. Nauki katolickiej (2001 – 2007), wiceprzewodniczący Komisji Bizantynologicznej PAN (od 2007), członek Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej PAN (od 2007).

Od 2000 r. wygłosił referaty na 30 sympozjach naukowych ogólnopolskich, na 11 międzynarodowych (Oxford, Rzym, Paryż, Aquileia, itd.). Jest członkiem międzynarodowej grupy patrystycznej *Pro Oriente* (wygłaszał referaty na kongresach tej grupy: Wiedeń 2003, Luxemburg 2006, Sybin 2007, Tesalonika 2009).

W 2004 r. przeprowadził wykłady na Uniwersytecie w Leiden w Holandii, w ramach programu Sokrates Erasmus. Odbił cztery miesięczne staże badawcze w Paryżu w ramach stypendium ustawionego przez Instytut Katolicki dla profesorów polskich (2005, 2007, 2008, 2009).

Zorganizował 10 ogólnopolskich sympozjów dotyczących historii literatury wczesnochrześcijańskiej, późnego antyku i styku kultury antycznej i chrześcijańskiej. Brał udział w zespołowym projekcie badawczym, którego celem było opracowanie *Literatury Grecji starożytnej* – owocem tej pracy było opublikowanie w 2005 r. obszernej monografii tej *Literatury*. W 2006 otrzymał nagrodę ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego „za współautorstwo naukowej syntezy pt. *Literatura Grecji starożytnej* (t. I i II)”.

Kieruje dwoma seriami patrystycznymi: jedna to seria monografii naukowych (*Studia Antiquitatis Christianae*, UKSW), druga to seria przekładów patrystycznych (*Biblioteka Ojców Kościoła*, Kraków). Jest członkiem redakcji innych serii naukowych: *Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy* (UKSW), serii *Ojcowie Kościoła komentują Biblię* (Apostolicum) oraz członkiem Rady Naukowej *Vox Patrum* (KUL) i *Verbum Vitae*.

Należy do organizacji naukowych: Association Internationale d'Études Patristiques, Sekcja Patrystyczna przy Komisji Episkopatu d/s Nauki Katolickiej, Polskie Towarzystwo Filologiczne, Komisja Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL, Warszawskie Towarzystwo Teologiczne, Komisja Bizantynologiczna PAN, Komitet Nauk o Kulturze Antycznej PAN.

Por. WST 13(2000) 302-308

Publikacje

I. Książki

1. Grzegorz z Nyssy, *O naśladowaniu Boga. Trzy pisma ascetyczne*, Wstęp, tłumaczenie i opracowanie, BOK 15, Kraków: Wyd. M 2001, ss. 168.
2. *Filokalia. Teksty o modlitwie serca*, Wstęp, tłumaczenie i opracowanie, wyd. II zmienione i rozszerzone, Kraków: Wydawnictwo: M 2002, ss. 396.

3. *Dwie są drogi. Przewodnik wczesnochrześcijański*, Poznań: W drodze 2005, ss. 227.
4. *Cztery przyjścia Pana*, Poznań: W drodze 2007, ss. 268.

II. Publikacje książkowe: opracowania, redakcje, współautorstwo

5. *Bóg Ojciec i przełom wieków w myśli patrystycznej* (SACH 15), Warszawa: WUKSW 2001 (redakcja tomu - wspólnie z ks. W. Myszołem).
6. Św. Ambroży, *Listy* (36-69), t. 2, tłum., przypisy i indeksy P. Nowak, oprac. J. Naumowicz, BOK 22, Kraków: Wyd. M 2003.
7. *Bóg i zło. Pisma Bazylego Wielkiego, Grzegorza z Nyssy i Jana Chryzostoma*, Wstęp, przypisy i przewodnik tematyczny: Marie-Hélène Congourdeau, teksty greckie tłumaczyli: K. Kochańczyk, J. Naumowicz, M. Przyszychowska, wydanie polskie opracował: J. Naumowicz, BOK 23, Kraków: Wyd. M 2004.
8. *Kościół, świat i zbawienie we wczesnym chrześcijaństwie*, oprac. J. Naumowicz, (=Studia Antiquitatis Christianae 17), Warszawa: Wyd. UKSW 2004.
9. *Pierwsi apologety greccy*. Kwadratus, Arystydes z Aten, Aryston z Pelli, Justyn Męczennik, Tacjan Syryjczyk, Milcjades, Apolinary z Hierapolis, Teofil z Antiochii, Hermiasz, tłum., Wstęp i komentarz Leszek Misarczyk, oprac. J. Naumowicz, BOK 24, Kraków: Wyd. M 2004.
10. Św. Jan Chryzostom, *O małżeństwie, wychowaniu dzieci i ascezie*, Wstęp, przekład części, opracowanie całości J. Naumowicz, BOK 19, Kraków: Wyd. M 2002.
11. *Służyć Panu z radością. Świadectwa o powołaniu i kapłaństwie*, wybór Mirosław Cholewa, Józef Naumowicz, Warszawa: Wydaw. Księży Marianów 2002.
12. *Chrześcijaństwo w świecie późnego antyku*, pod redakcją J. Naumowicza, Warszawa : Wydawnictwo UKSW 2009, ss. 217.

III. Artykuły w czasopismach i pracach zbiorowych

13. "La date de naissance du Christ chez Denys le Petit et les auteurs chrétiens antérieurs", w: *Studia patristica*. Vol. 35. Papers presented to the Thirteenth International Conference on Patristic Studies, ed. M.F. Wiles and E.J. Yarnold, Leuven 2001, 292-296.
14. "Wczesnochrześcijańskie obliczenia daty narodzenia Chrystusa", w: *Bóg Ojciec i przełom wieków w myśli patrystycznej*, SACH 15, Warszawa: UKSW 2001, 256-262.
15. "Orzech i laska Aarona, czyli zgłębianie i głoszenie Słowa Bożego w ujęciu Ojców Kościoła", *Verbum vitae* 2 (2002), 243-266.
16. "Kryterium rozróżnienia duchowny – świecki według Tradycji apostoelskiej", *Vox Patrum* 22(2002) t. 42-43, 131-140.
17. "Chrześcijańska rachuba czasu. Refleksje na początek III tysiąclecia (referat inauguracyjny)", *WST* 15(2002), 133-140.
18. "Sanktuaria męczenników w świetle pism ojców kapadockich z IV wieku", w: *Sympozja kazimierskie poświęcone kulturze świata późnego antyku i wczesnego chrześcijaństwa*. T. 4: Męczennicy w świecie późnego antyku, Lublin: TN KUL 2004, 175-202.
19. "Posąg Chrystusa z Paneas w źródłach patrystycznych i bizantyńskich", *Series Byzantina* 2(2004), 43-54.
20. "Geneza święta Natale Petri de Cathedra", *Vox Patrum* 24(2004), vol. 46-47, 255-264.
21. "Euzebiusz z Cezarei i historiografia chrześcijańska", w: *Literatura Grecji starożytnej*, red. H. PODBIELSKI, t. 2, Lublin 2005, 1019-1026

22. "Środowisko aleksandryjskie i pisarze III wieku", w: *Literatura Grecji starożytnej*, red. H. Podbielski, t. 2, Lublin 2005, s. 1079-1089.
23. "Ojcowie kapadoccy", w: *Literatura Grecji starożytnej*, red. H. PODBIELSKI, t. 2, Lublin 2005, 1101-1113.
24. "Literatura chrześcijańska za Justyniana", w: *Literatura Grecji starożytnej*, red. H. PODBIELSKI, t. 2, Lublin 2005, 1127-1136.
25. "L'Esprit Saint et l'Eglise dans les premières homélies patristiques sur la Pentecôte", w: *Der Heilige Geist im Leben der Kirche. Forscher aus dem Osten und Westen Europas an den Quellen des gemeinsamen Glaubens*, hrsg. Y. de Andia und O.L. Hofrichter, Wien 2005, 285-295.
26. "Imiona Boga w teologii Grzegorza z Nazjanzu", *Studia z Filozofii Boga Religii i Człowieka* 3(2005) 53-62.
27. "Dydaktyczna rola obrazów religijnych według Grzegorza Wielkiego", *Teologia patrystyczna* 2(2005), 133-140.
28. "Minutissima bestiola w planie stwórczym Boga. Z rozważań patrystycznych o Opatrzności", *WST* 19(2006) 83-90.
29. "Trzy spory o datę Wielkanocy", *Vox Patrum* 26(2006), vol. 49, 453-470.
30. "Le Calendrier de 354 et la fête de Noël", *Palamedes. A Journal of Ancient History* 2(2007) 173-188.
31. "La paternité spirituelle chez les Pères du désert", *Contacts* 59 (Paris 2007) nr 219, 318-325.
32. "Monachesimo", hasło w: *Gregorio di Nissa. Dizionario*, ed. L.F. Mateo-Seco - G. Maspero, Roma: Città Nuova 2007, 401-403.
33. "La Doctrine des apôtres et la légende sur l'origine apostolique de la fête de Noël", *WST* 20/2(2007) 289-298.
34. "Le professeur Marek Starowieyski : note liminaire", *WST* 20/2(2007) 10-14.
35. "Pierwszy opis święta narodzenia Jezusa. Relacja Egerii", *WST* 20/1(2007) 145-154.
36. "Święta egipskie i chrześcijańskie. Świadectwa Epifaniusza z Salaminy", w: *Chrześcijaństwo u schyłku starożytności. (=Studia źródłoznawcze, t. 6)*, red. P. JANISZEWSKI, E. WIPSZYCKA, R. WIŚNIEWSKI, Warszawa 2007, 32-50.
37. "Chrześcijański kult męczenników machabejskich w Antiochii", w: *Byzantina Europaea. Księga jubileuszowa ofiarowana Prof. Waldemarowi Ceranowi*, red. M. KOKOSZKO i M.J. LESZKA, (=Byzantina Lodziensia 11), Łódź 2007, 431-447.
38. "Jan Paweł II a 1600. rocznica śmierci św. Bazylego", *Vox Patrum* 27(2007) t. 50-51, 101-109.
39. "Kalendarz w Konstytucjach apostołskich", *Vox Patrum* 27(2007) t. 50-51, 319-330.
40. "Idealizacja i upadki ojca duchowego według Jana Kasjana", w: *Sztuka kierownictwa duchowego*, red. J. AUGUSTYN, J. KOŁACZ, Kraków: Wydawnictwo WAM 2007, 153-161.
41. "Kierownictwo duchowe w tradycji monastycznej", w: *Sztuka kierownictwa duchowego*, red. J. AUGUSTYN, J. KOŁACZ, Kraków: Wydawnictwo WAM 2007, 143-151.
42. "Matki pustyni", w: *Duchowość kobiety*, red. J. Augustyn, Kraków 2007, 53-65.
43. "Jak długo Jezus był w łonie Maryi? Opinie Ojców Kościoła", *Vox Patrum* 28 (2008) t. 52, 713-720.
44. "Pogańskie wyrocznie i narodzenie Chrystusa. Komentarz Kosmasa z Jerozolimy", w: *U schyłku starożytności. (=Studia źródłoznawcze, t. 7)*, red. P. JANISZEWSKI, E. WIPSZYCKA, R. WIŚNIEWSKI, Warszawa 2008, s. 87-109.

45. "Język i koncepcja katechez chrzcielnych w ujęciu Jana Chryzostoma", w: *Czasy Jana Chryzostoma i jego pasterska pedagogia*, red. N. WIDOK, Opole 2008, 191-203.
46. "Narodzenie Mitry i data Bożego Narodzenia", w: *Chrześcijananie w świecie późnego antyku*, red. J. NAUMOWICZ, Warszawa : UKSW 2009, 57-67.
47. "L'Église une et catholique » dans les commentaires patristiques latins du Symbole des Apôtres", w : *Einheit und Katholizität der Kirche. Forscher aus dem Osten und Westen Europas an den Quellen des gemeinsamen Glaubens*, hrsg. Th. Hainthaler, F. Maly, G. Emmenegger, Innsbruck 2009, 215-223.
48. "Les symboles des quatre Évangiles chez Chromace d'Aquilée et chez les autres auteurs patristiques", w : *Chromatius of Aquileia and His Age. Proceedings of the International Conference held in Aquileia, 22-24 May 2008*, red. Pier Franco Beatrice, Alessio Persic, Brepols Publishers 2010.
49. "Monasticism", (hasło) w: *The Brill Dictionary of Gregory of Nyssa*, ed. L.F. Mateo-Seco and G. Maspero, Leiden – Boston 2010, 506-508.
50. "Reforma świąt w Jerozolimie za cesarza Justyniana", *WST* 23/2(2010), s. 157-168.

IV. Przekłady

51. "Greckie *Dzieje Andrzeja*", tłum., w: *Apokryfy Nowego Testamentu. Apostołowie*, cz. 1, red. M. Starowieyski, Kraków 2007, s. 213-240.
52. Tłum. z franc., w: *Filozofia i chrześcijaństwo*, (=Studia z Filozofii Boga, Religii i Człowieka 4), red. J. SOCHOŃ, J. GRZYBOWSKI, Warszawa : UKSW 2007.

V. Hasła encyklopedyczne

53. hasła: Ambroży, Bazyli Wielki, Gangra, Mesalianie, w: *Encyklopedia kultury bizantyńskiej*, red. O. JUREWICZ, Warszawa 2002.
54. "Kierownictwo duchowe. II. W Kościołach Wschodnich", hasło w: *Encyklopedia katolicka* (EK) 8, Lublin 2000, 1416-1417.
55. *Kwieciński Antoni*, EK 10, 2004, kol. 307
56. *Leoncjusz z Bizancjum*, EK 10, 2004, kol. 794-795.
57. *Ojciec nasz*, EK 12, 2010.

VI. Wybrane publikacje (książki, artykuły) popularno-naukowe:

1. "Kiedy Bóg stworzył świat i go odnowił?", *Miejsca święte* 39 (2000) nr 3, 25-27.
2. "Docenić przebaczenie (teksty patrystyczne) ", *Pastores* 7/2 (2000) 109-114.
3. "Który człowiek bogaty może być zbawiony? (Klemens Aleksandryjski)", *Pastores* 10/1 (2001), 93-99.
4. "Jak stawać się chrześcijaninem. Aforyzmy Tertuliana", *Miejsca Święte* 1(61) (2002), 22-23.
5. "Jak tworzyć więź z ludźmi? (O obowiązkach duchownych św. Ambrożego)", *Pastores* 12/3 (2001), 94-102.
6. "Czy Jezus narodził się w Betlejem 25 grudnia?", *List* 12 (2001), 7- 9.
7. "Zjednoczeni z całym światem (Początki Karmelu), (wywiad – J. Jarmosiewicz), *Miejsca święte* 53 (2001) nr 5, 9-10.
8. "Jak to za Nerona było" (wywiad – M. Kindziuk), *Przewodnik katolicki* 23 września 2001, 14-15.

9. "Bóg zna nasze niepokoje" (Alicja Wysocka), *Gość Niedzielny* 23-30 grudnia 2001, 33.
10. "Każda chwila jest ważna" (MK), *Niedziela Warszawska*, 30 XII 2001, s. I i VI.
11. "Apokryfy – lektura uzupełniająca" (M. Kindziuk) – *Przewodnik katolicki* 6 I 2002, 13.
12. "Papieska wizja chrześcijaństwa na progu trzeciego tysiąclecia", [w:] *Pielgrzym nadziei. Jestem z wami*, Warszawa: Reader's Digest 2001, 428-437.
13. "Święty Mikołaj popularny, ale nieznany" (wywiad z M. Kindziuk), *Niedziela warszawsko-praska* 1 XII 2002.
14. "Czy pokusy są potrzebne? Sugestie Ojców Kościoła", *Zeszyty Formacji Duchowej* 18(2002), 27-33.
15. "Chrystus jako pedagog według Klemensa Aleksandryjskiego", *Pastores* 16,3(2002) 7-12.
16. "Święty Patryk Apostoł Zielonej Wyspy", *Miejsca Święte* 2(62) (2002) 18-21.
17. "Doktor łaski", *Miejsca Święte* 8(68) (2002), 31-32.
18. "Czy potrzebujemy relikwii? ", w: *Wiadomości KAI* N9(518) - Biuletyn katolickiej agencji informacyjnej, 3 III 2002, s. 18-19.
19. "Apokryfy też pożyteczne", *List* 1 (2002) 24-28.
20. "Apokryfy – lektura uzupełniająca" (M. Kindziuk) – *Przewodnik katolicki* 6 I 2002, 13.
21. "Nie tylko wyjście z grobu" (Wywiad MK), *Niedziela* 31 III 2002, I i VII
22. "Całun wciąż zagadką", *Księga Świętych* 1 (2002) 28-29.
23. "Siedem sposobów darowania win, czyli pokuta i nawrócenie w pierwszych wiekach", *List* 3 (2003), 20-23.
24. "Św. Augustyna droga do celibatu", *Pastores* 21 (4) (2003), 109-115.
25. "Najlepsze kazanie Papieża do księży", *Pastores* 18 (2003) nr 1, 135-137.
26. "Kwiaty na pustyni", *Pastores* 20 (2003) nr 3, 119-124.
27. "Krzyż Chrystusa znakiem nadziei", *Życie duchowe* 34 (2003), 23-35.
28. "Pokora drabiną do nieba", *Pastores* 22 (2004) nr 1, 93-99.
29. "Sny na pustyni", *Życie duchowe* 44 (2005), 12-19.
30. "Ciało i duch u Ojców pustyni », *Życie duchowe* 42 (2005), s. 21-27.
31. "Gdyby Chrystus nie przyszedł do mnie..." (wywiad), *Niedziela* 52 (25-26.XII.2005), s. 22.
32. "Jak stworzyć nowe Betlejem ? " , (wywiad), *Niedziela* nr 52 (24 XII 2006), s. 12-13.
33. "Przeżył wszystko to, co my", *List* 3 (2003), 23-26.
34. "Nie minęły czasy męczenników", *Niedziela* nr 42 (15 X 2006), s. 23.
35. "Brama do życia", *Niedziela* nr 44 (29 X 2006), s. 23.
36. "Nie koniec, ale początek świata", *Niedziela* nr 48 (26 XI 2006), s. 22.
37. "Judasza na dnie piekła? " (wywiad), *Niedziela w Warszawie* nr 19(37) (7 V 2006), s. III
38. "Czy oglądać *Kod da Vinci*? " (wywiad), *Niedziela* nr 21 (21 V 2006), s. 9.
39. "Drabina zmagania Jana Klimaka", *Życie duchowe* 50 (2007), s. 30-37.
40. "Bóg chce naszego zbawienia" (wywiad), *Niedziela* nr 15 (15 IV 2007), s. 15.
41. "Wskrzeszenie i zmartwychwstanie. Wyjście z grobu Łazarza", rozmowa, *Tygodnik Powszechny* nr 14 (8 IV 2007), s. 5.

42. "Nastoletni Józef", z ks. J. Naumowiczem rozmawia E.K. Czackowska, *Rzeczpospolita* nr 300, 24-26 XII 2007, s. A13 i A15.
43. "Odpocznienie w Bogu u Ojców Pustyni", *Życie duchowe* 57 (2009) 12-19.
44. "Apostoł powiedział", *Miejsca Święte* 1(145) (2009), s. 34-36.
45. "Oczekujemy Jego przyjścia w chwale", *Pastores* 42,1 (2009), 102-108.
46. "Ciało i duch u Ojców Pustyni", w: *Co zabrać ze sobą? Po syntezie ćwiczeń duchowych*, red. J. AUGUSTYN, Kraków WAM, 2010, 202-212
47. "Sny na pustyni, w: *Co zabrać ze sobą? Po syntezie ćwiczeń duchowych*, red. J. AUGUSTYN, Kraków WAM, 2010, 245-256.

Monika NOWOSIELSKA

Mgr filologii angielskiej

Krystyna OSTROWSKA

Dr psychologii, dr hab. psychologii kryminalnej, profesor nauk humanistycznych

Ks. Grzegorz OSTROWSKI

Dr teologii w zakresie patrologii

Urodzony 3 stycznia 1966 r. w Rososze, k. Nowego Miasta nad Pilicą. W roku 1973 rozpoczął naukę w ośmioklasowej Szkole Podstawowej. W 1976 roku wraz z rodzicami i rodzeństwem przeprowadził się do Piaseczna, gdzie kontynuował naukę w zakresie Szkoły Podstawowej, którą ukończył w 1981 r. Następnie rozpoczął naukę w pięcioletnim Technikum w Piasecznie, gdzie zdobył maturę w 1986 r.

W okresie od 1 października 1986 r. do 28 maja 1992 r. był alumnem Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego p.w. Św. Jana Chrzciciela w Warszawie. Przyjmując dnia 28 maja 1992 r. w katedrze warszawskiej z rąk JE. Józefa Kardynała Glempa, Prymasa Polski, święcenia prezbiteratu został kapłanem Archidiecezji Warszawskiej.

Pracował jako wikariusz kolejno w trzech parafiach: w latach 1992-1995 w parafii Św. Mikołaja w Łomnie, 1995-1998 w parafii Św. Rafała i Alberta w Warszawie na Rudzie, 1998-2003 w parafii Św. Józefa w Warszawie-Ursusie. W latach 2003-2010 pracował w Warszawskim Seminarium Duchownym, pełniąc posługę ojca duchownego. W latach 2005-2006 odbył dwuletnią formację w Szkole Wychowawców Seminariów Duchownych Diecezjalnych i Zakonnych, pod patronatem Komisji Episkopatu Polski ds. Duchowieństwa, uzyskując dyplom ukończenia tej Szkoły. W roku 2010 został mianowany rektorem Kościoła M.B. Anielskiej w Laskach.

W czasie formacji seminaryjnej (od 1986 r. do 1992 r.) studiował filozofię i teologię w Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie, Sekcja Św. Jana Chrzciciela. Po ukończeniu studiów uzyskał tytuł magistra teologii na podstawie pracy: *Grzech i pojednanie w modlitwach „Obrzędów Pokuty”*, napisanej pod kierunkiem ks. dr hab. Jana Miazka. Następnie odbył kurs licencjacki na tymże Wydziale. Jego praca magisterska decyzją Rady Wydziału została uznana za licencjacką i po jej obronie 22 października 1997 r. został mu nadany przez Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie stopień licencjata (kanonicznego) teologii w zakresie liturgiki. W latach 1997-1998 ukończył studium doktoranckie w Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie. Dnia 22 października 1997 r. obronił rozprawę doktorską: *Duchowe aspekty czystości, dziewictwa i bezżeństwa w Listach św. Ambrożego* i uzyskał stopień doktora teologii w za-

kresie patrologii. Promotorem pracy był ks. prof. dr hab. Marek Starowieyski, zaś recenzentami ks. dr hab. Józef Naumowicz i ks. prof. dr hab. Stanisław Longosz.

Od 1 października 2010 r. pełni funkcję kierownika Studium Duchowości w Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie, Sekcja św. Jana Chrzciciela.

Artykuł naukowy: "Obrona dziewicy Indycji okazją do pouczenia o cnocie dziewictwa. List św. Ambrożego do Syagriusza (*Ep.* 56)", *Vox Patrum* 28(2008) t. 52, 1-12.

Ks. Krzysztof PAWLINA

Dr teologii, dr hab. teologii pastoralnej, profesor nauk teologicznych

Urodzony 20 sierpnia 1959 r. w Kocierzewie. Świadectwo maturalne otrzymał w 1980 r. W latach 1980-1986 odbył studia filozoficzno-teologiczne w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie uzyskując magisterium z teologii biblijnej w roku 1986. Świecenia kapłańskie otrzymał 8 czerwca 1986 roku. W 1988 r. uzyskał licencjat z teologii biblijnej w Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie. W latach 1988-1992 studiował w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim uzyskując doktorat z teologii pastoralnej na podstawie rozprawy pt.: *Duszpasterstwo młodzieży w Polsce w latach 1945-1989 na podstawie dokumentów Krajowego Duszpasterstwa Młodzieży* dnia 14 października 1996 roku. Pracę opublikował w 1993 roku. W 1996 roku habilitacja na temat nowej ewangelizacji. W 1999 r. mianowany profesorem nadzwyczajnym w Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie. Dnia 11 kwietnia 2003 roku otrzymał tytuł naukowy profesora zwyczajnego nauk teologicznych, , zaś 03 marca 2009 został mianowany profesorem zwyczajnym w Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie.

Wykładowca teologii pastoralnej w Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie, promotor czterech doktoratów, ośmiu licencjatów, dwudziestu dziewięciu magisteriów, recenzent czterech habilitacji, sześciu doktoratów.

W latach 1986-1989 wikariusz w parafii Matki Bożej Anielskiej w Warszawie Radości. Od roku 1992-1993 notariusz Kurii Metropolitalnej Warszawskiej. Następnie w latach 1993-1996 kapelan Prymasa Polski, od 1994 profesor PWTW, 1996-1997 wicerektor Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie. W latach 1997 do 2010 Rektor Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie. Dnia 22.06.2010 został mianowany Wikariuszem biskupim w Archidiecezji Warszawskiej do spraw formacji księży. Od 01 września 2010 roku pełni funkcję Rektora Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie, Sekcji św. Jana Chrzciciela.

W swoich badaniach naukowych podejmuje cztery zagadnienia: Młodzież (badania socjologiczne analizujące kondycję polskiej młodzieży, propozycje formacyjne dla młodego człowieka), Formacja kapłańska – badania socjologiczne wśród kandydatów do kapłaństwa, Nowa ewangelizacja – współczesne formy duszpasterstwa, Rozważania o charakterze duchowym. W zakresie tych dziedzin wygłosił 60 referatów.

Por. WST 13(2000) 312-315

Publikacje

I. Książki

1. *Młodzież i jej duszpasterze w czasach zniewolenia*, Warszawa: WAW 1993.
2. *Nowa ewangelizacja w szkole*, Warszawa: MAG 1994.
3. *Nowa ewangelizacja w parafii. Oratoria*, Warszawa: MAG 1994.
4. *Nowa ewangelizacja i jej realizacja w Polsce po 1989 roku*, Warszawa: WSSL 1995.

5. *W pracowni mistrza*, Warszawa: MAG 1995.
6. *Jak młodym mówić o Bogu dziś....*, Warszawa: WSSL 1995.
7. *Apostołowie nowej ewangelizacji*, Warszawa: WSSL 1996.
8. *Żywe krzywe. Medytacje*, Warszawa: WSSL i Palabra 1997.
9. *Droga, którą warto pójść*, Warszawa: WSSL i Palabra 1997.
10. *Młodzi z Janem Pawłem II u progu III tysiąclecia*, Warszawa: WSSL 1997.
11. *Polska młodzież przełomu wieku*, Warszawa: WSSL 1998.
12. *Nie zmarnować młodości*, Warszawa: WSSL 2000.
13. *Jak pomóc temu pokoleniu?*, Warszawa: WSSL 2001.
14. *Droga której szukam*, Warszawa: WSSL 2001.
15. *Kandydaci do kapłaństwa trzeciego tysiąclecia*, Warszawa: WSSL 2002.
16. *Młode wybory na dorosłe życie*, Warszawa: WSSL 2003.
17. *Jak zagospodarować młodość*, Warszawa: WSSL 2004.
18. *Nie zmarnować młodości*, Warszawa: WSSL 2004.
19. *Pomiędzy pustynią a rajem*, Warszawa: WSSL 2005.
20. *Młodzież ciągle nieznana*, Warszawa: WSSL 2005.
21. *Zdumienie człowiekiem*, Warszawa: WSSL 2006.
22. *Człowiek z odzysku*, Warszawa: WSSL 2007.
23. *Aby umieć dobrze żyć*, Warszawa: WSSL 2008.
24. *Formacja do kapłaństwa w polskich seminariach*, Warszawa: WSSL 2008.
25. *Młodzież szkolna o swoich problemach*, Warszawa: WSSL 2010
26. *Chwilę ocalić*, Warszawa: WSSL 2010
27. *Wzmocnić wewnętrznego człowieka*, Warszawa: WSSL 2010

II. Artykuły naukowe

1. "Duszpasterstwo młodzieży w Polsce według dokumentów Komisji Episkopatu do Spraw Duszpasterstwa", *Roczniki Teologiczno-Kanoniczne* 36(1989) nr 6, 149-160.
2. "Duszpasterstwo więzienne", *HD* 59(1990) nr 3-4, 265-270.
3. "Organizacja duszpasterstwa młodzieży w Polsce po II wojnie światowej", *RT* 38-39(1991-92) 133-147.
4. "Duszpasterstwo młodzieży nieprzystosowanej społecznie", *HD* 61(1992) nr 2-3, 84-90.
5. "Troska polskiego Kościoła o młodzież", *PP* 1993, nr 9/865, 334-349.
6. "Kościół w Polsce wobec nowej ewangelizacji", *STV* 32(1994) nr 2, 139-157.
7. "Kościół w Polsce między totalitaryzmem a demokracją", *AK* 1994, nr 1/509, 95-102.
8. "Nowa ewangelizacja - nowe zadanie Kościoła", *PP* 1994, nr 5/873, 207-215.
9. "Co to jest New Age?", *HD* 63(1994) nr 2, 94-100.
10. "Sataniści i rockersi- wyzwanie czy zagrożenie", *HD* 63(1994) nr 3, 59-65.
11. "Katolickie Stowarzyszenie młodzieży", *HD* 63(1994) nr 4, 47-54.

12. "Nowa Ewangelizacja w szkole", *Curenda Pismo Urzędowe Diecezji Tarnowskiej* 145(1995) nr 3, 429-439.
13. "Nowa Ewangelizacja u początku III Rzeczypospolitej", *Przegląd Powszechny* 1995, 121-132.
14. "Nowa ewangelizacja w Polsce", *RT* 38(1995), 134-149.
15. "La pastorale giovanile dopo la caduta del sistema comunista", w: *Insieme sulle strade dell'Europa*, Roma 1996.
16. "Sens życia w opinii młodzieży w Polsce", *Communio* 16(1996) nr 3/93, 16-25.
17. "Akcja Katolicka w służbie ewangelizacji", *AK* 1996, nr 2/525, 239-246.
18. "Nowa ewangelizacja i młodzież", *PP* 1996, nr 11/903, 206-213.
19. "Małe wspólnoty formą ewangelizacji na przełomie wieku", *Nurt SVD* 1997, nr 2/77, 83-92.
20. "Mówić o Bogu współczesnemu człowiekowi. Nowa ewangelizacja - zadanie Kościoła w Polsce", w: *Mówić o Bogu....*, red. Z. Kijas, Kraków 1997, 167-184
21. "Obraz Polskiej młodzieży – badania socjologiczne, „Świata na tak”", w: *Materiał z Sesji poświęconej Sytuacji Polskiej Młodzieży*, Warszawa 1997, 5-17.
22. "Młodość szansą czy zagrożeniem", w: *Katolicyzm społeczny a Polska współczesna*, Warszawa 1997.
23. "Młodzież końca XX wieku", *AK* 1998, nr 1/533, 64-77.
24. "Polska młodzież roku 1997", *PP* 1998, nr 9/925, 226-235.
25. "Seminarium miejscem formacji kapłanów", w: *Krajowa Wystawa Filatelistyczna*, Warszawa 1998, 49-59.
26. "Eucharystia w życiu młodzieży", *CT* 68(1998) nr 3, 39-47.
27. "Nowe zasady formacji przyszłych kapłanów", *PP* 2000, nr 5/945, 145-157.
28. "Rekolekcje dla młodzieży - Przepowiadanie, które poszukuje człowieka", *Katecheta* 2000, nr 5, 12-17.
29. "Katechizacja narzędziem ewangelizacji", *Znak* 50(2000) nr 9/544, 28-37.
30. "Droga, której szukam", w.: *Posłani w Trzecie Tysiąclecie - Krajowy Kongres Powołań, Jasna Góra 19-21 maja 2000*, Częstochowa 2000, 50-59.
31. "Jak ewangelizować młodzież wobec wyzwań sekularyzmu w Polsce?" w: *Sympozja: Młodzież a ewangelizacja w perspektywie wyzwań XXI wieku*, red. W. NOWAK, Olsztyn 2000, 49-63.
32. "Ojciec Seminarium: Pupilla oculi", w: *Caritati in iustitia, Dwadzieścia lat posługi prymasowskiej Kardynała Józefa Glempa*, red. S. Budzyński, I. Burchacka, A. Mazurek, A. Wiczorek, Warszawa 2001, 263-264.
33. "Formacja duchowa a życie moralne", w: *Znak nadziei dla świata i Kościoła – II kongres Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich*, (Warszawa 24-25 XI 2001), Warszawa 2001, 142-147.
34. "Powołani na progu III tysiąclecia", w: *Przypatrzcie się bracia powołaniu waszemu*, red. A. Baran, Lublin 2002, 13-23.
35. "Seminaria miejscem formacji powołanych", *Przegląd Powszechny* 2002, nr 9/973, 209-218.
36. "Powołania do kapłaństwa po II wojnie światowej", *Przegląd Powszechny* 2002, nr 10/974, 23-35.
37. "Kandydaci do kapłaństwa – jacy są?", *Przegląd Powszechny* 2002, nr 11/975, 143-154.
38. "Soborowa odnowa w Polskich seminariach", *Przegląd Powszechny* 2002, 12/976, 320-333.

39. "Religijno-społeczna kondycja Polskiej młodzieży", w: *Rok 2005 - Młodzi Polacy jako obywatele*, Warszawa 2002, 181-184.
40. "Fattori sociologico-culturali nella genesi e nella realizzazione delle vocazioni in Polonia", *Seminarium* 45(2005), nr 2, 164-172.
41. "Dotknięci przez świętego – młodzi Polacy przeżywają swoje przebudzenie", *WST* 19(2006), 265-276.
42. "Religijność współczesnej młodzieży. Portret socjologiczny i dylematy", w: *Człowiek - Niepełnosprawność - Społeczeństwo*, Nr 2(4) 2006, Akademia Pedagogiki Specjalnej, Warszawa 2006, 13-21.
43. "Polska młodzież na rozdrożach XXI wieku", w: *Z młodzieżą do Chrystusa*, Siedlce 2007, 49-57.
44. "Absolwenci wyższych seminariów duchownych w Polsce", w: *Dojrzałość intelektu i serca*, Kraków 2007, 43-50.
45. "Sakrament święceń w nauczaniu katechetycznym", w: *Siedem sakramentów świętych*, Lublin 2007, 149-169.
46. "Kapłani dla nowej generacji młodzieży", *Studia Salvatoriana Polonica* 2(2008), 13-23.
47. "Jan Paweł II w trosce o trzeźwość młodzieży", w: *Jan Paweł II w trosce o trzeźwość człowieka*, Warszawa: Instytut pap. Jana Pawła II 2008, 99-101.
48. "Ambicje i rozczarowania polskiej młodzieży u początku XXI wieku", *Homo Dei* 2009, nr 1, 33-40.
49. "Młodzi księża o Kościele i świecie", *Przegląd Powszechny* 2009, nr 2(1050), 95-108.
50. "Towarzystwo i wychowanie w pedagogii powołań", *Zeszyty Krajowej Kongregacji Odpowiedzialnych za Duszpasterstwo Powołań* (W X-lecie *In Verbo Tuo* Nowe powołania dla nowej Europy – refleksja na pedagogią powołań), Zeszyt 17, Gniezno 2009, 28-43.
51. "W trosce o formację powołań kapłańskich w parafii. Przyczynek do refleksji", *Homo Dei* 2009, nr 2, 11-22.
52. "Okres propedeutyczny w polskich seminariach", w: Komisja ds. Duchowieństwa, *Dobry Pasterz*, z. 34, Zielona Góra 2009, 26-31.
53. "Młodzi kapłani czy są przygotowani do posługi w kościele we współczesnym świecie", w: *W wierności Bogu i Kościołowi. Księga Pamiątkowa dedykowana Józefowi Glempowi Prymasowi Polski w 80 rocznicę urodzin*, Warszawa 2009, 202-208.
54. "Okres propedeutyczny w formacji seminaryjnej", w: *Sztuka bycia księdzem. Poradnik*, red. J. Augustyn, Kraków 2010, 531-536.
55. "Kapłan świadek mocy na czasy zamętu", w: *Wykłady inaugurujące rok akademicki 2009/2010*, Warszawa: Instytut Problemów Współczesnej Cywilizacji im. M. Dietricha 2010, 65-72.
56. "Kapłan – świadek mocy na czasy zamętu", w: *Byście świadczyli w godzinach próby*, Przemysł: Wydawnictwo Archidiecezji Przemyskiej 2010, 65-77.

III. Artykuły popularnonaukowe

1. "Duszpasterstwo więzienne" *PKat* 1990, nr 12 301.
2. "Uświęcić się przez pracę", *PKat* 1990, nr 17, 306.
3. "Z dziejów duszpasterstwa młodzieży", *PKat* 1990, nr 45/46, 334/335.

4. "Inauguracja na KUL", *PKat* 1991, nr 15, 356.
5. "Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży", *PKat* 1991, nr 14, 355.
6. "Dlaczego chcą być razem", *PKat* 1991, nr 15, 356.
7. "Świadectwo Kościoła w systemie totalitarnym", *PKat* 1991, nr 15, 356.
8. "Katechizacja", *PKat* 1991, nr 26, 367.
9. "Katolickie Stowarzyszenia Młodzieży", *PKat* 1992, nr 8, 375.
10. "Duszpasterstwo harcerzy", *PKat* 1992, nr 14, 381.
11. "Duszpasterstwo harcerzy", *PKat* 1992, nr 15, 382.
12. "W rocznicę spotkania Ojca Świętego z młodzieżą", *PKat* 1992, nr 17, 386.
13. "Jaki będzie Kościół początków trzeciego tysiąclecia?", *PKat* 1992, nr 19, 386
14. "Nowy Katechizm", *PKat* 1992, nr 24, 391.
15. "Czy potrzebne są Katolickie Stowarzyszenia Młodzieży", *PKat* 1992, nr 24, 391.
16. "Rockersi", *PKat* 1992, nr 24, 391.
17. "W trosce o uzależnionych", *PKat* 1993, nr 3, 396.
18. "Mamy prawo i obowiązki", *PKat* 1993, nr 4, 397.
19. "Z troską o młodych", *PKat* 1993, nr 8, 401.
20. "Nowa Ewangelizacja", *PKat* 1993, nr 10, 403.
21. "Ewangelizacja zadaniem Kościoła", *Magazyn - Słowo-Dziennik Katolicki* 1994, nr 10, 21.
22. "Papież do swoich młodych przyjaciół", *PKat* 1994, nr 7, 426.
23. "Nowość ewangelizacji", *Magazyn - Słowo-Dziennik Katolicki* 1994, nr 14, 28.
24. "Zadania nowej ewangelizacji", *Magazyn - Słowo-Dziennik Katolicki* 1994, nr 18, 30.
25. "Z miast moralizatorstwa wspólne odkrywanie Boga", *KAI* 1994, nr 58 (10 VI 1994).
26. "Jak dziś głosić Ewangelię", *Magazyn - Słowo -Dziennik Katolicki* 1994, nr 24, 30.
27. "Z Chrystusem na drogach Europy", *Magazyn - Słowo-Dziennik Katolicki* 1994, nr 116, 357.
28. "Nadszedł czas świadków", *PKat* 1994, nr 22, 441.
29. "Wokół nowej ewangelizacji", *PKat* 1994, nr 34, 453
30. "Wokół nowej ewangelizacji", *PKat* 1994, nr 36, 455.
31. "Kto, komu, po co i jak ma głosić Ewangelię o nowej ewangelizacji", *Spojrzenia* 1994, nr 10, 69.
32. "Młodzi potrzebują duchowych przyjaciół", *Słowo-Dziennik Katolicki* 1995, nr 10/502
33. "Oratoria", *PKat* 1995, nr 5/469.
34. "Nowa ewangelizacja", *Nasz Krag- Dwutygodnik Bielan i Żoliborza*, marzec 1995
35. "Oratorium parafialne", *PKat* 1995, nr 5, 469.
36. "O nowej ewangelizacji z młodzieżą", *Magazyn Słowo- Dziennik Katolicki* 40(1995).
37. "O nowej ewangelizacji z młodzieżą", *Magazyn - Słowo-Dziennik Katolicki* 1995, nr 40.
38. "Opcja na rzecz młodzieży", *Słowo-Dziennik katolicki* 1996, nr 124/866, 11.
39. "Jak bronić człowieka przednim samym", *Słowo -Dziennik Katolicki* 1996, nr 221/965, 5
40. "Kościół i wspólnoty", *Słowo -Dziennik Katolicki* 1996, nr 241/985, 5.
41. "Drabina do miłości", *Słowo -Dziennik Katolicki* 1997, nr 27/1021, 5.

42. "Jak korzystać z mediów", *Słowo-Dziennik Katolicki* 1997, nr 28/1021, 7.
43. "Czy młodzi mogą być jeszcze nadzieją dla świata", *Gość Niedzielny* 1997, nr 28, 15
44. "Młodzi z Janem Pawłem II", *Niedziela* 1997, nr 27/88, 9.
45. "Na spotkanie z Chrystusem", *Niedziela* 1997, nr 33/94, 8.
46. "Młodzież przełomu wieków - Odwaga cywilna polskiej młodzieży", *Niedziela* 1997, nr 46/107, 8.
47. "Czy polska młodzież jest religijna", *Wiadomości KAI* 1997, nr 46/296, 26-27.
48. "Młodzież przełomu wieków-Agresja wśród młodzieży", *Niedziela* 1997, nr 47/108, 9.
49. "Młodzież przełomu wieków-Dążenia młodzieży polskiej A.D.1997", *Niedziela* 1997, nr 50/111, 9.
50. "Młodzież przełomu wieków- Agresja w szkole-dokończenie", *Niedziela* 1997, nr 49/110, 9.
51. "Młodzież przełomu wieków-Dążenia młodzieży polskiej" - dokończenie, *Niedziela* 1997, nr 50/111, 9.
52. "Młodzież przełomu wieków-Religijność młodzieży licealnej", *Niedziela* 1998, nr 1/114, 22.
53. "Polska młodzież 1997- próba socjologicznego opisu", *Wiadomości KAI* 1998, nr 3/253, 29-31.
54. "Seminarium -kapłański dom rodzinny", *Niedziela* 1998, nr 39/152, 8.
55. "Wrażliwość młodzieży na problemy społeczne", *Niedziela* 1998, nr 40, 24.
56. "Seminarium- kapłański dom rodzinny (cz. II)", *Niedziela* 1998, nr 42/155, 9.
57. "Duch Chrystusa i duch świata (Wprowadzenie)", w: *Duch Chrystusa i duch świata – Materiały z Sympozjum*, Warszawa 1998, 2-3.
58. "IV Synod Archidiecezji Warszawskiej", *Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie* 1998, nr 3, 917.
59. "W trosce o młodzież (1)", *Niedziela* 1999, nr 12/177, 8.
60. "W trosce o młodzież (2)", *Niedziela* 1999, nr 13/178, 12.
61. "W trosce o młodzież (3)", *Niedziela* 1999, nr 14/179, 11.
62. "W trosce o młodzież (4)", *Niedziela* 1999, nr 15/180, 12.
63. "Młodzież polska końca XX wieku", *Wiadomości KAI* 1999, nr 21/374, 42-43.
64. "Komentuje dla *Przeglądu Katolickiego* ks. prof. K. Pawlina - Autor badań poświęconych młodzieży", *PKat* 2000, 2/712, 15.
65. "Na skrzydłach rozumu do seminarium", *Nasza Służba* 2000, nr 8, 182, 2-3.
66. "Pierwsza parafia", *Niedziela (Niedziela Warszawska)* 2001, nr 21/238, I i VI.
67. "W poszukiwaniu drogi", *Powściągliwość i Praca* 2000, nr 7-8/597, 12-14.
68. "Młodzi czekają na pomoc (1) – Jak do nich trafić", *Niedziela* 2000, 52-53/269-270, 22.
69. "Młodzi czekają na pomoc (2) – Jak do nich mówić", *Niedziela* 2001, nr 1/271, s. 16
70. "Młodzi czekają na pomoc (3) – Jak być przekonywującym?", *Niedziela* 2001, 2/272, 16
71. "Młodzi czekają na pomoc (4) – Zróbmy im miejsce", *Niedziela* 2001, nr 3/273, 12
72. "Młodzi czekają na pomoc (5) – Aby wiarę połączyć z życiem", *Niedziela* 2001, nr 4/274, 16
73. "Czas wzrastania. Sercem docierać do serc!", wywiad (1) – *Rodzina Radia Maryja* 2001, nr 6/65, 8-9.

74. "Czas wzrastania. Sercem docierać do serc!", wywiad (2) – *Rodzina Radia Maryja* 2001, nr 7-8/66, 12-13
75. "Co drugi stawia na świętość", *Gość Niedzielny*, 38(78) z 23 września 2001, 15.
76. "Obraz Pokolenia Nowej Ewangelizacji, Święto Młodych trwa bez końca 12", *Biblioteka Światowych Dni Młodzieży*, 2001, s. 53-67.
77. "Jak do nich trafić", *Być Sobą, Katolicki Magazyn Młodych*, 2/2001, s. 5-6.
78. "Młodzież jest wyzwaniem", *Niedziela* 51(2001)321, s. 14-15.
79. "Ojciec warszawskiego prezbiterium", *Kongregacja Księża Dziekanów, Warszawa* 24-25 IX 2001.
80. "Powołani na progu III Tysiąclecia", w: *Służba Dziełu Powołań na progu nowego tysiąclecia, Krajowa Kongregacja Odpowiedzialnych za Duszpasterstwo Powołań, Jasna Góra 19-21 X 2001 r.*, Zeszyt 3, Poznań 2002, s.33-42
81. "Wybrani przez Pana", *Niedziela* 16(2002)338, s. 16
82. "Dlaczego warto zostać księdzem? ", *Niedziela* 22(2002)344, s. 18
83. "Ziemia kapłanów rodząca", *Niedziela* 24(2002)346, s.14
84. "Unia z Bogiem", *Wiadomości Archidiecezji Warszawskiej* 2002.
85. "Jacy są kandydaci do kapłaństwa", *Niedziela* 43(2002) s. 32
86. "Religijność polskiej młodzieży", *Wychowawca, Miesięcznik nauczycieli i wychowawców katolickich*, 2002, nr 11(119), s. 8-11
87. "Stare problemy z nową duchowością", *Niedziela* 49(2002) s. 13
88. "Znaki trwogi i znaki nadziei", *Niedziela* 51/52(2002) s. 12
89. "Ewangelizować – ale jak? ", *Niedziela* 14(2003) s. 20
90. "Młode wybory na dorosłe życie", *Niedziela* 15(2003) s. 28
91. "Prorok na trudne czasy Stefan Kardynał Wyszyński", *Niedziela* 21(2003) s. 8
92. "Oblężenie Seminarium", *Gość Niedzielny* 40(2003) s. 21-22
93. "Mojesz młodego pokolenia", *Niedziela* 41(2003) s. 16
94. "Przewodnicy duchowi poszukiwani ...", *Niedziela* 49(2003) s. 22
95. "To jest zgorzkniałe pokolenie", *Niedziela* 50(2003) s. 22
96. "Duchowość..., ale jaka? ", *Niedziela* 51-52(2003) s. 28
97. "Idzie nowych ludzi plemię – ale jakie? ", *Niedziela* 1(2004) s. 22
98. "Młodzież o agresji. Narastająca fala", *Niedziela* 19(2004) s. 23
99. "Młodzież o agresji. Agresja spowszedniała", *Niedziela* 20(2004) s. 23
100. "Młodzież o agresji. Zatrute źródło", *Niedziela* 21(2004) s. 23
101. "Młodzież o agresji. Agresja przejawem bezradności", *Niedziela* 22(2004) s. 23
102. "Księga życia księdza Zdzisława Peszkowskiego", *Nasz Dziennik* 23-24 X 2004, s. 20
103. "Młodzież wobec wartości", *Wiadomości KAI* 2004, nr 42/656 (24 X 2004), 19-22
104. "Pochyleni nad księgą życia", *Sanktuarium św. Andrzeja Boboli*, 2004, 13-15.
105. "Młodzież przed czym klęka", *Gość Niedzielny* 46(2004) s. 3-6
106. "Profesor z Watykańskiego Wzgórza", *Nasz Dziennik* 16-17 X 2004, s. 16
107. "Profesor z Watykańskiego Wzgórza", *Niedziela* 44(2004) s. 13

108. "Otwieramy księgę życia ks. prałata Peszkowskiego", *Niedziela* 47(2004) s. 14
109. "Sprawa człowieka", *Niedziela* 48(2004) s. 16
110. "Adwentowe zamyślenia. Sprawa modlitwy", *Niedziela* 49(2004) s. 16
111. "Adwentowe zamyślenia. Sprawa spowiedzi", *Niedziela* 50(2004) s. 16
112. "Adwentowe zamyślenia. Ratujmy rodzinę", *Niedziela* 51(2004) s. 16
113. "Pochyleni nad księgą życia", *Wierzyć Życiem, Pismo Akcji Katolickiej Archidiecezji Warszawskiej* 12/1 grudzień/styczeń 2004/2005
114. "Ratujmy dom", *Różaniec* 1(631) I.2005 s. 18-19
115. "Rozpoznać Chrystusa Eucharystycznego", *Niedziela* 1(2005) s. 13
116. "Kto krzyż odgadnie... Żywe krzyże najcięższe", *Niedziela* 7(2005) s. 15
117. "Kto krzyż odgadnie... Przegrać, aby wygrać", *Niedziela* 8(2005) s. 15
118. "La giovinezza, tempo da non specare", *Nuova Scintilla*, nr 29, 24 luglio 2005
119. "Kto krzyż odgadnie... Słowo na wadze sumienia", *Niedziela* 9(2005) s. 15
120. "Kto krzyż odgadnie... Aby nam miłość w sercu nie wyschła", *Niedziela* 10(2005), s. 15
121. "Kto krzyż odgadnie... Spalać się, aby żyć", *Niedziela* 11(2005) s. 15
122. "Kto krzyż odgadnie... Za bramą wieczności", *Niedziela* 12(2005) s. 15
123. "Nauczyciele – jednak nieobojętni (1)", *Niedziela* 23(2005) s. 22
124. "Pozostań Panie w naszych rodzinach", *Niedziela* 25(2005) s. 13
125. "Nauczyciele – jednak nieobojętni (2)", *Niedziela* 26(2005) s. 16
126. "Ostatnia katecheza Jana Pawła II", *Niedziela* 43(2005) s. 17
127. "Zasłuchani w Boga, zasłuchani w siebie. Tęsknota drogą do źródła", *Niedziela* 48(2005) s. 8
128. "Zasłuchani w Boga, zasłuchani w siebie. Drzewo nad płynącą wodą", *Niedziela* 49(2005) s. 3
129. "Zasłuchani w Boga, zasłuchani w siebie. Święci zawsze poszukiwani", *Niedziela* 50(2005) s. 3
130. "Zasłuchani w Boga, zasłuchani w siebie. Przygarnięci przysięgą Ciebie", *Niedziela* 51(2005) s. 3
131. "Pod maską twardziela", *Wzrastanie* nr 199, XI 2005, s. 20
132. "Dotknięci przez świętego. Tylko miłość nawraca". *Niedziela* 2(2006) s. 10
133. "Dotknięci przez świętego. Bardziej świadek niż nauczyciel", *Niedziela* 3(2006) s. 10
134. "Dotknięci przez świętego. To nie były tylko emocje", *Niedziela* 4(2006) s. 10
135. "Dotknięci przez świętego. „Dla niego mógłbym wiele ...", *Niedziela* 5(2006)s. 10
136. "Dotknięci przez świętego. Niezatarłe ślady", *Niedziela* 6(2006) s. 10
137. "Europa, la nuova casa", *Nuova Scintilla*, nr 29, 23 luglio 2006, s. 12
138. "Zraniona Miłość. Ciężki jest człowiek jak krzyż", *Niedziela* 10(2006) s. 12
139. "Zraniona Miłość. Leczy tylko prawdziwa miłość", *Niedziela* 11(2006) s. 10
140. "Zraniona Miłość. Kariera na miarę chrześcijaństwa", *Niedziela* 12(2006) s. 12
141. "Zraniona Miłość. Słowo bez miłości jest ciężkie jak kamień", *Niedziela* 14(2006) s. 18
142. "Zraniona Miłość. Twoją pracą będzie współcierpienie", *Niedziela* 15(2006) s. 12
143. "Zraniona Miłość. Na progu wieczności", *Niedziela* 16(2006) s. 24

144. "Taki ksiądz jak Papież", *Gość Niedzielny* 19(2006) s. 4
145. "W kryzysie autorytetów. Psychologiczny obraz współczesnej młodzieży", *Nowe Życie – dolnośląskie pismo katolickie* 4-5(379-380) kwiecień- maj 2006.
146. "Nowy świat niesie nowe wyzwania", *Niedziela* 45(2006) s. 11-13
147. "Religijność młodego pokolenia", *Niedziela* 46(2006) s. 20
148. "Drogami Adwentu. Nie bój się tęsknić", *Niedziela* 49(2006) s. 18
149. "Drogami Adwentu. Znaleźć siebie w nowych wymiarach", *Niedziela* 50(2006) s. 18
150. "Drogami Adwentu. Zniszczona ikona", *Niedziela* 51(2006) s. 18
151. "Serce na dłoni", *Niedziela* 52 (2006) s. 26
152. "Zatroskani o młodzież", *Nasz Dziennik* 269(2679) 18-19 listopada 2006
153. "Współczesna młodzież włoska", *Niedziela* 1(2007) s. 18-19
154. "Przeklęta i błogosławiona noc", *Niedziela* 8(2007) s. 20
155. "Rozdane życie", *Niedziela* 9(2007) s. 20
156. "Zadbać o miłość", *Niedziela* 10(2007) s. 20
157. "Nietknięte źródła miłości", *Niedziela* 11(2007) s. 22
158. "Wytrwałość cnotą zapomnianą", *Niedziela* 12(2007) s. 20
159. "Kontakt z mocą", *Niedziela* 13(2007) s. 22
160. "Serce za zasłoną", *Niedziela* 14(2007) s. 24
161. "Biografia ks. prałata. Inlendera", *Niedziela* 15(2007) z 15.04.2007, s. 5
162. "Apostolstwo na trudne czasy", *Niedziela* 20(2007) s. 17
163. "Za furtą seminarium", *Niedziela Warszawska* 21(2009) s. V
164. "W Polsce nie ma kryzysu powołań", *Wiadomości KAI* 39(808)2007 s. 5
165. "Wywiad o Księdzu Peszkowskim", *Nasz Dziennik*, Warszawa X. 2007
166. "Z nowym rokiem – nowe wyzwania", *Niedziela* 40(2007) s. 19
167. "Śpieszmy się kochać ludzi, tak szybko odchodzą", *Wiadomości-Polska Misja Katolicka w Szwajcarii* 2007, nr 434, s. 27
168. "Globalne ocieplenie ducha. By zapobiec katastrofie", *Niedziela* 48(2007) s. 21
169. "Globalne ocieplenie ducha. By budować rodzinę", *Niedziela* 49(2007) s. 21
170. "Globalne ocieplenie ducha. By nie spłoszyć przyjaźni", *Niedziela* 50(2007)s. 25
171. "Globalne ocieplenie ducha. By uczyć się miłować", *Niedziela* 51-52(2007) s. 35
172. "Na skrzyżowaniu dróg. Są takie osamotnienia", *Niedziela* 6(2008) s. 21
173. "Na skrzyżowaniu dróg. Są takie spotkania", *Niedziela* 7(2008) s. 25
174. "Na skrzyżowaniu dróg. Są takie przymuszenia", *Niedziela* 8(2008) s. 21
175. "Na skrzyżowaniu dróg. Są takie upadki", *Niedziela* 9(2008) s. 21
176. "Na skrzyżowaniu dróg. Są takie gesty miłości", *Niedziela* 10(2008) s. 25
177. "Na skrzyżowaniu dróg. Są takie SMS-y miłości", *Niedziela* 11(2008) s. 21
178. "Powołania – nieustanna troska kościoła", *Niedziela* 38(2008) s. 32
179. "Oby nam się tylko chciało chcieć", *Niedziela* 40(2008) s. 15

180. "Kleryk w 2008 roku: były ministrant z dużego miasta", *Wiadomości KAI* 42(863)2008, 7-8
181. "Ankieta w warszawskich gimnazjach. Młodzi o kapłaństwie", *Niedziela* 15(2008) s. 24-25
182. "My i Oni w Kościele", *Dziennik Łódzki* 8-9 XI 2008, s. 26
183. "Dyskutować czy adorować Życie", *Niedziela* 47(2008) s. 21
184. "Daleko, a przecież tak blisko. O krok od Boga", *Niedziela* 48(2008) s. 11
185. "Daleko, a przecież tak blisko. O krok do człowieka", *Niedziela* 49(2008) s. 13
186. "Daleko, a przecież tak blisko. O krok od swojego serca", *Niedziela* 50(2008) s. 13
187. "Daleko, a przecież tak blisko. O krok do nieba", *Niedziela* 51-52(2008) s. 27
188. "Refleksje wychowawcy", *Wychowawca* 1(2009) s.16-17
189. "Świat, którego nie widać", *Różaniec* 2(680) 2009 s. 20-21
190. "Centrum duchowości", *Idziemy* 8(181) 2009 s. 4
191. "Kleryk to był zaszczyt, teraz pytają: po co marnujesz życie?", *Wiadomości KAI* 2009, nr 9(882) s. 11-12
192. "Zanim nadejdzie poranek zmartwychwstania. Krzyż stoi", *Niedziela* 9(2009) s. 23
193. "Zanim nadejdzie poranek zmartwychwstania. Miłość służy ...", *Niedziela* 10(2009) s. 23
194. "Najcenniejsze „stypendia” dla kleryków", *Niedziela* 10(2009) s. 26
195. "Zanim nadejdzie poranek zmartwychwstania. Nadzieja jest ...", *Niedziela* 11(2009) s. 23
196. "Zanim nadejdzie poranek zmartwychwstania. Słowo stwarza ...", *Niedziela* 12(2009) s. 23
197. "Zanim nadejdzie poranek zmartwychwstania. Życie zmartwychwstaje...", *Niedziela* 14 (2009) s. 23
198. "Być kapłanem dzisiaj", *Archidiecezja Warszawska Biuletyn Duszpasterski* 3(5) 2009, 79-84
199. "Motywacją moją jest Jezus, a nie to, że pragnę być księdzem", *Tygodnik Polski*, wrzesień 9-16, 2009, s. 18
200. "Kleryków jest więcej niż w roku ubiegłym", *Wiadomości KAI* 2009, s. 5
201. "Bogu dziękujemy za nowe powołania", *Niedziela* 41(2009) s. 23
202. "W poszukiwaniu prawdy", *Niedziela* 42(2009) s. 26
203. "Wyjść Mu na spotkanie. Aby wyposażyć życie", *Niedziela* 48(2009) s. 10
204. "Wyjść Mu na spotkanie. Aby podarować obecność", *Niedziela* 49(2009) s. 10
205. "Wyjść Mu na spotkanie. Aby nie zafałszować Świąt", *Niedziela* 50(2009) s. 12
206. "Kapłaństwo dla nowego świata. Kapłan człowiek trójwymiarowy", *Niedziela* 5(2010) s. 22
207. "Kapłaństwo dla nowego świata. Kapłan szukający szukających", *Niedziela* 7(2010) s. 22
208. "Statystyka a Boży dar", *Niedziela* 9(2010) s. 16-17
209. "Kapłaństwo dla nowego świata. Kapłan tęskniący za Barankiem", *Niedziela* 9(2010) s. 20
210. "Ewangelia dla gimnazjum", *Rzeczypospolita* 51(2010) s. 2
211. "Kapłaństwo dla nowego świata. Kapłan zasłuchany w Boga", *Niedziela* 11(2010) s. 16
212. "Kapłaństwo dla nowego świata. Kapłan sługą piękna", *Niedziela* 13(2010) s. 26
213. "Kapłaństwo dla nowego świata. Kapłan artysta pokorny", *Niedziela* 15(2010) s. 22
214. "Świętość chodziła po tych korytarzach", *Gość Warszawski* nr 14(2010) s. III
215. "Każdego czeka taki lot", *Niedziela Warszawska* 17(245) s. II-III
216. "Zapraszamy do Seminarium ks. Jerzego Popiełuszki", *Idziemy* 17(242) 2010 s. 38
217. "Pielgrzymka do swojego wnętrza", *Niedziela* 18(2010) s. 32-33

- 218. "Siła kapłana tkwi w modlitwie", *Nasz Dziennik* 134(2010) s. 12
- 219. "Kapłaństwo na kształt Hostii", *Różaniec* 06/696 (2010) s. 10-11
- 220. "Studia teologii nie tylko dla księży", *Niedziela* 26(2010) s. 20-21
- 221. "To nie jest pokolenie rewolucjonistów", *Wiadomości KAI* 41, (2010) s. 8
- 222. "Vita in Polonia", *Nova Scintilla*, nr 28 (2010) s. 12
- 223. "Młodzież – w poszukiwaniu drogowskazów", *Niedziela* nr 44, (2010) s. 24-25
- 224. "Cele i pasje życiowe młodzieży", *Niedziela* nr 40, (2010) s. 28-29
- 225. "Młodość- czas szukania przyjaciół i autorytetów", *Niedziela* nr 38, (2010) s. 24-25
- 226. "Młodzi i niezadowoleni z samych siebie", *Niedziela* nr 36, (2010) s. 24-25
- 227. "Religijność własnej produkcji", *Niedziela* nr 29, (2010) s. 28
- 228. "Wartości w niewoli mody", *Niedziela* nr 28, (2010) s. 24
- 229. "Fałszywa bezkonfliktowość", *Niedziela* nr 27, (2010) s. 24
- 230. "Studia teologii nie tylko dla księży", *Niedziela* nr 26, (2010) s. 20-21
- 231. "Wagabunda czy pielgrzym", *Niedziela* nr 48, (2010) s. 18
- 232. "Rejestrować czy doświadczać", *Niedziela* nr 49, (2010) s. 11
- 233. "Żyć szybko czy dobrze", *Niedziela* nr 50, (2010) s. 15
- 234. "Kochać czy być kochanym", *Niedziela* nr 51, (2010) s. 9
- 235. "Zamyślenia świąteczne", *Niedziela* nr 52, (2010) s. 25.

Ks. Piotr PAWLUKIEWICZ

Dr teologii

Urodzony 10 kwietnia 1960 r. w Warszawie. Świadeństwo dojrzałości otrzymał w 1979 r. i w tym samym roku rozpoczął studia w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie. Świecenia kapłańskie przyjął w 1985 r. Na zakończenie studiów napisał pracę magisterską z teologii pastoralnej pt.: Wykorzystanie muzyki młodzieżowej w pracy duszpasterskiej, pod kierunkiem ks. dr Jerzego Chowańczaka. W roku 1987 rozpoczął studia na Wydziale Teologicznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Sekcji Teologii Pastoralnej. Po trzech latach studiów złożył egzamin licencjacki, a następnie ukończył kurs doktorancki. W roku akademickim 1995/1996 przebywał na urlopie naukowym w Rzymie, podejmując studia specjalistyczne w Instytucie Studiów nad Rodziną na Papieskim Uniwersytecie Laterańskim. W latach 1999-2001 studiował homiletykę na Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie i retorykę na Uniwersytecie Jagiellońskim. Doktorat z teologii uzyskał w roku 2005 na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie na podstawie rozprawy pt.: *Program duszpasterski ks. Aleksandra Fedorowicza. Geneza i realizacja w parafii pw. św. Franciszka z Asyżu w Izabelinie-Laskach w latach 1951-1965*, napisanej pod kierunkiem ks. prof. dr hab. Krzysztofa Pawliny. W przewodzie doktorskim recenzentami byli ks. dr hab. Józef Warzeszak i dr hab. Krystian Wojacek. Praca ukazała się drukiem w książce pt. *Aleksander Fedorowicz. Po prostu książdz* (Warszawa 2008).

W roku 1991 podjął obowiązki prefekta w Wyższym Seminarium Duchownym w Warszawie i jednocześnie z polecenia Ks. Prymasa Józefa Glempa, rozpoczął wykłady z teologii pastoralnej na PWTW dla VI roku alumnów Seminarium. Od 1998 r. prowadzi wykład z teologii Słowa Bożego dla zaocznych studentów PWTW. Od 1999 r. wykłada homiletykę dla alumnów roku IV, V i VI Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie.

Od 1993 r. jest członkiem Redakcji Mszy Świętej Radiowej w kościele św. Krzyża w Warszawie. Do roku 2010 pełnił funkcję kapelana parlamentarzystów.

Por. WST 13(2000) 316

Publikacje

1. *Kazania radiowe 1992-2002*, Warszawa 2002.
2. *Po co bierzmowanie?*, Warszawa 2003
3. *Aleksander Fedorowicz. Po prostu ksiądz*, Warszawa 2008.
4. *Kazania radiowe 2003-2009*, Warszawa 2011.

Ks. Bernard PEŁKA CM

Mgr teologii

Urodzony w 1955 r. w Warszawie, syn Jana i Weroniki. Edukację w zakresie szkoły podstawowej i średniej uwieńczył egzaminem maturalnym w Technikum Terenów Zieleni w Warszawie w 1976 r. W tym samym roku wstąpił do Polskiej Prowincji Księża Misjonarzy w Krakowie. Sześćcioletni cykl studiów filozoficzno-teologicznych w Instytucie Teologicznym Księża Misjonarzy w Krakowie uwieńczył tytułem magistra teologii moralnej na podstawie pracy: *Antropologiczno - teologiczne podstawy powinności życia twórczego w świetle pism kard. Karola Wojtyły*, napisanej pod kierunkiem ks. dra Jana Telusa CM. W dniu 24 kwietnia 1982 r. otrzymał święcenia kapłańskie.

W latach 1982 – 1984 pracował w Krakowie, w parafii N.M.P. z Lourdes, pełniąc obowiązki katechety szkół średnich i duszpasterza akademickiego. Pod koniec 1984 roku został skierowany na dalsze studia do Francji. W latach 1985 – 1987 odbył cykl studiów doktoranckich na Wydziale Teologii i Nauk Religijnych Instytutu Katolickiego w Paryżu. Uwieńczył je pracą: *La dimension anthropo-théologique du sacrement de penitence chez saint Thomas d'Aquin*, napisaną pod kierunkiem prof. Jean Yves Hameline'a, upoważniającą do otwarcia przewodu doktorskiego (DEA). W roku 1987, na polecenie Władz Zgromadzenia, powrócił do Polski, by ponownie podjąć obowiązki duszpasterza akademickiego w parafii N.M.P. z Lourdes. W latach 1988 – 1990 ukończył w systemie eksternistycznym studia doktoranckie przy Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, w ramach Instytutu Teologii Apostolstwa Katolickiego w Ołtarzewie. Ponadto w latach 1988 – 2000 był, na zasadzie wolnego i poszukującego słuchacza, stałym uczestnikiem seminariów doktoranckich u ks. prof. Lucjana Baltera (Ołtarzew - Warszawa), ks. prof. Józefa Życińskiego (Kraków 1997/1998), ks. prof. Stanisława Kowalczyka (Lublin, 1991/1992) oraz prof. Mieczysława Gogacza (UKSW - Warszawa 1995 – 2000).

Aktualnie jest doktorantem ks. prof. Stanisława Warzeszaka i pod jego kierunkiem przygotowuje rozprawę doktorską: *Kultura moralna osoby ludzkiej w pismach i w nauce Karola Wojtyły - Jana Pawła II*. W latach 1998 – 2010 podejmował pracę dydaktyczną na Białorusi w Wyższym Seminarium Duchownym w Grodnie. Prowadził tam zajęcia w zakresie filozofii: historii filozofii, metafizyki i filozofii Boga. Od roku 2004 wykłada historię filozofii, antropologię filozoficzną i światopogląd chrześcijański na Papieskim Wydziale Teologicznym Sekcji św. Jana Chrzyciela w Warszawie.

Dotychczas opublikował w *Warszawskich Studiach Teologicznych* (22/1/2009, 356-357) recenzję książki ks. prof. Stanisława Warzeszaka pt. *Przyjąć życie. Bioetyka w obronie człowieka*. Aktualnie prowadzi badania naukowe nad zagadnieniami filozofii Boga i metafizyki klasycznej oraz etycznymi aspektami współczesnego polskiego personalizmu. Bardziej szczegółowo interesuje się podstawami metafizyczno-antropologicznymi ludzkiej moralności.

Zygmunt PERZ SJ

Dr teologii moralnej, lic. filozofii, profesor teologii.

Urodzony 13 kwietnia 1930 r. w miejscowości Zielona Góra, gmina Obrzycko, pow. Szamotuły, woj. poznańskie. W 1936 r. zaczął uczęszczać do szkoły w rodzinnej miejscowości i do rozpoczęcia drugiej wojny światowej ukończył trzy klasy szkoły podstawowej. Podczas niemieckiej okupacji uczył się pod kierunkiem ojca (nauczyciela). Po zakończeniu okupacji niemieckiej uczęszczał do gimnazjum ogólnokształcącego im. Księdza Piotra Skargi w Szamotulach (1945-48), a następnie (1948-1950) do Liceum Ogólnokształcącego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, gdzie otrzymał świadectwo dojrzałości.

W roku akademickim 1950/51 był studentem Wydziału Prawa Uniwersytetu Poznańskiego oraz Instytutu Wyższej Kultury Religijnej w Poznaniu. 9 września 1951 r. wstąpił do Towarzystwa Jezusowego i odbył nowicjat w Kaliszu (1951-1953). W latach 1953-1956 studiował na Wydziale Filozoficznym Towarzystwa Jezusowego w Krakowie i otrzymał stopień licencjata filozofii uniwersytetów papieskich. W latach 1956-60 odbywał studia na Wydziale Teologicznym Towarzystwa Jezusowego „Bobolanum” w Warszawie, uzyskując stopień licencjata teologii uniwersytetów papieskich. W latach 1960-63 kontynuował studia z teologii moralnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, uwieńczony stopniem naukowym doktora teologii na podstawie rozprawy: *Życzliwość powszechna według Czesława Znamierowskiego a miłość bliźniego w ujęciu katolickim* (1963). Promotorem w przewodzie doktorskim był ks. doc. dr. Władysław Poplatek, a recenzentami ks. doc. dr. Władysław Granat oraz ks. doc. dr. Stanisław Olejnik.

Od roku akademickiego 1963/64 rozpoczął zajęcia dydaktyczno-naukowe w zakresie teologii moralnej na Wydziale Teologicznym „Bobolanum”, jako profesor nadzwyczajny uczelni papieskich. W roku Akademickim 1968/1969 podjął wykłady zleczone na Wydziale Teologicznym Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, gdzie z kolei został zatrudniony na etacie adiunkta przy katedrze Teologii Moralnej Ogólnej (1968-1971).

W roku akademickim 1970/1971 odbył staż naukowy w Rzymie, na Uniwersytecie Gregoriańskim oraz w Instytucie Teologii Moralnej „Alfonsianum” Uniwersytetu Laterańskiego. Na początku 1972 r. wrócił do zajęć dydaktyczno-naukowych na „Bobolanum” w Warszawie, a w latach 1979-1985 jako przełożony prowincji zakonnej był Delegatem Wielkiego Kanclerza tegoż Wydziału Teologicznego.

W latach 1985-1991 pełnił funkcję Przewodniczącego ogólnopolskich spotkań naukowych Sekcji Polskich Teologów Moralistów. Od roku 1985 do 2000 pracował na stanowisku profesora i kierownika katedry Teologii Moralnej Fundamentalnej Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie (Sekcja św. Andrzeja Boboli). W latach 1994-2009 był także wykładowcą Sekcji św. Jana Chrzciciela (przygotowanie diakonów do sprawowania Sakramentu Pokuty), a ponadto w latach 1990-1992 oraz 1997/1998 wykładowcą Instytutu Studiów nad Rodziną w Łomiankach, przy Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie.

Główne kierunki badań naukowych: Teologia moralna fundamentalna, sakramenty a moralność, posługa Sakramentu Pokuty.

Publikacje

I. Książki (własne i redagowane)

1. *Sakramenty Kościoła Posoborowego*. Red. H. Bogacki, S. Moysa, Z. Perz, Kraków 1970. ss. 570.
2. *Actus humanus. Teologiczne aspekty działania moralnego*, Warszawa 1999, ss. 100.
3. *Grzech i nawrócenie a Sakrament Pokut*. Red. Z. Perz, Warszawa 1999, ss. 322.

4. *Życie dla życia. Wezwanie Boże i zadanie człowieka*, Warszawa 2000, ss. 184.
5. *Prawo moralne i sumienie a zobowiązanie moralne*, Warszawa 2001, ss. 199.
[rec. A. Dziuba, *Roczniki Teologiczne* 49(2002) z. 3, 199-201].
6. *Chrześcijańska filozofia życia*. Materiały do ćwiczeń duchowych. Część pierwsza: *Stając w obliczu Boga*. Zebrał i opracował Z. Perz SJ. Warszawa 2009. ss. 113.
7. *Chrześcijańska filozofia życia*. Materiały do ćwiczeń duchowych. Część druga: *Niedola i wyzwolenie*. Zebrał i opracował Z. Perz SJ. Warszawa 2010 ss. 111.
8. *Chrześcijańska filozofia życia*. Materiały do ćwiczeń duchowych. Część trzecia: *Słowo Wcielone*. Zebrał i opracował Z. Perz SJ. Warszawa 2010, ss. 101.
9. *Chrześcijańska filozofia życia*. Materiały do ćwiczeń duchowych. Część czwarta: *Światłość świata*. Zebrał i opracował Z. Perz SJ. Warszawa 2010, ss. 93.
10. *Chrześcijańska filozofia życia*. Materiały do ćwiczeń duchowych. Część piąta: *Krzyż i chwała*. Zebrał i opracował Z. Perz SJ. Warszawa 2010, ss. 105.
11. *Chrześcijańska filozofia życia*. Materiały do ćwiczeń duchowych. Część szósta: *Między paschą a paruzją*. Zebrał i opracował Z. Perz SJ. Warszawa 2010, ss. 112.

II. Artykuły

1. "Moralność chrześcijańska jako funkcja misterium wiary", *Studia Theologica Varsaviensia*, 2(1964) 489-500.
2. "U podstaw poglądów etycznych Czesława Znamierowskiego", *Studia Philosophiae Christianae*, 2(1966), nr 1, 135-164.
3. "Dziedzina wartości moralnych w ujęciu Czesława Znamierowskiego", *Studia Philosophiae Christianae* 2(1966), nr 2, 177-197.
4. "Eucharystyczna uczta ofiarna", w: *Pascha Nostrum. Wieczera Pańska w życiu wspólnoty wiernych*. Praca zbiorowa, red. J. Charytański SJ, Poznań 1966, 153-175.
5. "Refleksje nad *Medytacjami o życiu godziwym*", *Znak* 18(1966) nr 150, 1540-1547.
6. "Uwagi na temat polskiej terminologii teologiczno-moralnej", *Roczniki Teologiczno-Kanoniczne* 13(1966) z. 3, 27-39.
7. "Życzliwość powszechna według Cz. Znamierowskiego a miłość bliźniego w ujęciu katolickim", *Roczniki Teologiczno-Kanoniczne*, 14(1967) z. 3, 19-38.
8. "Wolność religijna w duchu soboru", w: *Kościół w świetle soboru*. Red. H. Bogacki SJ, S. Moysa SJ, Poznań 1968, 333-66.
9. "Główne postulaty co do treści teologii moralnej w świetle dokumentów soborowej odnowy", *Studia Theologica Varsaviensia* 6(1968), nr 1, 29-48.
10. "Etyka znów normatywna Czesława. Znamierowskiego", *Studia Theologica Varsaviensia* 6(1968), nr 2, 235-61.
11. "Czesław Znamierowski (1888-1967)", *Collectanea Theologica* 38(1968), f. II, 158-159.
12. "Zobowiązujące wezwanie", w: *Sakramenty Kościoła posoborowego*, red. H. Bogacki SJ, S. Moysa SJ, Z. Perz SJ, Kraków 1970, 270-96.
13. "Znak rozpoznawczy - chrześcijanie", w: *Sakramenty Kościoła posoborowego*, red. H. Bogacki SJ, S. Moysa SJ, Z. Perz SJ, Kraków 1970, 553-67.
14. "Sobór Watykański II a teologia moralna w Polsce", w: *Myśl posoborowa w Polsce*, red. J. Myśkow, Warszawa 1970, 343-50.

15. "Le Concile Vatican II et la théologie morale en Pologne" (traduction: Irena Szalayowa), w: *La pensée postconciliaire en Pologne*. Ouvrage collectif sous la direction de Józef Myśków, Varsovie 1970, 381-90.
16. "Wiadomości ogólne o sakramentach w ramach wykładu teologii moralnej", *Collectanea Theologica* 40(1970), f. II, 167-170.
17. "Wiara a moralność", w: *W nurcie zagadnień posoborowych*, tom 4, Warszawa 1970, 149-161.
18. "Autentyczny przekaz etyki chrześcijańskiej", w: *Teologia moralna w obliczu aktualnego stanu etosu polskiego*. Akta Kongresu Teologów Moralistów Polskich odbytego w Krakowie 17-19 IX 1974, Kraków 1977, 131-139.
19. "Normatywny charakter Bożego powołania", w: *Powołanie chrześcijańskie. Zarys teologii moralnej*, tom 1: Istota powołania chrześcijańskiego, Praca zbiorowa, wyd. 3, Częstochowa 1978, 76-103, (wyd. 1. Opole 1976, Wyd. św. Krzyża).
20. "Lehrer und Führer in: Der Heilige Geist im Leben der Kirche", hrsg. von B. Przybylski OP, Leipzig 1980, 145-59.
21. "Nauczyciel i przewodnik", w: *Napełnieni Duchem Świętym*, praca zbiorowa, Poznań 1982, 154-169.
22. "Sakramenty święte w życiu chrześcijańskim", w: *W kierunku religijności*, red. B. Bejze, Warszawa 1983, 163-170.
23. "Kościół soborowej odnowy a judaizm", *Przegląd Powszechny*, 1986, nr 6/778, 340-348.
24. "Kościół o wolności i wyzwoleniu", *Chrześcijanin w świecie*, 18(1986), nr 3/153, 24-37.
25. "Teologia wyzwolenia, ale jaka?", *Przegląd Powszechny*, 1986, nr 4/776, 24-36.
26. "Problematyka walki zbrojnej na soborze Watykańskim II", *Chrześcijanin w świecie*, 19(1987), nr 11/179, 22-35.
27. "Pokuta i Eucharystia w związku z synodem biskupów 1983", *Collectanea Theologica* 58(1988), f. 2, s. 29-37.
28. "Głos w dyskusji", w: *Wokół encykliki „Veritatis splendor”*, Częstochowa: Biblioteka Niedzieli 1994, 80-82.
29. "Świętość i doskonałość", *Bobolanum* 7(1996), 79-106.
30. "Autorytet, jego uwarunkowania i nieodzowność", *Ethos* 10(1997), nr 1(37), 180-183.
31. "Autorytet a moralność w świetle przesłanek teologicznych", *Bobolanum* 9(1998), 147-173.
32. "Grzech jako zło moralne i religijne", w: *Grzech i nawrócenie a Sakrament Pokuty*, red. Z. PERZ SJ, Warszawa 1999, 9-49.
33. "Nawrócenie i pokuta", w: *Grzech i nawrócenie a Sakrament Pokuty*, red. Z. PERZ SJ, Warszawa 1999, 51-74.
34. "Misterium Sakramentu Pokuty a życie chrześcijańskie", w: *Grzech i nawrócenie a Sakrament Pokuty*, red. Z. PERZ SJ, Warszawa 1999, 131-175.
35. "Posługa Sakramentu Pokuty. Zagadnienia moralne i pastoralne", w: *Grzech i nawrócenie a Sakrament Pokuty*, red. Z. PERZ SJ, Warszawa 1999, 177-224.
36. "Człowiek jako podmiot życia moralnoreligijnego", w: *Śladami Boga i człowieka*. Księga pamiątkowa ku czci ks. prof. dra hab. Jana Kowalskiego, red. J. ORZESZYNA, Kraków 2000, 169-178.
37. "Rachunek sumienia. Ćwiczenie duchowe czy modlitwa", *Studia Bobolanum* 2/1(2002) 115-128.

38. "Szczery dar z siebie a odnajdywanie siebie. Konteksty soborowego przesłania", *Studia Bobolanum* 1(2003) 83-98.
39. "Moralny i religijny wymiar skrupułów", w: *Świat moralnych lęków. Wokół Reguł o skrupałach św. Ignacego Loyoli*, red. W. Królikowski SJ, Wyd. WAM, Kraków 2010, 39-52.

Bp Tadeusz PIKUS

Dr teologii, dr hab. teologii fundamentalnej, profesor nauk teologicznych

Urodzony 1 września 1949 r. w Zabieliu na ziemi białostockiej. Egzamin dojrzałości zdał w 1975 r. w Warszawie. W tymże roku został przyjęty na Inżynierię Lądową w Politechnice Warszawskiej. Ostatecznie wybrał studia filozoficzno-teologiczne, które odbywał WMSD w Warszawie w latach 1975-1981. Tytuł magistra uzyskał w 1981 r. na podstawie pracy pt. "De locis sanctis" Piotra Diakona jako źródło rekonstrukcji "Itinerarium Egerii" (patrologia) i zdaniu egzaminu magisterskiego w Akademickim Studium Teologii Katolickiej w Warszawie. W dwa lata później, po spełnieniu wymaganych warunków i napisaniu pracy pt. "Itinerarium" Egerii w interpretacji Piotra Diakona (patrologia), uzyskał na tejże uczelni tytuł licencjata.

W 1983 r. rozpoczął studia doktoranckie z teologii fundamentalnej na Uniwersytecie Nawarra w Pampelunie (Hiszpania). Napisał i obronił pracę doktorską pt. *La noción de Apologetica segun Gardeil* w 1985 r. Po powrocie do Polski podjął pracę jako referent w Sekretariacie Prymasa Polski, a jednocześnie rozpoczął wykłady z języka łacińskiego (1985-1989; 1992-1993) i następnie z teologii fundamentalnej w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie (1986-1999). W 1987 r. został mianowany adiunktem na ASTK. W 1988 r. rozpoczął pracę we wspomnianym seminarium na stanowisku prefekta. Od 1989 r. pełnił funkcję sekretarza Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie.

W 1990 r. został skierowany jako kapelan Pracowni Konserwacji Zabytków oraz Duszpasterz Polaków w ZSRR do Moskwy. W Moskwie zorganizował i założył College Teologii Katolickiej św. Tomasza z Akwinu. Został mianowany przez abp. Tadeusza Kondrusiewicza dziekanem tegoż College'u i wykładowcą teologii fundamentalnej (1991-92). W 1992 r., po zakończonej misji, wrócił do Polski na dawne stanowisko prefekta w seminarium duchownym. Ponadto prowadził zajęcia w Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie; wykłady z teologii fundamentalnej na kursie katechetycznym w Łowiczu 1992-1993; wykłady z teologii fundamentalnej w Wyższym Seminarium w Łowiczu 1994-1995; 1996-1998; proseminarium w PWTW 1989-1990; 1996-1998; ćwiczenia z sakramentologii i eklezjologii w PWTW 1993-1998; seminarium z Teologii fundamentalnej 1993-1998. W 1994 r. został mianowany na stanowisko wicerektora WMSD w Warszawie. W 1995 r. wyjechał na rok do Moskwy, celem zebrania materiałów do pracy habilitacyjnej. Tam też przez rok uczestniczył w seminariach profesorskich w Instytucie Prawosławnym św. Andrzeja w Moskwie.

Po powrocie przejął obowiązki, które spełniał przed rokiem. W 1996 r. został mianowany duszpasterzem przedsiębiorców i organizatorów życia gospodarczego w Warszawie (od 1997 r. został członkiem Komitetu Małych i Średnich Przedsiębiorstw, Edukacji i Etyki Zawodowej przy Krajowej Izbie Gospodarczej), w 1997 r. przejął też obowiązki rektora kościoła p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP na Bielanych. W 1997 r. rozpoczął wykłady z teologii fundamentalnej, teologii ekumenicznej, a w 1998 r. z religiologii w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie; po utworzeniu w 1999 r. Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (UKSW) kontynuował je do 2009 r. Wykłady z teologii fundamentalnej, ekumenicznej i religiologii w Seminarium Duchownym w Grodnie (Białoruś) od 1997 do 1999 r. oraz wykłady z teologii fundamentalnej w Polskim Centrum Katechetycznym w Wilnie od 1997 do 1999 r. Od 1997 r. należy do Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego. W tym samym roku został mianowany członkiem Rady Kapłańskiej i Kolegium Konsultorów Archidiecezji Warszawskiej na okres

1997-2002, zaś w 1998 r. został powołany na członka Czwartego Synodu Archidiecezji Warszawskiej, wybrany wiceprzewodniczącym Komisji ekumenicznej.

Po czternastu latach działalności naukowo-dydaktycznej przedłożył w Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie pracę habilitacyjną pt. *Aksjologiczny wymiar religii w twórczości Aleksandra Mienia. Studium analityczno-krytyczne*. Osiemnastego lutego 1999 r. odbyło się w PWTW kolokwium habilitacyjne, zakończone uchwałą o nadaniu stopnia naukowego doktora habilitowanego teologii w zakresie teologii fundamentalnej. W dniu 14 kwietnia 2008 r. otrzymał tytuł naukowy profesora nauk teologicznych od Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

24 kwietnia 1999 r. Ojciec Święty Jan Paweł II mianował go Biskupem Pomocniczym Archidiecezji Warszawskiej, przydzielając stolicę tytularną Lisinia. Świecenia biskupie przyjął 8 maja 1999 r. w Archikatedrze św. Jana Chrzciciela w Warszawie z rąk Jego Eminencji Księdza Kardynała Józefa Glempa, Prymasa Polski. 29 maja 1999 r. został przewodniczącym Wydziału Nauki Katolickiej i wikariuszem generalnym Archidiecezji Warszawskiej. 24 grudnia 1999 r. został kanonikiem gremialnym Kapituły Metropolitalnej Warszawskiej. Konferencja Episkopatu Polski powołała go 25-26 listopada 1999 r. na członka Rady ds. Ekumenizmu Konferencji Episkopatu Polski i powierzyła funkcję redaktora "Biuletynu Ekumenicznego" oraz współredaktora zeszytów "Tydzień powszechnej modlitwy o jedność Chrześcijan" (1999-2010). Konferencja Episkopatu Polski powołała 1-2 marca 2000 r. na członka Komisji Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski, zaś 23-24 czerwca 2000 (-2006) r. ustanowiła swym delegatem ds. dialogu katolików i muzułmanów. W tym samym roku 15 czerwca został wybrany na członka Zarządu Głównego Rady Wspólnej Katolików i Muzułmanów w Polsce (2000-2004), od 2004 r. został członkiem tejże Rady. W 2000-2008 r. objął z wyboru Rady Wydziału PWTW funkcję kierownika Wyższych Zawodowych Studiów Katechetycznych Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie Sekcji św. Jana Chrzciciela oraz kierownika kursów doskonalenia zawodowego dla nauczycieli religii-katechetów w PWTW Sekcji św. Jana Chrzciciela.

W 2001 r. Zebranie Plenarne KEP wybrało go na przewodniczącego Bilateralnego Zespołu Katolicko-Prawosławnego oraz na członka Rady ds. Dialogu Religijnego i przewodniczącego Komitetu ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi (2001-2006). W 2002 r. uzyskał stanowisko profesora nadzwyczajnego w UKSW. W 2002 r. 316. Zebranie Plenarne KEP wybrało go na członka Rady Programowej Zespołu Pomocy dla Kościoła Katolickiego na Wschodzie, 2 maja 2002 r. został wybrany na przewodniczącego Rady Programowej Zespołu Pomocy dla Kościoła Katolickiego na Wschodzie. 28 listopada 2003 r. 325. Zebranie Plenarne KEP mianowało go delegatem Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Polskich Przetwórców Żywności. W 2004 r. KEP ustanowiła go członkiem Zespołu KEP ds. Społecznych Aspektów Intronizacji Chrystusa Króla. Dziewiątego marca 2005 r. 331. Zebranie Plenarne KEP wybrało go na przewodniczącego Zespołu ds. Kontaktów z Polską Radą Ekumeniczną (2005-2010). 20 września 2005 r. Zarząd Stowarzyszenia Teologów Fundamentalnych w Polsce przyjął go w poczet członków Zwyczajnych. 13 października 2005 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej nadało mu, za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania "Medal Komisji Edukacji Narodowej". W dniach 23-25 czerwca 2006 r. na 336. Zebraniu Plenarnym KEP (Poznań-Gniezno) został wybrany na przewodniczącego Rady ds. Ekumenizmu Konferencji Episkopatu Polski. Na wniosek Wydziału Teologicznego Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II został powołany przez Walne Zebranie Towarzystwa Naukowego KUL JP II 28 marca 2007 r. na Członka Korespondenta tego Wydziału. W dniu 15 marca 2010 r. został powołany na członka Zespołu KEP do rozmów z Rosyjskim Kościołem Prawosławnym. W dniu 17 września 2010 r. został Laureatem Polskiej Honorowej Nagrody Jakości – edycja 2010.

Prowadzi badania naukowe w zakresie teologii fundamentalnej i religiologii (wiarygodność objawienia chrześcijańskiego; dialog międzyreligijny) oraz teologii ekumenicznej (ruskie prawosławie; dialog ekumeniczny).

Promotor 2 prac doktorskich. Recenzent 9 prac doktorskich, 1 recenzji w związku z wszczęciem postępowania o nadanie tytułu naukowego profesora nauk teologicznych i 1 projektu badawczego. Brał udział w 110 kongresach, konferencjach i sympozjach naukowych w kraju i za granicą.

Por. WST 13(2000) 317-322

Publikacje

I. Książki

a. naukowe

1. *Zagadnienia z teologii fundamentalnej*, Warszawa: Centrum Katechetyczne Archidiecezji Warszawskiej 2001, ss. 215.
2. *O religii*, Warszawa: Centrum Katechetyczne Archidiecezji Warszawskiej 2002, ss. 164.
3. *O władzy w Kościele*, Warszawa: Centrum Katechetyczne Archidiecezji Warszawskiej 2003, ss. 145.
4. *Etiologiczna demarkacja dialogu religijnego w Kościele katolickim*, Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego 2006, ss. 511.

b. popularno-naukowe

5. *Katolik w Rosji*, Warszawa: Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej 2003, ss. 380 (zbiór autorskich publikacji połączony wspólną tematyką).
6. *Od tęsknoty do nadziei, kazania pasyjne*, Warszawa: Wydawnictwo SS. Loretanek 2004, ss. 78.
7. *Uczniowie Chrystusa, kazania okolicznościowe*, Warszawa: Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej 2005, ss. 55.
8. *Światło Chrystusa oświeca wszystkich. Nadzieja na odnowę i jedność Europy*, Warszawa: Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej 2007, ss. 61.
9. *Jest wiele dobrych twarzy. Misje i dialog religijny u stóp Fudzi-Jamy*, Warszawa: Wydawnictwo Sióstr Loretanek 2007, ss. 79.
10. *Panie do kogoż pójdziemy, Ścieżka duchowości biblijnej. Program Emaus*, Warszawa: Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej 2008, ss. 118.
11. *Z Egiptu wezwałem Syna mego. Studium religioznawcze*, Warszawa: Wydawnictwo Sióstr Loretanek 2008, ss. 192.

II. Artykuły

1. "Duchowe oblicze Europy i świata w dziełach Aleksandra Mienia", *Collectanea Theologica (CT)* 72(2002) f. 3, 113-134.
2. "Aleksander Mień – prorok odnowionego prawosławia", w: *Więksi i mniejsi prorocy Europy Środkowo-Wschodniej XX wieku*, red. C. NAPIÓRKOWSKI, Lublin 2003, 435-453. – "Więksi i mniejsi prorocy Europy Środkowo-Wschodniej XX wieku. Aleksander Mień – Rosja", w: J. LEWANDOWSKI (red.), *Problematyka pokoju u papieża Jana XXIII i Jana Pawła II*, Ząbki 2004, 147-165 (przedruk). – „Александр Мень – пророк обновленного православия”, (перевод с польского Аллы Калмыковой), в: «ХРИСТИАНОС» XIX АЛЬМАНАХ, Рига 2010, с. 156-172.
3. "Katecheza w posłudze biskupiej Józefa Kardynała Glempa Prymasa Polski", w: A. DZIUBA (red.), *Trwać pod spojrzeniem Pana*, Warszawa 2004, 229-244. – „Katecheza w posłudze biskupiej Józefa Kardynała Glempa Prymasa Polski”, w: *Informator Wydziału Nauki Katolickiej Kurii Metropolitalnej Warszawskiej 2004/2005*, Warszawa 2004, 35-49 (przedruk).

4. "Karta ekumeniczna na użytek lokalny", *Biuletyn Ekumeniczny (BE)* 3-4 (2004), 36-58.
5. "О некоторых опасностях угрожающих Церкви", *СТ* 74(2004) fasc. spec., 165-179.
6. "Dialog międzyreligijny w katechezie szkolnej", *Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie (WAW)* 94(2004), nr 12, 1295-1305.
7. "Znaczenie wartości chrześcijańskich w procesie poszerzania Unii Europejskiej", *CT* 74(2004) nr 3, 91-110. – "Znaczenie wartości chrześcijańskich w procesie poszerzania Unii Europejskiej z punktu widzenia strony polskiej", w: POLSKA RADA EKUMENICZNA, *Doświadczenie granic pomiędzy ludźmi, kościołami i narodami. Sympozjum Mikołajki 8-11 maja 2003*, Warszawa 2005, 7-25 (przedruk).
8. "O dialogu międzyreligijnym w Kościele", *BE* 3-4 (2005), 76-84.
9. "Dialog religijny", *WAW* 95(2005), nr 10, 1250-1257.
10. "Życie publiczne w dialogu wyznaniowym", w: K. GÓZDŹ i in. (red.), *Kościół w życiu publicznym. Teologia polska i europejska wobec nowych wyzwań*, t. III, Lublin 2005, 107-128.
11. "Rozumienie dialogu międzyreligijnego w Kościele katolickim", *BE* (numer specjalny), 1 (2006), 9-41.
12. "Trzecie zgromadzenie ekumeniczne Europy", *BE* 2 (2006), 43-56.
13. "Ku odnowie i jedności w Europie", w: K. KONECKI, Z. PAWLAK, K. RULKA (red.), *Ekumenizm. Teologia. Kultura. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Profesorowi Wojciechowi Hancowi z okazji 65. rocznicy urodzin*, Włocławek 2006, 158-171.
14. "Geneza i rola Karty Ekumenicznej w procesie integracyjnym Europy", w: R. PORADA (red.), *Chrystus Światłem Ekumenii*, Ekumenizm i Integracja 14, Opole 2006, 9-20.
15. "Karta Ekumeniczna w pielgrzymce do Sibliu – jej rola i wkład", *BE* 1 (2007), 19-42.
16. "Ścieżka duchowości biblijnej", *Katecheta* 335(2007)4, 56-60. – „Być dla innych”, *Biuletyn metodyczny dla nauczycieli*, 33(2007) nr 1, 6-12 (przedruk fragmentów).
17. "Służyć prawdzie w mądrości", *CT* 2007, nr 2, 83-90; *WAW* 97(2007) nr 3/1025, 418-424 (przedruk).
18. "Z problematyki ekumenicznej. Z Rzymu przez kraje Europy i Wittenbergię do Sibliu", *WAW* 93(2007) nr 3/1025, 447-454.
19. "Pierwszy etap Trzeciego Europejskiego Zgromadzenia Ekumenicznego", *BE* 2(2007), 50-63.
20. "Przesłanki wiarygodności ruskiego prawosławia w jego początkowym okresie", w: I. S. LEDWOŃ i in. (red.), *Scio cui credidi*, Lublin 2007, 491-511.
21. "Dialog religijny u stóp Fudzi-Jama", *WAW* 97(2007) nr 9, 1223-1236.
22. "Program ekumeniczny Jana Pawła II w encyklice «Ut unum sint»", *BE* 3-4 (2007), 21-35. – S. PAWŁOWSKI (red.), *Różnić się w zgodzie. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Profesorowi Leonardowi Górcze SVD z okazji 40-lecia pracy naukowo-dydaktycznej (Pieniężno-Lublin 1968-2008)*, Lublin 2008, 127-140 (przedruk).
23. "Inicjatywy ekumeniczne w integrującej się Europie", *Studia Oecumenica* 7, Opole 2007, 295-305.
24. "Dialog religijny i jego obszary", *WST* 20/1/2007, 229-242.
25. "Karta Ekumeniczna w integracji Europy – jej rola i wkład", w: P. MARCINKOWSKA, P. GWIAZDA (red.), *Publikacja pokonferencyjna, „Między Wschodem i Zachodem – Rola Polski w tworzeniu polityki wschodniej Unii Europejskiej. Polityczne, kulturowe i duchowe konsekwencje położenia Polski na wschodnich granicach UE”*, 17 kwietnia 2007 roku, Forum Młodych Dyplomatów, Warszawa 2008, 70-83.

26. "Ekumeniczne przesłanie Jana Pawła II w kontekście jego pielgrzymek do ojczyzny", w: Z. GLAESER (red.), *Pontyfikat ekumenicznej nadziei*, Ekumenizm i Integracja16, Opole 2008, 383-414.
27. "Resurrexit tertia die secundum Scriptura", w: W. CISŁO, Z. KUBACKI (red.), *Sens ludzkiej przygody, Księga pamiątkowa dedykowana ojcu profesorowi Józefowi Kuliszowi SJ w 65. rocznicę urodzin*, Warszawa 2008, 349-369.
28. "Z drogi ekumenizmu nie ma odwrotu", *BE* 3-4 (2008), 49-60.
29. "Charyzmaty w Kościele", *WST* 22/2/2009, 105-120.
30. "Dokonania i wyzwania ekumeniczne w uświęcającej misji Kościoła w Polsce", w: M. KRECZMAŃSKI, H. MAŁECKI (red.), *W wierności Bogu i Kościołowi. Księga pamiątkowa dedykowana Józefowi Kardynałowi Glempowi Prymasowi Polski w 80. rocznicę urodzin*, Warszawa 2009, 143-157.
31. "Działalność ekumeniczna w Polsce w zakresie uświęcającej misji Kościoła", *BE* 1-2-3-4(2009), 45-71.
32. "W kręgu Warszawskiej Szkoły Apologetycznej", *WST* 23/2/2010, 17-26.
33. "Wspólnotowy wymiar zbawienia", w: K. GRANT-SKIBA, Z. LEW-WOJCIECHOWSKI (red.), *Lux Lucet in Tenebris. Księga pamiątkowa z okazji nadania prof. Bernardowi Kozirógowi doktoratu Honoris Causa*, t. I, Podkowa Leśna 2010, 19-31.
34. "Konstytucja «Anglicanorum coetibus» w perspektywie ekumenicznej: katolicki punkt widzenia", w: T. KAŁUŻNY, Z. KUJAS (red.), *Wspólnota Anglikańska w Ekumenia. Wokół konstytucji apostolskiej „Anglicanorum coetibus” Benedykta XVI*, Kraków 2010, 81-96.
35. "Zagadnienia związane z realizacji misji uświęcającej Kościoła w pracach Rady do Spraw Ekumenizmu Konferencji Episkopatu Polski", w: J. KRUKOWSKI, M. SITARZ, K. DZIUB (red.), *Zagadnienia międzywyznaniowe w realizacji misji uświęcającej Kościoła*, Towarzystwo Naukowe KUL Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Lublin 2010, 33-46.
36. "Dialog drogą do jedności", *BE* 1-2(2010), 21-30.
37. "Pluralizm religijnych obietnic", w: Z. KUPISIŃSKI, S. GRODŹ (red.), *Pluralizm kulturowy i religijny współczesnego świata. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Profesorowi Henrykowi Zimoniowi SVD w 70. rocznicę urodzin*, Lublin 2010, s. 471-488.

III. Recenzje

38. S. BUDZYŃSKI i in. (red.), *Caritati in iustitia. Dwadzieścia lat posługi prymasowskiej kardynała Józefa Glempa*, Warszawa 2001, w: *Teczka duszpasterska* [Warszawa] 74 (2001), 17-20.
39. *Sługa Boży Stefan Kardynał Wyszyński (1901-1981). Co Kościół i Polska zawdzięczają Prymasowi Tysiąclecia?*, w: *STV* 40 (2002) 1, 218-220.
40. W. RÓŻYK, „Objawienia” Marii Franciszki Kozłowskiej według rękopisu z Archiwum Watykańskiego. *Studium Teologiczne*, Świdnica 2006, ss. 272, w: *BE* 3-4 (2006), 54-59.
41. A. GAŚSIOR, *Jedna jest skała. Bosko-ludzki wymiar Kościoła w teologii Aleksandra Mienia*, Wydawnictwo Homo Dei, Kraków 2006, ss. 303, w: *CT* (2007) nr 2, 219-223. – *Homo Dei* 283(2007) nr 2, 187-190 (przedruk).

IV. Artykuły popularno-naukowe

42. "Już mogę odejść", w: G. KALWARCZYK, S. BUDZYŃSKI, A. MAZUREK (red.), *Ministrare znaczy służyć. Bp Władysław Miziołek (1914-2000)*, Warszawa 2001, 27-30.
43. "Temat rekolekcji wielkopostnych i przemówienia", *WAW* 91(2001) nr 3, 417-424.

44. "Posługa Prymasa Polski w krajach byłego Związku Radzieckiego", w: S. BUDZYŃSKI i in. (red.), *Caritati in iustitia. Dwadzieścia lat posługi prymasowskiej kardynała Józefa Glempa*, Warszawa 2001, 102-106. – *Wierzyć życiem* 6-7 (2004), 2-5 (przedruk).
45. "Ruskie prawosławie", *BE* 2(2002), 39-46.
46. "Buddyzm w Polsce", *BE* 3-4 (2002), 80-90.
47. "Modlitwa podczas uroczystości odsłonięcia pomnika upamiętniającego Polaków – ofiary ataku terrorystycznego 11 września 2001 roku", *WAW* 92(2002) nr 9/971, 1270-1271
48. "Słowo wstępne", w: J. TARNOWSKI, *Jak wychowywać? W ogniu pytań*, Ząbki 2003, 5-6.
49. "Usłyszeć głos Pana", *Przewodnik katolicki* 3(2003), 3.
50. "Słowo Delegata Konferencji Episkopatu Polski do spraw Dialogu Katolików i Muzułmanów podczas wspólnej modlitwy w Warszawie", *BE* 1(2003), 71-72.
51. "Słowo Delegata Konferencji Episkopatu Polski do spraw Dialogu Katolików i Muzułmanów", wkładka w: *Ten skarb przechowujemy w glinianych naczyniach (2 Kor 4,7), Tydzień powszechnej modlitwy o jedność chrześcijan* (2003), 1-2.
52. "Słowo Delegata Konferencji Episkopatu Polski do spraw Dialogu Katolików i Muzułmanów na IV Dzień Islamu", wkładka w: *Mój pokój wam daję (J 14,27), Tydzień powszechnej modlitwy o jedność chrześcijan* (2004), 1-2. – *WAW* 94(2004) nr 1/987, 40-41 (przedruk).
53. "Przemówienie na spotkaniu kołędowym dyrektorów szkół z Księdzem Prymasem", *WAW* 94(2004) nr 1/987, 48.
54. "Sierpniowe rocznice", *Przewodnik katolicki* 35(2004), 3.
55. "Słowo Delegata Konferencji Episkopatu Polski do spraw Dialogu Katolików i Muzułmanów", wkładka: V Dzień Islamu w Kościele katolickim w Polsce", w: *Chrystus jedynym fundamentem Kościoła (1 Kor, 3,1-23), Tydzień powszechnej modlitwy o jedność chrześcijan* (2005), 1-3.
56. "Charta Oecumenica – owoc ekumenicznej współpracy", w: A. KAIM, P. KANTYKA (red.), *Ku duchowej integracji Europy*, Teologia w dialogu (nr 11). wyd. KUL, Lublin 2005, 107-108.
57. "Słowo Delegata Konferencji Episkopatu Polski do spraw Dialogu Katolików i Muzułmanów", wkładka: V Dzień Islamu w Kościele katolickim w Polsce, w: *Gdzie dwóch lub trzech gromadzi się w Moje imię, tam jestem pośród nich (Mt 18,20), Tydzień powszechnej modlitwy o jedność chrześcijan* (2006), 1-2.
58. "Trzecie Zgromadzenie Ekumeniczne Europy, Rzym 24-27 stycznia 2006 r.", *Wiadomości Kai* 725(2006)8, 25-28.
59. "Słowo na VI Dzień Islamu w Kościele katolickim", *BE* 2(2006), 118-120. – "Słowo Delegata Konferencji Episkopatu Polski do Spraw Dialogu Katolików i Muzułmanów", Kai, publikacja z dn. 24.01.2006, <http://www.kai.pl/nowyserwis/anewsroom.xml?id=359091>, 1-2 (przedruk).
60. "Motywy i cel dialogu religijnego w Kościele katolickim", w: J. BELOW i in. (red.), *Misja. Muzyka. Mazury. Księga Pamiątkowa z okazji urodzin Biskupa Kościoła Janusza Jagudzkiego*, Bielsko-Biała 2007, 41-48.
61. "W drodze do Sibiu", *BE* 3-4 (2006), 9-17.
62. "Рождественская служба среди медведей", (fragment książki: *Byłem świadkiem przełomu*, Warszawa 1994, s. 143-146) w: Г. ГАЛИГИНА и др. (ред.), *Католический храм в Самаре: История и современность*, Самара 2006, 47-49.
63. "Słowo wstępne", w: W. B. MACKIEWICZ (red.), *Na drogach pojednania. Zgromadzenie Sióstr Misjonarek Świętej Rodziny 1905-2005*, Warszawa 2006, 5.

64. "Rewitalizacja duchowa Europy", *Przegląd Powszechny* (2007), nr 2, 115-125.
65. "Biskup Tadeusz Pikus Przewodniczący Rady KEP ds. Ekumenizmu o papieskiej pielgrzymce do Turcji", *WAW* 94(2006) nr 12/1022, 1497.
66. "Usłyszeć głos Boga", *WAW* 97(2007) nr 2/1024, 225-228.
67. "Bp Tadeusz Pikus", w: S. C. NAPIÓRKOWSKI (opr. i red.), *Teologu polski, co sądzisz o swojej twórczości?* Niepokalanów 2007, 278-282.
68. "Słowo wstępne", w: E. MAJCHER i in., *Milować umiała. Siostra Jana Płaska Urszulanka Serca Jezusa Konającego*, (b.m.r.w.), 5.
69. "«Nieustannie módlcie się o jedność», List Rady ds. Ekumenizmu Konferencji Episkopatu Polski na stulecie Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan (18-25 stycznia 2008), Jasna Góra, 22 listopada 2007 r.", *WAW* 98(2008) nr 1/1035, 15-17.
70. "Ku wolności jesteśmy powołani", *WAW* 97(2007) nr 12/1034, 1599-1606.
71. "Nic piękniejszego ponad życie, a w życiu ponad dar miłości", w: T. MAZAN, K. MAZELA, M. WALASZCZYK (red.), *Rodzina wiosną Europy i świata, Wybór tekstów z IV Światowego Kongresu Rodzin 11-13 maja, Warszawa 2007*, Łomianki 2008, 21. – "Rozesłanie", *tamże*, 702-704.
72. "Słowo do Jubilata", w: S. PAWŁOWSKI (red.), *Różnić się w zgodzie. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Profesorowi Leonardowi Górcze SVD z okazji 40-lecia pracy naukowo-dydaktycznej (Pieniężno-Lublin 1968-2008)*, Lublin 2008, 9-10.
73. "70. rocznica wybuchu II wojny światowej. Ekumeniczna modlitwa w Sejmie RP za Parlamentarzystów – ofiary II wojny światowej", *BE* 1-2-3-4(2009), 164-167.
74. "«Mądrość ludzka i moc Boża», Słowo biskupa Tadeusza Pikusa podczas inauguracji VIII Polskiego Zjazdu Filozoficznego", *WAW* 98(2008) nr 9-10/1043-1044, 863-864. – J. JADACKI (red.), *Panorama współczesnej filozofii polskiej*, Warszawa 2010, 29-30.
75. "Słowo na otwarcie konferencji", w: T. KAŁUŻNY, Z. KUJAS (red.), *Wspólnota Anglikańska w Ekumenia. Wokół konstytucji apostolskiej „Anglicanorum coetibus” Benedykta XVI*, Kraków 2010, 9-13.
76. "Opinia w sprawie ważności chrztu udzielanego w Kościele katolickim Mariawitów", *BE* 1-2(2010), 100-104.
77. "Ekumeniczne modlitwy w Katyniu z okazji 70. rocznicy zbrodni dokonanej na polskich oficerach", *BE* 1-2(2010), 107-111.
78. "Biskup Tadeusz Pikus. Warszawa", w: „*Umocnił wielu miłością katechezy*”, ks. *Infułat dr Edward Majcher 15 II 1931-20 IV 2009*, Warszawa 2010, 19-21.

V. Tłumaczenia i opracowania

79. A. MIEŃ, *O przejawach Ducha Świętego w Kościele*, tłum. z ros. i oprac., *BE* 1 (2001) 39-43.
80. "Aleksander Mień i Jego Spotkanie ze Zmartwychwstałym Chrystusem", w: *Studia Oecumenica* 5, Opole 2005, s. 79-86; – "O. Aleksander Mień, Spotkanie z Chrystusem zmartwychwstałym", *Przegląd Powszechny* 4(2006), 115-124 (przedruk).

VI. Wywiady

81. "Religia wymaga od człowieka odpowiedzialności". Rozmowę prowadził E. Sakowicz, *Homo Dei* 4 (2001), 125-133.
82. "Jedność wciąż potrzebna", *Przewodnik Katolicki* 2 (2002), 14-15.

83. "Jak ma wyglądać jedność chrześcijan", *Niedziela warszawska* 2 (2002), I, V-VI.
84. "W dialogu z prawosławnymi trzeba szanować wzajemne opinie". Rozmawiała A. Wojtas, *Wiadomości Kai* 19 (2002), 23-25. – "W dialogu z prawosławnymi trzeba szanować wzajemne opinie". Rozmawiała A. Wojtas, WAW 92(2002) nr 5/967, 800-806 (przedruk).
85. "Bp Pikus: «Rosyjski Kościół Prawosławny byłby wdzięczny katolikom za pomoc w odzyskaniu dawnej pozycji»". Rozmawiał K. Tomasik, *Wiadomości Kai* 40 (2002), 23-24.
86. "Dlaczego usuwa się Księży z Rosji?", *Niedziela warszawska* 40 (2002), I, VI.
87. "Kiedy Rosja się nawróciła...", *Gość Niedzielny* 43 (2002), 16.
88. "Po piąte pamiętaj o innych..." *Niedziela Warszawska* 47 (2002), I, VI.
89. "Side by side", *The Warsaw voice* 15 (2003), 8. – "Wędrujemy obok siebie", WAW 93(2003) nr 4/978, 396-398 (w języku polskim).
90. "Polubiłem tamten świat Wspomnienia z Rosji". Rozmawiała A. Okońska, *Dziennik Polski* [Londyn] 170 (2003), 5.
91. "Wotum narodowe". Rozmawiała A. Okońska, *Dziennik Polski* [Londyn] 187 (2003), 8.
92. "Umieć bronić wolności i umieć w niej żyć." Rozmawiała A. Okońska, WAW 93(2003) nr 7-8/981-982, 837-841.
93. "Biskup Warszawski na kursie Alfa", *Zeszyty Odnowy w Duchu Świętym* [Kraków] 7 (2003), 90-93.
94. "Święci Cyryl i Metody. Symfonia liturgii i kultur", *Nasza Arka* 5/41 (2004), 10-11.
95. "Poprawi stosunki z prawosławiem", *Niedziela warszawska* 18(2005), IV.
96. "Religijność jest istotnym wymiarem w życiu człowieka". Rozmawiał Przemysław Michalski, WAW 95(2005) nr 3/1001, 386-395.
97. "Wielki dar rodzicielstwa". Rozmawiała Julita Mendyka, *Różaniec* 639 (2005)9, 22-24. – "Priorytet wychowawczy rodziny". Rozmowa z bp. Tadeuszem Pikusem, WAW 95(2005) nr 7/1005, 906-913 (przedruk).
98. "Samolot jednak leci". Z biskupem Tadeuszem Pikusem rozmawia Milena Kindziuk, *Niedziela warszawska* 3 (2006), III.
99. "Pogodzić warunki uniwersalne". Rozmowa Przemysława Michalskiego z bp. Tadeuszem Pikusem na tematy wyznaniowe, WAW 96(2006) nr 1/1011, 45-49.
100. "Nadzieja na jedność". Z biskupem z Rady ds. Ekumenizmu rozmawia Artur Stelmasiak, *Niedziela warszawska* 23 (2006), VII.
101. "Bp Pikus: «Wykład Benedykta XVI nt. islamu szansą na prawdziwy dialog»". Rozmowę prowadził Bogumił Łoziński, <http://www.kai.pl/nawyserwis/anevnewsroom.xml?id=368278>, dn. 20.09.2006, 1-4. – *Wiadomości Kai* 39 (2006), 6-7 (przedruk).
102. "Rozum na usługach wiary". Z biskupem Tadeuszem Pikusem, przewodniczącym Rady ds. Ekumenizmu Konferencji Episkopatu Polski, rozmawia Łukasz Kaźmierczak, *Przewodnik katolicki* 2006 nr 41, 10-11.
103. "Katecheza w szkole". Rozmowa z bp. dr. hab. Tadeuszem Pikusem, przewodniczącym Wydziału Nauki Katolickiej Kurii Metropolitalnej Warszawskiej. Rozmawiał Mariusz Malinowski, WAW 95(2006) nr 9/1019, 1151-1154.
104. "Ku pełnej jedności", *Nasz Dziennik* 2-3 grudnia 2006, 10.
105. "W duchu dialogu". Z księdzem Tadeuszem Pikusem, biskupem pomocniczym archidiecezji warszawskiej rozmawia Michał Bondyra, *Przewodnik katolicki* 2006 nr 50, 3.

106. "Jedność – istota chrześcijaństwa". Rozmowę zapisał Artur Stelmasiak, *Niedziela* 2 (2007), 16-17.
107. "Światło wszystkich oświeca". Wypowiedź bp. Tadeusza Pikusa, przewodniczącego Rady Episkopatu Polski ds. Ekumenizmu, zapisała Alicja Wysocka, *Idziemy* 71 (2007)2, 14-15.
108. "Kiedy nastanie jedność". Z bp. Tadeuszem Pikusem, przewodniczącym Rady Episkopatu ds. Ekumenizmu, rozmawia Artur Stelmasiak, *Niedziela warszawska* 4 (2007), VI-VII.
109. "Ekumeniczny pochód przez Europę". Rozmowa Pawła Bielińskiego z bp. Tadeuszem Pikusem, przewodniczącym Rady ds. Ekumenizmu Konferencji Episkopatu Polski, *Wiadomości Kai* 34 (2007), 22-25. – "«Ekumeniczny pochód przez Europę» – bp Tadeusz Pikus przed III Europejskim Zgromadzeniem Ekumenicznym", <http://www.kai.pl/nawysierwis/anewsroom.xml?id=382763>, dn. 31.08.2007, 1-7 (przedruk).
110. "Biblijny program katechetyczny". Rozmowa P. Bielińskiego i M. Repczyńskiego z bp. Tadeuszem Pikusem, autorem programu katechetycznego „Ścieżka duchowości biblijnej”, *Wiadomości Kai* 21 (2008), 19-20. – "Chodzić mocno po ziemi, patrząc w niebo". Bp Tadeusz Pikus o ewangelizacji poprzez katechezę biblijną, http://system.ekai.pl/kair/?screen=depeszadodruku&_scr_depesza_id_depeszy=393736, dn. 15.05.2008, 1-6 (przedruk).
111. "Marzę o jednym ołtarzu". Z bp. Tadeuszem Pikusem, przewodniczącym Rady KEP ds. Ekumenizmu, rozmawia Artur Stelmasiak, *Niedziela* 2009 nr 3, 14-15.
112. "Dzieło Boże to dzieło jednania". Z przewodniczącym Rady Konferencji Episkopatu Polski ds. Ekumenizmu, Jego Ekscelencją księdzem biskupem Tadeuszem Pikusem, warszawskim biskupem pomocniczym, rozmawia Sławomir Jagodziński, *Nasz Dziennik* 17-18 stycznia 2009, 10.
113. "Ekumenizm bez kompromisów". Z bp. Tadeuszem Pikusem, przewodniczącym Rady Konferencji Episkopatu Polski ds. Ekumenizmu, rozmawia Małgorzata Grabisz-Pniewska, *Idziemy* 2009 nr 4, 18-19.
114. "Z drogi ekumenizmu nie ma odwrotu", *BE* 3-4 (2008), 49-60.
115. "Bp Pikus dla Fronda.pl: «Ekumenizm to droga krzyżowa»". Rozmawiała Magdalena Romaniuk, http://www.frona.pl/news/czytaj/bp_pikus_dla_fron-da_pl_ekumenizm_to_droga_kr..., (27 X 2009, 1-7).
116. "Kłeskę ponieśli prześladowcy". Z ks. bp. Tadeuszem Pikusem, biskupem pomocniczym warszawskim, wikariuszem generalnym archidiecezji warszawskiej, rozmawia Mateusz Dąbrowski, *Nasz Dziennik* 12 listopada 2009, 5.
117. "Wspólne działanie jest świadectwem". Wypowiedź ks. bp. Tadeusza Pikusa, współprzewodniczącego Bilateralnego Zespołu Katolicko-Prawosławnego, notowała M. Popielewicz, *Nasz Dziennik* 17 grudnia 2009, 10.
118. "Cud pojednania chrześcijan". Rozmawiał Paweł Zuchniewicz, *Totus Tuus* 2010, nr 9-10, 9-11.
119. "Ekumenizm rodzi się w sercu człowieka". Z bp. Tadeuszem Pikusem – przewodniczącym Rady ds. Ekumenizmu Konferencji Episkopatu Polski – rozmawia Andrzej Tarwid, *Niedziela* 2010, nr 3, 4-5.
120. "Bp Pikus: Nie mamy monopolu na Ewangelię". Rozmawiał P. Bieliński, http://system.ekai.pl/kair/?screen=depeszadodruku&_scr_depesza_id_depeszy=421168 (15.01.2010, 1-6). – *Posłaniec Warmiński* (2010), nr 3-4, 13-14 (przedruk). – "Nie mamy monopolu ani na Boga, ani na Ewangelię". Rozmowa z Bp. Tadeuszem Pikusem, przewodniczącym Rady ds. Ekumenizmu KEP, *Wiadomości Kai* 3 (2010), 6-7 (przedruk).

121. "Nasza siostra Cerkiew". Z ks. bp. prof. Tadeuszem Pikusem rozmawia Marta Gawina, *Kurier Poranny Magazyn*, 2 kwietnia 2010, 18.
122. "O zbliżeniu Kościołów – katolickiego i prawosławnego w Polsce". Rozmowa z biskupem Tadeuszem Pikusem, prof. dr hab. teologii, przewodniczącym Rady Episkopatu do spraw Ekumenizmu, *Realia i co dalej... Dwumiesięcznik społeczno-polityczny*, 17(2010) nr 2, 121-132.
123. "Następca Piotra sługą jedności – Ekumenizm Jana Pawła II". Z bp. Tadeuszem Pikusem, przewodniczącym Rady ds. Ekumenizmu KEP, rozmawiał Paweł Zuchniewicz, *BE* 1-2 (2010), 47-59 (wersja poszerzona wywiadu „Cud pojednania chrześcijan”, *Totus Tuus*, 9-10(2010), 9-11).
124. "Bp Pikus: «Wizyta prezydenta Rosji może mieć wpływ na pojednanie narodów»". Rozmawiała Alina Petrowa, http://system.ekai.pl/kair/?screen=depeszadodruku&scr_depesza_id_depeszy=436991, (7 XII 2010, 1-2).
125. "Etos pracy cennym towarem rynkowym", rozmawiała Elżbieta Łagowska, *Fakty. Magazyn Gospodarczy*, wydanie specjalne listopad-grudzień 2010, 44-45.

III. Homilie

126. "Czynić sprawiedliwość w miłości". Homilia w kościele św. Krzyża w Warszawie na zakończenie roku 2001, WAW 92(2002) nr 1/963, 85-88.
127. "Niezwyczajny świadek", *Sanktuarium św. Andrzeja Boboli* [Warszawa] 5 (2002), 17-18.
– WAW 92(2002) nr 4/966, 549-552 (przedruk).
128. "Wolność można odzyskać – młodości nigdy", WAW 92(2002) nr 3/965, 450-452.
129. "Nieś pokój", *BE* 2 (2002), 59-61.
130. "Optimus est magister", WAW 92(2002) nr 4/966, 546-548.
131. "Patriam amamus, non quia magna est, sed quia nostra", WAW 92(2002) nr 5/967, 754-755.
132. "Nawracać ochrzczonych", WAW 92(2002) nr 6/968, 899-901.
133. "O pokój dla Ziemi Świętej", WAW 92(2002) nr 6/968, 901-903.
134. "Bronił słabych i strzegł prawa", WAW 92(2002) nr 6/968, 920-921.
135. "Wspominamy Go, aby dziękować Bogu za Jego życie i wielką pracę...", w: Z. FALCZYŃSKI (red.), *Ksiądz Rektor Wincenty Kwiatkowski uczony i człowiek*, Warszawa 2002, 69-72.
136. "Krzyż drogą miłosierdzia Bożego", WAW 92(2002) nr 9/971, 1271-1274.
137. "O miejsce Boga w życiu człowieka...", WAW 92(2002) nr 10/972, 1522-1524.
138. "Idźcie do winnicy Pana!", WAW 92(2002) nr 11/973, 1626-1628.
139. "Pocieszcie mój lud!", WAW 92(2002) nr 12/974, 1784-1786.
140. "Słowo Delegata Konferencji Episkopatu Polski do Spraw Dialogu Katolików i Muzułmanów", WAW 93(2003) nr 1/975, 85-86.
141. "Słowo podczas spotkania Jego Eminencji Józefa Kard. Glempa, Prymasa Polski, z Dyrektorami szkół Archidiecezji Warszawskiej", WAW 93(2003) nr 1/975, 92-93.
142. "Opowiedzieli się za Barabaszem", WAW 93(2003) nr 4/978, 393-396.
143. "Jedność w wolności", WAW 93(2003) nr 6/980, 754-757.
144. "Jedni drugich brzemiona noście", WAW 93(2003) nr 9-10/983-984, 1017-1020.
145. "Przemówienie podczas opłatka biskupów pomocniczych i prezbiterów Archidiecezji Warszawskiej z Józefem Kard. Głempem, Prymasem Polski", WAW 93(2003) nr 11-12/985-986, 1176-1177.

146. "Apel Jasnogórski w kaplicy cudownego obrazu", WAW 93(2003) nr 11-12/985-986, 1207-1208.
147. "Dialog warunkiem pokoju i drogą do jedności", w: E. J. NISZCZONA (red.), *Połączeni chlebem słowa*, Warszawa 2004, 428-430.
148. "Abyśmy byli jedno", w: E. J. NISZCZONA (red.), *Połączeni chlebem słowa*, Warszawa 2004, 431-433.
149. "Żyć w braterstwie". Słowo Delegata Konferencji Episkopatu Polski do Spraw Dialogu Katolików i Muzułmanów, *BE* 1(2004), 114-116. – "Miłować Boga i bliźniego", IV Dzień Islamu w Kościele katolickim, WAW 94(2004) nr 1/987, 41-43.
150. "Badać, co jest miłe Panu", WAW 94(2004) nr 1/987, 57-59.
151. "Czuwającemu i miłosiernemu Bogu". Życzenia imieninowe dla Prymasa Polski w uroczystość św. Józefa (19.III.2004), WAW 94(2004) nr 3/989, 240-241.
152. "Sakrament bierzmowania", WAW 94(2004) nr 4/990, 378-379.
153. "Żyć dla sprawiedliwości", WAW 94(2004) nr 4/990, 379-383.
154. "Chrystus bramą zbawienia", WAW 94(2004) nr 4/990, 383-386.
155. "Będziecie moimi świadkami", WAW 94(2004) nr 5/991, 437-441.
156. "Jedność w prawdzie", WAW 94(2004) nr 5/991, 441-446.
157. "Uczył nas kochać Kościół". Homilia wygłoszona podczas uroczystości poświęcenia tablicy pamiątkowej ku czci ks. Tadeusza Gogolewskiego w kościele sióstr wizytek w Warszawie, 19 września 2004 r., w: P. BIELIŃSKI (red.), *Uczył kochać Kościół. Ksiądz Tadeusz Gogolewski we wspomnieniach*, Warszawa 2006, 255-261.
158. "Życzenia imieninowe Księdzu Prymasowi", WAW 95(2005) nr 3/1001, 337-338.
159. "Granicą wyznaczoną złu jest Boże Miłosierdzie", WAW 95(2005) nr 4/1002, 556-560.
160. "Przemówienie bp. Tadeusza Pikusa w dniu konsekracji biskupiej w Archikatedrze św. Jana Chrzciciela w Warszawie, 8 maja 1999 r.", WAW 95(2005) nr 5/1003, 664-666.
161. "Spojrzyj na Wschód, zobacz swych braci". Homilia w kościele św. Stanisława Kostki w Warszawie na Żoliborzu z okazji Dnia Modlitwy i Pomocy Kościołowi na Wschodzie, WAW 96(2006) nr 12/1022, 1535-1538.
162. "Surrexit Dominus vere". Homilia wygłoszona 8 kwietnia 2007 r. w niedzielę wielkanocną w archikatedrze warszawskiej, WAW 97(2007) nr 5/1027, 673-676.
163. "Panie do kogóż pójdziemy". Homilia wygłoszona 28 kwietnia 2007 r. podczas Mszy św. w ramach 71. pielgrzymki akademickiej na Jasnej Górze, WAW 97(2007) nr 5/1027, 676-679.
164. "Z ziemi włoskiej do Polski". Homilia wygłoszona 24 listopada 2007 r. podczas Mszy św. dziękczynnej za beatyfikację Matki Celiny Borzęckiej, założycielki Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego w Bazylice Archikatedralnej św. Jana Chrzciciela w Warszawie, WAW 97(2007) nr 11/1033, 1437-1439.

IV. Działalność redakcyjna

a. *Biuletyn Ekumeniczny*, wyd. przez Radę ds. Ekumenizmu Konferencji Episkopatu Polski, pod red. T. PIKUSA: 1-2 (2000), ss. 108; 3-4 (2000), ss. 52; 1 (2001), ss. 60; 2 (2001), ss. 58; 3-4 (2001), ss. 80; 1 (2002), ss. 108; 2 (2002), ss. 64; 3-4 (2002), ss. 92; 1 (2003), ss. 74; 2 (2003), ss. 112; 3-4 (2003), ss. 80; 1 (2004), ss. 124; 2 (2004), ss. 52; 3-4 (2004), ss. 92; 1 (2005), ss. 84; 2 (2005), ss. 68; 3-4 (2005), ss. 86; 1 (2006), ss. 83; 2 (2006), ss. 128; 3-4 (2006), ss. 76; 1/141 (2007), ss. 124; 2/142 (2007), ss. 88; 3-4/143-144

(2007), ss. 88; 1-2/145-146 (2008), ss. 100; 3-4/147-148 (2008), ss. 99; 1-2-3-4/149-152 (2009), ss. 191; 1-2/153-154 (2010), ss. 126.

b. Współredagowanie zeszytów Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan (TMJC):

1. "Ja jestem drogą i prawdą i życiem (J 14,6) ", *TMJC 18-25 stycznia 2001*, Warszawa 2000, ss. 72.
2. "U Ciebie jest źródło życia (Ps 36,10)", *TMJC 18-25 stycznia 2002*, Warszawa 2001, ss. 60.
3. "Ten skarb przechowujemy w glinianych naczyniach (2 Kor 4,7)", *TMJC 18-25 stycznia 2003*, Warszawa 2002, ss. 72.
4. "Mój pokój wam daję (J 14,27)", *TMJC 18-25 stycznia 2004*, Warszawa 2003, ss. 67.
5. "Chrystus jedynym fundamentem Kościoła (1 Kor, 3,1-23)", *TMJC 18-25 stycznia 2005*, Warszawa 2004, ss. 72.
6. "Gdzie dwóch albo trzech gromadzi się w Moje imię, tam jestem pośród nich (Mt 8,20)", *TMJC 18-25 stycznia 2006*, Warszawa 2005, ss. 87.
7. "Nawet głuchym przywraca słuch i niemym mowę (Mk 7,37)", *TMJC 18-25 stycznia 2007*, Warszawa 2006, ss. 94.
8. "Nieustannie się módlcie (1 Tes 5,17)", *TMJC 18-25 stycznia 2008*, Warszawa 2007, ss. 108.
9. "Aby byli jedno w Twoim ręku (Ez 37,17)", *TMJC 18-25 stycznia 2009*, Warszawa 2008, ss. 88.
10. "Wy jesteście tego świadkami (Łk 24,48)", *TMJC 18-25 stycznia 2010*, Warszawa 2009, ss. 88.

Ks. Marek PORWOLIK

Dr filozofii

Maria RYŚ

Dr nauk humanistycznych, dr hab. psychologii rodziny, prof. UKSW.

Urodzona 20 lipca 1955 r. w Limanowej. W latach 1974-1979 odbyła studia psychologiczne na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Od 1980 roku studia doktoranckie w KUL. W 1984 roku obroniła pracę doktorską na Wydziale Nauk Społecznych KUL uzyskując tytuł doktora nauk humanistycznych. W 1994 roku – habilitacja w zakresie psychologii rodziny. Od roku 1997 pracuje na stanowisku profesora nadzwyczajnego ATK.

Od roku 1980 była asystentem w Instytucie Studiów nad Rodziną ATK, od 1984 roku adiunktem prowadząc wykłady z psychologii ogólnej, rodziny i psychoterapii w Instytucie i na Wydziale Teologii, dla studentów KNS, misjologii oraz w punkcie konsultacyjnym ATK w Szczecinie.

Od 1996 roku kierownik Podyplomowego Studium Nauk o Rodzinie w Warszawie oraz w filii w Katowicach. Współinicjatorka powstania pisma naukowego w ISnR *Studia nad Rodziną*. Współpracuje z Papieskim Wydziałem Teologicznym prowadząc wykłady z zakresu psychologii ogólnej.

W latach 1999-2006 – współzałożyciel, a potem kierownik Podyplomowego Studium Integralnej Profilaktyki Uzależnień w ramach Centrum Ekologii Człowieka i Bioetyki UKSW. Od 2006 roku kierownik Podyplomowego Studium Relacji Interpersonalnych i Profilaktyki Uzależnień na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej UKSW oraz organizator kursów, szkoleń, warsztatów.

Funkcje pełnione na UKSW: W latach 1998 - 2002 Wicedyrektor Instytutu Psychologii; w latach 2002 - 2005 członek Senatu UKSW; 2002 - 2008 - Prodziekan Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW.

Inne funkcje: W 1993 roku – główny specjalista w Departamencie Rozwoju Społecznego w Centralnym Urzędzie Planowania; w latach 1998 - 2004 Członek Zespołów Opiniodawczo-Doradczych Ministerstwa Edukacji Narodowej i Ministerstwa Zdrowia. Od 1999 roku recenzent z ramienia MEN podręczników szkolnych o tematyce rodzinnej. Od 2005 roku recenzent Państwowej Komisji Akredytacyjnej MENiS w zakresie nauk o rodzinie. W latach 2006-2007 członek Zespołu Doradczego z zakresu Polityki Prorodzinnej przy Ministrze Pracy.

Praca naukowa, badawcza i popularyzatorska koncentruje się wokół kilku zagadnień - psychologii rodziny, dysfunkcji w rodzinie, radzenia sobie w sytuacjach trudnych, negocjacji oraz profilaktyki uzależnień. Organizator wielu sympozjów o charakterze ogólnopolskim oraz wielu szkoleń dla nauczycieli i wychowawców, pedagogów, pracowników socjalnych, pracowników gmin itp. dotyczących radzenia sobie w sytuacjach trudnych, profilaktyki zagrożeń, pomocy rodzinom dysfunkcyjnym, negocjacji, profilaktyki uzależnień.

Brała udział w wielu sympozjach i kongresach naukowych, krajowych i międzynarodowych, prowadziła szkolenia psychologiczno-pedagogiczne i wygłosiła liczne wykłady i konferencje w zakresie problematyki wychowawczej, małżeńskiej i rodzinnej.

Por. WST 13(2000) 336-338

Publikacje

I. Książki i podręczniki

1. *Konflikty w rodzinie. Niszczą czy budują?* Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej Ministerstwa Edukacji Narodowej, Warszawa 1994 (wydanie II w 1998 roku).
2. *Psychologia małżeństwa w zarysie. Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej Ministerstwa Edukacji Narodowej*, Warszawa 2000 (Wydanie uzupełnione i rozszerzone).
3. *Rodzinne uwarunkowania psychospołecznego funkcjonowania Dorosłych Dzieci Alkoholików*. PWN, Warszawa 2007.
4. *Systemy rodzinne. Metody badań struktury rodziny pochodzenia i rodziny własnej. Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej*, Warszawa 2001. (wydanie II w 2004 roku, wydanie III w 2007 roku).
5. *Gdy alkohol staje się głową rodziny*, Warszawa: Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, 2009.

II. Książki redagowane i współredagowane

6. *Przygotowanie do życia w rodzinie. Materiały pomocnicze dla rodziców, wychowawców, nauczycieli*, red. K. OSTROWSKA i M. RYŚ, cz. I-II, Warszawa: Adam 1997.
7. *Wychowanie do życia w rodzinie. Książka dla rodziców, nauczycieli i wychowawców*, red. K. OSTROWSKA i M. RYŚ, Warszawa: Centrum Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej MEN, 1999.
8. *Miedzy życiem a śmiercią. Uzależnienia, eutanazje, sytuacje graniczne*, red. W. Bołoz i M. Ryś, Warszawa: UKSW, 2002.
9. *Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Ćwiczenia*. Współautorzy: M. Bojarska, W. Kowalski, T. Król, G. Mierzejewska, J. Nowakowski, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2004.

10. *Autorytet prawdy. Wychowanie dzieci i młodzieży*, red. M. Ryś, Warszawa: UKSW 2006. (dwa wydania).
11. *W trosce o rodzinę. W poszukiwaniu prawdy, dobra i piękna*, red. M. RYŚ I M. JANKOWSKA, Warszawa: UKSW 2007 (dwa wydania).
12. *W trosce o wewnętrzną wolność osoby*, red. M. RYŚ I M. JANKOWSKA, Warszawa: UKSW 2008.
13. *Czy rozum jest w konflikcie z wiarą?* red. J. KROKOS I M. RYŚ. Warszawa: Wydawnictwo Jana Pawła II 2009.

III. Artykuły naukowe w książkach

1. "Wybrane terapie zaburzonych systemów rodzinnych", w: *Nauki o rodzinie*, red. J. Kłys, Warszawa: Ottonianum, 1995, 146 – 158.
2. "Przygotowanie do pełnienia ról małżeńskich i rodzinnych", w: *Przygotowanie do życia w rodzinie. Część I. Materiały pomocnicze dla rodziców, wychowawców, nauczycieli*, red. K. Ostrowska, M. Ryś, Warszawa: Adam 1997, 23 – 32.
3. "Dorastać do życia w małżeństwie", w: *Przygotowanie do życia w rodzinie. Część I. Materiały pomocnicze dla rodziców, wychowawców, nauczycieli*, red. K. Ostrowska, M. Ryś, Warszawa: Adam 1997, 123 – 132.
4. "Ku dojrzałości osobowej w małżeństwie. Rozwijanie dojrzałej osobowości", w: *Przygotowanie do życia w rodzinie, Część II. Materiały pomocnicze dla wychowawców, nauczycieli*, red. K. Ostrowska, M. Ryś, Warszawa: Adam 1997, 21 – 70.
5. "Więź uczuciowa między małżonkami", w: *Świat ludzkich uczuć*, red. W. Szewczyk, Tarnów: Academica 1997, 69-75.
6. "Ku dojrzałości osobowej", w: *Wychowanie do życia w rodzinie. Książka dla nauczycieli, rodziców i wychowawców*, red. K. Ostrowska i M. Ryś, Warszawa: Centrum Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej MEN 1999, 22-33.
7. "Przygotowanie do małżeństwa i rodziny", w: *Wychowanie do życia w rodzinie. Książka dla nauczycieli, rodziców i wychowawców*, red. K. Ostrowska i M. Ryś, Warszawa: Centrum Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej MEN 1999, s. 69-80.
8. "Wzajemne relacje małżonków", w: *Wychowanie do życia w rodzinie. Książka dla nauczycieli, rodziców i wychowawców*, red. K. Ostrowska i M. Ryś, Warszawa: Centrum Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej MEN 1999, 105-122.
9. "Problemy w rodzinie dysfunkcyjnej", w: *Wychowanie do życia w rodzinie. Książka dla nauczycieli, rodziców i wychowawców*, red. K. Ostrowska i M. Ryś, Warszawa: Centrum Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej MEN 1999, 276-286.
10. "Uwarunkowania konfliktów i kryzysów w małżeństwie i rodzinie. Przyczyny, przebieg, skutki i sposoby rozwiązywania", w: *Rodzice i dzieci. Psychologiczny obraz sytuacji problemowych*, red. E. Milewska i A. Szymanowska, Warszawa: Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej MEN 2000, 22-45.
11. "Rodzinne uwarunkowania uzależnień", w: *Między życiem a śmiercią. Uzależnienia, eutanazje, sytuacje graniczne*, red. W. Bołoz i M. Ryś, Warszawa: UKSW, 2002, 41-65.
12. "Integracja rodziny a uzależnienia", w: *Rodzina w jednoczącej się Europie*, red.. W. Nowak i M. Tunkiewicz, Olsztyn: Hosianum, 2003, 17-34.
13. "Zasady integrującego rozwiązywania konfliktów", w: *Konflikty społeczno-ekologiczne*, red. J. W. Czartoszewski, Warszawa: Verbinum, 2003, 95-106.

14. "Psychologiczne źródła dysfunkcji w małżeństwie i rodzinie", w: *Rodzina polska u progu trzeciego tysiąclecia*, red. W. Majkowski, Warszawa: UKSW, 2003, 85-104.
15. "Relacje wewnątrzrodzinne w świetle badań psychologicznych", w: *Oblicze współczesnej rodziny polskiej*, red. B. Mierzwiński i E. Dybowska, Kraków: WAM 2003, 29-46.
16. "Przygotowanie dzieci i młodzieży wychowywanych w prawidłowych i nieprawidłowych systemach rodzinnych do życia w małżeństwie i rodzinie", w: *Rodzina. Myśl i działanie*, red. G. Soszyńska. Lublin: Polihymnia 2004, 109-122.
17. "Wychowanie do miłości", w: *Autorytet prawdy. Wychowanie dzieci i młodzieży*, red. M. Ryś, Warszawa: 2006, 151-170.
18. "Psychologia rodziny", w: *Rodzina. Bezcenny dar i zadanie*, red. J. Stala i E. Osewska, Rądom: Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne 2006, 328-379.
19. "Oddziaływania wychowawcze rodziców, nauczycieli, wychowawców zgodne z personalistyczną koncepcją człowieka", w: *Człowiek między losem a wyborem*, red. M. Drożdż, Tarnów: Biblos 2006, 481-496.
20. "Wychowanie ku pełni człowieczeństwa", w: *Edukacja: wychowywać człowieka z charakterem*, red. S. Kowolik, Tarnowskie Góry 2006, 59-70.
21. "Wspieranie rozwoju osobowego w rodzinie", w: *W trosce o rodzinę. W poszukiwaniu prawdy, dobra i piękna*, red. M. Ryś i M. Jankowska. Warszawa: UKSW 2007, 25-40.
22. "O potrzebie dojrzałości osobowej nauczyciela-wychowawcy", w: *Docendo discere*, red. A. Dyr, Poznań: Pallotinum 2008, 47-56.
23. "Uzależnienie jako utracona wolność", w: *W trosce o wewnętrzną wolność osoby*, red. M. Ryś i M. Jankowska. Warszawa: UKSW 2008, 159-174.
24. "Rola fides et ratio w sytuacjach trudnych", w: *Czy rozum jest w konflikcie z wiarą?* red. J. Krokos i M. Ryś. Warszawa: Wydawnictwo Jana Pawła II 2009, 249-260.
25. "Relacje w małżeństwie", w: *Miłość, Małżeństwo, Rodzina*, red. F. Adamski, Kraków: Petrus 2009, 171-183.

IV. Artykuły naukowe w czasopismach

26. "Jakość i trwałość małżeństwa. Propozycja skali", *Problemy Rodziny* 1994 nr 4, 19-24.
27. "Jakość małżeństwa a komunikowanie się małżonków i sposoby rozwiązywania konfliktów", *Problemy Rodziny* 1996 nr 1, 5-16.
28. "Wpływ dzieciństwa na dynamikę bliskości małżeńskiej", *Studia z Psychologii* 1995, t. V, 108-134.
29. "Znaczenie wychowania i samowychowania w integracji seksualności człowieka", *Studia nad Rodziną* 1997 nr 1, 89-99.
30. "Rola rodziny w przygotowaniu dzieci i młodzieży do życia w małżeństwie i w rodzinie", *Studia nad Rodziną* 1998 nr 1, 33-44.
31. "Rodzina z problemem alkoholowym jako rodzina dysfunkcyjna", *Studia nad Rodziną* 1998 nr 2, 65-74.
32. "Struktury systemów rodzinnych", *Episteme* 2000 nr 7, 81-92.
33. "Role podejmowane w rodzinie alkoholowej a struktura potrzeb dorosłych dzieci alkoholiczków", *Studia Psychologica* 2003 nr 4, 107-122 (wspólnie z Wódz Elżbietą).
34. "Struktura i funkcjonowanie systemu rodzinnego rodzin dysfunkcyjnych", *Problemy Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego*. Biuletyn Centrum Metodycznego Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej 2003 nr 2, 29-48.

35. "Jakość związku małżeńskiego a poziom bliskości małżonków i sposoby rozwiązywania przez nich konfliktów", *Studia Psychologica* 2004 nr 4, 57-68.
36. "Funkcjonowanie osób wychowywanych w różnych systemach rodzinnych", *Pedagogika Rodziny. Opieka i wychowanie we współczesnej rodzinie*, 2006, nr 1, 105-114.
37. "Znaczenie relacji w rodzinie. Wpływ oddziaływania prawidłowych i nieprawidłowych systemów rodzinnych", w: *Studia i rozprawy. Małżeństwo i rodzina w panoramie współczesnych systemów* 2006, nr 8, 71-94.
38. "Rola rodziny w przygotowaniu dziecka do nauki szkolnej", *Polskie Towarzystwo Dysleksji. Biuletyn Informacyjny Oddziału Warszawskiego* 2006, nr 32, 58-71.
39. "Dorosłe Dzieci z Rodzin Dysfunkcyjnych", *Zeszyty Naukowe INER* 2008, nr 4, 43-52.
40. "Człowiek niosący nadzieję", *Kwartalnik Naukowy Fides et Ratio*, tytuł numeru *Nadzieja jako zadanie*, 2010, nr 2(2), 55-71.
41. "Miłość jako psychologiczna podstawa wspólnoty małżeńskiej", *Kwartalnik Naukowy Fides et Ratio*, tytuł numeru *Miłość jako zadanie* 2010, nr 4(4), 22-30.

V. Hasła w słownikach i encyklopediach

42. "Bliskość małżonków", w: *Słownik Małżeństwa i Rodziny*, red. E. Ozorowski, Warszawa: ATK 1999, 37-38.
43. "Jakość małżeństwa", w: *Słownik Małżeństwa i Rodziny*, red. E. Ozorowski, Warszawa: ATK 1999, 174-175.
44. "Konflikty w małżeństwie i rodzinie", w: *Słownik Małżeństwa i Rodziny*, red. E. Ozorowski, Warszawa: ATK 1999, 200-201.
45. "Postawy rodzicielskie", w: *Słownik Małżeństwa i Rodziny*, red. E. Ozorowski, Warszawa: ATK 1999, 355-356.
46. "Systemowe ujęcie rodziny", w: *Słownik Małżeństwa i Rodziny*, red. E. Ozorowski, Warszawa: ATK 1999, 434-435.
47. "Rodzina z problemem alkoholowym", w: *Słownik pojęć. Wychowanie do życia w rodzinie*, red. K. Ostrowska. Kraków: Rubikon 2004, 105 – 107.
48. "Więź rodzinna", w: *Słownik pojęć. Wychowanie do życia w rodzinie*, red. K. Ostrowska. Kraków: Rubikon 2004, 122-123.
49. "Akt małżeński", *Encyklopedia bioetyki*, red. A. Muszala, Radom: Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne 2005, 30-32.
50. "Odpowiedzialne rodzicielstwo", *Encyklopedia bioetyki*, red. A. Muszala, Radom: Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne 2005, 332 – 334.

Ks. Ryszard RUMIANEK

Dr teologii biblijnej, dr hab. teologii, profesor nauk teologicznych

Por. WST 13(2000) i 23/1(2010)

Ks. Andrzej SANTORSKI

dr teologii

Urodzony 22 kwietnia 1929 r. w Żbikowie jako syn Kazimierza Santorskiego i Janiny z d. Różyckiej. Świadcstwo dojrzałości otrzymał w 1947 roku w V Miejskim Liceum Ogólnokształcącym w Warszawie. W latach 1947 - 1952 był alumnem Metropolitalnego Seminarium

Duchownego w Warszawie, studiując jednocześnie na Wydziale Teologii Katolickiej Uniwersytetu Warszawskiego. Wyświęcony na kapłana Archidiecezji Warszawskiej w dniu 24 sierpnia 1952 r.

Magisterium z teologii uzyskał 18 V 1955 r. w ATK w Warszawie na podstawie pracy *Wniebowzięcie Najśw. Maryi Panny w homiliach św. Andrzeja z Krety*, przygotowanej wcześniej pod kierunkiem ks. bpa prof. Antoniego Pawłowskiego. W latach 1958 - 1961 studiował teologię dogmatyczną na Wydziale Teologii KUL, zaliczając dodatkowo dwa lata seminarium ascetyki i mistyki u ks. prof. Antoniego Słomkowskiego. Licencjat z teologii dogmatycznej uzyskał 20 VI 1960 r. w KUL na podstawie przeredagowanej pracy magisterskiej. Doktorat z teologii dogmatycznej uzyskał 19 XI 1964 roku na podstawie rozprawy *Problem podobieństwa Kościoła do Maryi w nauce św. Ambrożego*, pisanej pod kierunkiem prof. Andrzeja Krupy OFM. Częściowo opublikowana w RTK 18(1971) nr 4, 124-132.

Od 1963 r. wykłada teologię dogmatyczną w Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie, obecnie jako starszy wykładowca na PWTW. Prowadził wykłady z patrologii tamże w latach 1963-1974. Od roku 1973 wykłada teologię życia wewnętrznego w Prymasowskim Instytucie (dawniej Studium) Życia Wewnętrznego PWTW, a od roku 1987 również dla alumnów Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie. W latach 1984 -1986 miał wykłady zlecone z teologii życia wewnętrznego także w ATK. W roku akademickim 1986-87 przebywał na stypendium naukowym w Institut Catholique w Paryżu. W roku 1993 mianowany kierownikiem PIŻW. Tę funkcję pełnił do końca roku akademickim 2006/2007.

Od roku 1976 prowadzi seminarium teologii życia wewnętrznego, a od roku 1977 również seminarium teologii dogmatycznej na PWTW (poprzednio ASTK). Na tych seminariach uzyskało magisterium z teologii 29 osób, licencjat z teologii dogmatycznej jedna osoba, licencjat z teologii życia wewnętrznego 6 osób.

Uczestniczył w dorocznych spotkaniach Sekcji Patrystycznej, Sekcji Dogmatycznej i Sekcji Teologii Duchowości. Głosił referaty w roku 1988 na Sekcji Patrystycznej oraz w roku 1997 na Sympozjum Ambrożyjskim w Lublinie, oba opublikowane w *Vox Patrum*. W latach 1994-96 miał wykłady z teologii duchowości na Międzyuczelnianym Konwersatorium Etyki organizowanym w Warszawie przez Centre International de Formation Chrétienne.

Zajmował się w pierwszym okresie działalności dydaktycznej głównie sakramentologią, czego owocem są artykuły i trzy publikacje książkowe popularno teologiczne z dziedziny duchowości sakramentalnej. W teologii życia wewnętrznego zwracał uwagę szczególnie na temat "pierwszego nawrócenia" oraz na zagadnienia ascezy życia emocjonalnego (publikacja książkowa, a także zrealizowane prace magisterskie). Jest też autorem 5 kaset nagrań dla niewidomych Teologia życia wewnętrznego.

W latach 1989 -1996 uczestniczył w pracach Komisji Maryjnej Episkopatu Polski oraz Podkomisji Teologicznej do spraw Dialogu Ekumenicznego.

W latach 2001-2010 był wykładowcą teologii dogmatycznej i teologii życia wewnętrznego na pełnym etacie PWTW. Przeszedł na emeryturę od 1 listopada 2006 roku, pozostając na etacie do końca roku 2010.

W tym czasie prowadził wykłady w WMSD – z soteriologii i charytologii oraz z podstaw teologii życia wewnętrznego i z kierownictwa duchowego. Na sekcji B (dla studentów świeckich) wykładał chrystologię, soteriologię, charytologię oraz zarys teologii życia wewnętrznego.

W ostatnim dziesięcioleciu doprowadził do realizacji 12 magisteriów.

W Polskim Centrum Katechetycznym PWTW w Wilnie w latach 2001 – 2004 miał wykłady z teologii dogmatycznej i teologii życia wewnętrznego. Na sekcji PIŻW we Lwowie wykładał teologię życia wewnętrznego w latach 2001 – 2006.

Uczestniczył regularnie w spotkaniach Teologów Dogmatyków i należy do członków założycieli Towarzystwa Teologów Dogmatyków powstałego w 2007 roku. Brał także udział w spotkaniach Sekcji Duchowości Teologów Polskich, przygotowujących powstanie w roku 2009 Polskiego Stowarzyszenia Teologów Duchowości.

W roku 2008 został obdarzony godnością protonotariusza apostolskiego *supra numerum*.

Por. WST 13(2000) 338-341; 22/2(2009)

Publikacje

I. Książki

1. *Путь внутренней духовной жизни*, перевод В. Новикова, Гродно 2002, ss. 152.
2. *Nasze ostateczne przeznaczenie. Traktat eschatologiczny* – Św. KATARZYNA GENUJEŃSKA, *Traktat o czyśćcu*, (Catechetica 4), Warszawa: Centrum Katechetyczne Archidiecezji Warszawskiej 2003, ss. 97.
3. *Prawdy wiary katolickiej. Jak je rozumieć?* (Catechetica 9), Warszawa: WAW 2005, ss. 176.

II. Artykuły naukowe

4. "Soteriologiczne inspiracje w nauczaniu Jana Pawła II", WST 14(2001) 149-166.
5. "Eucharystia", w: *Leksykon duchowości katolickiej*, red. M. CHMIELEWSKI, Lublin – Kraków: Wyd. M 2002, 249-252.
6. "Łaska", w: *Leksykon duchowości katolickiej*, red. M. CHMIELEWSKI, Lublin – Kraków: Wyd. M 2002, 471-473.
7. "Prymasowski Instytut Życia Wewnętrznego", w: *Leksykon duchowości katolickiej*, red. M. CHMIELEWSKI, Lublin – Kraków: Wyd. M 2002, 719n.
8. "Problem szatana w świetle współczesnej teologii", *Laetare* 2004, nr 16/17, 7-15.
9. "Filozof jako teolog – Jan Franciszek Drewnowski". Z ks. Andrzejem Santorskim rozmawiają Stanisław Majdański i ks. Michał Adamczyk. Część I: *Summarius* 34(2005) nr 54, 85-99.
10. "Filozof jako teolog – Jan Franciszek Drewnowski", Część II: *Summarius* 35(2006) nr 55, 101-104.
11. "Prezbiter – pasterz – kapłan w nauczaniu Jana Pawła II", WST 19(2006), 241-250.
12. "Eucharystia w centrum misji katechetycznej Kościoła", *Studia Loviciensia* 8(2006), 275-283.
13. "W służbie teologii «oddolnej»", w: *Perspektywy polskiej teologii*, red. K. Gózdź –W. Wołyniec – A. Małachowski, Wrocław: PWT 2007, 186-196.
14. "Teologia w służbie pytającym", WST 22/2(2009), 15-24
15. "Ks. Antoni Słomkowski jako rektor KUL i teolog życia wewnętrznego", WST 22/2(2009), 400-404.
16. "Kierownictwo duchowe w życiu i posłudze księdza" w: *Sztuka bycia księdzem. Poradnik*, red. J. AUGUSTYN SJ, Kraków: WAM 2010, 183-193.

III. Artykuły popularnonaukowe

17. "Przemieniajcie wasze serca". Rozmowa z ks. Andrzejem Santorskim. Rozmawiała Anna Nałęcz, *Różaniec* 2001, nr 3 (585), 18n.
18. "Trzy lata później...", w: *Ojcowskie serce. Zbiór wspomnień o księdzu prałacie Julianie Chrościckim*, Warszawa - Włochy b.r.w., 57-59.

19. "Niebo jest miłowaniem". Z ks. Andrzejem Santorskim, wykładowcą teologii dogmatycznej, rozmawia Tomasz Gołąb, *Gość Niedzielny* 79(2002) nr 43.
20. "Nowa encyklika o Eucharystii". Rozmowa z ks. dr. Andrzejem Santorskim. Rozmawia Milena Kindziuk, *Niedziela Warszawska* 46(2003) nr 16 (390).
21. "Mój koniec świata". Z ks. prof. Andrzejem Santorskim rozmawia Rafał Chromiński, *Niedziela* 48(2005) - *Niedziela w Warszawie* nr 47 (13).
22. "Miłość Ojczyzny...?", *Gaudete* 2007, nr 2 (31), ss. 12n.
23. "O księdzu Waldemarze Oskierze w drugą rocznicę śmierci", *Immaculata* (Miesięcznik Prowincji Opatrzności Bożej Zgrom. XX Marianów), 49(2010) nr 2/543, 36-38.

Ks. Krzysztof SIWEK

Lic. nauk biblijnych, doktor teologii biblijnej

Urodzony 4 stycznia 1970 w Warszawie. Szkołę podstawową ukończył w roku 1985, następnie liceum ogólnokształcące w roku 1989. W tym samym roku zdał egzamin dojrzałości. Od 1 października 1989 roku rozpoczął sześcioletnie studia na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie i w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym.

27 lutego 1995 roku ukończył studia na Papieskim Wydziale Teologicznym z wynikiem bardzo dobrym i uzyskał tytuł magistra teologii z zakresu teologii biblijnej Starego Testamentu na podstawie pracy, napisanej pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Ryszarda Rumianka na temat *Wizja rydwanu chwały Jahwe (Ez 1,4-28). Studium historyczno-egzegetyczne*.

27 maja 1995 otrzymał święcenia kapłańskie z rąk Jego Eminencji Józefa kardynała Glempa, Arcybiskupa, Metropolity Warszawskiego, Prymasa Polski. Po święceniach, w latach 1995-1998 pracował jako wikariusz w parafii św. Mikołaja w Tarcynie. W tym okresie uczył katechezy w tamtejszej szkole podstawowej oraz Technikum Ogrodniczym. Jednocześnie rozpoczął studia licencjackie na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie, uwieńczone 12 czerwca 1996 roku licencjatem z teologii w zakresie teologii biblijnej na podstawie przedstawionej poprzednio pracy magisterskiej i ukończonego 2 letniego cyklu licencjackiego.

W czerwcu 1998 roku władza archidiecezjalna skierowała go jako wikariusza do parafii Matki Kościoła w Warszawie. Jednocześnie rozpoczął czteroletnie studia doktoranckie na Uniwersytecie kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Po zakończeniu przewidzianego cyklu wykładów i złożeniu wymaganych egzaminów, 28 kwietnia 2003 roku otrzymał stopień naukowy doktora nauk teologicznych w zakresie teologii biblijnej, na podstawie rozprawy, napisanej pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Jana Załęskiego pod tytułem *Ekspozycja chrystologii Janowej w mowie o chlebie życia (J 6,22-59). Studium literacko-egzegetyczne*. Recenzentami w przewodzie doktorskim byli ks. prof. dr hab. Ryszard Rumianek (UKSW) oraz ks. prof. dr hab. Antoni Tronina (KUL).

W czerwcu 2003 roku władza archidiecezjalna skierowała go jako wikariusza do parafii Matki Bożej Częstochowskiej w Warszawie. W tym czasie, przez jeden rok, w wymiarze pół etatu, uczył religii w Liceum Ogólnokształcącym im. Jana III Sobieskiego, gdzie otrzymał pozytywną ocenę dorobku naukowego i stopień nauczyciela kontraktowego.

Od 6 czerwca 2004 jest członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia Biblistów Polskich.

W czerwcu 2004 władza archidiecezjalna skierowała go na studia specjalistyczne do Rzymu. Tam, w latach 2004-2008 odbył studia w Pontificio Istituto Biblico (Biblicum). W roku akademickim 2006-2007 odbył specjalistyczne studia w École Biblique et Archéologique Française de Jerusalem. 14 maja 2008 roku, na podstawie złożonych egzaminów i pracy napisanej pod kierunkiem ks. prof. Gianni Barbiero, otrzymał stopień licencjata nauk biblijnych.

Począwszy od roku akademickiego 2008/2009 pracuje jako wykładowca na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie na stanowisku adiunkta w katedrze Historii Biblijnej. W latach 2008-2010 był także wykładowcą na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie oraz wykładowcą języka hebrajskiego i kultury biblijnego Izraela w Prymasowskim Instytucie Życia Wewnętrznego w Warszawie. Jest autorem kilku artykułów naukowych z zakresu egzegezy i teologii biblijnej oraz współpracownikiem przy opracowywaniu tzw. Biblii Paulistów. Jest członkiem Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego.

Z dniem 1 marca 2009 został delegowany przez ks. Arcybiskupa Mariana Gołębiewskiego, Przewodniczącego Sekcji Biblijnej Komisji Nauki Wiary przy Konferencji Episkopatu Polski, na członka Komisji Konsultantów Kościelnych ds. Ekumenicznego Przekładu Starego Testamentu. Od marca 2009 roku, decyzją ks. Arcybiskupa Kazimierza Nycza, został moderatorem Dzieła Biblijnego im. Jana Pawła II w Archidiecezji Warszawskiej. Od stycznia 2010 jest pełnomocnikiem Dziekana Wydziału Teologicznego UKSW ds. kontaktów ze studentami zagranicznymi. Od roku 2010 jestem także dyplomowanym przewodnikiem po Ziemi Świętej.

W październiku 2010 został mianowany kierownikiem Podyplomowego Studium Formacji Biblijnej przy Wydziale Teologicznym UKSW.

Od października 2010 został wychowawcą i kierownikiem studiów w Seminarium Duchownym w Warszawie, a także wykładowcą Starego Testamentu i języków biblijnych przy Papieskim Wydziale Teologicznym w sekcji św. Jana Chrzciciela (seminarium duchowne). Prowadzi seminarium naukowe z egzegezy biblijnej. Jest promotorem i recenzentem kilku prac magisterskich.

Publikacje

I. Artykuły naukowe

1. "Chrystologiczny charakter formuły Ciało za życie świata (J 6,51)", *WST* 16(2003) 63-83.
2. "Nierozumienie jako zjawisko literackie obecne w czwartej Ewangelii na przykładzie mowy o chlebie życia (J 6, 22-59)", *Roczniki Teologiczne Warszawsko-Praskie* 3(2004) 201-215.
3. "Historyczny wymiar mowy o chlebie życia (J 6, 22-59)", *Seminare* 20 (2004) 15-30.
4. "Wyjdź z twojej ziemi rodzinnej (Rdz 12,1). Powołanie Abrahama jako początek powołania Izraela w świetle „Cyklu o Patriarchach”, *WST* 21(2008) 129-146.
5. "L'identità di Israele in Es 19,1-8. Una lettura sincronica del testo", *Scriptura Sacra* 12(2008) 5-22.
6. "Dwa odrębne ludy zostaną oddzielone od twoich wnętrzności (Rdz 25,23). Funkcja proleptyczna sceny otwierającej „cykl o Jakubie” (Rdz 25, 19-26)", w: *Przed Twym Miłosierdziem*, Fs. Z. Godlewskiego, red. D. Bartoszewicz, A. Jaczewski, Warszawa 2010, 205- 220.
7. "Uczyńmy człowieka na Nasz obraz, podobnego Nam (Rdz 1, 26). Przyczynki starotestamentalnej antropologii, w: *Trud w Panu nie jest daremny (por. 1 Kor 15, 58)*, Fs. J. Załęskiego, red. W. Linke, Niepokalanów: Wydawnictwo Ojców Franciszkanów 2010, 527-549.
8. "Dziś wypełniło się Pismo, które usłyszeliście (Łk 4, 21). Początek publicznej działalności Jezusa z Nazaretu w kontekście sceny w synagodze (Łk 4, 16-30)", *WST* 23/1(2010) 65-72.
9. "Ja to ujrzałem i daję świadectwo" (J 1, 34). Świadek i jego świadectwo w czwartej Ewangelii", *Słowo Krzyża* 4(201) [oddany do druku].

II. Recenzje

10. P. DREYFUS, *Święty Paweł. Reporter na tropach Apostoła* (przekład M. Wojciechowski), Częstochowa: Święty Paweł 2002, w: *WST* 16(2003) 271-273.

Ks. Jan SOCHOŃ

Mgr filologii polskiej, lic. teologii, dr filozofii, dr hab. filozofii, prof. nauk humanistycznych

Urodzony 17 sierpnia 1953 r. w Wasilkowie na Podlasiu. Po ukończeniu V Liceum Ogólnokształcącego w Białymstoku i uzyskaniu świadectwa maturalnego w 1972 r. rozpoczął studia wyższe na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warszawskiego (Filia w Białymstoku), które ukończył w 1977 r., przedstawiając pracę magisterską pt: *Język poetycki Bolesława Leśmiana*.

Po studiach pracował w bibliotece uniwersyteckiej oraz podejmował się różnorodnych prac dziennikarskich w białostockiej prasie regionalnej, jak też w prasie ogólnopolskiej. Uczestniczył w zebraniach pracowni Teorii Literatury, prowadzonej przez Stefana Żółkiewskiego i Alinę Brodzką w Instytucie Badań Literackich w Warszawie. W 1989 r. wstąpił do Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie. Świecenia kapłańskie przyjął w 1994 r. Dyplom magisterski z teologii otrzymał na podstawie pracy: *Koncepcja filozofii w pismach ks. Józefa Tischnera (próba opisu)* w 1984 r. Później jako ksiądz wikariusz w Lubochni i Jabłonnie podjął studia licencjackie w Papieskim Wydziale Teologicznym - Sekcja św. Jana Chrzciciela. Obronił pracę dotyczącą hermeneutyki filozoficznej pt: *Filozofia - Symbol religijny. Język*. Obszerne fragmenty prac magisterskiej i licencjackiej są dostępne czytelnikom (artykuły w *Warszawskich Studiach Teologicznych, Przeglądzie Powszechnym, Akcencie, Poezji, Przeglądzie Katolickim*).

W latach 1986 - 1990 był doktorantem Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Rok akademicki 1987/1988 spędził w Paryżu, studiując dzieła Étienne Gilsona. Zwieńczeniem studiów była monografia dotycząca problematyki tzw. ateizmu filozoficznego w ujęciu Étienne Gilsona (*Ateizm. Wizja Étienne Gilsona*, Warszawa 1993), pisana pod kierunkiem naukowym s. prof. Zofii J. Zdybickiej i o. prof. Mieczysława A. Krąpca, obroniona w 1991 r., oraz przekłady z komentarzami artykułów francuskiego mediewisty z lat 30. i 40., pomieszczone w miesięczniku Sept (tłumaczenia w czasopismach: *Więź, Człowiek w Kulturze, Chrześcijanin w Świecie, Społeczeństwo Otwarte*).

Rozprawę habilitacyjną pt: *Spór o rozumienie świata. Monizujące ujęcia rzeczywistości w filozofii europejskiej. Studium historyczno - hermeneutyczne*, opublikował w 1998 roku w Instytucie Wydawniczym Pax. Kolokwium habilitacyjne odbyło się 4 lutego 1999 roku w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Po uzyskaniu habilitacji nadal pracował jako wykładowca akademicki, w kwietniu 2000 roku przebywał na stypendium naukowych we Francji, na zaproszenie Instytutu Katolickiego w Paryżu.

Jako prof. UKSW pełnił funkcję kierownika Katedry Filozofii Boga i Religii. Prowadził wykłady z filozofii bytu, filozofii Boga i religii, seminarium magisterskie i doktoranckie, jak również ćwiczenia z lektur (filozofii bytu, Boga i religii). Obecnie (od 1 maja 2007 roku) kieruje Katedrą Filozofii Kultury, podejmuje wykłady monograficzne i kursoryczne, nie wyłączając seminarium magisterskiego i doktoranckiego. Wykłada także historię filozofii w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie. Uczestniczy w polskim życiu filozoficznym i literackim, biorąc udział w organizowanych przez środowiska uniwersyteckie i pisarskie sympozjach i sesjach naukowych. Przez wiele lat włączał się w prace nad procesem beatyfikacyjnym Sł. Bożego Ks. Jerzego Popiełuszki, opracowując monografię Sługi Bożego o charakterze hagiograficznym, jako jedną z części tzw. pozycji o męczeństwie.

Główne obszary jego zainteresowań to: historia filozofii, metafizyka i filozofia Boga, filozofia religii i filozofia kultury. Stale współpracuje z czasopismami *Nowe Książki, Recogito* (Paryż, pismo internetowe), *Człowiek w Kulturze, Migotania i przejaśnienia* oraz Polskim Radiem. Próbuje także swoich sił w fotografii artystycznej.

Należy do Stowarzyszenia Pisarzy Polskich, PEN Clubu, Polskiego Towarzystwa Tomasza z Akwinu (Oddział Società Tommaso d'Aquino), Polskiego Towarzystwa Filozoficznego; Towa-

rzystwa Naukowego KUL; International Institute for Hermeneutics (Kanada); Zespołu Laboratorium Więzi.

Od 2001 mianowany profesorem nadzwyczajnym; od 2002 r. kierownikiem Sekcji Filozofii Bytu, Boga i Religii w Instytucie Filozofii na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej UKSW. Profesurę belwederską otrzymał w 2005 roku, a od 2006 roku jest profesorem zwyczajnym, natomiast od 1 października 2008 r. kierownikiem Sekcji Filozofii Bytu, Boga i Religii w Instytucie Filozofii na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej UKSW. Za książki *Ateizm* (Warszawa 2003), *Przygodność i tajemnica. W kręgu filozofii klasycznej* (Warszawa 2003) otrzymał nagrodę w dziedzinie dzieł naukowych Stowarzyszenia Wydawców Katolickich - *Feniks*. Jest laureatem X edycji literackiej nagrody im. Franciszka Karpińskiego oraz nagrody Rektora UKSW III stopnia w roku 2006, w uznaniu znaczących osiągnięć naukowych. W 2010 roku nominowany do literackiej nagrody *Nike*.

Ksiądz prof. Sochoń pełni funkcję redaktora naczelnego filozoficznego rocznika *Studia z filozofii Boga, religii i człowieka* (UKSW); przynależy do Komitetu Redakcyjnego półrocznika *Studia Philosophiae Christianae* (UKSW), do Rady Naukowej *Roczników Kulturoznawczych* (KUL), do Rady Naukowej Instytutu Jana Pawła II w Lublinie oraz do Kolegium redakcyjnego kwartalnika *Ethos*.

Przygotowuje wraz ze studentami filozofii coroczne sesje naukowe poświęcone zagadnieniom wiążącym się ze specyfiką sekcji Filozofii Bytu, Boga i Religii; organizuje Warszawskie Dni Filozofii, podczas którego prezentują się nie tylko filozofowie z polskich ośrodków akademickich, ale też przedstawiają swój dorobek studenci i doktoranci UKSW. Sam uczestniczył w wielu międzynarodowych i krajowych kongresach i sympozjach naukowych.

Por. WST 13(2000) 349-366

Publikacje

I. Książki naukowe

1. *Porzucić świat absurdów. Z Mieczysławem A. Krąpcem OP rozmawia ks. Jan Sochoń*, Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, 2002.
2. *Ateizm*, Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, 2003 (poprawiona i bardzo rozbudowana wersja pracy *Wizja ateizmu Etienne Gilsona* z 1993 r.)
3. *Przygodność i tajemnica. W kręgu filozofii klasycznej*, Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, 2003
4. *Ponowoczesne losy religii*, Warszawa: Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna "Adam", 2004
5. *O pocieszeniu, jakie daje literatura. Szkice i uwagi krytyczne*, Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, 2005
6. *Religia jako odpowiedź. Eseje przygodne*, Warszawa: Fronda 2008.
7. *Tama. Opowieść o życiu i męczeństwie księdza Jerzego Popiełuszki*, Kraków: WAM 2010

II. Książki popularnonaukowe

8. *Ksiądz Jerzy Popiełuszko*, Kraków: Wydawnictwo „M”, 2001
9. *Prawdę warto pokochać*, Katowice: Księgarnia św. Jacka, 2001
10. *List do mojego Księdza*, Pelplin: Wydawnictwo Bernardinum, 2007
11. *Jerzy Popiełuszko*, Kraków: Wydawnictwo WAM, 2009
12. *Błogosławiony ks. Jerzy Popiełuszko*, Kraków: Wydawnictwo WAM, 2010

III. Książki literackie i poetyckie

13. *Czarna flaga. Wiersze wybrane i nowe*, Pelplin: Bernardinum 2001
14. *Ogień dobrej śmierci. Wiersze nowe 1997–2000*, Warszawa: UKSW 2001.
15. *Rozczesuję twoje włosy, matko...* Pelplin: Bernardinum 2005
16. *Dziennik z życia*, Poznań: Pallottinum, 2005
17. *Poza kamień*: Warszawa: Biblioteka „Więzi”, 2006
18. *Intencje codzienne*, Rzeszów: Podkarpacki Instytut Książki i Marketingu, 2009
19. *Powtórzenie raj*, Pelplin: Bernardinum 2010
20. *Uspokój się*, Bydgoszcz: Galeria Autorska, 2010

IV. Prace edytorskie

21. Ks. Jerzy POPIELUSZKO, *Myśli wyszukane*. Wybór, Kraków: Znak 2001
22. Janusz St. PASIERB, *Liturgia serca*. Wybór, wstęp i opracowanie, Warszawa: UKSW 2002
23. Karol WOJTYŁA, *Ukryty blask*. Wybór i posłowie, Warszawa: UKSW 2003
24. *Duchowe spojrzenia. Poezja Karola Wojtyły*. Wybór i opracowanie, Pelplin: Bernardinum 2003
25. *Párerga Étienne Gilsona. Szkice i drobne pisma filozoficzne*. Wybrał, opracował i wstępem opatrzył ks. Jan Sochoń, w: *Studia z filozofii Boga, religii i człowieka* 2007, t. 4, 9-156.
26. *Dobrego dnia z bł. ks. Jerzym Popiełuszką. Myśli na każdy dzień roku*. Wybór i opracowanie ks. Jan Sochoń, Częstochowa: Edycja św. Pawła 2010

V. Rozdziały w książkach

27. "Wielki jubileusz – filozoficzne przeżycie wiary. Wielki Jubileusz Chrześcijaństwa 2000", *Episteme* 2001, nr 12, 107-122
28. "Nie będziesz mówił przeciw bliźniemu twemu kłamstwa jako świadek". Rozmowa z ks. prof. Janem Sochoń, w: *Pan Bóg nie robi błędów*. Rozmowy przeprowadzone przez red. Wiesławę Lewandowską, Częstochowa: Edycja Świętego Pawła, 2001, 127-165
29. "Msza i komunie – tak wiele i tak mało. Religijne powroty Józefa Czapskiego", w: *Od Brzozowskiego do Kołakowskiego*, Lublin 2001, 135-170
30. "Poetycka orkiestra symfoniczna", w: J. SZYMIK, *Z każdą sekundą jestem bliżej domu*, Kraków: Wydawnictwo „M” 2001, 5-19
31. "Kategoria życia w pismach św. Franciszka z Asyżu i Fryderyka Nietzschego", w: *Propozycje. Etyka środowiskowa wyzwaniem XXI wieku*, red. J. W. Czartoszewski, Warszawa 2002, 45-58
32. "Początek duszy. Propozycje klasycznej antropologii", w: *"Dusza. Punkt po Punkcie"*, Gdańsk 2002, 42-51
33. "Wstęp", w: TOMASZ A KEMPIS, *O NAŚLADOWANIU CHRYSTUSA*, Poznań 2002, 5-22
34. "Wyobrażenia w filozofii (Zagrożenia i nadzieje)", w: *Wyobrażenia jako jaźń twórcza. Studia z etyki, literatury i sztuki*, red. E. Podrez i A. Czyż, Warszawa 2002, 11-29
35. "Europejska wieża Babel? O tożsamości kultury polskiej", w: *Osoba, rodzina, naród - a zasada pomocniczości*. III Sympozjum Tarnogórskie, red. S. Kowolik, Tarnowskie Góry 2002, 5-20
36. "Doświadczenie konfrontacji z ateizmem i agnostycyzmem", w: *Od konfrontacji do dialogu. Doświadczenia Kościoła w XX wieku*, Lublin 2003, 70-77

37. "Ekspresja i manifestacja twórcy a piękno", w: *Błąd antropologiczny*. Redakcja naukowa A. Maryniarczyk SDB, Katarzyna Stępień, Lublin 2003, 311-322
38. "Natura-kultura-widzenie. Jana Pawła II poszukiwanie Początku", w: *Wokół "Tryptyku rzymskiego" Jana Pawła II*. Red. ks. A. Wierzbicki, Lublin 2003, 170-179
39. "Teologiczne rozumienie grzechu", w: *Grzech. „Punkt po Punkcie”*, Gdańsk 2003, 16-23
40. "Żyjemy w kulturze pytań". Rozmowa z ks. Janem Sochoniem, w: Izabela Górnicka-Zdziech, *Rozmowy pod niebem*, Kraków 2003, 277-300
41. "Paul Ricoeur's Critique of Theodical Thinking", w: *Between Suspicion and Sympathy: Paul Ricoeur's Unstable Equilibrium*, ed. A. Wierciński, The Hermeneutic Press, Toronto 2003, 226-233
42. "Kapłan-poeta. Czy interpretacja poezji ks. Janusza St. Pasierba domaga się wiedzy o jego kapłaństwie?", w: *Ksiądz Janusz St. Pasierb. Kapłan, poeta, humanista*. Materiały z sesji zorganizowanej w 10. rocznicę śmierci, Pelplin 13 XII 2003, Pelplin 2004, 33-48
43. "Świętego Franciszka z Asyżu *filozofia życia* i jej nowoczesne dekonstrukcje", w: *Dzieło świętego Franciszka z Asyżu. Projekcja w kulturze i duchowości polskiej XIX i XX wieku*. red. naukowa D. Kielak, J. Odziemkowski, J. Zbudniewek, Warszawa: UKSW 2004, 291-308
44. "Religia w epoce symulacji", w: *Filozofia pochylona nad człowiekiem*. Studia dedykowane Księdzu Profesorowi Stanisławowi Kowalczykowi. Red. E. Bajawander, A. Jabłoński, J. Szymczyk, Lublin: TN KUL 2004, 613-621
45. "Przedmowa", w: Janusz KOTAŃSKI, *Ksiądz Jerzy Popiełuszko*, Warszawa: Test, 2004, 5-8
46. "Arché" - hasło w: *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 1., Lublin 2000, kol. 307-310
47. "Deleuze Gilles" - hasło w: *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 2., Lublin 2001, kol. 468-471
48. "Derrida Jacques" - hasło w: *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 2., Lublin 2001, kol. 490-494
49. "Gilson Etienne" - hasło w: *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 3., Lublin 2002, kol. 785-791
50. "Hessen Johannes" - hasło w: *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 4., Lublin 2003, kol. 410-413
51. "Wstęp. Polityczna rozterka filozofii", w: Jacek GRZYBOWSKI, *Miecz i Pastorat. Filozoficzny uniwersalizm sporu o charakter władzy. Tomasz z Akwinu i Dante Alighieri*, Kęty: Antyk 2006, 5-11
52. "Kochać Boga – próba teorii filozoficznej", w: *Afektywne poznanie Boga*, red. P. Moskal, Wydawnictwo KUL, Lublin 2006, 67-78
53. "Czy istnieje natura ludzka? ", w: *Substancja, Natura, Prawo naturalne*, red. A. Maryniarczyk SDB, K. Stępień, P. Gondek, Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, 2006, 239-253
54. "Ks. Jerzy Popiełuszko – źródła do historii życia i męczeństwa", w: *Ks. Jerzy Popiełuszko – męczennik 19 października 1984*, red. Janusz Aptacy, Olecko –Warszawa 2006, 155-193
55. "Koncepcja Boga w tomizmie egzystencjalnym Etienne Gilsona", w: Etienne GILSON. *Filozofia i mediewistyka*, red. T. Klimski, Warszawa: UKSW 2007, 11-37
56. "Dualizm antropologiczny – źródła i konsekwencje", w: *Dusza Umysł Ciało. Spór o jedność bytową człowieka*, red. A. Maryniarczyk, K. Stępień, Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, 2007, 443-471
57. "Czy Jacques Derrida czekał na Mesjasza?", w: *Derrida/Adirred*, red. D. Ulicka, Ł. Wróbel, Akademia Humanistyczna im. A. Gieysztora, Pułtusk 2006, 75-86

58. "Czy można serce zdjąć naprawdę z krzyża? Wizja poezji wewnętrznie pełnej księdza Jana Twardowskiego", w: *A to co na krótko może być na zawsze... Pokłosie spotkania poświęconego pamięci księdza Jana Twardowskiego*, red. E. Hoffmann-Piotrowska, J. Puzynia, Warszawa: UW 2007, 31-44
59. "Koniec chrześcijaństwa", w: *„Punkt po punkcie. Koniec”*, Gdańsk: Wydawnictwo słowo/obraz terytoria 2007, 30-38
60. "Za późno Cię pokochałem... Miłość w ujęciu świętego Augustyna", w: *Jeśli Bóg jest... Księga jubileuszowa na siedemdziesiąte urodziny Ojca Profesora Jana Andrzeja Kłoczowskiego OP*, red. J. Bowcik, G. Chrzanowski, Kraków: Instytut Myśli Józefa Tischnera, 2007, 215-231
61. "Osoba i wolność", w: *W trosce o wewnętrzną wolność osoby*, red. M. Jankowska, M. Ryś, Warszawa: UKSW 2008, 7-20
62. "Filozof", w: *Jan Paweł II. Człowiek kultury*, red. K. Flader, W. Kawecki, Rafael, Kraków 2008, 323-343
63. "Czy kultura bez celu?", w: *Spór o cel. Problematyka celu i celowościowego wyjaśnienia*, red. A. Maryniarczyk, K. Stępień, P. Gondek, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2008, s. 419-433
64. "U źródeł filozofii", w: *Trwać oznacza ocalić dobro i piękno. Pamięci Księdza Janusza St. Pasierba w 15. rocznicę śmierci*, red. M. J. Wilczek, T. Tomasik, Wydawnictwo Bernardinum, Pelplin 2008, s. 73-95
65. "Grzech w perspektywie nauczania Jana Pawła II", w: *W kierunku filozofii klasycznej. Inspiracje i kontynuacje. Księga ofiarowana Prof. Edwardowi Nieznańskiemu*, red. J. Krokos, K. Świętorzecka, R. Tomanek, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2008, 249-261
66. "Akú filozofiu potrebuje teológia. Pochybnosti a návrby", v: *Zasvätenie do teológie*, Bratislava 2008, 61-82
67. "Ksiądz w polskiej kulturze. Projekt interpretacyjny księdza Janusza St. Pasierba", w: *Materiały z obchodów uroczystości 15. rocznicy śmierci Księdza Profesora Janusza Pasierba*, Włocławek 2009, 45-53
68. "Uniwersalność Powszechnej encyklopedii filozofii", w: *Spór o rozumienie filozofii*, red. A. Maryniarczyk, K. Stępień, Polskie Towarzystwo Filozoficzne Tomasza z Akwinu, Lublin 2009, s. 265-268
69. "Sprawiedliwość", w: *Sprawiedliwość*, red. K. Żelazek, *Forum Dialogu Gdański Areopag*, Gdańsk. Jesień 2009, 130-154
70. "Pejzaż polski", w: *Ksiądz Jerzy Popiełuszko. Spotkania po latach. Wywiady*, Kraków: Espe 2010, 19-46
- VI. Artykuły naukowe
71. "Filozofia jako mądrość kierująca ludzkim życiem. (Wyznania żarliwego filozofa)", *Studia z filozofii Boga, religii i człowieka* 1(2001) 217-235
72. "Rozmawiać z nie-wierzącym, ateistą, wyznawcą innych religii", *WST* 14(2001) 207-215
73. "Wolność w liberalizmie - dawniej i dziś", *Studia Philosophiae Christianae* 2003, nr 2, 257-272
74. "Rozbicie bezpiecznej szyby...Na marginesie *Pasji* Mela Gibsona", *Ethos* 2004, nr 65-66, 404-412
75. "Powrót do religii ponowoczesnych filozofów", *Studia Philosophiae Christianae* 2004, nr 2, 241-25

76. "Tomasz a Kempis - nasz współczesny", *Christianitas* 2004, nr 19-20, 331-345 (przedruk z: TOMASZA KEMPIS, *O naśladowaniu Chrystusa*, Poznań 2002)
77. "Paul Ricoeur i myślenie teodycealne", *Kwartalnik Filozoficzny* 33(2005) z. 2, 37-50
78. "Śmiech Sary. Filozofia śmiechu w biblijnej perspektywie", *Punkt po punkcie* - Gdańsk 2006, 23-31
79. "Solidarność księdza Jerzego Popiełuszki", *WST* 19(2006) 289-302
80. "Teatr jako miejsce teologiczne. Wizja Tadeusza Kantora", *Ethos* 2007, nr 77-78, 109-124
81. "Literatura jako *miejsce patriotyczne*", *WST* 20(2007) 255-264
82. "Męstwo, filozofia i niepełnosprawność", *Ethos* 2007, nr 79-80, s. 191-198
83. "Sacrum się Bóg? Mircei Eliadego próba uniwersalnego kompromisu", *Przegląd Filozoficzny. Nowa Seria* 2007, nr 4, 191-204
84. "Althusser Pierre Louis" (biogr.), w: *Powszechna Encyklopedia Filozofii* 10. Suplement, Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwiny 2009, 20-22
85. "Cioran Mihail Emil" (biogr.), w: *Powszechna Encyklopedia Filozofii* 10. Suplement, Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwiny 2009, 111-112
86. "Vuillemin Jules" (biogr.), w: *Powszechna Encyklopedia Filozofii* 10. Suplement, Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwiny, 2009, 440-442
87. "Czy naród polski ma szczególne powołanie od Boga?", *Przegląd Powszechny* 2010, nr 9, 43-53
88. "Ksiądz Jerzy Popiełuszko: w kręgu kultury przykościelnej", *WST* 23/1(2010) 231-240.

VII. Artykuły i recenzje popularnonaukowe

1. Baranki proboszcza Wojciecha, *Charaktery* 2001, nr 4, 41
2. Chronić chwile bliskości. Rozmowa z ks. Janem Sochoniem, *Gość Niedzielny* 2001, nr 21, 27
3. Diagram Lacana i literatura, *Nowe Książki* 2001, nr 10, 24-25
4. Dlaczego klasycy? O „Bibliotece Christianitas” – księgach europejskiej wiary i życia. *Życie* 2001, 14
5. Filozofia i duszpasterstwo, *Życie* 2001, nr 167, 13
6. Filozofia jako sposób życia, *Nowe Książki* 2001, nr 5, 40-41
7. Historia problemów filozoficznych, *Nowe Książki* 2001, nr 1, 64
8. "Ileż ten chłopak przecierpiał". Ks. Jerzego Popiełuszkę wspomina jego katecheta i spowiednik ks. Piotr Bożyk. Rozmawia ks. Jan Sochoń, *Wiadomości KAI* 2001, nr 43, 12-13.
9. Izaak za furta, *Nowe Książki* 2001, nr 7, 42-43
10. Koło taty Józefa, *Charaktery* 2001, nr 11, 34
11. Maj i cierpienie, *Charaktery* 2001, nr 5, 40
12. Muzyka i życie, *Charaktery* 2001, nr 8, 37
13. Na straży narodowej kultury, *Nowe Książki* 2001, nr 6, 66
14. Nie będziesz mówił nieprawdy, *Życie* 2001, nr 77, 17-18
15. Od komunizmu totalitarnego do komunizmu demokratycznego, *Christianitas* 2001, nr 8, 23-26
16. Postmodernizm, *Charaktery* 2001, nr 6, 39

17. Potęga realistycznego myślenia, *Gość Niedzielny* 2001, nr 27, 7 (*Azymut* 2001, nr 7)
18. Powołanie, *Charaktery* 2001, nr 7, 43
19. Radość chrześcijanina, *Niedziela* 2001, nr 2, I, VI
20. Rozbudzanie zmysłów świata, *Nowe Książki* 2001, nr 8, 29
21. Składanie rozbitego lustra. Z ks. prof. UKSW dr. hab. Janem Sochoniem rozmawia B. Gruszka-Zych, *Gość Niedzielny* 2001, nr 15, 21
22. Słuchanie i gościnność, *Charaktery* 2001, nr 9, 38
23. Sługa Boży ks. Jerzy Popiełuszko, *Emaus* 2001, nr 3, 21-22
24. Troska o Polskę, *Charaktery* 2001, nr 3, 45
25. Tysiąclecie nadziei, *Charaktery* 2001, nr 1, 33
26. Venclova – zjawisko europejskie, *Nowe Książki* 2001, nr 11, 11
27. W przestrzeni sporu. Pomiędzy o. W. Hryniewiczem i o. J. Salijem, *Życie* 2001, nr 93, I-II
28. Waga istnienia, *Charaktery* 2001, nr 10, 39
29. Żrenica oka, *Charaktery* 2001, nr 2, 45
30. Aniołowie i my, *Msza Święta* 2002, nr 9, 8-9
31. Apokalipsa dzisiaj, *Charaktery* 2002, nr 2, 53
32. Chrzest i my, *Msza Święta* 2002, nr 1, 7-9
33. Męczeństwo, filozofia, Bóg, *Gość Niedzielny* 2002, nr 4 ("Azymut" 2002, nr 4), 12
34. Męstwo, *Msza Święta* 2002, nr 4 (dodatek homiletyczny), 8-9
35. Miłość na nowy rok, *Charaktery* 2002, nr 1, 54
36. Poezja ukrywana starannie?, *Nowe Książki* 2002, nr 12, 64
37. Polacy i ich religijne pieśni, *Nowe Książki* 2002, nr 3, 68-69
38. Świadkowie Zmartwychwstałego, *Msza Święta* 2002, nr 4, 18
39. Światło ducha, *Msza Święta* 2002, nr 1, 17
40. Traktat teologiczny ks. J. St. Pasierba i Czesława Miłosza, *Topos* 2002, nr 4-5, 35-39
41. W ciemnym obłoku, *Nowe Książki* 2002, nr 2, 62-63
42. Adoracja, *Msza Święta* 2003, nr 11, 7-8
43. Jan Paweł II - poeta, *Wierzyć sercem* 2003, nr 10, 15
44. Matka Boża polskich serc, *Msza Święta* 2003, nr 5, 6-7
45. Metafizyka i polityka, *Nowe Książki* 2003, nr 2, 50-51
46. Szczęśliwie trudny splot, *Więź* 2003, nr 8-9, 151-154
47. Źródło, *Msza Święta* 2003, nr 11, 21
48. Błogosławieni szczęśliwi, *Msza Święta* 2004, nr 11 (dodatek homiletyczny), 17
49. Być aniołem, *Msza Święta* 2004, nr 9, 6-7
50. Droga mądrości, *Nowe Książki* 2004, nr 7, 26
51. Kim będziemy?, *Msza Święta* 2004, nr 11, 17
52. Kościół na Żoliborzu w Warszawie - sanktuarium pamięci ks. Jerzego Popiełuszki, *Ateneum Kapłańskie* 2004, nr 3, 522-535

53. Poetycki kościół Swedenborga, *Nowe Książki* 2004, nr 2, 62-63
54. Sługa Boży dla świata, *Nowe Książki* 2004, nr 11, 52
55. Sługa Boży, *Życie* 2004, nr 233, 4-5
56. Uroda Umbrii, *Życie* 2004, nr 4-5
57. Zagubiony etos uniwersytetu. Rozmowa z księdzem profesorem Janem Sochoniem, antropologiem i filozofem, *Nowe Państwo* 2004, nr 3, 17-18
58. Kultura współczesna - rozkwit czy upadek?, *Prezentacje* 2004, nr 4, 10
59. Nieme współcierpienie, w: *Droga krzyżowa. Antologia rozważań z wprowadzeniem teologicznym*, Poznań: Hlondianum 2005, 85-98
60. Góra czystości i prawdy, *Msza Święta* 2005, nr 3, 27
61. Biegniemy do grobu, *Msza Święta* 2005, nr 3, 13
62. Dialog, *List do Pani* 2005, nr 6, 5
63. Ojciec, w: *Bez cienia goryczy*, Poznań 2005, 56-58
64. Śmierć, która dała wolność, w: *Nasz Papież. Kronika Pontyfikatu* (w 27 zeszytach), 2005, nr 7, 7
65. Czuwać zawsze, w: Dodatek homiletyczny do miesięcznika, *Msza Święta* 2005, nr 11, 22-23
66. Filozofia przypuszczeń metafizycznych, *Nowe Książki* 2005, nr 11, 54-55
67. Wiara bezrozumna prowadzi na manowce, *Niedziela* 2005, nr 50 (z 11XII)
68. Światło, *Msza Święta* 2005, nr 12, 12-13
69. Melodie seksu. Z Wiesławem Sokolukiem, Andrzejem Wiśniewskim i ks. Janem Sochoniem rozmawia Maja Jaszewska, *Tygodnik Powszechny* 2006, nr 13, 9
70. Zachęta do filozofowania, *Nowe Książki* 2006, nr 4, 51
71. Święty nerwus - mówi ks. Jan Sochoń, profesor UKSW, w: *Św. Piotr. Jan Paweł II. Kolekcja* 2006, nr 26, 21-22,
72. Modłę się, więc kocham, *Msza Święta* 2006, nr 6, 19
73. Wewnętrzna tajemnica Boga, *Msza Święta* 2006, nr 6, [dodatek homiletyczny], 5-7
74. Powołanie – zawsze znak miłości, *Msza Święta* 2007, nr 1, 6-7
75. Literatura w blasku religii, *Nowe Książki* 2007, nr 1, 52-53
76. Święty pakt przyjaźni, *Nowe Książki* 2007, nr 2, 80
77. Spowiedź – wyznanie grzechów czy kierownictwo duchowe?, *Msza Święta* 2007, nr 3
78. Fotograficzna elegia, *Nowe Książki* 2007, nr 3, 20
79. Rdzeń ludzkiego myślenia, *Nowe Książki* 2007, nr 4, s. 72
80. Poezja i pieniądze. Z ks. prof. Janem Sochoniem rozmawia Alicja Wysocka, *Idziemy* 2007, nr 15, 4
81. Co zrobić, czego unikać? Z ks. prof. Janem Sochoniem rozmawiała Alina Petrowa-Wasilewicz, w: *Czytamy Papieża. Lekcje religii z Janem Pawłem II. Dekalog*, Warszawa 2007, nr 13, 6-7
82. Kapłan, sług Eucharystii, *Msza Święta* 2007, nr 6, 4-6
83. Kobieta i powołanie, *Msza Święta* 2007, nr 7-8, 10-11
84. Szczęście z Bogiem, *Msza Święta* 2007, nr 12, 13
85. Zachęta do filozofowania, *Więź* 2007, nr 10, s. 148-150

86. Podtrzymujmy nadzieję, dodatek homiletyczny do *Mszy Świętej* 2007, nr 12, 6-8
87. Wędrowka z prorokami, dodatek homiletyczny do *Mszy Świętej* 2007, nr 12, 8-9
88. Poeta jasnych wersów, *Twórczość* 2007, nr 12, 117-120
89. Z powodu Nowonarodzonego, *Idziemy* 2007, nr 51-52, 26-27
90. Wezwanie dla każdego, *Rzeczpospolita* 2007, nr 303 z 29-30 grudnia 2007, 20-21
91. Liturgia i ofiara, *Msza Święta* 2008, nr 3, 2-3
92. Bóg w XX wieku, *Nowe Książki* 2008, nr 3, 22-23
93. Z życia do życia, *Idziemy* 2008, nr 12, 18-21
94. Mądrość szczęścia, *Msza Święta* 2008, nr 7-8, 55
95. Wędrowka z Matką Bożą Częstochowską, dodatek homiletyczny do *Mszy Świętej* 2008, nr 7-8
96. Uśmiechnięta bezgranicznie kropka, *Twórczość* 2008, nr 7, 117-119
97. Trudna, kunsztowna gra z językiem, *Nowe Książki* 2008, nr 11, 58-59
98. Modlitwa za zmarłych, *Msza Święta* 2008, nr 11, 6-8
99. Felieton o szczęściu. Zdanie, *Sens* 2008/2009, nr 6, 10-11
100. Rozum (nie)zakorzeniony w boskości, *Nowe Książki* 2008, nr 12, 22
101. Eucharystia – dar i zadanie, *Msza Święta* 2009, nr 1, 2-4
102. Zabawić się czy zbawić? Z księdzem Janem Sochoniem poetą i filozofem rozmawia Małgorzata Globicz-Pniewska, *Idziemy* 2009, nr 2, 18-19
103. Być przeciwko śmierci, *Nowe Książki* 2009, nr 3, 19
104. Pascha tygodnia, *Msza Święta* 2009, nr 4, 2-4
105. Merton psalmista, *Nowe Książki* 2009, nr 6, 19
106. Maria Francuska i inni..., *Migotania, przejaśnienia* 2009, nr 2, 38
107. Najświętsze Serce Jezusa – źródło świętości kapłanów, *Msza Święta* 2009, nr 6, 2-4
108. Apostoł i sługa, *Nowe Książki* 2009, nr 8, 56-57
109. Szkicować portret świata, *Nowe Książki* 2009, nr 10, 55-56
110. Czego nauczał ks. Popiełuszko?, *Idziemy* 2009, nr 42, 14-17
111. Królować z Chrystusem teraz i na wieki, *Msza Święta* 2009, nr 11, 2-4
112. Światła Adwentu, *Idziemy* 2009, nr 48, 38-39
113. Kartka z Wyspy, *Migotania Przejaśnienia* 2009, nr 3-4, 38-39
114. Narodzenie w blasku piękna, *Idziemy* 2009, nr 52 (z 27 grudnia), 14-17
115. Wiara i zwodnicze pułapki ateizmu. Rozmowa z ks. prof. dr hab. Janem Sochoniem, *Cywilizacja* 2009, nr 31, 179-189
116. Filozof wobec kultury, *Nowe Książki* 2010, nr 1, 45-46
117. Ofiarować siebie i innym, ofiarować siebie Bogu, *Msza Święta* 2010, nr 2, 2-3
118. Karnawał i święci, *Idziemy* 2010, nr 7, 38-39
119. Wielki Post z Mertonem, *Idziemy* 2010, nr 8, 38-39
120. Popiełuszkis Msze za Ojczyznę, *Idziemy* 2010, nr 12, 30-31
121. Wielki Tydzień wiary, *Idziemy* 2010, nr 12, 14-17

122. Błogosławieni, którzy się smucą, *Idziemy* 2010, nr 15, 14-17
123. Pomiędzy winnicą a szopą na siano. Kartka z Majorki, *Migotania, przejaśnienia* 2010, nr 1, 34-35
124. Zrozumieć i przyjąć Ewangelię, *Nowe Książki* 2010, nr 5, 26.
125. Tajemnica powołania, *Miejsca święte* 2010, nr 5, 7-8
126. Prowadzić ludzi ku światłu prawdy. Praca duszpasterska w parafiach archidiecezji warszawskiej, *Miejsca święte* 2010, nr 5, 9-11
127. Msze za Ojczyznę, *Miejsca święte* 2010, nr 5, 12-13
128. Rycerz Chrystusa. Ksiądz prałat Teofil Bogucki, *Miejsca święte* 2010, nr 5, 17-19
129. Ewangelia przeciw złu, *Miejsca święte* 2010, nr 5, 21-24
130. Prowokacje Służby Bezpieczeństwa, *Miejsca święte* 2010, nr 5, 27-29
131. Osaczony, *Miejsca święte* 2010, nr 5, 29-32
132. Królewski pogrzeb, *Miejsca święte* 2010, nr 5, 33-35
133. Przywiązanie do Ewangelii. Z ks. prof. Janem Sochoniem rozmawia o. Marek Wójtowicz SJ, *Miejsca święte* 2010, nr 5, 42-43
134. Platon: metafizyka i polityka, *Nowe Książki* 2010, nr 6, 14-15
135. Popiełuszko – znak rodzącego się sprzeciwu. Z ks. Janem Sochoniem rozmawia Krzysztof Ołdakowski SJ, *Przegląd Powszechny* 2010, nr 6, 85-98
136. Dobry Pasterz, *Gość Niedzielny* 2010, nr 22 (Dodatek „Niewygodny świadek prawdy”, 4-5)
137. Po śladach księdza Jerzego, *Posłaniec* 2010, nr 6, 38-39
138. Jakiej sprawiedliwości pragną błogosławieni?, *Idziemy* 2010, nr 24, 14-17
139. Uzdrawiająca wdzięczność, *Różaniec* 2010, nr 6, 22-23
140. Dlaczego święty?, *Idziemy* 2010, nr 23, 14-17
141. Niepohodlny občan musel byt zlikvidowan... Proc zemrel Jerzy Popiełuszko? – odpovida polsky knez a basnik Jan Sochoň, *Katolický týdeník* 2010, Rocnik XXI, 6.
142. Był kapelanem społecznej solidarności, *Polska* 2010, nr 124, V.
143. Wyzwalał z lęku, zachęcał do obrony praw, *Rzeczpospolita* z 2-3 czerwca 2010 (dodatek specjalny: Błogosławiony ksiądz Jerzy Popiełuszko, 3)
144. Bóg, piękno, wypoczynek, *Msza Święta* 2010, nr 7-8, 2-4.
145. Dobra nowina, *Migotania, przejaśnienia* 2010, nr 2/3, 46-47.
146. Błogosławieni czystego serca, *Idziemy* 2010, nr 32, 14-17.
147. Popiełuszko – znak rodzącego się sprzeciwu. Z ks. Janem Sochoniem rozmawia Krzysztof Ołdakowski SJ, *Przegląd Powszechny* 2010, nr 6, 85-98.
148. Kartka ze Słowacji, *Idziemy* 2010, nr 36, 30-31.
149. Żyjemy pośród znaków, *Idziemy* 2010, nr 38, 30-31.
150. Obrazy nadziei, *Nowe Książki* 2010, nr 10, 70.
151. Błogosławieni prześladowani, *Idziemy* 2010, nr 41, 14-17.
152. Communio Sanctorum, *Msza Święta* 2010, nr 11, 2-4.
153. Ciche znaki nieba, *Idziemy* 2010, nr 44, 14-17.
154. Zmiana kształtu Kościoła, *Nowe Książki* 2010, nr 11, 17-18.
155. Najwspanialsze miasta świata, *Nowe Książki* 2010, nr 11, 32-33.
156. Oblicza świętości, *Idziemy* 2010, nr 50, 14-17.

Zdzisława S. SPECHT-ABRAMIUK

Aktor dyplomowany, mgr lic. teologii pastoralnej, doktorant teologii kultury UKSW

Urodzona 8 marca 1955 r. w Bydgoszczy, córka Władysława i Zdzisławy Przybylskiej. W latach 1962-1970 uczęszczała do Szkoły Podstawowej nr 47 w Bydgoszczy; 1970-1974 podejmowała naukę w Liceum Ogólnokształcącym im. Adama Mickiewicza w Bydgoszczy, gdzie otrzymała świadectwo maturalne w 1974 roku; 1974-1976 kontynuowała naukę w Pomaturalnym Studium Analityki Medycznej w Toruniu; 1976-1977 pracowała w Szpitalu Dziecięcym w Bydgoszczy na oddziale cytogenetyki w Laboratorium Analitycznym; 1977-1981 podejmowała kształcenie aktorsko-wokalne w Studium Aktorskim im. Danuty Baduszkowej w Gdyni, gdzie w 1981 roku otrzymała dyplom aktorski Ministerstwa Kultury i Sztuki w Warszawie. W roku 1980 wyszła za mąż za lekarza Kazimierza M. Abramiuka, urodziła dwoje dzieci.

W latach 1977-1985 występowała w Teatrze Muzycznym w Gdyni; 1985-2000 pracowała w Teatrze "Syrena" w Warszawie. Współpracowała z teatrem „Ateneum” w Warszawie w latach 1987-1989, a także Stołeczną Estradą Warszawską, występując w Polsce i zagranicą. Zagrała role w ok. 50 inscenizacjach teatralnych oraz w ok. 15 realizacjach filmowych (www.film Polski.pl/fp/index.php/116965; http://www.jmcstudio.pl/strona/public_html/aktorzy/zdzislawa-specht-abramiuk).

W latach 1997-2003 studiowała teologię na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie, gdzie uzyskała dyplom magistra teologii w 2007 roku; 2007-2009 kontynuowała studia specjalistyczne z teologii pastoralnej na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie, gdzie uzyskała dyplom licencjata kanonicznego z teologii pastoralnej w 2009 roku. W tym okresie ukończyła także kurs pedagogiczno-katechetyczny. Aktualnie jest doktorantką teologii kultury Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Od 2007 roku pracuje na stanowisku nauczyciela religii w Zespole Szkół Licealnych i Technicznych nr 1 w Warszawie. Prowadzi także zajęcia z emisji głosu i kultury słowa na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie.

Aktualnie rozwija profesjonalną działalność artystyczną, podejmując role aktorskie w realizacjach filmowych. Prowadzi warsztaty teatralne w Zespole Szkół Licealnych i Technicznych nr 1 w Warszawie. Uczestniczyła w realizacji programu kształcenia logopedycznego dla zaocznych studentów psychologii UKSW. Prowadziła kursy emisji głosu dla nauczycieli oraz innych grup zawodowych. Jest członkiem ZASP-u i podejmuje stałą współpracę aktorską z filmem i teatrem.

Przygotowuje rozprawę doktorską z teologii pt.: *Etos dramaturgii Karola Wojtyły – Jana Pawła II. Studium w zakresie teologii kultury* pod kierunkiem ks. prof. Stanisława Warzeszaka.

Publikacje

1. "Życ i nieustannie dziękować" (Wywiad z ks. prof. S. Warzeszakiem), w: S. WARZESZAK, *Przyjąć życie. Bioetyka w obronie człowieka*, (Bioetyka i ekologia człowieka 2), Niepokalanów: WOF 2008, ss. 253-264 [Wydanie II: *Bioetyka. W obronie życia człowieka*, Kraków: Petrus 2010, ss. 251-264]; *Przegląd Powszechny* 2010, nr 11/1071, 59-70.
2. "Czy życie z próbówki jest darem Boga" (Wywiad z ks. prof. S. Warzeszakiem), w: S. WARZESZAK, *Przyjąć życie. Bioetyka w obronie człowieka*, (Bioetyka i ekologia człowieka 2), Niepokalanów: WOF 2008, ss. 265-275 [Wydanie II: *Bioetyka. W obronie życia człowieka*, Kraków: Petrus 2010, ss. 265-276]; *INER* 2008, nr 4, 27-32.
3. "Przyszłość człowieka i ludzkiej natury" (Wywiad z ks. prof. S. Warzeszakiem), w: S. WARZESZAK, *Przyjąć życie. Bioetyka w obronie człowieka*, (Bioetyka i ekologia człowieka 2), Niepokalanów: WOF 2008, ss. 277-288 [Wydanie II: *Bioetyka. W obronie człowieka*, Kraków: Petrus 2010, ss. 277-289]; *INER* 2008, nr 4, 14-19.

4. Recenzja: Stanisław WARZESZAK, *Darować życie. Bioetyka w debacie publicznej z Kościołem*, (Bioetyka i ekologia człowieka 1), Niepokalanów: Wydawnictwo Ojców Franciszkanów 2007, ss. 176; Станислав ВАЖЕШАК, *Дарить жизнь. Биоэтика в публичной дискуссии с Церковью*, С. Петербург - Гатчина: СЦДБ 2010, ss. 182; w: WST 22/1(2009) 354-355.
5. Recenzja: Jacek GNIADK SVD, *Dwaj ludzie z Galicji. Koncepcja osoby ludzkiej według Ludwiga von Misesa i Karola Wojtyły*, Warszawa: Wydawnictwo Fijor Publishing 2010, ss. 335; w: *Teologia i Moralność* 8(2010).
6. Recenzja: Jan WOLSKI, *Bioetyka w perspektywie personalizmu. Studium w świetle myśli naukowej biskupa Elio Sgreccii*, Łódź: AWŁ 2008, ss. 304; w: WST 23/1(2010), 341-344.
7. Recenzja: *Bioetyka w obronie życia człowieka*, Kraków: Petrus 2010, ss. 344, w: *Teologia i Moralność* 9(2011) (w druku)
8. "Wychowawcza rola dramaturgii w życiu Karola Wojtyły", WST 23/1(2010), 197-212.
9. "Egzystencjalna funkcja mitu w interpretacji ludzkiego losu", *Studia Theologica Varsoviensia* 2011 (w druku)
10. "Wychowawcza rola tragedii greckiej w życiu Karola Wojtyły", *Któż jak Bóg* 2011; *Przegląd Powszechny* 2011 (w druku).

Ks. Marek STAROWIEYSKI

Mgr filologii klasycznej, dr teologii, dr hab. teologii, prof. nauk humanistycznych

Urodzony 25 stycznia 1937 r. w Krakowie. Ukończył L.O. w Sosnowcu im. S. Staszica i tamże uzyskał świadectwo maturalne w 1954 r. Studiował w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchowne w Warszawie (1955-1960) oraz na Uniwersytecie Warszawskim (1954-1955, 1963-1965), gdzie uzyskał magisterium filologii klasycznej w 1966 na podstawie pracy: *Izydor z Sewilli o literaturze i gatunkach literackich*, [wydana: "Obraz literatury klasycznej pogańskiej w dziełach Izydora z Sewilli", *Meander* 29(1974) 357-367; *Meander* 30(1975) 19-35] napisanej pod kierownictwem prof. Kazimierza Kumanieckiego. Licencjat z teologii uzyskał w Akademickim Studium Teologii Katolickiej w Warszawie w 1968 r. na podstawie pracy: *Perikatharma peripsma* [wydana: "*Perikatharma et peripsma. Przyczynek do historii egzegezy patrystycznej*", *Eos* 78(1990) 281-295] napisanej pod kierunkiem ks. doc. dr hab. Kazimierza Romaniuka. Doktorat teologii otrzymał w Pontificia Università Gregoriana w Rzymie w 1971 r. po przedstawieniu rozprawy pt.: *Maria - Eva in traditione Antiochena, Alexandrina et Palaestinensi saeculo V*, [Roma 1972 = *Marianum* 1972, 329-385], napisanej pod kierunkiem prof. dr Ignacio Ortiz de Urbina, SJ. Habilitację z teologii patrystycznej przeprowadził na Papieskim Wydziale Teologii Katolickiej w Krakowie w 1985 na podstawie publikacji: *Apokryfy Nowego Testamentu*, t. 1-2, Lublin 1980. Tytuł profesora otrzymał na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie w 1990 r. Stanowisko profesora zwyczajnego uzyskał w Uniwersytecie Warszawskim w 1999 r.

Prowadził działalność dydaktyczną: w latach 1965-1968 lektor języków klasycznych w Wyższym Seminarium Duchownym w Warszawie, od 1974 r. lektor języków klasycznych i profesor patrologii Wyższego Seminarium Duchownego w Warszawie, ASTK, PWTW (kolejno adiunkt, docent, profesor); w latach 1975-1994 wykładowca patrologii w Wyższym Seminarium XX. Pallotyńów w Ołtarzewie; w latach 1994-1998 wykładowca patrologii w Wyższym Seminarium w Łowiczu; w latach 1999-2000 w Wyższym Seminarium w Siedlcach; od 1992 r. praca w Instytucie Filologii Klasycznej UW: (kolejno: wykłady zlecone, profesor nadzwyczajny, profesor zwyczajny); w roku akad. 1998/1999 i 1999/2000 *visiting professor* w Pontificia Università Gregoriana, Roma; od 1998 w Instytucie Patrystycznym "Augustinianum" w Pontificia Università Lateranense, Roma.

W roku 2007 przeszedł na emeryturę na Uniwersytecie Warszawskim z zachowaniem niektórych zajęć na Wydziale Polonistyki oraz w Instytucie Filologii Klasycznej; natomiast pozostał profesorem PWTW oraz *visiting professor* na „Augustinianum” w Rzymie.

Brał udział w następujących organizmach naukowych: w latach 1971-1974 pracownik Kongregacji d/s Wychowania Katolickiego w Watykanie; w latach 1978-1996 członek Komisji do Spraw Nauki Katolickiej oraz Rady Naukowej Episkopatu Polskiego; do 1998 redaktor *Biblioteki* [i *Małej Biblioteki*] *Ojców Kościoła* (Wyd. M, Kraków, 10 t.). W redagowanej przez niego serii „Źródła Monastyczne” (Kraków Tyniec), ukazało się od początku 56 tomów oraz 22 tomy *Warszawskich Studiów Teologicznych*.

Aktualnie jest członkiem: Societé Internationale des Etudes Patristiques (AIEP); Association pour l'Etude de la Littérature Apocryphe (AELAC, Paryż, Genewa); Sekcji polskiej Comité International de l'Histoire Ecclésiastique Comparée (CIHEC); Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej i Komisji Bizantynologicznej PAN; Polskiego Towarzystwa Filologicznego.

Pełni funkcję redaktora następujących publikacji: *Warszawskich Studiów Teologicznych* (wydawanych przez PWTW, Warszawa); Serii *Ojcowie żywi* (Znak, WAM, 16 tomów); *Źródła monastyczne* (Tyniec, 56 tomów). Jest członkiem komitetów redakcyjnych: rocznika *Apocrypha* (Paryż); miesięcznika *Meander* (Warszawa) oraz *Scripta Theologica* (Pamplona).

Zorganizował zakład naukowy wyspecjalizowany w kulturze wczesnochrześcijańskiej z biblioteką około 25.000 (+czasopisma) tomów przy Bibliotece Seminarium Metropolitalnego w Warszawie. Prowadzi badania naukowe w następujących kierunkach: literatura monastyczna grecka i łacińska, poezja wczesnochrześcijańska łacińska, grecka i orientalna; apokryfy chrześcijańskie Nowego Testamentu, kultura wczesnochrześcijańska.

Opublikował kilkaset artykułów naukowych, kilkaset artykułów publicystycznych; ponad sto audycji w TV Polskiej, TV Niepokalanów oraz w Polskim Radiu i w Radiu Watykańskim; niektóre z nich zostały zebrane w książkach.

Brał udział w licznych kongresach, sympozjach i konferencjach naukowych, na szczeblu krajowym i międzynarodowym, zazwyczaj z referatami.

Por. WST 13(2000) 366-378; WST 20/1-2(2007).

Publikacje

2001

1. **Apokryfy Nowego Testamentu, t.3. Listy i apokalipsy chrześcijańskie, Kraków: WAM 2001, ss. 411.**
2. "Les commentaires bibliques patristiques dans le *De viris illustribus* de S. Jérôme", w: *Studia Patristica* 34, ed. M.F.Wiles, E.J. Yarnold, Leuven : Peeters 2001, 459-469.
3. "Kulturotwórcza rola apokryfów", w: *Idee chrześcijańskie w życiu Europejczyka*, Łódź: Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie 2001, 63-76.
4. "Autobiografia i elementy autobiograficzne w literaturze wczesnochrześcijańskiej", WST 14(2001) 115-130.
5. "Ananiasz z Sirakaci (ok. 600 - ok. 670) i jego autobiografia", w: *Ars Graeca, Ars Latina*, FS A. Różycka-Bryzek, Kraków : Wyd. UJ 2001, 67-74.
6. "Autobiografia w starożytności chrześcijańskiej", w: *Autobiografizm - przemiany, formy, znaczenia*, red. H. Gosk, A. Zieniewicz, Warszawa: Elipsa 2001, 57-68.
7. "Komentarze biblijne patrystyczne w *De viris illustribus* św. Hieronima", WST 12/1 (1999), 205-216 (wydane w 2001).

8. PUBLICYSTYKA: "Legenda Bożego Narodzenia", *Powściągliwość i praca* 2001, nr 1; "Moja Sardynia", *tamże* nr 5, 6, 7-8; "Wędrowki angielskie: Sejmik patrologów", *tamże*, nr 10, 9-11; "Chrześcijananie i pogananie" nr 11, 14-16; "Windsor i Eton" nr 12, 10-12; "Szkoła wytrwania", *List* 2001, nr 8, 33-35.

2002

9. "Patrologie en Pologne", *Connaissance des Pères* 85(2002), 50-58.
10. "Męczeństwo św. Apostoła i Ewangelisty Marka w Aleksandrii", w: *Ad sapientiam cordis*, Księga pamiątkowa dedykowana ks. prof. Ludwikowi Gładyszewskiemu, Gniezno 2002, 177-185.
10. *Encyklopedia kultury bizantyńskiej*, red. O. Jurewicz, Warszawa 2002: artykuły: Amfiloch z Ikonium, Andrzej, Apoftegmaty Ojców Pustyni, Apokryfy, Apostołowie, Blachernitissa, Diodor z Tarsu, Eneasz z Gazy, Epifania, Euzebiusz z Cezarei, Gelazy z Cezarei, Grzegorz Cudotwórca, Gregorz z Cypru, Grzegorz z Nyssy, Jan II bp. Jerozolimy, Jan Chryzostom, Jan Klimaks, Jan z Egei, Jan ze Scytopolis, Jana Chryzostoma liturgia, Józef Hymnograf, Julian z Halikarnasu, Kapadoccy Ojcowie, Kyros, Leoncjusz z Bizancjum, Lucifer z Kalaris, Łazarz Stylita, Łukasz Stylita, Martyrium, Martyrologium, Maryja, Męczennik, Modest, Monoteletyzm, Montanizm, monte Cassino, Ojcowie Kościoła, Proklos, Qalat Seman, Sergiusz, Sisinnios, Sisinnios I, Sisinnios II, Symeon Stylita Młodszy, Talasjusz.
11. "Ks. prof. Bilczewski – uczony", *WST* 15(2002) 141-156;
12. RECENZJE: *Corpus Nazianzenum w serii Corpus Christianorum, series Graeca*, *WST* 14(2001) 219-222; Nowe tomy *Corpus Christianorum series Graeca* dotyczące Maksyma Wyznawcy, *tamże*, 222n.; "Studia z dziedziny historii literatury wczesnochrześcijańskiej i patrologii w Polsce. Próba oceny sytuacji", *Meander* 2001, nr 2(03), 163-170.
13. PUBLICYSTYKA: "Ormiański męczennik", *Powściągliwość i praca* 2002, nr 1, 24-26; -"W kręgu soborów", *Pielgrzym* 2002, nr 11.

2003

14. *Wspomnienia i Wędrowki, wybór publicystyki, Pelplin: Bernardinum* 2003, ss. 364.
15. *Apokryfy Nowego Testamentu, t.1, 1-2, Kraków* 2003, ss. 956.
16. *Grzegorz Wielki, Księga Reguły pasterskiej, Wstęp i opracowanie, ŻrMon 30, Kraków-Tyniec* 2003, s. 323.
17. "Studia z dziedziny historii literatury wczesnochrześcijańskiej i patrologii w Polsce. Próba oceny sytuacji", *Meander* 2003, nr 2(03), 163-170.
18. RECENZJE: M. ZOWCZAK, *Biblia ludowa*, Warszawa 2000, w: *Apocrypha* (Paris) 14(2003), 311-313
19. ARTYKUŁY POPULARNE: -"W kręgu soborów", *Pielgrzym* 2003, nr 11; -"Rzecz o eschatologii", *tamże*, nr 17; -"U korzeni chrześcijańskiej Europy", *tamże*, nr 16; -"Kościoły przedchalcedońskie", *tamże*, nr 3, -"Sobory efeski i chalcedoński", *tamże*, nr 4, -"Dziedzictwo Soboru Efeskiego" -"Kościoły w Indiach", *tamże*, nr ?, -"Dziedzictwo Soboru chalcedońskiego – Koptowie", *tamże*, nr ? "Dziedzictwo Soboru chalcedońskiego – Melkici", *tamże*, nr ? -"Dziedzictwo Soboru chalcedońskiego – Kościoły Syryjskie – Sobór Watykański II", *tamże*, nr 14; -"Dlaczego Kościoły Wschodu?", *tamże*, nr 15; -"Apokryfy", *Powściągliwość i Praca* 2003, nr 4; -"Kościoły przedchalcedońskie", -"Prawowierni", *tamże*, nr 7-8; -"Sobory efeski i chalcedoński", *tamże*, nr 9; -"Maronici", *tamże*, nr 10; -"Kościoły chaldejskie", *tamże*, nr 11; -"Kościoły w Indiach", *tamże*, nr 12; -"Sobór Watykański II", nr 14; -"Moja Italia", *Pielgrzym: Campo Verano*, nr 25; -"Pani Karla" (1), nr 25.

2004

20. ***Apoftegmaty Ojców Pustyni*, t.1, przekł. S.M.Borkowska, OSB, Wstęp E. Makowiecka, E. Wipszycka, M. Starowieyski, oprac. M. Starowieyski, Tyniec 2004 (II wydanie).**
21. "Stanula Emil", w: *Polski Słownik Bibliograficzny*, 42,2 (z.173), Kraków 2003 (wyd. 2004), 337-338.
22. "L'Autobiographie dans l'antiquité chrétienne", w: *Chartae caritatis, Etudes patristiques et d'antiquité tardive en hommage à Yves-Marie Duval*, ed. B.Gain, P.Jay, G.Nauroy, Paris 2004, 37-54.
23. "L'épisode *Quo vadis?*" w: *Philomathestatos, Studies in Greek and Byzantine Texts Presented to Jacques Noret for his Sixty-Fifth Birthday*, ed. B. Janssens, B. Roosen and P. van Deum, Leuven 2004 (wydane w 2005), 591-601.
24. PUBLICYSTYKA: "Apokryfy", *Powściągliwość i praca*, 4, 26n. "Kościoły chrześcijańskiego Wschodu", *Powściągliwość i praca*: "Koptowie", nr 1; "Melkici", nr 2; "Kościół syryjski", nr 3; "Ormianie", nr 5; "Etiopczycy", nr 6; "Dziedzictwo Kościołów Wschodu", nr 7-8; "Bohaterscy świadkowie", nr 9; "Campo Verano", *Gość niedzielny*, nr 44; "Baśnie czy teologia w obrazach?" *Gazeta niedzielna*, Londyn 8.II; "Moja Italia", *Pielgrzym*, 3. "Pani Karla" (2), nr 1; "Pani Karla" (3), "Dwie wille - Villa Adriana, Villa d'Este", nr, 2; "Mentorella", nr 3; "W Toskanii", nr 4; "Elba nie tylko napoleońska", nr 5; "Baśnie czy teologia w obrazach", *Gazeta niedzielna* (Londyn) 8.2;
25. AUDYCJE RADIOWE: w Radiu Watykański, sekcja polska: Cykl 27 audycji w Radiu Watykańskim pt. *Apokryfy Nowego Testamentu* (na falach: XI 2003 – V 2004)

2005

26. ***Eucharystia Ojców Kościoła 1, Ojcowie Wschodni*, Warszawa: Apostolicum 2005.**
27. ***Eucharystia Ojców Kościoła 2, Ojcowie Zachodni*, Warszawa: Apostolicum 2005.**
28. ***Literatura Grecji starożytnej 1-2*, Lublin 2005.**
29. "Autobiografie męczenników afrykańskich w III w.", w: *Męczennicy w świecie późnego antyku*, Sympozja kazimierskie IV, Lublin 2004 (wydane w 2005), 111-126.
30. "Alcune osservazioni sulla struttura letteraria degli atti degli apostoli apocrifi", w: *Aegyptus Christiana*, FS P.P.Devos, Bollandiste, red. U.Zanetti, E.Lucchesi, Cahiers d'Orientalisme 25, Genève 2004 (wydane w 2005), 19-28.
31. "Teksty do poznania legendy Judasza", *WST* 17(2004 – wydane w 2005) 65-88.
32. "Roman Melodos", w: *Euterpe, Terpsychore, Erato, Liryka grecka i jej recepcja*, FS. A.Szastyńskiej-Siemion, *Classica Wratislaviensia* 26, 2005, 209-219.
33. "Stosunki papieża Grzegorza Wielkiego z Kościołami Wschodu", *Teologia patrystyczna* 2(2005) 33-46.
34. *Literatura Grecji starożytnej 2*, Lublin 2005: Grecka literatura chrześcijańska, Wprowadzenie (z ks. S.Longoszen) 919-926; "Apokryfy Nowego Testamentu", 957-963; "Poezja chrześcijańska", 1027-1037; "Literatura monastyczna", 1115-1126.
35. Przekłady: Św. TOMASZ Z AKWINU: *Wykład Modlitwy Pańskiej czyli "Ojcie nasz"*, w: Św. TOMASZ Z AKWINU, *Wykład pacierza*, Poznań 2005, 79-116.
36. Publicystyka: "Moc Boża nie cierpi bezczynności" (o ks. prałacie J. Januszu), *Wołanie z Wołunia* 2004, nr 6(61), 24-29. - "Kilka myśli o jednym pontyfikacie", *Gość niedzielny* 24 IV 2005, 18n. - "Legendarny świat apokryfów", *Powściągliwość i praca*, 10,05, 20n. - "Biedny św. Joachim, biedna św. Anna", *tamże* 11,05, 20n. "Józef i Maryja", *tamże* 12,056n. - "Dlaczego apoftegmaty Ojców Pustyni?", *List* 9/2005; - "Błogosławieństwo po-

kusy", *tamże* 10/2005, 41; - "Ludzkie pytania", *tamże* 11/2005, 41; - "Konieczność wy-
tchnienia", *tamże* 12/2005, 23; Audycje radiowe w Radiu Watykańskim: Cykl 48 audycji:
Eucharystia pierwszych chrześcijan (na falach II/III. 05); Cykl 84 audycji: pogadanki opar-
tych na apoftegmaty Ojców pustyni (na falach VI-VII.05)

2006

37. **Aureliusz Prudencjusz Klemens, *Wieniec męczenników*, tł. M. Brożek i inni, oprac. ks. M. Starowieyski, Źródła myśli teologicznej 40, Kraków: WAM 2006, ss. 347.**
38. **Judas, historia, legenda, mity, Poznań: Księgarnia św. Wojciecha 2006, ss. 74**
39. **Barwny świat apokryfów, Poznań: Księgarnia św. Wojciecha 2006², ss. 72.**
40. **Czego mogą nas nauczyć Ojcowie Pustyni, Kraków: List 2006, ss. 232.**
41. "Les éléments autobiographiques dans la littérature chrétienne ancienne", *Studia Patristica* 40(2006), 289-307.
42. "Gwiazda Betlejemską w świetle apokryfów", w: *Poezja i astronomia*, red. B. Burdziej i G. Halkiewicz-Sojek, Toruń, 2006, 51-78.
43. **HASŁA ENCYKLOPEDII: *Nuovo Dizionario di Patristica e di Antichità Cristiane*, 1, red. A. Di Bernardino, Genova-Milano Marietti, Casale Monferrato, Hasła: "Abbaton", kol. 5n.; "Adamo e Eva", kol. 73-76; "Alessandrini, Lettera agli", kol. 196; "Anania, apocrifo", kol. 268; "Andrea Apostolo, apocrifi", kol. 285-287; "Apocrifi nelle lingue orientali", kol. 404-407; "Apocalissi apocrife", kol. 391-393; "Apocrifi del AT cristiani e cristianizzati", kol. 403n.; "Apostoli", kol. 435-441; "Aquila, Atti di", kol. 453; "Ascensione di Isaia, apocrifo", 570n.; "Barnaba Apostolo", kol. 709n.; "Bartolomeo, patristica e gli apocrifi", kol. 719n.; "Buon Ladrone", kol. 822; "Canone Muratoriano", kol. 842n.; "Caverna dei Tesori", kol. 790n.; "Ciriaco di Al-Bahnasa (Ossirinco)", kol. 1044; "Cirillo di Gerusalemme", Pseudo, kol. 1052; "Dialoghi di Gesu, apocrifi", kol. 139n.; "Dionigi Ps. Areopagita, apocrifi", kol. 1442n.; "Discesa agli inferi, apocrifo", kol. 1524n.; "Domenica lettera sulla, apocrifo", 1478n.; "Elenchi antichi di libri canonici ed apocrifi", kol. 1622-1624; "Epifanio Monaco", kol. 1673; "Epistula Apostolorum", kol. 1706; "Esdra, apocrifi", kol. 1749; "Eutimiaca storia, leggenda greca", kol. 1873; "Evodio Ps. homelia", kol. 1890;**
44. "Les témoins de Dieu. Les moines de l'Antiquité tardive et l'évangélisation", w: *Saggi di storia della cristianizzazione antica e l'altomedievale*, a cura di B. Luisselli, Biblioteca di cultura Romanobarbarica 8, Roma 2006, 147-177.
45. "Eucarystia dei primi cristiani", w: CONGREGAZIONE PER IL CULTO DIVINO E LA DISCIPLINA DEI SACRAMENTI, *Redemptoris sacramentum. L'Eucarystia azione di Cristo e della Chiesa*, Siena 2006, 91-106.
46. **PUBLICYSTYKA: "Legendarny świat apokryfów", *Przewodnik katolicki*, nr 19, 7 V 2006, 18-19; - "Zstał do piekieł", *tamże*, nr 20, 14 V 2006, 17. - "Nie zagaśi tłącego się knotka", *tamże* 1, 06; - "Bożań Boża początkiem mądrości", *tamże* 3, 06, 41; - "Łagodność, Żywy przykład", *List* 4, 06, 50; - "Jasna strona ludzkości", *List*, 5, 06, 6, 51; - "Wielki spór i pasterze", *Powściągliwość i praca*, 2 (257) 14-15; - "Proces Jezusa i cierpienia Maryi", *tamże* 3(658) 16-17; - "Wielkanoc: Zstał do piekieł, Zmartwychwstanie i historia pierwszego świadka", 4(659), 06, 10-11; - "Po zmartwychwstaniu: Boża sprawiedliwość, List Maryi", *tamże* 5(660) 06, 16-17;**
47. **WYWIADY: - "Nic nowego o Judaszu", *Rzeczypospolita* 18 IV 2006, 11; - "Judas był zdrajcą! Rozmowa z J. Knie-Górką", *Przewodnik katolicki* 30 IV 2006; - "Wielobarwny świat apokryfów", rozmowa z M. Terlikowską, *Ozon* 18-24 IV 2006, 50-53. - "Wśród apokryfów i Ojców Kościoła", rozmowa z S. Mizerskim, *Polityka* 25, 06, 24-28;**
48. **AUDYCJE RADIOWE: Radio watykańskie, Sekcja Polska: Turcja chrześcijańska, 7 audycji, listopad 07.**

2007

49. *Muza chrześcijańska. Antologia poezji łacińskich wczesnochrześcijańskiej i średnio-wiecznej*, Ossolineum, Biblioteka Narodowa, seria II, 255, Wrocław 2007, ss. cxi+633.
50. *Apokryfy Nowego Testamentu, t. 2, Apostołowie: cz. 1 Andrzej, Jan, Paweł, Piotr, Tomasz; cz. 2 Bartłomiej, Filip, Jakub Mniejszy, Jakub Większy, Judasz, Maciej Mateusz, Szymon i Juda Tadeusz, Ewangelisti, Uczniowie Pańscy*, Kraków: WAM 2007, ss. 1371.
51. "La figura di Giuda nella letteratura apocrifa", *Angelicum* 84(2007) 265-275.
52. "Etude critique: une traduction tchèque des apocryphes de l'Ancien et du Nouveau Testament", *Apocrypha* 18(2007), 289-295 ;
53. ARTYKUŁY SŁOWNIKOWE: *Nuovo Dizionario Paristico e di Antichità Cristiana* diretto da A. di Berardino 2, Genova-Milano 2007 : Hasła: "Galbrios e Candidos, legenda", kol. 2031; "Giacomio Maggiore, apocrifo" kol. 2148; "Giacomo Minore, apocrifo", kol. 2141; "Giacomo Minore, Protevangelo di", kol. 2150-2152; "Giovanni Battista", kol. 2187; "Giovanni Evangelista, teologo", kol. 2179-2182; [e A. di Berardino] "Giuda Iscariota", kol. 2271-2273; "Giuseppe di Arimatea, apocrifo", kol. 2329; "Giuseppe Falegnane, Storia di", kol. 2332n.; "Guarigione di Tiberio", kol. 2481; "Laodicesi, epistola ai", kol. 2736n.; "Lentulo, così detta lettera di", kol. 2767; "Lettere apocrife", kol. 2799; "Libro dell'Infanzia Latino", kol. 2835; "Longino (figure negli apocrifi)", kol. 2904n.; "Mar Mari, atti di", kol. 3005; "Matteo Evangelista", kol. 3156-3158; "Natività, vangeli apocrifi", col. 3426n.; "Natività di Maria", col. 3427n.;
54. *Dizionari di San Paolo, Letteratura patristica, Dizionario Patristico*, dir. Da A. di Berardino, G.Fedalto, M.Simonetti, Cinisello Balsamo 2007 : Hasła: "Apocrifa letteratura", s. 111-118; "Egeria", 474n.
55. PUBLICYSTYKA: - "Mądrość Ojców Pustyni: Dlaczego post jest konieczny?", *List* 4, 2007; - "Miejsca, gdzie rodził się Kościół: Turcja, ojczyzna greckiej kultury", *List* 5, 2007; - "Miejsca, gdzie rodził się Kościół: Piętnasty list św. Pawła", *List* 6, 2007; - "Miejsca, gdzie rodził się Kościół: Turcja Apostołów", *List* 9, 2007; - "Miejsca, gdzie rodził się Kościół: Turcja pierwszych chrześcijan", *List* 10, 2007; - "Miejsca, gdzie rodził się Kościół: Turcja ojczyzna pierwszych soborów", *List* 11, 2007;
56. AUDYCJE RADIOWE I TELEWIZYJNE: Boże Narodzenie w legendzie, audycja w TVN 21.12. Autobiografia, 5 audycji w II programie PR, 2-6.04. 5 audycji w Radiu Józef, 2-7, 04; 4 audycje w Radiu Józef: Apokryfy Nowego Testamentu. 1 audycja w PR, Program I : Apokryfy Nowego Testamentu.
57. **2 Księgi pamiątkowe z okazji 70-lecia urodzin w 2007:** - *Miscellanea patristica...*, Marco Starowiejski ...oblata, Warszawskie Studia Teologiczne 20/1-2(2007) 355+384 (tom w językach kongresowych); - *Miscellanea patristica ... Marco Starowiejski ...oblata*, *Vox Patrum* 49(2006) 773.

2008

58. *Biblia Tysiąclecia, Suplement, Apokryfy Nowego Testamentu, pod red. ks. M. Starowiejskiego, Warszawa 2008*, wyd. Pallotinum, Hachette Polska, WAM, następujące tomy: 50. Ewangelie I : Nieznane słowa Chrystusa; 51. Ewangelie II : Spisy Apostołów i Ewangelistów; 52. Ewangelie III : Ewangelie dzieciństwa; 53. Ewangelie IV : Św. Józef i św. Jan Chrzcziciel, Odejście Maryi, Ewangelia Piotra; 54. Ewangelie V : Ewangelie o męce i Zmartwychwstaniu; 55. Dzieje Apostolskie : Św. Piotr i św. Marek; 56. Dzieje Apostolskie : Św. Paweł, św. Barnaba; 57. Dzieje Apostolskie : Św. Andrzej, św. Jakub; 58. Dzieje Apostolskie : Św. Jan Apostoł, św. Jakub Mniejszy; 59. Dzieje Apostolskie : Św. Filip; 60. Dzieje

- Apostolskie : Św. Tomasz; 61. Dzieje Apostolskie : Św. Tomasz; 62. Dzieje Apostolskie : Św. Bartłomiej, św. Maciej; 63. Dzieje Apostolskie : Judasz, św. Akwila, św. Łukasz; 64. Listy apokryficzne; 65. Apokalipsy gnostyczne i Starego Testamentu; 66. Apokalipsy Nowego Testamentu;
59. **Marcin z Bragi, *Dzieła*, Kęty 2008, ss. 380 (ad fontes 6), M. Derewiecki; por. J.S. [Jerzy Strzelczyk], *Studia źródłowe* 46, 196n.; B. Degórski, *Angelicum*****
60. ***Odpoczynek ze św. Pawłem*, Kraków: Petrus 2008, ss. 177**
61. ***Adwent: Rozważania*, Kraków: Petrus 2008, ss. 181.**
62. ***Muza chrześcijańskiego Wschodu*, Kraków: WAM 2008, ss. 381.**
63. ARTYKUŁY SŁOWNIKOWE: *Nuovo Dizionario Paristico e di Antichità Cristiana* diretto da A. di Berardino 3, Genova-Milano 2008; Hasła: "Paolo Apostolo, apocrifi", kol. 3846-3849; "Pilato, apocrifi", kol. 4093-4095; "Procoro", kol. 4346n.; "Profeti" (elenco dei), kol. 4357; "Quo vadis? episodio apocrifo", kol. 4453n.; "Sentenze di Gesù", kol. 4852; "Simone apostolo, apocrifo", kol. 4958; "Simone Mago, negli apocrifi", kol. 4960n.; "S. Stefano Protomartire (apocrifi)", kol. 5125n.; "Tecla (Atti di)", kol. 5212n.; "Testamenti dei XII Patriarchi", kol. 5328-5339; "Tommaso Apostolo, apocrifi", kol. 5401-5403; "Transitus Mariae", kol. 5459-5461; "Vangeli apocrifi", kol. 5542-5546; "Vendetta del Salvatore", kol. 5556; "Veronica", kol. 5582.
64. "Autobiografia ed elementi autobiografici nella poesia cristiana antica", w: *Motivi e forme della poesia cristiana antica tra scrittura e tradizione classica*, SEA 108, Roma 2008, 57-70.
65. "La légende de S.Barbabé", w: *Nouvelles intrigues pseudo-clémentines*, Actes de II colloque intern. sur la littérature apocryphe, Lausanne-Genève 30 VII – 2 IX 2006, red. F. Amsler, Ch. Touati, R. Giraredet, Lausanne 2008, 135-148.
66. "Męczennicy, uczniami Chrystusa", *WST* 21(2008) 42-52.
67. "Znaczenie literatury chrześcijańskiego Wschodu dla studium patrologii", *VoxP* 28(2008) 1011-1026;
68. "Jan Chryzostom i monastycyzm w okresie młodości", w: *Czasy Jana Chryzostoma i jego pasterska posługa*, Opole 2008, 39-60;
69. ARTYKUŁY POPULARNE : "Bez apokryfów nie zrozumiemy naszej kultury", wywiad z A. Wysocką, *Idziemy* 2 III 2008; "Azja Mniejsza bizantyńska", *List* II 2008; "Apokryfy, nieodkryty kontynent", wywiad T. Królaka, dodatek do Ewangelia 1, por. wyżej; "Banał, kicz i inne przypadłości", wywiad T. Królaka, *Wiadomości KAI* 2008, nr 15, 26-30. Przedruk WAW 98(2008) nr 4, 462-472; przedruk: *Sygnaturka* 2008;

2009

70. ***Sprawiedliwy z wiary żyje. Życie i męczeństwo bł. S. Starowieyskiego*, Kraków: Petrus 2009, ss. 92.**
71. **Św. Jan Chryzostom, *Dialog o kapłaństwie*, Wstęp., red., Kraków: M 2009, ss. 159.**
72. **"Św. Paweł w Apokryfach", w: *Orędzie Pawłowe – aktualne jeszcze dzisiaj?* red. M. Bendarz, P. Łabuda, Tarnów 2009, 63-75;**
73. "Nowe polskie teksty ku czci św. Tekli", *WST* 12/2(2009), 75-81.
74. "Wobec tragedii Musa Dah", w: *Zwyczajny człowiek w niezwykłej sytuacji*, red. H. Gosk, Warszawa 2009, 126-137;
75. "Zakony wobec zmian w Kościele", *Życie konsekrowane* 2009, nr 12, 13-23;
76. "Aborcja i życie nienarodzonych w starożytności chrześcijańskiej", *WST* 22/1(2009), 117-147;
77. "Zakony wobec zmian w Kościele. Uwagi laika", *Vita consacrata* 2009, nr 12, 13-27;

78. ARTYKUŁY POPULARNE: "Franek był głęboko barokowy", rozmowa z R. Geremkiem *Newsweek* 2 VII 2009, 76-78; - "Święty Andrzej Apostoł", *Miejsca Święte* 2009, nr 11, 6-9; - "Apokryficzne ewangelie dzieciństwa", w: *Biblia krok po kroku*, List XII, 2009; 15-19; - "Święty zapatrzone w świętych", w: K. TADEJ, *Dar świętości*, Częstochowa 2009, 253-271; 15 pogadań o kapłaństwie w Radiu Watykańskim. Pogadanka w Radiu Watykańskim na temat błogosławionego Stanisława Starowieyskiego.

2010

79. *Ojcowie Kościoła o kapłaństwie i kapłanach*, Kraków: Petrus 2010, ss. 189.
80. *Apoftegmaty Ojców Pustyni 3*, Zbiory etiopskie, mniejsze zbiory greckie, zbiory łacińskie, Opowiadania dla duszy pożyteczne Pawła z Monemwazji, Jana Moschosa (wybór), przekład S. Kur, M. Rymuza, M. Starowieyski, Wstępy i opracowania M. Starowieyski, O.R. Zarzeczny, *ŻrMon* 56, Kraków-Tyniec 2010, ss. 433.
81. *Czego mogą nas nauczyć Ojcowie Pustyni?* s. 233, List – wznowienie - *Do Ziemi świętej* (red. Wstęp), Kraków: WAM 2010 – wznowienie.
82. *Muza chrześcijańskiego Wschodu*, Kraków: WAM 2010, ss. 381 (II wydanie).
83. *Pierwsi świadkowie. Pisma Ojców Apostolskich*, tł. A. Świderkówna, Wstęp i oprac. M. Starowieyski, Biblioteka Ojców Kościoła 10, II wyd. Kraków: M 2010, ss. 475.
84. "Psychomachia Prudencjusza czyli katecheza o cnotach i grzechach", *Ethos* 2010, nr 92, 171-182.
85. "Theios antropos. Giovanni Paolo II uomo di Dio", *Una Città per il Dialogo* 2010, nr 87, 48-54.
86. "Aborcja i życie nienarodzonych w starożytności chrześcijańskiej", w: T. ŚLIPKO, M. STAROWIEYSKI, A. MUSZALA, *Aborcja*, Kraków 2010, 160-202, 212-220;
87. "La figure de Judas dans la littérature apocryphe", w: *Studia Patristica* 45(2010) 445-451;
88. "Rzeczy ostateczne. Wybór tekstów patrystycznych", w: *Niebo, piekło, czyściec*, red. K. Czapla, Ząbki : Apostolicum 2010, 55-82.
89. "Kapłaństwo w literaturze. Kilka uwag", *WST* 23/1(2010) 183-196.
90. "Omówienia – Varsaviana", *WST* 23/1(2010) 367-374.
91. KOMENTARZE PATRYSTYCZNE DO CZYTAŃ MSZALNYCH: *Biblioteka Kaznodziejska* 5/154 (2010): 81-88, 100-104, 118-121, 130-134, 145-155, 168-171;
92. PUBLICYSTYKA: - "Od antyklerykalizmu do zbrodni", *Idziemy* 42, 2010, 38n.; - "O świętym Piłacie i nieszczęśliwym Barabaszu", wywiad z S. Sową, *Polska Dziennik Łódzki* 2 IV 2010; - "Zapomniany epizod z historii Kościoła w Polsce – służba wojskowa kleryków", Wstęp do: A. Lesiński, *Służba wojskowa kleryków w PRL 1959-1980*, Olsztyn 2010, 5-14; - "Zapomniane Kościoły Bliskiego Wschodu", *Idziemy* 2010, nr 49, 14-17; - "Zakony wobec zmian w Kościele. Uwagi laika", *Kronika Archidiecezji Przemyskiej* 95(2010) nr 1, 219-235.

Ks. Tomasz STĘPIEŃ

Dr filozofii, dr hab. nauk humanistycznych w zakresie historii filozofii

Urodzony w 1969 w Warszawie, syn Bohdana i Ewy. Uczył się w Szkole Podstawowej nr 261 im. Stanisława Kostki-Potockiego oraz w Liceum Ogólnokształcącym nr 34 im. Gen. Karola Świerczewskiego-Waltera (obecnie im. Miguela de Cervantesa) w Warszawie. Po zdaniu egzaminu maturalnego w roku 1988 wstąpił do Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie. W roku 1994 ukończył studia, a dnia 19.02.1994r., z wynikiem bardzo

dobrym, obronił pracę magisterską, pt. *Problem orzekania negatywnego w pismach "Corpus Areopagiticum"*, napisaną pod kierunkiem ks. dr Marka Kiliszka, otrzymując tytuł magistra teologii w zakresie teologii ogólnej. Dnia 21.05.1994r otrzymał z rąk J.E. Józefa Kardynała Glempa święcenia kapłańskie. Praca magisterska, ze względu na bardzo dobre recenzje i publikację części pracy, została przyjęta jako praca licencjacka. Na jej podstawie po ukończeniu kursu licencjackiego, dnia 15.06.1995r., otrzymał tytuł licencjata teologii.

Jednocześnie w czerwcu 1995 r. otworzył przewód doktorski na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Rada wydziału przyjęła tytuł pracy, który brzmiał: *Jednia i egzystencja. Filozoficzne aspekty egzystencjalne w "Traktatach teologicznych o Trójcy Świętej" Mariusza Wiktoryna*. Promotorem pracy został prof. dr hab. Mieczysław Gogacz. Praca została obroniona 15.11.1996r., a rada wydziału jednogłośnie nadała mu tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie historii filozofii.

Jednocześnie od momentu święceń kapłańskich podejmuje posługę duszpasterską jako wikariusz w następujących parafiach Archidiecezji Warszawskiej: par. św. Jadwigi w Milanówku, par. św. Kazimierza w Pruszkowie, par. n.św. Zbawiciela w Warszawie. W roku 1997 został mianowany kapłanem klasztoru ss. Sakramentek w Warszawie i rektorem kościoła pw. św. Kazimierza na Nowym Mieście. Od 1995r. podejmuje zajęcia dydaktyczne na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie. W latach 1995-1997 prowadził wykłady z antropologii filozoficznej i metafizyki w Studium Teologicznym w Wilnie (Antropologia filozoficzna, Metafizyka). Od roku 1998 rozpoczyna zajęcia dydaktyczne z filozofii w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym św. Jana Chrzciciela w Warszawie. Do chwili obecnej prowadził w WMSD następujące zajęcia dydaktyczne: Wstęp do filozofii, Filozofia bytu, Problemy filozoficzne w traktacie *O Trójcy z Sumy teologicznej* św. Tomasza z Akwinu, Angelologia Ojców Kościoła, Teoria sprawności i cnót moralnych u św. Tomasza z Akwinu, Zawartość problemowa traktatu *Hierarchia niebiańska* Pseudo-Dionizego Areopagity, Angelologia św. Tomasza z Akwinu, Dialog pogańsko-chrześcijański w pierwszych wiekach chrześcijaństwa, Seminarium z Historii filozofii, a także ćwiczenia z Filozofii Boga, Antropologii filozoficznej, Filozofii Bytu, Historii filozofii nowożytnej i współczesnej, Historii filozofii starożytnej i średniowiecznej.

W latach 1997-2001 prowadzi zajęcia z filozofii (Podstawowe zagadnienia filozoficzne, Antropologia kultury) w Wyższej Szkole Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Warszawie. W listopadzie 1997 r. zostaje zatrudniony na Wydziale Teologicznym Akademii Teologii Katolickiej (obecnie Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) na stanowisku adiunkta w katedrze Teologii Dogmatycznej. Oprócz pracy naukowo dydaktycznej na Wydziale Teologicznym prowadzi także zajęcia na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej. Na ATK (później UKSW) prowadził następujące zajęcia dydaktyczne: Wstęp do filozofii, Antropologia filozoficzna, Ogólna teoria bytu, Filozofia Boga, Historia filozofii starożytnej i średniowiecznej, Historia filozofii nowożytnej i współczesnej, Starożytny neoplatonizm pogański i chrześcijański, Filozofia Pseudo-Dionizego Areopagity, Metafizyka substancji oddzielonych w *Sumie teologicznej* św. Tomasza z Akwinu, Wybrane aspekty filozoficznego dialogu pogańsko-chrześcijańskiego I-V w., Św. Tomasza z Akwinu teoria sprawności i cnót moralnych, Dary Ducha Świętego w tekstach św. Tomasza z Akwinu, Starożytne koncepcje człowieka, Rozumienie człowieka w filozofii nowożytnej, Angelologia i demonologia św. Tomasza z Akwinu, Historia rozumienia Opatrzności Bożej w myśli starożytnej i średniowiecznej, Seminarium z filozoficznych podstaw teologii, a także konwersatoria z filozofii Boga, podstaw etyki, nauczania Jana Pawła II, teorii uczuć św. Tomasza z Akwinu.

W latach 1997-2001 pełni funkcję duszpasterza akademickiego ATK/UKSW. Organizuje rekolekcje akademickie, spotkania i obozy duszpasterstwa.

W styczniu 2006 otworzył przewód habilitacyjny. Dnia 01 II 2007 ma miejsce kolokwium habilitacyjne. Rada Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW, na podstawie dorobku na-

ukowego i książki pt.: *Pseudo-Dionizy Areopagita – chrześcijanin i platonik. Polemiczne aspekty pism Corpus Dionysiacum w kontekście mowy św. Pawła na Areopagu (Dz 17, 22-31)*, nadaje jednogłośnie tytuł doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie historii filozofii. W czerwcu 2007 roku został mianowany kierownikiem Katedry Filozoficznych Podstaw Teologii w Instytucie Teologii na Wydziale Teologicznym UKSW. W maju 2008 roku otrzymuje stanowisko Profesora Nadzwyczajnego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Od lipca 2010 roku pełni funkcję wicerektora w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie.

Jest promotorem i recenzentem kilkudziesięciu prac magisterskich. Recenzował także jedną pracę doktorską i jest opiekunem naukowym i promotorem kilku doktorantów. Jest członkiem kilku towarzystw naukowych (Komisja Badań nad Antykiem Chrześcijańskim Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej PAN, Association Internationale d'Etudes Bizantines, Międzynarodowe Towarzystwo św. Tomasza z Akwinu, International Society for Neoplatonic Studies). Regularnie publikuje nie tylko prace naukowe, ale także popularno-naukowe. Popularyzuje problematykę filozoficzną i teologiczną na antenie telewizyjnej (TP 1, Polsat, TVN Religia, TV Puls) i radiowej (PR 1, PR 3, PR 4, Radio Plus, Radio Vox, Radio Józef).

Zainteresowania naukowe skupiają się szczególnie wokół zagadnień z zakresu historii filozofii starożytnej i średniowiecznej. Współpracuje przy tłumaczeniu i wydawaniu tekstów chrześcijańskich pisarzy antycznych, oraz prowadzi badania nad filozofią neoplatońską zawartą w tych tekstach. Dlatego też jego badania dotyczą ostatniego okresu filozofii starożytnej, który charakteryzuje się wzajemnym przenikaniem myśli pogańskiej i chrześcijańskiej. Tymczasem jest to okres, który – jak uważają niektórzy badacze – ma decydujące znaczenie dla kształtowania się myśli filozoficznej średniowiecza, a zatem także dla filozofii nowożytnej. Jest tak szczególnie w przypadku problematyki zakresu filozofii Boga i antropologii filozoficznej. Dotychczas jego zainteresowania skupiały się przede wszystkim na dwóch myślicielach chrześcijańskich tego okresu Pseudo-Dionizym Areopagicie i Mariuszu Wiktorynie. Należy zaznaczyć, że wydana 1998 roku praca doktorska stanowi do dziś jedyną polską monografię poświęconą temu autorowi.

Drugi obszar zainteresowań dotyczy myśli średniowiecznej ze szczególnym uwzględnieniem św. Tomasza z Akwinu. Badania dotyczące filozoficznych aspektów teologii Akwinaty szczególnie skupiają się wokół, jego filozofii Boga, angelologii i antropologii filozoficznej.

Badania nad starożytnością i średniowieczem nie wyczerpują jednak obszaru zainteresowań naukowych. Wiele publikacji naukowych to także próby ukazania konsekwencji średniowiecznych poglądów w myśli nowożytnej i współczesnej, które także stanowią próby ukazania aktualności i wagi tych ujęć dla rozumienia człowieka dziś. Stąd także w dorobku naukowym znajdują się prace poświęcone rozumieniu człowieka jako maszyny, a także teorii osoby u autorów współczesnych.

Zorganizował międzynarodową konferencję naukową pt. *Philosophy within Theology and Mystics – Historical basis and modern approach*, (Warszawa 08 IV 2010). Wygłosił kilkanaście referatów naukowych w kraju i zagranicą.

Por. WST 13(2000) 378-379.

Publikacje

I. Książki

1. *Jednia i Egzystencja. Filozoficzne aspekty egzystencjalne w Traktatach Teologicznych o Trójcy Świętej Mariusza Wiktoryna*, Warszawa: Navo 1998, ss. 109 (poprawiona wersja rozprawy doktorskiej).

2. *Podstawy tomistycznego rozumienia człowieka*, Warszawa: WAW 2003, ss. 149.
3. *Pseudo-Dionizy Areopagita – chrześcijanin i platonik. Polemiczne aspekty pism Corpus Dionysiacum w kontekście mowy św. Pawła na Areopagu (Dz 17, 22 – 31)*, Warszawa: UKSW 2006, ss. 341.

II. Artykuły

4. "Teologia negatywna w pismach *Corpus Areopagiticum*", *WST* 7(1994) 232-255.
5. "Przedmowa", w: Pseudo-Dionizy Areopagita, *Pisma teologiczne*, tł. Maria Dzielska, Kraków: Znak 1997, 9- 36.
6. "Problem rozumienia pierwszej triady hierarchii kościelnej u Pseudo-Dionizego Areopagity", *Studia Theologica Varsoviensia* 1998, nr 2, 9-17.
7. "Etyczne aspekty pracy duszpasterskiej", w: *Zagadnienie etyki zawodowej*, Warszawa: Navo 1998, 45- 52.
8. "Przedmowa", w: Pseudo-Dionizy Areopagita, *Pisma teologiczne II*, tł. Maria Dzielska, Kraków: Znak 1999, 15-44.
9. "Dziedzictwo antyku we wczesnym chrześcijaństwie", *Wiadomości historyczne* 2000, nr 2-3, 65- 77.
10. "Filozoficzne podstawy rozumienia Opatrzności u greckich Ojców Kościoła", *WST* 14(2001) 97- 114.
11. "Neoplatońska koncepcja emanacji a hierarchiczność społeczności anielskiej", w: *Księga o niolach*, red. H. Oleschko, Kraków: WAM 2002, 111- 122.
12. "Czystość serca a poznanie prawdy. Pseudo-Dionizy Areopagita i św. Augustyn wobec filozoficznej nauki o czystości", *WST* 15(2002) 121- 132.
13. "Zrozumieć Tróję Świętą? Śladami św. Tomasza z Akwinu", *Laetare* 2003, nr 14-15, 7- 24.
14. "Remarks on Neoplatonism as a Synthesis of Ancient Thought", *Studia Philosophiae Christianae* 2003, nr 1, 196- 209.
15. "Neoplatońskie źródła problemu pochodzenia Osób Boskich", *Studia Theologica Varsoviensia* 41(2003) nr 1, 41-58.
16. "Dwie koncepcje osoby Karola Wojtyły i Mieczysława Gogacza – analiza porównawcza", w: *O antropologii Jana Pawła II*, red. M. Grabowski, Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 2004, 163 - 188.
17. "New conceptions In the understanding of man at Warsaw School of Consequential Thomism", w: *Proceedings of the international congress on Christian Humanism in Third Millennium: Perspective of st. Thomas Aquinas*, vol. 1, Vatican City 2004, 954-967. (Wersja polska: "Nowe ujęcia w rozumieniu człowieka w Warszawskiej Szkole Tomizmu Konsekwentnego", *Studia Philosophiae Christianae* 2004, nr 1, 237 – 249).
18. "Ojcowie Kościoła i demon Sokratesa", *Teologia Polityczna* 2004-2005, nr 2, 242-251.
19. "Przedmowa", w: Pseudo-Dionizy Areopagita, *Pisma teologiczne*, wydanie II poprawione, tł. M. Dzielska, Kraków: Znak 2005, 7-67.
20. "Opatrzność Boża w myśli filozofów. O możliwości udowodnienia istnienia Opatrzności z porządku świata", *WST* 19(2006) 91-102.
21. "Problem przyczynowania sprawczego w ujęciu Mieczysława Gogacza w kontekście drugiej drogi św. Tomasza z Akwinu", *Studia Philosophiae Christianae* 2006, nr 2, 95-108.
22. "Osoba i indywidualność", w: *Osoba i osobowość – czynniki je kształtujące*, red. M. Pietrzak, Łódź 2006, 385-399.

23. "Istota Bożej Opatrzności", w: *Pod skrzydłami Bożej Opatrzności*, red. R. Bartnicki, M. Ryś, J. Salij, Warszawa 2007, 15-24.
24. "Chrześcijanizm przeciwko filozofii greckiej. Uwagi na temat antyfilozoficznych postaw apologetów", *WST* 20/1(2007) 104-111.
25. "Rola symbolu w filozofii neoplatonickiej", *Studia Theologica Varsaviensia* 45(2007) nr 2, 79-95.
26. "Pseudo-Dionizy Areopagita – u źródeł chrześcijańskiego rozumienia symbolu", w: *Niemuzułmańskie mniejszości Iraku. Historia- kultura- problemy przetrwania*, Poznań 2008, 209-216.
27. "Mariusz Wiktorynus", w: *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, Lublin 2008, t. 9, 759-761.
28. "Akú filozofiu potrebujú teológovia", w: *Zasvätenie do teológie*, Bratislava 2008, 83-96.
29. "Rozum przeciwko intelektowi. Uwagi o kontemplacyjnym wymiarze filozofii", w: *Roczniki Teologiczne Warszawsko-Praskie*, 4(2004-2008), 101-118.
30. "Problem niematerialności aniołów w ujęciu św. Tomasza z Akwinu", w: *Angelógia a jej súčasne interpretácie*, red. A. Adam, Badin 2009, 201-211.
31. "Nowe ujęcie natury aniołów w metafizycznej angelologii św. Tomasza z Akwinu", w: *Studia Theologica Varsaviensia* 47(2009) nr 2, 167-182.
32. "Problem kolejności chórów anielskich w *Modlitewniku* Gertrudy Mieszkówny", w: *Gertruda Mieszkówna i jej modlitwy*, red. B. Listkowska i A. Andrzejuk, Warszawa 2010, 75-84.
33. "Kontemplacja – przyrodzone i nadprzyrodzone widzenie prawdy", *WST* 22/1(2009) 63-72.
34. "Człowiek jako maszyna. Uwagi na temat początków rozumienia człowieka jako maszyny", w: *Nauki humanistyczne i zoologia*, red. J. W. Czartoszewski, Warszawa 2010, 483-493

III. Tłumaczenia:

35. KANDYD ARIANIN, *List do Mariusza Wiktoryna o Boskim Zrodzeniu*, przekład z języka łacińskiego i Wstęp ks. Tomasz Stępień, w: *Vox Patrum* 17 (1997) nr 32-33, 457- 466.
36. MARIUSZ WIKTORYN, *Hymny o Trójcy Świętej*, przekład i opracowanie ks. T. Stępień, w: *Studia Theologica Varsaviensia* 1999, nr 2, 7-26.

Ks. Paweł STĘPIEŃ

Dr teologii

Ks. Janusz STROJNY

Dr teologii

Urodzony 20 lipca 1939 r. w Czerlejnem, powiat Środa k/Poznania, z ojca Kazimierza i matki Heleny z domu Michalskiej. Maturę uzyskał w Liceum Ogólnokształcącym im. A. Mickiewicza w Poznaniu w 1959 roku. Przyjął święcenia kapłańskie w 1969 r. po ukończeniu studiów filozoficzno-teologicznych w Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie.

Studia magisterskie odbył w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie w latach 1974-1978. Dyplom magisterski uzyskał dnia 19 czerwca 1978 roku po przedstawieniu pracy zatytułowanej: *Wątki eklezjologiczne w twórczości księdza Władysława Kornilowicza* (ss. 182), która została również uznana za licencjacką. Praca została napisana pod kierunkiem ks. prof. dr hab. Henryka Bogackiego. Następnie podjął dalsze studia specjalistyczne w teologii dogmatycznej. Rok doktorancki odbył na ATK w roku akademickim 1980/1981. Doktorat uzyskał 21 stycznia

1985 roku po przedstawieniu dysertacji zatytułowanej: *Obraz Kościoła w przepowiadaniu i piśmiennictwie Stefana Kardynała Wyszyńskiego* (ss. 392). Rozprawa została napisana pod kierunkiem ks. prof. dr hab. Alfonsa Skowronka.

Prowadził badania teologiczne w zakresie eklezjologii. Na etapie pracy magisterskiej badania te dotyczyły eklezjologii dwudziestolecia międzywojennego oraz odnowy eklezjologicznej w Polsce tego okresu. Dalsze badania, związane z pracą doktorską, dotyczyły eklezjologii powojennej, a zwłaszcza nauczania Prymasa Stefana Wyszyńskiego.

Od 1987 roku podejmował wykłady w zakresie teologii dogmatycznej w Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie. W 1989 roku podjął także wykłady na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie dla studentów świeckich, na Trzyletnim Studium Teologii dla Świeckich, oraz w Prymasowskim Instytucie Życia Wewnętrznego. Wykłady w zakresie teologii dogmatycznej obejmowały: eklezjologię, propedeutykę teologii, chrystologię, eschatologię, traktat „o wierze”, sakramentologię oraz mariologię. W ramach pracy dydaktycznej prowadził także seminaria dla alumnów WMSD oraz świeckich z PWTW w zakresie teologii dogmatycznej. Owocem tej pracy jest 23 licencjatów oraz 167 magisteriów. Nadto wykonał ponad 150 recenzji prac licencjackich i magisterskich. W związku z działalnością dydaktyczną udzielał wielu wywiadów radiowych i telewizyjnych.

W latach 1994-1998 pełnił funkcję dyrektora studiów zaocznych Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie. Od roku 1998 do 2007 był wicerektorem Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie. Aktualnie pozostaje rezydentem przy parafii św. Stanisława Kostki na Żoliborzu i kontynuuje wykłady teologii dogmatycznej na PWTW. Był redaktorem naczelnym *Laetare* i współredaktorem dzieł zbiorowych Kard. Stefana Wyszyńskiego.

Por. WST 13(2000) 379-383.

Publikacje

I. Książki

1. *Harcerstwo w służbie Bogu – materiały dla parafii rzymskokatolickich*, Warszawa, HBW „Horyzonty” 2005.
2. *Medytacje o wschodzie słońca*, Warszawa 2006.
3. *Miłość Chrystusa przynagla nas*, Łaski 2009.
4. *W spotkaniu z Panem*, Warszawa: Wydawnictwo Sióstr Loretanek (w druku)
5. *Aby nie zniweczyć Chrystusowego krzyża*, Warszawa: Wydawnictwo Sióstr Loretanek (w druku)

II. Artykuły naukowe

6. "Kościół w perspektywie eschatycznej i maryjnej", WST 14(2001) 167-180.
7. "Ewangelizacja w misterium Kościoła", *Annales Missiologicae Posnanienses* 12(2001), ss. 24.
8. "Sylwetka duchowa Stefana Kardynała Wyszyńskiego", w: *Prymas Stefan Kardynał Wyszyński – świadek Ewangelii i tradycji narodowych*, Kielce: Jedność 2001, 91-117.
9. "Poznać Jezusa Chrystusa w wierze", WST 15(2002) 157-168.
10. "Dziedzictwo duchowe Prymasa Tysiąclecia", *Laetare* 2003, nr 14/15, ss.17
11. "Aspekty teologiczne Aktu Oddania Matce Najświętszej. Stefan Kardynał Wyszyński – Stoczek Warmiński", WST 16(2003) 151-160.
12. "Teologiczny wymiar Aktu oddania Matce Najświętszej", w: *Przez Akt oddania do zawieszenia Maryi w trzecim tysiącleciu*, Częstochowa: Jasna Góra 2004, ss. 11.

13. "Dziedzictwo duchowe ks. Wincentego Frelichowskiego", *Miesięcznik Diecezji Pelplińskiej*, 12(2003) z. 2.
14. "Powołanie Kościoła" (przedmowa), w: *Czy poza Kościołem nie ma zbawienia*, Kraków 2004. ss. 8.
15. "Wiara a wychowanie harcerskie" (przedmowa), w: *Bogu, Polsce, bliźnim*, Warszawa 2004. ss. 16.
16. "Budowa Świątyni Opatrzności Bożej a teologia Opatrzności Jana Pawła II", *Prawo Kanoniczne* 47(2004) nr 3-4.
17. "Maryja wzorem zawierzenia Bogu", *Salvatoris Mater* 2005, nr 3-4.
18. "Rządy Boga nad światem a teologia Opatrzności Jana Pawła II", *WST* 19(2006) 103-116.
19. "Jan Paweł II - autorytet uniwersalny", *Laetare* 2006, nr 22/23.
20. "Mam szczerą wolę służyć Bogu", *Laetare* 2006, nr 22/23.
21. "Dorastanie do wartości i służby", *Laetare* 2006, nr 22/23.
22. "Dorastanie do wartości i decyzji", *Laetare* 2006, nr 22/23.
23. "Wychowanie religijne i duchowe w genezie ideowej harcerstwa", w: *Błogosławiony Ksiądz Stefan Wincenty Frelichowski*, (Materiały 14), Toruń 2009, 30-43.

III. Artykuły popularne

24. "Słowo dojrzałe miłością", *Laetare*, 2001, nr 10-11, 201-213.
25. "Zstąpienie mądrości Przedwiecznego", *Laetare*, 2002, nr 12-13.
26. "Pierwsza tajemnica Światła", *Laetare*, 2003, nr 14-15.
27. "Wezwany po imieniu", *Laetare*, 2004, nr 16-17.
28. "Ksiądz instruktorem", *Miesięcznik instruktorów ZHP Czuwaj*, listopad 2005, nr 11.
29. "Góra Chwały", *Laetare*, 2006, nr 20-21.
30. "Zerwanie więzów miłości", *Laetare*, 2006, nr 22-23
31. "Miłość ojcowska", *Laetare*, 2007, nr 24-25.
32. "Woda życia", *Laetare*, 2008, nr 26-27.
33. "Cnota wdzięczności", *Idziemy* 2008, nr 21/142 (25 V 2008).
34. "Dzień Dziękczynienia po raz pierwszy", Z ks. prof. Januszem Strojnym rozmawia Andrzej Tarwid, *Niedziela* 2008, nr 21, s. 16-17
(http://www.niedziela.pl/artukul_w_niedzieli.php?doc=nd200821&nr=13)
35. "Wychowanie religijne i duchowe w genezie ideowej harcerstwa", w: *Wychowanie Chrześcijańskie Metodą Harcerską*, Lublin: KUL 2009.
(<http://silniduchem.zhp.pl/index.php?ac=download&serwis=0026&file=Wychowanie%20duchowe%20w%20genezie%20ideowej%20harcerstwaSTROJNY.doc>).
36. "Harcerstwo drogą do wartości i służby". Konferencja naukowa na 90 –lecie ZHP. Warszawa 2009 (8 XI 2009. Wydrukowany w czasopiśmie "Czuwaj").
37. "Dzieło Lasek w charyzmacie Matki Elżbiety Czackiej". *Laski* 2009, nr 5.
38. "W pedagogicznej służbie Bogu i bliźniemu", *Laski* 2009, nr 5.
39. "Denar miłości", *Laetare*, 2009, nr 28-29.

Ks. Arkadiusz SZCZEPANIK

Dr teologii fundamentalnej

Ks. Sławomir SZCZEPANIAK

Lic. teologii, dr filozofii

Por. WST 13(2000) 383-384

Ks. Bolesław SZEWC

dr matematyki, dr nauk humanistycznych w zakresie filozofii

Urodzony 22 maja 1955 r. w Warszawie. W latach 1974-1979 studiował na Wydziale Matematyki, Mechaniki i Informatyki Uniwersytetu Warszawskiego, uzyskując tytuł magistra. Od 1979 r. do 1983 r. pracował w Instytucie Zastosowań Matematyki i Statystyki w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego Akademii Rolniczej w Warszawie. Otworzył wtedy przewód doktorski na Uniwersytecie Warszawskim w dziedzinie układów dynamicznych. Brał również udział w dwóch konferencjach naukowych we Francji i w jednej w Czechosłowacji. Pracę doktorską obronił w 1983 r. po przedstawieniu rozprawy pt.: *Operator Perrona-Frobeniusa w przestrzeniach funkcji gładkich na odcinku*, pod kierunkiem prof. dr hab. Wiesława Szlenka. W roku 1984 opublikował ją po angielsku w czasopiśmie specjalistycznym *Ergodic Theory and Dynamical Systems*, wydawanym w Wielkiej Brytanii.

W latach 1983-1988 odbywał formację w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie. Świecenia kapłańskie otrzymał 28 V 1988 r.

Od 1990 roku podjął studia na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, na kierunku Logiki i Metodologii. Pracę doktorską napisał pt.: *Podstawy metanauki Tadeusza Czeżowskiego*, uzyskując stopień doktora nauk humanistycznych 13 VI 1994 r. W roku akademickim 1994/1995 r. był adiunktem na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej ATK, a od 25 X 1996 r. wykłada na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie *logikę, teorię poznania, metodologię nauk i kosmologię*.

Por. WST 13(2000) 384-385

Publikacje

I. Artykuły naukowe

1. "Existence of a humoclinic point for the Henon Map", *Commun. Math. phys.* 75(1980) 285-291.
2. "Some construction of measures with maximal entropy in Stil'man's example", *Bull. Ac. Pol.: Math.*, 29(1981) 439-448.
3. "The Perron-Frobenius operator in spaces of smooth functions on an interval", *Ergod. Th. & Dynam. Sys.* 4(1984) 613-643.
4. "Oryginalność metanauki Tadeusza Czyżowskiego", *Studia Philosophiae Christianae* 37(2001) nr 2, 45-67.
5. "Poznanie w religiach opartych na Biblii według I. G. Barboura", *WST* 22/1(2009) 33-50.

II. Redakcja

1. z zespołem, *Drogi modlitwy* (wybór tekstów), Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 8, Warszawa 1995, s. 80.
2. z zespołem, *Kierownictwo duchowe* (wybór tekstów), Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 9, Warszawa 1995, s. 72.

3. z zespołem, *Komunia życia z Maryją jako otwieranie się na miłosierną miłość Odkupiciela*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 21, Warszawa 1996, s. 84.
4. z zespołem, *Komunia życia z Maryją na drogach oczyszczeń*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 22, Warszawa 1996, s. 88.
6. z zespołem, *Sakrament małżeństwa jako źródło powołania*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Małżeństwo – teologia i etyka z. 2, Warszawa 1996, s. 96.
7. z zespołem, *Wierność prawdzie małżeństwa – czystość małżeńska*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Małżeństwo – teologia i etyka z. 3, Warszawa 1996, s. 104.
8. z zespołem, *Komunia życia z Maryją drogą pojednania z Bogiem i ludźmi*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 23, Warszawa 1997, s. 72.
9. z zespołem, *Ubogi w duchu żebrak Boży w komunii życia z Maryją podczas nocy ciemnej*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 24, Warszawa 1997, s. 64.
10. z zespołem, *Komunia życia z Maryją jako zanurzenie duchowej nędzy w Odkupieniu podczas nocy ciemnej*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 25, Warszawa 1997, s. 64.
11. z zespołem, *Postawieni wobec prób wiary*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku świętości, Warszawa 1997, s. 52.
12. z zespołem, *Na szlaku pustyni duchowej*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku świętości, Warszawa 1997, s. 68.
13. z zespołem, *Małżeństwo urzeczywistnieniem Bożego planu miłości*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Małżeństwo – teologia i etyka z. 1, Warszawa 1997, s. 52.
14. z zespołem, *Miłość małżeńska*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Małżeństwo – teologia i etyka z. 4, Warszawa 1997, s. 56.
15. z zespołem, *Odpowiedzialne rodzicielstwo*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Małżeństwo – teologia i etyka z. 5, Warszawa 1997, s. 52.
16. z zespołem, *Etyczny wymiar płodności*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Małżeństwo – teologia i etyka z. 6, Warszawa 1997, s. 60.
17. z zespołem, *Mąż szczególnego zawierzenia* (wybór tekstów o św. Józefie), Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 26, Warszawa 1998, s. 76.
18. z zespołem, *Życie ukryte* (wybór tekstów o Świętej Rodzinie), Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 27, Warszawa 1999, s. 92.
19. z zespołem, *Aby Chrystus w nas wzrastał*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 28, Warszawa 1999, s. 72.
20. z zespołem, *Bóg oparciem w świecie ludzkiego zagubienia*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 29, Warszawa 1999, s. 72.
21. z zespołem, *Wzór Nazaretu* (wybór tekstów), Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 30, Warszawa 1999, s. 80.
22. z zespołem, *Oparcia w miłości – prawdziwe i złudne*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 31, Warszawa 1999, s. 56.
23. z zespołem, *Szukanie oparcia pośród nocy ciemnej*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 32, Warszawa 1999, s. 92.

24. z zespołem, *Dialog z Bogiem*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 33, Warszawa 2001, s. 92.
25. z zespołem, *Promienie padające przez zabrudzoną taflę*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 34, Warszawa 2001, s. 92.
26. z zespołem, André Louf, *Kierownictwo jako towarzyszenie duchowe*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 35, Warszawa 2001, s. 92.
27. z zespołem, *Boża terapia*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 36, Warszawa 2001, s. 92.
28. z zespołem, *Wszystko jest łaską*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 37, Warszawa 2002, s. 84.
29. *Formacja do dojrzałości małżeńskiej*, seria: Ku dojrzałości chrześcijańskiej 1, Warszawa 2002, s. 252.
30. Ks. Stanisław Józwiak, *Formacja ku dojrzałości w wierze*, seria: Ku dojrzałości chrześcijańskiej 2, Warszawa 2002, s. 372.
31. z zespołem, *Otwierać się na dar*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 38, Warszawa 2003, s. 84.
32. z zespołem, *Kruszenie barier*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 39, Warszawa 2003, s. 88.
33. z zespołem, *Postawieni na naszej drodze*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 40, Warszawa 2003, s. 88.
34. z zespołem, *Pierwszeństwo łaski*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 41, Warszawa 2003, s. 84.
35. z zespołem, *W świetle i ciemnościach wiary*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 42, Warszawa 2004, s. 84.
36. z zespołem, *Niesieni w Jej ramionach*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 43, Warszawa 2005, s. 84.
37. z zespołem, *Kuszeni mirażem tronu*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 44, Warszawa 2006, s. 100.
38. z zespołem, *Przedziwny świat Jedynej Miłości*, Zeszyty Ruchu Rodzin Nazaretańskich, seria: Ku Nowej Ewangelizacji z. 45, Warszawa 2006, s. 88.

Ks. Jan SZUBKA

Mgr teologii, dr prawa kanonicznego

Por. WST 13(2000) 385-386

Ks. Krzysztof SZWARC

Dr nauk teologicznych w zakresie teologii dogmatycznej

Urodzony 9 czerwca 1972 r. w Wyszkowie, syn Stanisława i Cecylii. Ukończył Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Czackiego w Warszawie. W 1993 r. wstąpił do Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie. Studia teologiczne odbył w Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie. W 1999 r. uzyskał stopień magistra teologii na podstawie pracy napisanej pod kierunkiem ks. dr hab. Jana Miazka. W tym samym roku przyjął święcenia kapłańskie z rąk ks. kard. Józefa Glempa i został skierowany jako wika-

riusz do parafii Wniebowzięcia NMP w Michałowicach-Opaczy. Tu podjął również pracę katechety w Szkole Podstawowej i Gimnazjum. W 2001 r. rozpoczął stacjonarne studia licencjacko-doktoranckie w Lublinie na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim (2001-2005), gdzie w 2003 r. uzyskał licencjat kanoniczny z teologii dogmatycznej. Uczęszczał na seminarium doktoranckie z zakresu chrystologii współczesnej i topiki teologicznej. Pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Jerzego Szymika podjął pracę nad tematem *Jezus Chrystus jako „universale concretum” w ujęciu Romano Guardiniego*. Materiały do pracy zbierał w Berlinie i Monachium, jednocześnie ucząc się języka niemieckiego. Publiczna obrona rozprawy doktorskiej odbyła się 14 marca 2006 r. na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim im. Jana Pawła II, w wyniku której uzyskał stopień doktora teologii w zakresie teologii dogmatycznej. Recenzentami dysertacji doktorskiej byli: ks. dr hab. Wojciech Hanc prof. UKSW i ks. prof. dr hab. Krzysztof Góźdz (KUL).

Od 1 października 2005 roku wykładowca w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie, a od 2007 zatrudniony jako adiunkt na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie. Dotychczas prowadził następujące zajęcia dydaktyczne na PWTW Sekcja św. Jana Chrzyciela: w ramach Kursu Licencjackiego i Kursu Doktoranckiego – *Paradygmat Wcielenia jako uniwersalny model kultury*; w ramach studiów magisterskich cykl I A (stacjonarny) w WMSD: wykład fakultatywny, wykład i ćwiczenia z chrystologii, wykład z soteriologii i eschatologii, ćwiczenia z sakramentologii oraz z protologii i pneumatologii, proseminarium; cykl I B (niestacjonarne): wykład monograficzny – *Teologia kultury*, wykłady z chrystologii i soteriologii.

Od 1 października 2007 prowadzi seminarium magisterskie z teologii dogmatycznej zarówno na studiach stacjonarnych dla kleryków WMSD jak i na studiach niestacjonarnych dla osób świeckich i zakonnych. Dotychczas zostały obronione cztery prace magisterskie napisane pod jego kierunkiem, z czego jedna z wyróżnieniem. Recenzował szereg prac magisterskich i licencjackich.

Od 2005 r. jest Sekretarzem Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie. Od 2006 r. Koordynatorem, a od 2010 r. Kierownikiem Studium Licencjackiego i Studium Doktoranckiego w Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie. Od 2007 r. prefekt Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie.

Należy do Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego i Towarzystwa Teologów Dogmatyków.

Publikacje

I. Książka własna

1. *Jezus Chrystus – osoba i czyn. Romano Guardiniego chrystologia personalistyczna*, (Kolekcja Katedry personalizmu chrześcijańskiego KUL), Lublin: KUL 2008, ss. 254.

II. Publikacje w dziełach zbiorowych

2. "Od Boga do człowieka: Guardini, przebudzenie..." - J. SZYMIK i in., *Dogmatyka na ambonie. Sześciogłos*, w: *Integralne kształcenie kaznodziei*, red. W. BROŃSKI, Lublin: KUL 2006, 193-196.
3. "To, co pozostanie", w: Jerzy SZYMIK, 40 jego studentów i Abp Józef ŻYCIŃSKI, *Bóg w naszych czasach*, Lublin-Katowice: Księgarnia Św. Jacka 2006, 150-154.
4. "Od świecy do różańca. Światło w liturgii", w: Jerzy SZYMIK, 40 jego studentów i Abp Józef ŻYCIŃSKI, *Bóg w naszych czasach*, Lublin-Katowice: Księgarnia Św. Jacka 2006, 279-282.

III. Artykuły naukowe

5. "Błaganie Kościoła w różnych potrzebach. W oracjach Jutrzni i Nieszporów okresu zwykłego", AK 563(2003)140 z.1, 37-49.
6. "Chrystus Romano Guardiniego: osoba i czyn", WST 19(2006), 229-240.
7. "Rahner's Anthropological Return: through a man to God, that is from a man as 'the idea of Christ' to Christ as an 'ec-sistence man'", WST 23/1(2010), 293-306.

IV. Sprawozdania

8. "Kronika Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie Sekcja św. Jana Chrzciciela za rok akademicki 2005/2006", WST 19(2006) 397-409.
9. "Kronika Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie Sekcja św. Jana Chrzciciela za rok akademicki 2006/2007", WST 20/1(2007) 307-333.
10. "Kronika XX-lecia Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie 2000-2010", WST 23/1(2010) 377-379.
11. "Kronika Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie Sekcja św. Jana Chrzciciela za rok akademicki 2009/2010", WST 23/1(2010) 549-564.

Ks. dr Marek SZYMULA

Dr teologii duchowości

Por. WST 13(2000) 386-389

Ks. Piotr TOMASIK

Dr teologii, dr hab. teologii w zakresie katechetyki

Urodzony 22 lipca 1961 roku w Warszawie, w rodzinie inteligenckiej. W roku 1980, po zdaniu matury w XXI Liceum Ogólnokształcącym im. Hugona Kołłątaja w Warszawie, rozpoczął studia matematyczne na Uniwersytecie Warszawskim. Po dwóch latach przerwał je i wstąpił do Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie. Studia seminaryjne ukończył w roku 1988 z tytułem magistra teologii. Dnia 28 maja 1988 roku otrzymał święcenia kapłańskie z rąk kardynała Józefa Glempa.

W latach 1988-2000 pracował jako wikariusz w parafiach na terenie obecnej diecezji warszawsko-praskiej. W tych samych latach był nauczycielem religii młodzieży szkół średnich, otrzymując trzykrotnie nagrodę dyrektora za wyróżniającą pracę pedagogiczną i czynną pomoc w organizacji pracy szkoły.

W roku 1991, po odbyciu studiów specjalistycznych na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie z historii filozofii i napisaniu pod kierunkiem ks. prof. dra Bronisława Dembowskiego pracy pt.: *Dobro osoby a dobro wspólne. Filozoficzne aspekty dyskusji nad karą śmierci*, otrzymał stopień licencjata teologii.

W roku 1994 rozpoczął studia doktoranckie na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie, które uwieńczył obronieniem w roku 1997 dysertacji pt. *Nauczanie religii w publicznym liceum ogólnokształcącym wobec założeń programowych polskiej szkoły*, napisanej pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Romana Murawskiego SDB. Recenzentami byli ks. prof. dr hab. Józef Kulisz SJ i ks. prof. dr hab. Zbigniew Marek SJ.

W roku 2004 otrzymał stopień doktora habilitowanego na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie na podstawie dorobku naukowego i książki pt. *Religia w dialogu z*

edukacją. Studium na temat korelacji nauczania religii katolickiej z polską edukacją szkolną. Recenzentami w przewodzie byli ks. prof. dr hab. Ireneusz Mroczkowski, ks. prof. USz dr hab. Andrzej Offmański, ks. prof. dr hab. Jan Szpet.

W roku 1998 podjął wykłady zlecone na Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (obecnie Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego), gdzie pracuje na pełnym etacie od roku 2000, najpierw jako adiunkt, a od roku 2006 jako profesor nadzwyczajny. Od roku 2005 jest kierownikiem Katedry Katechetyki Fundamentalnej i Historii Katechezy Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, od roku 2008 prodziekanem Wydziału Teologicznego.

Od roku 2000 jest wykładowcą katechetyki w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie oraz wykładowcą katechetyki i pedagogiki w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Warszawsko-Praskiej. Oba te seminaria wchodzi w skład Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie. W roku 2006 został zatrudniony na pół etatu na tymże Wydziale.

W latach 2000-2001 był członkiem Zespołów Konferencji Episkopatu Polski ds. opracowania dyktoria katechetycznego oraz ds. opracowania programów katechetycznych. Od roku 2001 kieruje Biurem Programowania Katechezy przy Konferencji Episkopatu Polski i jest rzeczoznawcą ds. oceny programów i podręczników katechetycznych, od roku 2005 jest konsultorem Komisji Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski. Za pracę na rzecz edukacji otrzymał w roku 2008 Medal Komisji Edukacji Narodowej.

Jego zainteresowania naukowe dotyczą specyfiki nauczania religii w szkole, korelacji lekcji religii z edukacją szkolną oraz teologii katechezy. Czynnie uczestniczył w wielu konferencjach i zjazdach naukowych.

Pełnił funkcję sekretarza Zarządu, a następnie (do chwili obecnej) wiceprezesa Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego. Jest przewodniczącym Komitetu Głównego Olimpiady Teologii Katolickiej oraz członkiem Rady Programowej Miesięcznika *Katecheta* i redaktorem *Biuletynu Katechetycznego* w kwartalniku *Collectanea Theologica*.

Wypromował 4 doktorów, 53 magistrów, jako recenzent brał udział w 1 przewodzie habilitacyjnym i 7 przewodach doktorskich. Jest także autorem 3 recenzji wydawniczych książek naukowych oraz 53 programów i pakietów edukacyjnych do nauczania religii w szkole (zatwierdzonych do użytku ogólnopolskiego).

Por. WST 13(2000) 394-397

Publikacje

I. Książki autorskie i redagowane

1. *Religia w dialogu z edukacją. Studium na temat korelacji nauczania religii katolickiej z polską edukacją szkolną*, Warszawa 2004, ss. 456.
2. *W trosce o dobre podręczniki. Vademecum dla autorów i recenzentów podręczników katechetycznych*, Kraków 2003, ss. 55.
3. *Rodzina – szkoła – Kościół. Korelacja i dialog*, Warszawa 2003, ss. 184.
4. *Abyśmy podtrzymywali nadzieję. Księga jubileuszowa ku czci ks. prof. Romana Murawskiego SDB*, red. P. Tomasik, Warszawa 2005, ss. 323.

II. Artykuły naukowe

1. "Dobór fragmentów z Pisma Świętego na użytek edukacji religijnej młodzieży", *Roczniki Teologiczne Warszawsko-Praskie* 2001, 123-150.

2. "Nowy program nauczania religii w szkołach ponadgimnazjalnych", w: *Katecheza wobec wyzwań współczesności*, red. R. Czekalski, Płock 2001, 93-106.
3. "Terminologia w programach nauczania religii w szkole", *Katecheta* 2001, nr 6, 6-11. [Również w: *Wokół „Podstawy programowej” i „Dyrektorium katechetycznego”*, red. A. Bałoniak, Poznań 2001, 7-14].
4. "Zasady tworzenia programów nauczania religii", *Katecheta* 2001, nr 1, 16-23.
5. "Edukacja europejska na lekcjach religii", *Katecheta* 2002, nr 6, 3-8.
6. "Ewangelizacja – katecheza – nauczanie religii w szkole. Wyjaśnienie podstawowych terminów", w: *Ewangelizować czy katechizować?*, red. S. Dziekoński, Warszawa 2002, 23-52.
7. "Katecheza Chrystusa", w: *Kamieniem węgielnym jest Chrystus*, red. P. Klimek, Warszawa 2002, 261-278.
8. "Miejsce katechezy dorosłych w duszpasterstwie polskim", w: *Katecheza dorosłych we wspólnocie Kościoła*, red. K. Misiaszek, Warszawa 2002, 199-229.
9. "Naśladowanie Chrystusa – idea katechetyczna", *Studia Theologica Varsaviensia* 2002, nr 2, 81-89.
10. "Podręcznik w edukacji religijnej młodzieży", w: *Dydaktyka w służbie katechezy*, red. S. Dziekoński, Kraków 2002, 248-267.
11. "Program uniwersalny a program autorski", *Pastores* 2002, nr 3, 26-32.
12. "Szkoła w obliczu zmian w projekcie *Podstaw programowych kształcenia ogólnego*", *Katecheta* 2002, nr 4, 50-52.
13. "Wiara – teologia – katecheza", *Roczniki Teologiczne Warszawsko-Praskie* 2002, 225-239.
14. "Katechetyka fundamentalna, w: *Historia katechezy i katechetyka fundamentalna*", red. J. Stala, Tarnów 2003, 199-326.
15. "Katecheza z Chrystusem. Wymóg chrystocentryzmu we współczesnej katechezie", *Roczniki Teologiczne Warszawsko-Praskie* 2003, 241-264.
16. "Koncepcja nauczania religii w nowych dokumentach katechetycznych Kościoła", w: *Przesłanie dokumentów katechetycznych Kościoła w Polsce*, red. S. Dziekoński, Warszawa 2003, 237-247.
17. "Korelacja nauczania religii z edukacją szkolną", *Katecheta* 2003, nr 7-8, 9-15.
18. "Korelacja nauczania religii z przedmiotami szkolnymi", w: *Rodzina – szkoła – Kościół. Korelacja i dialog*, red. P. Tomasik, Warszawa 2003, 127-145.
19. "Podstawa programowa i ogólnopolskie podręczniki do katechizacji młodzieży", w: *Katecheza młodzieży*, red. S. Kulpaczyński, Lublin 2003, 71-98.
20. "Przygotowanie do życia w rodzinie w dokumentach katechetycznych Kościoła", *Katecheta* 2003, nr 1, 13-18.
21. "Regulacje prawne nauczania religii", w: *Wybrane zagadnienia z katechetyki*, red. J. Stala, Tarnów 2003, 73-109.
22. "Uwagi o recenzowaniu podręczników do nauczania religii", w: *W trosce o dobre podręczniki. Vademecum dla autorów i recenzentów podręczników katechetycznych*, red. P. Tomasik, Kraków 2003, 43-55.
23. "Wzajemny dialog rodziny, szkoły i Kościoła", w: *Rodzina – szkoła – Kościół. Korelacja i dialog*, red. P. Tomasik, Warszawa 2003, 47-57 [Również w: *Katecheta* 2003, nr 10, 12-19].
24. "Ewangelizacja – istotny wymiar wyznaniowej lekcji religii w polskiej szkole", w: *Polska katecheza wobec pluralizmu jednoczącej się Europy*, red. A. Offmański, Szczecin 2004, 217-237.

25. "Nauczanie religii w szkole: doświadczenia przebytego okresu, *Ateneum Kapłańskie* 2004, z. 571, 438-449.
26. "Ogólnopolskie podręczniki do nauczania religii – zasady recenzowania", *Collectanea Theologica* 2004, nr 2, 215-230.
27. "Programowanie i koordynacja katechezy w Polsce", w: *Wokół katechezy posoborowej*, red. R. Chałupniak, J. Kochel, J. Kostorz, W. Spyra, Opole 2004, 349-352.
28. "Spotkania z Bogiem a nowy program nauczania religii", w: *Abyśmy podtrzymywali nadzieję*, red. P. Tomasik, Warszawa 2005, 239-249.
29. "Formacja wychowawców katolickich. Uwagi o przygotowaniu kleryków do pracy nauczyciela religii", *Katecheta* 2005, nr 3, 4-22.
30. "Programy i podręczniki do nauczania religii w przedszkolach", w: *Wychowanie dzieci w wieku przedszkolnym*, red. E. Osewska, J. Stala, Tarnów 2005, 375-384.
31. "Tożsamość narodowa katechety", *Katecheta* 2005, nr 7-8, 4-10.
32. "Tradycja, Magisterium Kościoła i refleksja teologiczna w katechezie młodzieży", w: *Abyśmy podtrzymywali nadzieję*, red. P. Tomasik, Warszawa 2005, 94-108.
33. "Koncepcja i treść nauczania religii w szkole średniej w Polsce i we Włoszech", *Collectanea Theologica* 2006, fasc. 4, 161-177.
34. "Prawda jako fundament formacji seminaryjnej", *WST* 19(2006), 365-371.
35. "Programy i podręczniki katechetyczne w szkole podstawowej", w: *Wychowanie dzieci w młodszy wieku szkolnym*, red. J. Stala, cz. 2: *Wychowanie religijne i katecheza*, Tarnów 2006, 295-308.
36. "Wpływ modelu Kościoła na koncepcję katechezy", w: *Katecheza w Kościele i dla Kościoła*, red. R. Czekalski, Płock 2006, 305-320.
37. "Wychowanie patriotyczne jako płaszczyzna korelacji nauczania religii z edukacją szkolną", w: *Wychowanie do patriotyzmu*, red. W. Janiga, Przemyśl-Rzeszów 2006, 483-505.
38. "Dialog z rodzicami katechizowanych – możliwości i granice", w: *W poszukiwaniu katechezy rodziców. Studium teoretyczno-empiryczne*, red. J. Stala, E. Osewska, Tarnów 2007, 251-257.
39. "Katecheza i inicjacja w ujęciu dokumentów Kościoła", w: *Funkcja inicjacyjna katechezy w Kościele współczesnym*, red. K. Kantowski, Szczecin 2007, 81-95.
40. "Kluczowe pojęcia katechetyki fundamentalnej", w: *Katechetyka i katecheza u progu XXI wieku*, red. A. Kiciński, Poznań 2007, 29-44.
41. "Metodologia katechetyki – podstawowe zagadnienia", *Studia Nauk Teologicznych PAN* 2007, nr 2, 271-287.
42. "Metody i sposoby formacji młodzieży gimnazjalnej", w: *Odkrywanie Ducha Świętego w katechezie gimnazjalistów*, red. A. E. Klich, Kraków 2007, 151-162.
43. "Programy i podręczniki katechetyczne do nauczania religii w gimnazjum", w: *Wychowanie młodzieży w średnim wieku szkolnym*, red. J. Stala, cz. 2: *Wychowanie religijne i katecheza*, Tarnów 2007, 381-399.
44. "Programy i podręczniki katechetyczne do nauczania religii w szkole ponadgimnazjalnej", w: *Wychowanie młodzieży na poziomie szkół ponadgimnazjalnych*, red. J. Stala, cz. 2: *Wychowanie religijne i katecheza*, Tarnów 2007, 281-295.
45. "Przygotowanie do egzaminu maturalnego z religii", *Katecheta* 2007, nr 5, 54-58.
46. "Tworzenie polskich dokumentów katechetycznych", w: *Pedagogika wiary*, red. A. Hajduk, J. Mółka, Kraków 2007, 379-387.

47. "Edukacja religijna w Polsce. Stan, szanse i zagrożenia", w: *Zapoznane wymiary edukacji. Polsko-niemieckie ekumeniczne kolokwium pedagogiczno-religijne*, red. J. Bagrowicz, J. Michalski, J. Heumann, Toruń 2008, 139-154. [tekst niemiecki: "Religiöse Bildung in Polen. Stand, Chancen und Gefährdungen", s. 155-171].
48. "Katecheza młodzieży ponadgimnazjalnej wobec problemów związanych z wkraczaniem w dorosłe życie", w: *Troska Kościoła o współczesną młodzież. Zarys problematyki*, red. A. Offmański, Szczecin 2008, 193-204.
49. "Katechizm dla młodzieży", *Paedagogia Christiana* 2008, nr 1, 155-169.
50. "Nauczanie religii jako podstawa formacji chrześcijańskiej", *Studia Gdańskie* 2008, 179-190.
51. "Pismo Święte w nauczaniu religii młodzieży gimnazjalnej", *Roczniki Teologiczne Warszawsko-Praskie* 2004-2008, 119-134.
52. "Podstawowe założenia podręczników do nauczania religii w szkole", w: *Język katechezy*, red. R. Przybylska, W. Przyczyna, Tarnów 2008, 25-51.
53. "Przygotowanie do egzaminu dojrzałości z religii", w: *Wybrane zagadnienia katechezy młodzieży*, red. J. Szpet, D. Jackowiak, (=Katecheza. Rodzina, Parafia i Szkoła, t. 6), Poznań 2008, 73-83.
54. "Wspierająca rola katechezy w wychowaniu dzieci i młodzieży", *Katecheta* 2008, nr 10, 66-71.
55. "Wyznaniowa lekcja religii jako element systemu edukacyjno-oświatowego", w: *Między tradycją a współczesnością. I Krajowy Kongres Katechetyczny*, red. A. Bałoniak, J. Szpet, Poznań 2008, 129-139.
56. "Dialog katechetyczny", *Ateneum Kapłańskie* 2009, z. 602, 60-70.
57. "Ile religii w szkole?", w: *Ile Kościoła w polityce, ile polityki w Kościele*, red. P. Burgoński, S. Sowiński, Katowice 2009, 276-287.
58. "Jaka jest przyszłość podręczników?", w: *Podręczniki do religii – sens czy bezsens?*, red. J. Kostorz, Opole 2009, 41-52.
59. "Katechizm dla dorosłych – doświadczenia włoskie, potrzeby polskie", *Studia Theologica Varsaviensia* 2009, nr 1, 81-95.
60. "Konieczność zmian programowych w nauczaniu religii?", *Katecheta* 2009, nr 12, 41-45.
61. "Polskie podręczniki katechetyczne po roku 2001: blaski i cienie", w: *Poszukiwania optymalnego podręcznika do katechezy*, red. P. Mąkosa, Lublin 2009, 35-55.
62. "Słowo Boże jako źródło katechezy", *Roczniki Teologiczne Warszawsko-Praskie* 2009, 73-83.
63. "Wychowanie do życia we wspólnocie jako zadanie katechezy młodzieży", w: *Kościół – „communio” jako podmiot i środowisko współczesnej katechezy*, red. A. Draguła, Szczecin 2009, 183-200.
64. "Katechetyka fundamentalna", w: *Historia katechezy i katechetyka fundamentalna*, red. J. Stala, Tarnów 2010, 197-325.
65. "Katecheza w Polsce dwadzieścia lat po powrocie religii do szkoły. Współczesne wyzwania i odnowione dokumenty programowe", w: *Katecheza w szkole współczesnej*, red. M. Zajac, Lublin 2010, 23-44.
66. "Kształtowanie postaw chrześcijańskich dzieci i młodzieży inspirowane założeniami nowej Podstawy programowej", w: *Kreatywny katecheta a integralne kształcenie*, red. J. Szpet, D. Jackowiak, Poznań 2010 („Katecheza. Rodzina, Parafia i Szkoła”, t. 8), 15-26.
67. "Możliwości ewangelizacji w szkolnym nauczaniu religii", w: *Katecheza ewangelizacyjna. Poszukiwania koncepcji*, red. P. Mąkosa, Lublin 2010, 67-83 [wersja skrócona: *Katecheta* 2009, nr 11, 4-12].

68. "Wiara – liturgia – katecheza", w: *Współczesna katecheza liturgiczna. Liturgia w katechezie i szkolnym nauczaniu religii*, red. A. Offmański, Szczecin 2010, 91-109.

III. Przeprowadzone wywiady

69. "Charytański J., Ksiądz Roman Murawski – katechetyka – katecheza". Wywiad P. Tomasika, w: *Abyśmy podtrzymywali nadzieję*, red. P. Tomasik, Warszawa 2005, 10-16.

IV. Sprawozdania

70. "Zapoznane wymiary edukacji. Polsko-niemieckie ekumeniczne kolokwium pedagogiczno-religijne, Toruń 10-11 X 2007", *Katecheta* 2008, nr 1, 70-71.

V. Podręczniki i pomoce katechetyczne

71. *Tak niech świeci wasze światło. Podręcznik do nauki religii dla III klasy gimnazjum*, Warszawa: Kuria Biskupia Diecezji Warszawsko-Praskiej 2001, ss. 293.
72. *Tak niech świeci wasze światło. Poradnik dla nauczyciela religii w III klasie gimnazjum*, Warszawa: Kuria Biskupia Diecezji Warszawsko-Praskiej 2001, ss. 143.
73. *Iść za Jezusem. Program nauczania religii dla gimnazjum nr AZ-3-02/3*, Warszawa: Kuria Biskupia Diecezji Warszawsko-Praskiej 2002, ss. 52.
74. [wraz z K. Romaniukiem] *Biblia szkolna. Słowo Boże na nowo odczytane*, Lublin 2003, ss. 680.

VI. Artykuły o charakterze informacyjnym

75. "Programy i podręczniki do nauczania religii obowiązujące w roku szkolnym 2004/05" (stan na 26 VII 2004), *Katecheta* 2004, nr 9, 54-61.
76. "Programy i podręczniki do nauczania religii obowiązujące w roku szkolnym 2005/06" (stan na 25 VII 2005), *Katecheta* 2005, nr 9, 64-72.
77. "Programy i podręczniki do nauczania religii obowiązujące w roku szkolnym 2006/07" (stan na 26 VIII 2006), *Katecheta* 2006, nr 9, 65-72.
78. "Misja kanoniczna nauczyciela religii", *Katecheta* 2006, nr 7-8, 123-124.
79. "Programy i podręczniki do nauczania religii obowiązujące w roku szkolnym 2007/08" (stan na 26 VIII 2007), *Katecheta* 2007, nr 9, 80-85.
80. "Programy i podręczniki do nauczania religii obowiązujące w roku szkolnym 2008/09", *Katecheta* 2008, nr 9, 74-79.
81. "Dodatkowa godzina pracy nauczyciela religii", *Katecheta* 2009, nr 12, 40-41.
82. "Informacja na temat przewidywanych zmian w programach i podręcznikach katechetycznych", *Katecheta* 2009, nr 6, 72-73.
83. "Programy i podręczniki do nauczania religii obowiązujące w roku szkolnym 2009/10", *Katecheta* 2009, nr 9, 72-79.
84. "Programy i podręczniki do nauczania religii obowiązujące w roku szkolnym 2010/11", *Katecheta* 2010, nr 9, 79-84.

VII. Recenzje w czasopismach naukowych

85. "Katecheza ewangelizacyjna w rodzinie, parafii i szkole", red. S. Dziekoński, Warszawa 2002, *Katecheta* 2002, nr 6, 69-70.

VIII. Sprawozdania

86. "Zapoznane wymiary edukacji. Polsko-niemieckie ekumeniczne kolokwium pedagogiczno-religijne, Toruń 10-11 X 2007", *Katecheta* 2008, nr 1, 70-71.

IX. Publikacje popularne i popularno-naukowe

87. "Święto *ostentacyjnego symbolu religijnego*", „Niedziela Warszawska” 2004, nr 11, 6.
88. "Jak zareagować na bunt? ", „Niedziela w Warszawie” 2005, nr 37, s. VIII.
89. "Biskup, który słucha", „Idziemy” 2007, nr 10, s. VIII.
90. "Zmartwychwstały Bóg z nami", „Idziemy” 2007, nr 14, 12-15.
91. "Historia kościoła parafialnego pw. Chrystusa Króla i św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Wileńskiej Kolonii Kolejowej", w: *Pavilnys. Wileńska Kolonia Kolejowa (1908-2008)*, red. T. Kilmašaskienė, Wilno 2008, 164-173 [tekst litewski: Pavilnio parapijos Kristaus Karaliaus ir v. Kūdikėlio Jėzaus bažnyčios istorija].
92. "Refleksje nad sztukami Kazimierza Brauna *Maximilianus i Cela Ojca Maksymiliana*", *Katecheta* 2010, nr 9, 51-54.

Ks. Andrzej TULEJ

Dr teologii biblijnej

Urodzony 2 listopada 1966 roku w Głubczycach, w woj. opolskim, w rodzinie Czesława i Barbary z domu Ćwil. Tam uczęszczał do szkoły podstawowej, którą ukończył w 1981 r. W latach 1981-86 uczył się w Technikum Nukleonycznym w Otwocku, pisząc pracę na temat detektorów promieniowania jądrowego i uzyskując tytuł technika nukleonika o specjalności - elektronika jądrowa. Kolejne pięć lat od 1986 roku studiował na Politechnice Warszawskiej na Wydziale Fizyki Technicznej i Matematyki Stosowanej. Napisał na tej uczelni pracę magisterską z probabilistyki pod kierunkiem prof. dr hab. Agnieszki Plucińskiej na temat: *Procesy z liniową regresją. Własności graniczne*, uzyskując 12 września 1991 roku stopień magistra inżyniera podstawowych problemów techniki o specjalności – matematyka stosowana.

W 1991 roku wstąpił do Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie, w którym odbył studia filozoficzno-teologiczne na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie, Sekcja Św. Jana Chrzyciela. Świecenia kapłańskie przyjął 25 maja 1996 r. Po ukończeniu kursu licencjackiego 10 października 1997 roku obronił pracę magistersko-licencjacką w zakresie Nowego Testamentu, pisaną pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. Romana Bartnickiego na temat: *Idee teologiczne ewangelistów w opisach burzy na jeziorze (Mk 4,35-41 i par.)*, uzyskując stopień licencjata teologii w specjalności biblijno-pastoralnej.

W latach 1997-1999 odbył kurs doktorancki w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie w ramach Studium Biblijno-Pastoralnego. Na Seminarium Egzegezy Nowego Testamentu, prowadzonym przez ks. prof. dr. hab. Romana Bartnickiego, napisał rozprawę doktorską na temat: *Postawa dziecka jako warunek wejścia do królestwa Bożego (Mk 9,33-37 i par.; Mk 10,13-16 i par.)*, którą obronił 15 grudnia 1999 roku na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego (UKSW) w Warszawie, uzyskując stopień naukowy doktora nauk teologicznych w zakresie biblistyki. Recenzentami w przewodzie doktorskim byli: ks. prof. dr hab. Bogdan Poniży i prof. UKSW dr hab. Michał Wojciechowski.

W latach 2001-2004 był notariuszem w Wydziale Nauki Katolickiej Kurii Metropolitalnej Warszawskiej, prezesem Centrum Katechetycznego Archidiecezji Warszawskiej oraz sekretarzem Wyższych Zawodowych Studiów Katechetycznych Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie (WZSK PWTW). W tym czasie prowadził wykłady w WZSK PWTW oraz w Instytucie Teologicznym UKSW w Radomiu.

W roku 2002 odbył podyplomowe studia ekonomiczne w Wyższej Szkole Biznesu – National-Louis University, kończąc je pracą dyplomową pt. *Rozwój wybranych idei społecznych w Piśmie świętym*.

W latach 2004-2008 pełnił funkcję dyrektora Wydziału Duszpasterstwa Kurii Metropolitalnej Warszawskiej, będąc jednocześnie członkiem Rady Kapłańskiej, Rady Duszpasterskiej i Rady Katechetycznej. W tym czasie również był asystentem kościelnym „Niedzieli w Warszawie”, dodatku archidiecezji warszawskiej w tygodniku katolickim „Niedziela”.

Pracując w Kurii Metropolitalnej Warszawskiej prowadził intensywną działalność wydawniczą skoncentrowaną na pomocach katechetycznych i duszpasterskich. W latach 2002-2006 zainicjował i redagował serię naukową *Catechetica*, a w latach 2005-2008 był redaktorem *Zeszytów Duszpasterskich*. W tym czasie rozpoczął opracowywanie i wydawanie nowych podręczników do lekcji religii. Wszystkie, które się ukazały (dla klas 0-3) zostały zatwierdzone przez Komisję Wychowania Katolickiego KEP jako podręczniki ogólnopolskie.

Od 2008 r. pełni funkcję delegata archidiecezji warszawskiej do spraw dialogu z judaizmem, organizując obchody Dnia Judaizmu w Warszawie, będąc w stałym kontakcie z Polską Radą Chrześcijan i Żydów oraz Gminą Wyznaniową Żydowską w Warszawie. W dniach 27 I – 8 II 2010 r. uczestniczył w Jerozolimie w seminarium dla księży z Polski na temat „Judaizm – Dzieje i kultura Żydów polskich – Holokaust”, zorganizowanym przez Instytut Pamięci *Yad Vashem* w Jerozolimie i Komitet Episkopatu Polski ds. Dialogu z Judaizmem.

W roku 2009 i 2010 wchodził w skład jury XIII i XIV Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy Biblijnej organizowanego przez Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana” (etap diecezjalny w archidiecezji warszawskiej). Podczas obu finałów diecezjalnych wygłosił do młodzieży biorącej udział w konkursie prelekcję na temat roli Pisma św. w życiu chrześcijanina.

W październiku 2009 r. wziął także udział w panelu na temat dziedzictwa trzech religii monoteistycznych i ich roli w życiu społecznym podczas konferencji *Dziedzictwo wielokulturowe Mazowsza i Wileńszczyzny w edukacji regionalnej* zorganizowanej przez Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli.

W 2010 r. został mianowany wicemoderatorem Dzieła Biblijnego im. Jana Pawła II w archidiecezji warszawskiej.

W latach 2001-2010 jego działalność dydaktyczna w PWTW, włącznie z pracą w Wyższych Zawodowych Studiach Katechetycznych i Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym, obejmowała wykłady ze Wstępu ogólnego do Pisma świętego, Historii zbawienia, Wstępu do teologii, Nowego Testamentu, Ewangelii synoptycznych i wybranych zagadnień z Ewangelii synoptycznych, Introdukcji biblijnej, Geografii i historii biblijnej, Katechetyki materialnej oraz Ćwiczenia z pism prorockich. Prowadził także Seminarium licencjackie (zawodowe) i Seminarium magisterskie. W latach 2001-2004 pracował jako adiunkt w Instytucie Teologicznym UKSW w Radomiu, prowadząc zajęcia ze Wstępu ogólnego do Pisma świętego, Pięcioksięgu, Ksiąg historyczne i mądrościowych, Psalmów oraz Ćwiczenia z Ewangelii synoptycznych, a obecnie w ramach Podyplomowego Studium Formacji Biblijnej na UKSW w Warszawie wyklada Dzieje Apostolskie i Listy katolickie oraz Metody pracy duszpasterskiej z Biblią.

W tym czasie prowadził też wiele zajęć poza nurtem akademickim: wykłady z Nowego Testamentu dla Sióstr Służebnic Ducha Świętego w Sulejówku, warsztaty biblijne w Archidiecezjalnym Męskim Liceum Ogólnokształcącym w Warszawie, konwersatorium biblijne na temat Palestyny czasów Chrystusa w dwóch warszawskich parafiach, wykłady na kursie dla sióstr juniorek, spotkania biblijne w kościele św. Kazimierza Sióstr Benedyktyn Sakramentek na Nowym Mieście w Warszawie.

Publikacje

I. Książki

a. współautorstwo i redakcja

1. *Błogosławieni*, Warszawa: CKAW 2002, ss. 208.

2. *Gdy Duch Święty zstąpi na was... Katechizm bierzmowanych*, Warszawa: CKAW 2003, ss. 228.
3. *Odmawiajcie różaniec. Rozważania różańcowe dla dzieci*, Warszawa: CKAW 2003, ss. 56.
4. *Czekamy na Ciebie, Panie Jezu. Podręcznik do religii dla klasy II szkoły podstawowej*, Warszawa: CKAW 2003, ss. 128.
5. *W przyjaźni z Panem Jezusem. Podręcznik do religii dla klasy III szkoły podstawowej*, Warszawa: CKAW 2004, ss. 152.
6. *Ćwiczenia do katechezy gimnazjalnej*, Warszawa: CKAW 2004, ss. 110.
7. *Gdy Duch Święty zstąpi na was... Katechizm dla kandydatów do bierzmowania*, Warszawa: WAW 2005, ss. 112.
8. *Gdy Duch Święty zstąpi na was... Indeks kandydata do bierzmowania*, Warszawa: WAW 2005, ss. 16.
9. *Dzienniczek i słownik ministranta*, Warszawa: WAW 2006, ss. 44.
10. *Msze święte w diecezjach warszawskich. Informator 2008*, Warszawa: WAW 2008, ss. 160.
11. „Abyście się wzajemnie miłowali, tak jak Ja was umiłowalem” (J 15,12), Warszawa: WAW 2009, ss. 160.
12. *Szkoła Nazaretu*, Warszawa: WAW 2010, ss. 144.
 - b. opracowania redakcyjne
13. *Kochamy Cię, Panie Boże. Podręcznik do religii dla klasy I szkoły podstawowej*, Warszawa: CKAW 2002, ss. 120.
14. *Kochamy Cię, Panie Boże. Podręcznik metodyczny do klasy I szkoły podstawowej*, Warszawa: CKAW 2002, ss. 164.
15. *Czekamy na Ciebie, Panie Jezu. Podręcznik metodyczny do klasy II szkoły podstawowej*, Warszawa: CKAW 2003, ss. 184.
16. *Bóg jest blisko. Podręcznik do religii dla klasy „0”*, Warszawa: CKAW 2004, ss. 112.
17. *Bóg jest blisko. Podręcznik metodyczny do klasy „0”*, Warszawa: CKAW 2004, ss. 124.
18. *W przyjaźni z Panem Jezusem. Podręcznik metodyczny do klasy III szkoły podstawowej*, Warszawa: CKAW 2004, ss. 176.
19. *Księga Pamiątkowa III Krajowego Kongresu Eucharystycznego. 18-19 czerwca 2005 roku*, Warszawa: WAW 2005, ss. 168.
20. *Księga Jubileuszowa Archidiecezji Warszawskiej 1981-2006. 25 lat posługi pasterskiej Prymasa Polski Józefa Kardynała Glempa*, Warszawa: WAW 2006, ss. 432.
21. *Seria Catechetica*, Warszawa: CKAW 2002-2004 [nr 1-7], WAW 2004-2006 [nr 8-11].
22. *Zeszyty Duszpasterskie*, Warszawa: WAW 2005-2008 [nr 1-8].

II. Artykuły

23. "Powołani, by wypłynąć na głębie. Konferencja dla ruchów, stowarzyszeń i grup", w: KRAJOWA RADA DUSZPASTERSTWA POWOŁAŃ, *Powołani, by wypłynąć na głębie. Tydzień modlitw o powołania do kapłaństwa i życia konsekrowanego. 17-23 kwietnia 2005*, Katowice 2005.
24. "Uczniowie poddani próbie. Mateuszowy opis burzy na jeziorze (Mt 8,23-27)", *WST* 21(2008) 15-26.
25. "Dziecko w starożytnej literaturze rabinicznej", *WST* 22(2009) 57-63.

III. Tłumaczenia

26. "Wprowadzenie do literatury mądrościowej", tłumaczenie, w: *Katolicki komentarz biblijny*, red. oryg. R.E. Brown, J.A. Fitzmyer, R.E. Murphy, red. pol. W. Chrostowski, Warszawa 2001, 436-444.

Ks. Józef WARZESZAK

lic. filozofii, dr teologii, dr hab. teologii dogmatycznej, prof. nauk teologicznych

Urodził się 5 lutego 1951 r. w Lipnicy Małej (Kiczory) na Orawie, w archidiecezji krakowskiej. W 1969 r. po ukończeniu matury wstąpił do Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie. Świecenia kapłańskie otrzymał w 1975 r. z rąk Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Licencjat z teologii uzyskał w Akademickim Studium Teologii Katolickiej w Warszawie w 1977 r. na podstawie pracy napisanej pod kierunkiem bpa K. Romaniuka pt.: *Tradycje eliańskie w Nowym Testamencie*. Po dwóch latach pracy duszpasterskiej w Pyrach został wysłany na studia z teologii dogmatycznej na Uniwersytet Gregoriański w Rzymie, które ukończył doktoratem w 1980 r. Pracę doktorską pt. *Influsso dello Spirito Santo nella Chiesa e nel mondo secondo San Bonaventura*, napisał pod kierunkiem prof. Z. Alszeghy'ego SJ. Recenzentami w przewodzie byli G. Pelland SJ i L. Ligier SJ. Na tejże samej uczelni w 1981 roku uzyskał licencjat z filozofii na podstawie pracy *Esquisse de la métaproblématique théodicienne chez Gabriel Marcel*, napisanej pod kierunkiem X. Tilliette'a SJ.

Od 1983 r. jest wykładowcą teologii dogmatycznej w Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie (Traktat o Trójcy Świętej, O Stworzeniu oraz seminarium naukowe). Równolegle prowadził lektorat z języka włoskiego (do 1990 r.) i lektorat z łaciny (do 1993 r.). W tym samym czasie prowadził wykłady z dogmatyki w Studium Teologii dla Świeckich. Od 1989 r. wykłada dogmatykę na Papieskim Wydziale Teologicznym, na którym to w 1992 r. uzyskał habilitację w oparciu o rozprawę: *Działanie Ducha Świętego w świecie i w Kościele według średniowiecznej szkoły franciszkańskiej* (Biblioteka Instytutu Franciszkańskiego, t. 5, Niepokalanów: WOF 1992, ss. 527). Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli S.C. Napiórkowski OFMConv., Abp E. Ozorowski, bp B. Dembowski. Od 1996 r. prowadzi lekturę średniowiecznych tekstów ascetycznych w Prymasowskim Instytucie Życia Wewnętrznego. Od 1997 r. został zatrudniony na stanowisku profesora ATK/UKSW, gdzie kieruje katedrą historii dogmatów. W 2006 r. przeprowadził na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie procedurę o nadanie tytułu profesora nauk teologicznych na podstawie dorobku naukowego i książki: Ks. Antoni Słomkowski (1900-1982). *Rektor i odnowiciel KUL, teolog, rekolekcjonista, człowiek sumienia* (Warszawa: WAW 1999, ss. 555). W 2007 r. został mianowany profesorem zwyczajnym PWTW. Był promotorem 5 doktoratów, kilkudziesięciu magisteriów, recenzentem 23 prac doktorskich i 3 habilitacji.

Jest członkiem Towarzystwa Teologów Dogmatyków, Polskiego Towarzystwa Mariologicznego i Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego. Uczestniczy w kongresach teologicznych i dorocznych zjazdach dogmatyków polskich. Prowadzi badania w zakresie trynitologii, pneumatologii, antropologii teologicznej, teologii kapłaństwa, teologii średniowiecznej, historii dogmatów. Jest kapelanem Domu Zakonnego Sióstr Felicjanek w Marysinie Wawerskim oraz opiekunem Ośrodka Rekolekcyjnego w Kaniach.

Por. WST 13(2000) 406-410

Publikacje

I. Książki

1. *Duchowość Średniowiecza. Wybór tekstów ascetyczno – mistycznych i komentarze*, ss. 144, Warszawa 2001.

2. *Misterium Kościoła*, Warszawa 2004, ss. 133.
3. *Tajemnica Eucharystii*, Warszawa 2005, ss. 168.
4. *Człowiek w obliczu Boga i pośród stworzenia*, Warszawa 2005, ss. 234.
5. *Bóg Jedyny w Trójcy Osób*, Warszawa 2006, ss. 240.
6. *Trwajcie mocno w powołaniu*, Warszawa 2007, ss. 350.
7. *Pneumatologia współczesna*, Warszawa 2008, ss. 220.

II. Artykuły

8. "Dar cierpienia i modlitwy ks. rektora Antoniego Słomkowskiego dla KUL", w: *Ksiądz Rektor Antoni Słomkowski. Stulecie urodzin. Materiały z sympozjum KUL 5 grudnia 2000 r.*, red. M. Chmielewski, Lublin 2001, 47 – 66.
9. "Celibat jako dar", *Dobry Pasterz* 27(2002) 36-41.
10. "Duch Święty źródłem życia wewnętrznego", *Dobry Pasterz* 27(2002) 42-53.
11. "Kronika I-szej kadencji Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego im. Ks. Romana Archutowskiego", *WST* 15(2002) 319-322.
12. "Wprowadzenie do sympozjum", w: *Ks. profesor Andrzej Zuberbier jako dogmatyk*, Warszawa 2003, 13-16.
13. "Wartości religijno – patriotyczne w piśmiennictwie Sługi Bożego Ks. Ignacego Kłopotowskiego (1866 – 1931)", *WST* 17(2004) 253-264.
14. "Kolegialność biskupów według adhortacji Apostolskiej Jana Pawła II *Pastores gregis*", *WST* 17(2004) 289-294.
15. "Sługa Boży ksiądz Jerzy Popiełuszko świadkiem wiary, nadziei i miłości", w: *Bóg i Ojczyzna. Biuletyn poświęcony Słudze Bożemu ks. Jerzemu Popiełuszce* 2004, nr 4/118, 45-60.
16. Redakcja artykułu zmarłego doktoranta śp. Ks. Tadeusza Lisa, "Zarys antropologii teologicznej Jana Pawła II", *WST* 17(2004) 109-166.
17. "Komunia święta Matki Bożej według średniowiecznych teologów (XIII – XV w.)", *WST* 18 (2005) 75-87.
18. "Kapłan a Eucharystia w świetle *Propositiones* XI Zwyczajnego Synodu Biskupów", *WST* 18 (2005) 103-110.
19. "Doniosłość teologiczna i moralna idei Bożej Opatrzności w nauczaniu Prymasa Polski Kard. Józefa Glempa", (współ autor razem z S. Warzeszakiem), *WST* 19(2006) 117-140.
20. "Ks. Józef Warzeszak, biogram, w: *Teologu polski, co sądzisz o swojej twórczości?*", red. S.C. Napiórkowski, Niepokalanów: WOF 2007, 373-375.
21. "Sylwetka duchowa Sługi Bożej Jadwigi Jaroszewskiej, Założycielki Zgromadzenia Sióstr Samarytanek", *Biuletyn Formacyjny Zgromadzenia Sióstr Samarytanek* 2008, nr 4, 2-24.
22. "Duch Święty a grzech. Przyczynek do hamartiologii pneumatologicznej", *WST* 22/2/2009, 151-190.
23. "Gabriela Marcela egzystencjalistyczny sposób podejścia do istnienia Boga", *WST* 22/1/2009, 73-102.
24. "Grzech pierworodny w ujęciu Roberta Spaemanna", *WST* 22/1(2009), 255-268.
25. "Pochodzenie człowieka w ujęciu ks. Antoniego Słomkowskiego", *WST* 22/2/2009, 321-336.
26. "Hamartologia pneumatologiczna", w: *In persona Christi. Księga na 80-lecie Księdza Profesora Czesława S. Bartnika*, tom 2, pod red. K. Góździa, Lublin 2009, 543-552.

27. "Duch Święty a kapłaństwo według Jana Pawła II, WST 23/1(2010), 105-134.
28. "Teologia kapłaństwa w przemówieniach Benedykta XVI w Roku Kapłańskim", WST 23/1(2010), 157-182.
29. "Gabriela Marcela (1889-1973) metaproblematyka Opatrzności Bożej", WST 23/2(2010), 309-318.
30. "O Bogu Jedynym. Miłosierdzie jako przymiot Boga", w: *Dogmatyka w perspektywie Bożego Miłosierdzia*, red. K. GÓŹDŹ, K. GUZOWSKI, Lublin 2010, 35-66.
31. "Ks. infułat E. Majcher jako wykładowca katechetyki w Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie", w: *Umocnił wielu miłością katechezy. Ks. infułat dr Edward Majcher 15 II 1931 – 20 IV 2009*, Warszawa 2010, 39-68.
32. "Wkład ks. prof. Lucjana Baltera SAC w pneumatologię polską", *Communio* 30(2010) nr 3-4/171-172, 95-131.
33. "Słomkowski Antoni" (biogram), w: *Leksykon polskich dogmatyków XX i XXI wieku*, red. K. Góźdz, Lublin 2010, 348-352.
34. "Warzeszak Józef" (biogram), w: *Leksykon polskich dogmatyków XX i XXI wieku*, red. K. Góźdz, Lublin 2010, 382-384.
35. "Ortodoksja" (w Kościele katolickim), w: *Encyklopedia katolicka*, t. 14, Lublin 2010, kol. 836.
36. "Ortopraksja", w: *Encyklopedia katolicka*, t. 14, Lublin 2010, kol. 846-847.

III. Recenzje

37. Bruno FORTE, *Trójca jako historia (Trinità come storia)*, tł. A. Rybińska, Kraków, Wydawnictwo Salwator 2005, ss. 308, w: WST 18(2005) 322-326.
38. *Dar Razón de la Esperanza*. Homenaje al Prof. Dr José Luis Illanes, w: WST 19(2006) 387-388.
39. Paul Josef CORDES, *Dlaczego kapłan? Poszukiwanie odpowiedzi z Benedyktem XVI*, tł. R. Zajączkowski, Kielce 2009. w: WST 23/1(2010), 360-362.

Ks. Stanisław WARZESZAK

Dr teologii, dr filozofii, dr hab. teologii moralnej (bioetyka), profesor nauk teologicznych

Urodzony 12 listopada 1958 r. w Lipnicy Małej (Kiczory) na Orawie, archidiecezja krakowska. Świadcstwo dojrzałości uzyskał w 1977 r. po ukończeniu LIII L.O. p.w. św. Augustyna w Warszawie. W latach 1977-1983 odbył studia filozoficzno-teologiczne w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie. W roku 1983 przyjął święcenia kapłańskie i pracował przez kolejne dwa lata w parafii Żychlin i Grodzisk Mazowiecki (św. Anna).

W tymże samym roku uzyskał tytuł magistra teologii w ramach Akademickiego Studium Teologii Katolickiej w Warszawie na podstawie pracy: *Pojęcie moralnej godności osoby ludzkiej u przedstawicieli polskiego personalizmu etycznego* (ss. 125), napisanej pod kierunkiem ks. dr Bogusława Inlendera. Na tejże samej uczelni uzyskał w 1985 r. licencjat z teologii, po przedstawieniu pracy: *Wolność jako element ludzkiej godności w świetle Nowego Testamentu* (ss. 235). Promotorem pracy był również ks. dr Bogusław Inlender, a recenzentem ks. dr hab. Roman Bartnicki. W 1985 r. został zwolniony z obowiązków wikariusza i skierowany na studia specjalistyczne z teologii moralnej do Lublina na Katolicki Uniwersytet Lubelski, gdzie przez trzy semestry uczestniczył w zajęciach z teologii, filozofii, psychologii i nauk społecznych. Tamże uzyskał magisterium państwowe z teologii po przedstawieniu pracy licencjackiej z ASTK w grudniu 1985 r. W styczniu 1987 r. otrzymał stypendium naukowe Prymasa Polski Józefa Kard. Glempa na kontynuację studiów specjalistycznych w Paryżu. W ostatnim roku studiów (1990/1991) był także stypendystą

rządu francuskiego. W Paryżu podjął studia teologiczne i filozoficzne w *Institut Catholique de Paris (ICP)* i *Centre Sèvres*. W 1988 r. uzyskał w ICP magisterium (*maîtrise*) i licencjat kanoniczny z filozofii na podstawie gruntownie przepracowanej i rozszerzonej pracy magisterskiej z ASTK pt.: *Notion morale de la dignité humaine dans l'éthique personnaliste polonaise* (ss. 186). Promotorem pracy był prof. Bernard Quelquejeu OP, a jej recenzentem prof. Jean Greisch. Ekstrakty tej dysertacji zostały opublikowane w *Collectanea Theologica*. W kolejnych latach uzyskał *capacité doctorale (DEA)* z teologii i filozofii. Podejmował badania naukowe w zakresie bioetyki, zwłaszcza inżynierii genetycznej, w *Département d'Éthique Biomédicale du Centre Sèvres*, pod kierunkiem dyr. Patrick Verspieren. Wynikiem tych badań była rozprawa doktorska pt.: *Génie génétique et morale chrétienne. Un examen éthique et théologique à partir de critères personnalistes* (ss. 503), która została obroniona 22 czerwca 1991 r. na wydziale teologicznym ICP i stanowiła podstawę uzyskania stopnia doktora *en Science Théologique*. Promotorem był prof. Xavier Thévenot, a recenzentami dyr. Patrick Verspieren i prof. Jean Joncheray. Ekstrakty tej rozprawy zostały opublikowane w *Warszawskich Studiach Teologicznych* i w *Collectanea Theologica*.

Dalsze badania w dziedzinie bioetyki, ze szczególnym naciskiem na inżynierię genetyczną i etykę odpowiedzialności Hansa Jonasa, podejmował w czasie rocznego urlopu naukowego (rok akad. 1995/1996) w Rzymie (*Pontificia Università della Santa Croce*) i w Stanach Zjednoczonych Ameryki (Boston-Braintree/Mass – *The Pope John XXIII Medical-Moral Research and Education Center* i New York-Briarcliff Manor/NY – *The Hastings Center*). W Ameryce był stypendystą *Homeland Foundation* (New York). Owocem tych badań była rozprawa nt.: *Les enjeux du génie génétique. Articulation philosophique et éthique des modifications génétiques de la nature* (ss. 490), przedstawiona w *Pontificia Università della Santa Croce* w Rzymie, do uzyskania stopnia doktora filozofii. Obrona doktorska miała miejsce 21 grudnia 2000 r. Promotorem rozprawy był prof. Angel Rodríguez Luño, a recenzentami prof. Ignazio Carrasco de Paula i prof. Marco D'Avenia. Praca została wyróżniona do publikacji w serii uniwersyteckiej (*Apollinare Studi*) na rok 2001. Ekstrakty tej rozprawy zostały opublikowane również w *Warszawskich Studiach Teologicznych* i w *Collectanea Theologica*.

Kolejnym etapem jego badań naukowych w zakresie bioetyki fundamentalnej była rozprawa habilitacyjna pt.: *Odpowiedzialność za życie. Próba zastosowania w etyce życia Hansa Jonasa zasady odpowiedzialności* (Warszawa: WAW 2003, ss. 384). Stopień naukowy doktora habilitowanego w zakresie teologii moralnej ze specjalizacją w bioetyce uzyskał 24 maja 2004 r. na podstawie uchwały Rady Wydziału Teologicznego UKSW, zatwierdzonej następnie przez Centralną Komisję ds. Stopni i Tytułów (Nr BCK-I-H-909/2004). Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: ks. prof. dr hab. Alojzy Marcol (WT UO), ks. prof. dr hab. Jan Kowalski (WT PAT), ks. prof. dr hab. Zbigniew Sareło (WF UKSW) i ks. prof. UKSW dr hab. Marian Graczyk (WT UKSW).

Uwieńczeniem badań naukowych przedstawionych w rozprawie habilitacyjnej jest kolejna monografia poświęcona myśli filozoficznej i etycznej Hansa Jonasa pt.: *Etyka odpowiedzialności za życie. Studium analityczno-krytyczne koncepcji bioetyki Hansa Jonasa* (Warszawa: WAW 2008, ss. 355). Wraz z całym dorobkiem naukowym została przedstawiona do uzyskania tytułu naukowego profesora nauk teologicznych na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Przewód profesorski został zamknięty na posiedzeniu Rady tegoż Wydziału w dniu 16 marca 2009 r. Recenzentami w przewodzie profesorskim byli: ks. prof. Paweł Bortkiewicz (WT UAM), ks. prof. Franciszek Greniuk (WT KUL), ks. prof. Jan Orzeszyna (PAT), bp. prof. dr hab. Andrzej Dziuba (UKSW). Tytuł profesora nauk teologicznych uzyskał w dniu 25 września 2009 r. z nadania Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego.

Od roku 1991 pracował na stanowisku adiunkta w Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie, Sekcja św. Jana Chrzyciciela. W dniu 16 maja 2006 roku został mianowany profesorem nadzwyczajnym na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie przez Kongregację Edukacji Katolickiej. Od 1 października 2007 kieruje katedrą bioetyki i ekoteologii na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

W ramach pracy dydaktycznej w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie wykładał teologię moralną fundamentalną i szczegółową (Sakramenty i Bioetyka). Prowadził także seminaria naukowe i ćwiczenia z teologii moralnej. W ramach zaocznych studiów teologicznych PWTW i Prymasowskiego Instytutu Życia Wewnętrznego prowadził wykłady z teologii moralnej fundamentalnej, z całości teologii moralnej szczegółowej, etyki filozoficznej oraz seminaria naukowe. Od roku akad. 1996/1997 wykłada teologię moralną szczegółową (Sakramenty, Cnoty, Etyka społeczna, Etyka życia małżeńskiego i Bioetyka) i prowadzi seminarium magisterskie w Wyższym Seminarium Duchownym w Grodnie/ Białoruś, a od roku akad. 2000/2001 wykłada także teologię moralną szczegółową (Bioetyka i Etyka życia małżeńskiego oraz spowiednictwo) w Wyższym Seminarium Duchownym w St Petersburgu/Rosja. Od roku 1998 do 2007 prowadził wykłady z Etyki życia małżeńskiego w Archidiecezjalnym Studium Życia Rodzinnego. Od 1 października 2005 roku jest zatrudniony na Wydziale Teologicznym UKSW w Warszawie, gdzie prowadzi zajęcia z teologii moralnej szczegółowej (Teologia moralna życia osobistego), Katolickiej nauki społecznej, Etyki filozoficznej oraz wykład monograficzny i seminarium naukowe dla specjalizacji teologicznomoralnej.

Brał udział w różnych sympozjach międzynarodowych i zagranicznych: w Rzymie, Petersburgu, Grodnie. Organizował doroczne konferencje Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego i Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie. Nadto uczestniczył w niektórych zjazdach polskich teologów moralistów oraz sympozjach KUL i ATK/UKSW, kilkakrotnie wygłaszając na nich odczyty lub glossy w dyskusji.

Prowadzi badania naukowe w zakresie bioetyki, hermeneutyki filozoficznej i teologicznej oraz etyki odpowiedzialności. Stworzył kompletną bazę bibliograficzną z teologii moralnej i etyki, dostępną w internecie: www.uksw.edu.pl. Liczy ona aktualnie ponad 40 tys. rekordów.

Był promotorem 1 doktoratu z teologii, 105 prac magisterskich i 6 licencjackich (kanonicznych), recenzentem wielu prac dyplomowych oraz 5 doktoratów, 2 habilitacji i 1 profesury.

Należał do zespołu redakcyjnego czasopisma etyczno-medycznego *Medicus* w latach 1991-1992. Od roku 2007 jest członkiem Rady Programowej kwartalnika *Życie i Płodność*. Od roku 1991 jest sekretarzem i wydawcą *Warszawskich Studiów Teologicznych*, a od 2008 roku zastępcą Redaktora Naczelnego.

Należy do Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego, gdzie pełnił funkcję przewodniczącego dwóch sekcji: wydawniczej oraz teologii moralnej, duchowości i prawa kanonicznego. Od roku 2002 jest prezesem tegoż Towarzystwa. Jest członkiem Stowarzyszenia Moralistów Polskich. W 2007 roku został powołany na sekretarza Rady Naukowej Konferencji Episkopatu Polski. Od 25 września 2010 roku jest Dyrektorem Krajowym Duszpasterstwa Służby Zdrowia.

W roku akademickim 1991/1992 był rezydentem w parafii św. Stanisława Kostki w Warszawie. Od roku 1992 do 1995 pełnił funkcję sekretarza PWTW. W latach 1992-1998 był prefektem studiów Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie, a od 1998 r. jest dyrektorem studiów zaocznych PWTW. Dnia 31 marca 2005 roku został odznaczony godnością kapelana Jego Świątobliwości Jana Pawła II.

Por. WST 13(2000) 410-414.

Publikacje

I. Książki

1. *Les enjeux du génie génétique. Articulation philosophique et éthique des modifications génétiques de la nature*, (Dissertationes, Series Philosophica – II), Romae: Apollinare Studi 2001, ss. 516. [Recenzje: R. MOŃ, WST 14(2001) 266-269; M. D'AVENIA, *Acta Philosophica* 11(2002) nr 2, 369-370]

2. *Odpowiedzialność za życie. Próba zastosowania w etyce życia Hansa Jonasa zasady odpowiedzialności*, Warszawa : WAW 2003, ss. 384. [Recenzje : A. MARCOL, *Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego* 10(2004) nr 1/19, 56-58 ; J. KOWALSKI, *WST* 16(2004); M. GRACZYK, *SThV* 75(2005) nr 2, s. 249 - 253]
3. *Darować życie. Bioetyka w debacie publicznej z Kościołem*, (Bioetyka i ekologia człowieka 1), Niepokalanów: WOF 2008, ss. 176. *Дарить жизнь. Биоэтика в публичной дискуссии с Церковью*, tł. Ю. Дремлюг, С. Петербург - Гатчина: СЦДБ 2010, ss. 182. [Recenzja: Z.S. SPECHT-ABRAMIUK, *WST* 22/1(2009) 354-355; J. ZABIELSKI, *Teologia i Moralność* 6(2009) 267-268]
4. *Przyjąć życie. Bioetyka w obronie człowieka*, (Bioetyka i ekologia człowieka 2), Niepokalanów: WOF 2008, ss. 312. *Bioetyka w obronie życia człowieka*, Kraków: Petrus 2010, ss. 344 (wyd. II rozszerzone). [Recenzje : T. REROŃ, *Wrocławski Przegląd Teologiczny* 17(2009) nr 1, 290-291; M. GRACZYK, *SThV* 47(2009) nr 2, 256-258; B. PEŁKA, *WST* 22/1(2009) 356-357; Z.S. SPECHT-ABRAMIUK, *Teologia i Moralność* 9(2011).
5. *Etyka odpowiedzialności za życie. Studium analityczno-krytyczne bioetycznej myśli Hansa Jonasa*, (Rozprawy Naukowe 5), Warszawa: WAW 2008, ss. 358. [Recenzje: I. MROCZKOWSKI, *SThV* 47(2009) nr 2, 252-255; J. ZABIELSKI, *Teologia i Moralność* 6(2009) 268-271; P. GÓRALCZYK, *WST* 22(2009) nr 1, 351-353; A. MAROCCO, *Alpha Omega* 12(2009) nr 1, 150]

II. Artykuły naukowe

6. "Quelques approches philosophiques et éthiques du génie génétique", *WST* 14(2001) 193-206.
7. "Les enjeux herméneutiques du génie génétique", *CTh* 71(2001), fasc. spec., 147-187.
8. "Świadomość historycznej jedności i odpowiedzialności Kościoła: Przyczynek hermeneutyczny", *CTh* 71(2001) nr 2, 29-40.
9. "Wolność i godność człowieka w osobowym wymiarze chrześcijańskiego powołania", *Studia Loviciensia* 3(2001) 289-318.
10. "Z twórczości Hansa Jonasa (5) : Bioetyka – początek i koniec życia", *WST* 14(2001) 231-260.
11. "Martina Heideggera filozofia i etyka techniki", *WST* 15(2002) 229-250 [przedruk w: *Przyjąć życie*, ss. 15-48].
12. "Filozoficzno-religijne podstawy odpowiedzialności za życie: propozycje Hansa Jonasa", *WST* 16(2003) 253-268.
13. "Z twórczości Hansa Jonasa (6): Etyka biomedyczna", *WST* 16(2003) 281-290.
14. "Filozoficzne tło rozwoju Medycyny", *Naturalne Planowanie Rodziny* 12(2004) nr 1/61, 3-6. *Zeszyty Naukowe INER* 2004, nr 2, 1-7.
15. "Odpowiedzialność w bioetyce", *WST* 17(2004) 267-286. [częściowo drukowany w: *Naturalne Planowanie Rodziny* 13(2005) nr 5/71, 11-13; 13(2005) nr 6/72, 7-11].
16. "Filozoficzne źródła współczesnej kultury śmierci", *Naturalne Planowanie Rodziny* 13(2005) nr 3-4/69-70, 3-7.
17. "Odpowiedzialność bioetyczna: Van Rensselear Potter", *Naturalne Planowanie Rodziny* 13(2005) nr 5/71, 11-13.
18. "Teoria odpowiedzialności bioetycznej: Hans Jonas", *Naturalne Planowanie Rodziny* 13(2005) nr 6/72, 7-11.
19. "Znaczenie propozycji filozoficznych Alasdaira MacIntyre'a dla odnowy teologii moralnej", *WST* 18(2005), 251-266.

20. "Doniosłość teologiczna i moralna idei Bożej Opatrzności w nauczaniu Kard. Józefa Glempa Prymasa Polski", *WST* 19(2006) 117-140 (współautor: Józef Warzeszak).
21. "L'expérience du divin chez Max Scheler", *CTh* 77(2007) fasc. spec. 107-117.
22. "Życie i płodność w perspektywie chrześcijańskiej", *Życie i Płodność* 1(2007) nr 1, 19-26.
23. "Analiza dorobku naukowego Ks. Prof. Bogusława Inlendera", *WST* 20/1(2007) 363-367.
24. "Composition et structure du *De vera religione* de Saint Augustin", *WST* 20/1(2007) 113-124.
25. "Fondements ontologiques et existentiels de l'éthique chrétienne d'après Saint Augustin", *WST* 20/2(2007) 317-328.
26. "Czy chrześcijanie powinni się lękać postępu bio-techno-medycznego", *SThV* 45(2007) nr 2, 185-196 [przedruk w: *Przyjąć życie*, 125-140].
27. "Demokracja a kultura śmierci", w: *Ewangelia życia a utylitaryzm w nauczaniu Jana Pawła II*, Warszawa: Instytut Jana Pawła II 2008, 45-57.
28. "Teologiczny i moralny wymiar ludzkiej wolności i godności", *Studia Theologica Grodnensia* 2(2008) 30-45.
29. "Etos wolności ucznia Chrystusa w teologii Nowego Testamentu", *WST* 21(2008) 27-42.
30. "Ontologiczne podstawy prawa naturalnego", *WST* 21(2008) 199-212.
31. "Sakramentalne podstawy rodziny jako Kościoła domowego. Przyczynek metodologiczny", *Teologia i Moralność* 4(2008) 31-41.
32. "Ontologiczno-personalistyczny status ludzkiego embrionu. Uwagi na tle Instrukcji *Dignitas personae*", w: *Świętość ludzkiego życia. Wokół Instrukcji Dignitas personae*, red. T. Reroń, (=Colloquia Wratislaviensia 3), Wrocław: PWT 2009, 207-221; w: *Usłyszeć krzyk życia! Etyczne aspekty medycyny*, red. M. Szumowski, Warszawa: Adam 2009, 192-203.
33. "Etyka i duchowość w świetle teologii Nowego Testamentu", *WST* 22/2(2009) 135-150.
34. "Wyzwolenie i godność człowieka w Pawłowym przesłaniu naszych czasów", *Studia Theologica Grodnensia* 3(2009) 48-60.
35. "Medycyno: skąd i dokąd idziesz? Filozoficzne tło rozwoju medycyny", w: *Usłyszeć krzyk życia! Etyczne aspekty medycyny*, red. M. Szumowski, Warszawa: Adam 2009, 17-31.
36. "Wolność i godność człowieka w stanie niewoli grzechu. Interpretacja teologiczno-moralna ludzkiej kondycji", w: *Stawać się chrześcijaninem dziś. Księga Pamiątkowa z okazji siedemdziesiątych urodzin Księdza Profesora Michała Chłopowca*, red. T. REROŃ, Wrocław: PWT 2009, 185-207.
37. "Kościół wobec racjonalności naukowej i technicznej", w: *W wierności Bogu i Kościołowi. Księga pamiątkowa dedykowana Józefowi Kardynałowi Glempowi Prymasowi Polski w 80. rocznicę urodzin*, red. B. ŁOZIŃSKI, Warszawa: WAW 2009, 208-214.
38. "Rozum i wiara w Instrukcji *Dignitas personae*. Przyczynek ontologiczny do teorii prawa naturalnego", *WST* 22/1(2009), 163-174.
39. "Человек и биоэтика: биоэтика как вызов богословской антропологии", *Studia Theologica Grodnensia* 3(2009) 107-116.
40. "Сохранять ценность жизни: Биоэтика и нравственное богословие", *Studia Theologica Grodnensia* 4(2010) 122-130.
41. "Ontologiczno-egzystencjalne podstawy etosu Nowego Testamentu", *WST* 23/2(2010) 259-270.
42. "Męczeństwo w obronie godności człowieka i ludzkiego życia", *Słowo z Krzyża* 5(2010)

III. Recenzje

43. *Bibliografia małżeństwa i rodziny 1945-1989*, red. E. Ozorowski, Warszawa: WUKSW 2005, ss. 636, w: WST 18(2005) 309-311.
44. E. CÓFRECES MERINO, R. GARCÍA DE HARO, *Teologia moralna fundamentalna*, Kraków: Wyd. M 2004, ss. 566, w: WST 19(2006) 393-394.
45. Artur Jerzy KATOŁO, *Moralny obowiązek pomocy dziecku nienarodzonemu według „Embriologia sacra” [...] Francesco Emanuelle Cangiarella (1702-1763)*, Lublin: Gaudium 2006, ss. 224, w: WST 20/1(2007) 289-292.
46. Rafał CZEKAŁSKI, *Apologia godności osoby ludzkiej w nauczaniu moralnym Jana Pawła II : Studium etyczne*, Warszawa 2006, ss. 282, w: WST 21(2008) 245-247.
47. Marian RUSECKI (red.), *Personalizm Polski*, Lublin: Wyd. KUL 2008, ss. 480, w: WST 21(2008) 247-249.
48. Vittorio POSSENTI, *Il principio persona*, Roma: Armando 2006, ss. 255, w: WST 21(2008) 249-250.
49. Ramón LUCAS LUCAS, *Orizzonte verticale. Senso e significato della persona umana*, Milano: San Paolo 2007, ss. 381, w: WST 21(2008) 250-252.
50. Ks. Józef ZABIELSKI, *Odpowiedzialność za życie*, Białystok: Wyd. Uniwersytetu w Białymstoku 2007, ss. 253, w: WST 21(2008) 252-253.
51. Rafał CZEKAŁSKI, *Personalistyczne podstawy wychowania*, (= Pomoce naukowe 2), Warszawa: WAW 2009, ss. 112, w: WST 23/1(2010), 344-345.

IV. Artykuły popularnonaukowe

1. "Otwieracz puszek Pandory: Wokół inżynierii genetycznej" (Wywiad dla Augustyna Szczawińskiego), *Nasz dziennik* 2001, nr 136/1025, 10 (12 czerwca 2001) [przedruk w: *Darować życie*, ss. 157-161]
2. "Moralność jest dla ludzi sumienia - prawo dla wszystkich" (Wywiad dla Karoliny Barańskiej) : "Маральнасць існуе для сумленых людзей, а права для ўсіх", *Слова Жыцця / Слова Жыцця* (Grodno, BY) 2001, nr 6, s. 13 (25.III.2001) [przedruk w: *Darować życie*, ss. 163-167].
3. "Kronika II Kadencji (2002-2005) Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego im. Ks. Romana Archutowskiego", WST 18(2005) 357-363 (współautor: Piotr Tomasiak).
4. "Aborcję można rozgrzeszyć. Aborcja: grzech i nawrócenie", [Wywiad dla Bogumiła Łozińskiego], *Dziennik – Polska, Świat, Europa*, 2(2007) nr 69/282, s. 26 (22 III 2007) [przedruk w: *Darować życie*, ss. 141-145].
5. "Kościół przeciwko *in vitro*: Małżeństwo, które zdecyduje się na taką metodę, popełnia grzech ciężki" [Wywiad dla Bogumiła Łozińskiego], *Dziennik – Polska, Świat, Europa*, 2(2007) nr 279/492, s. 4 (29 XI 2007).
6. "Ukryty sens cierpienia" (Wywiad dla Beaty Pieńkowskiej), *Przegląd Powszechny* 2008, nr 3/1039, 26-36 [przedruk w: *Przyjąć życie*, ss. 241-251].
7. "Przyszłość człowieka i ludzkiej natury. Człowiek drogą bioetyki – człowiek drogą Kościoła" (Wywiad dla Zdzisławy S. Specht-Abramiuk), *Zeszyty Naukowe INER* 2008, nr 4, 14-19 [przedruk w: *Przyjąć życie*, ss. 277-288].
8. "Czy życie z próbki jest darem Boga? Żyjemy na zaproszenie, nie na zamówienie" (Wywiad dla Zdzisławy S. Specht-Abramiuk), *Zeszyty Naukowe INER* 2008, nr 4, 27-32 [przedruk w: *Przyjąć życie*, ss. 265-275].

9. "Powołanie jest ogniem, którego nie można ugasić" (Wywiad dla Augustyna Szczawińskiego), *Przegląd Urologiczny* 9(2008) nr 3/49, 33-36 [przedruk w: *Przyjąć życie*, ss. 289-299].
10. "Kronika III Kadencji (2005-2008) Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego im. Ks. Romana Archutowskiego", *WST* 21(2008) 313-318 (współautor: Dariusz Bartoszewicz).
11. "Семья и брак: Утопичные пути рождаемости - клонирование потомства", *Радуга* 2008, nr 3, 19-25.
12. "Суррогатное материнство, искусственное зачатие, проблемы бесплодия", *Радуга* 5(2008) nr 3, 68-70.
13. "СПИД – наказание за грех?", *Радуга* 6(2009) nr 3, 27-32
14. "Znieczulanie społeczeństwa", *Rycerz Niepokalanej* 2009, nr 3/634, 72-75.
15. "Żyjemy na zaproszenie, nie na zamówienie", *Rycerz Niepokalanej* 2009, nr 4/635, 110-111.
16. "Poczęcie w pozycji in vitro", Wywiad dla Augustyna Szczawińskiego, *Przegląd Urologiczny* 10(2009) nr 5/57, 35-37.
17. "Eutanazja: czyli dobra śmierć?", Wywiad dla Augustyna Szczawińskiego, *Przegląd Urologiczny* 10(2009) nr 6/58, 68-69.
18. "Ciało jest nieodstępowne", Wywiad dla Augustyna Szczawińskiego, *Przegląd Urologiczny* 11(2010) nr 1/59, 54-56.
19. "W odpowiedzi na polemikę dr. n. med. Wojciecha Szczęsnego", *Przegląd Urologiczny* 11(2010) nr 1/59, 80-81 (wraz z Augustynem Szczawińskim).
20. "Grzech społeczny: Kościół in vitro a Komunia św.", *Gość Niedzielny* 87(2010) nr 22, 28-29.
21. "Życ i nieustannie dziękować" (Wywiad dla Zdzisławy S. Specht-Abramiuk), *Przegląd Powszechny* 2010, nr 11/1071, 59-70 [przedruk w: *Przyjąć życie*, ss. 253-264].

V. Artykuły popularne

22. "Z dała od Orawy", *Moja Orawa* 1(2001) nr 4, 6-7
23. "Czystość serca", *La Salette – Posłaniec Matki Bożej Saletyńskiej* 2003, nr 5, 11-13 (wrzesień-październik 2003)
24. "Cierpliwość i stałość", *Więź Salezjańska* 2008, nr 3 (styczeń – luty) s. 2-4. (w języku polskim, francuskim, angielskim i hiszpańskim).
25. Homilia jubileuszowa w Lipnicy Wielkiej - 24 sierpnia 2008, w: *Gminne Nowiny – Lipnica Wielka na Orawie* 2008, nr 19/669 – 21 IX 2008 (www.lipnicaw.ugm.pl/nawiny2008/wrzesien21.pdf)
26. Homilia jubileuszowa w Kiczorach - 26 sierpnia 2008, w: *Gminne Nowiny – Lipnica Wielka na Orawie* 2008, nr 19/669 – 21 IX 2008 (www.lipnicaw.ugm.pl/nawiny2008/wrzesien21.pdf)
27. Homilia w Otrębusach w 25. rocznicę śmierci ks. Antoniego Słomkowskiego – 17 lutego 2007, *WST* 22/2(2009) 381-184.
28. Homilia w Kiczorach w rocznicę śmierci ks. Antoniego Słomkowskiego – 12 maja 2007, *WST* 22/2(2009) 384-388.
29. "Rekolekcje dla Służby Zdrowia" (Częstochowa, 22-23 V 2009), w: *Słudzy życia*, red. J. Jachimczak, Kraków: ITKM 2010, 328-360.
30. "Teolog – duszpasterz – człowiek: ks. prof. Lucjan Balter", *Communio* 30(2010), nr 3-4/ 171-172, 273-277.

Ks. dr Zbigniew ZEMBRZUSKI

Dr teologii dogmatycznej

Por. WST 13(2000) 425-426

Dominika ŻUKOWSKA-GARDZIŃSKA

Dr teologii dogmatycznej

Urodzona 14 listopada 1978 w Warszawie. Córka Edwarda i Ewy z domu Śmiałkowskiej. Uczęszczała do szkoły podstawowej w Warszawie nr 285, następnie do XXX L.O. im. Jana Śniadeckiego w Warszawie, które w 1997 r. ukończyła pomyślnie zdany egzaminem dojrzałości. W latach 1997- 2003 studiowała na UKSW w Warszawie na Wydziale Teologicznym, ze specjalnością teologia dogmatyczna. Studia magistersko-licencjackie ukończyła z oceną bardzo dobrą. Rozprawę pisaną pod kierunkiem o. prof. dr hab. Jacka Salija, *Ateizm w nauczaniu Jana Pawła II*, oceniono jako bardzo dobrą. W międzyczasie w latach 2001-2002 ukończyła z wynikiem bardzo dobrym studium wiedzy na temat sekt i zapobiegania ich zagrożeniom prowadzone przez Ośrodek Naukowy *Rafael* w Krakowie. W latach 2003-2007 rozpoczęła studia doktoranckie na Wydziale Teologicznym UKSW na specjalizacji Teologia dogmatyczna. Dnia 12 VI 2007 uzyskała stopień doktora nauk teologicznych; rozprawa doktorska pt.: *Redukcjonistyczna interpretacja katolickiej prawdy wiary i jej rozwoju na przykładzie koncepcji narodzin czyśćca według Jacquesa Le Goffa* pisana pod kierunkiem o. prof. dr hab. Jacka Salija. Dnia 15 II 2009 uzyskała dyplom ukończenia podyplomowych studiów humanistycznych *Wiedza o kulturze* w Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. Od 1 X 2009 ubogaca swoją wiedzę na dwu letnich studiach podyplomowych *Relacje interpersonalne i profilaktyka uzależnień* na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej UKSW - specjalność mediacje rodzinne z elementami psychologii i profilaktyki rodzinnej. W czerwcu 2010 r. uzyskała dyplom Mediatora rodzinnego. We wrześniu 2010 r. ukończyła roczny kurs pastoralny organizowany przez Diecezję Warszawsko-Praską. Posługuje się językiem francuskim i hiszpańskim.

W latach 1 X 2007 - 31 IX 2008 wykladała teologię kultury oraz teologię dogmatyczną (eschatologia i mariologia) na Papieskim Wydziale Teologicznym Sekcja Jana Chrzciciela w Warszawie. Od 1 X 2008 jest związana z Wydziałem Teologicznym UKSW. Aktualnie jest adiunktem w Instytucie Wiedzy o Kulturze WT UKSW, gdzie wykłada: teologię kultury, cyberkulturę, kulturę prawną, ciało w kulturze, mniejszości narodowe i etniczne, nowe formy literackie oraz europejskie instytucje kultury.

W obrębie jej zainteresowań badawczych leżą wielopłaszczyznowe przemiany kulturowe, które dotyczą religijności człowieka oraz które mają wpływ na kształtowanie eschatologicznych wyobrażeń człowieka. Aktualnie prowadzi intensywne badania w zakresie kulturowego wpływu chrześcijańskiej kultury europejskiej na cywilizację Ameryki Południowej i powstały z tej relacji specyficzny synkretyzm religijny.

Wypromowała dwóch magistrantów. Aktualnie jest promotorem 4 prac magisterskim na PWTW oraz 4 na Wydziale Teologicznym UKSW.

Prowadzi stronę internetową IWOKu: www.teologiakultury.uksw.edu.pl, wspomaga jako opiekun Koło Naukowe IWOK „Teraz Kultura”.

Odbyła dwie podróże naukowo-badawcze szlakiem synkretyzmu religijno-kulturowego w Boliwii i Paragwaju (10 VIII 2009 – 16 IX 2009) oraz do Hiszpanii szlakiem wpływu kultury hiszpańskiej na kulturową i religijną przemianę Ameryk Łacińskiej (12 VII – 26 VII 2010). Jest współorganizatorką konferencji i sympozjów tematycznie związanych z pogłębianiem i współczesną recepcją nauki Jana Pawła II. W ostatnim czasie zorganizowała m.in.: cykl spotkań „Wpływ Jana Pawła II na przemiany ustrojowe i kulturowe w państwach tota-

litarnych”; symposium „Ewangelia życia a utylitaryzm” (UKSW 19 XI 2008); symposium „Jan Paweł II w Boliwii” (26 XI 2009 UKSW); „Jan Paweł II w Paragwaju” (25 III 2010 UKSW) „Słowo w kulturze współczesnej” (13 V 2009 UKSW/ IWOK); symposium *Stworzeni do miłości. Wokół Jana Pawła II teologii ciała*, (31 V 2010 Łomianki, Instytut Studiów nad Rodziną); „Edukacja aksjologiczna – wartości ogniwem integrującym środowisko szkolne” – organizacja i prowadzenie cyklu konferencji w Warszawie (dwukrotnie), Płocku, Ostrołęce, Radomiu, Siedlcach, Ciechanowie, Olsztynie (17 III – 15 XI 2010), przewodniczenie sesjom i referat „Personalizm Jana Pawła II a wychowanie”; symposium „Ciało w kulturze”(21 V 2010 UKSW/ IWOK); symposium „Od kultury wizualnej do teologii wizualnej” (4 XI 2010 UKSW/ IWOK).

Publikacje

I. Artykuły

1. "Ateizm w nauczaniu Jana Pawła II", *Resovia Sacra* 11(2004), 73-96.
2. "Szczęście w czyścicu", *Resovia Sacra* 13(2006), 107-124.
3. "Przesłanie papieskich Oręddzi na Światowe Dni Pokoju", w: *Jan Paweł II o pokoju, wojnie i wojsku*, Warszawa: CBW 2009.
4. "Jan Paweł II – miłośnik przyrody", w: *Jan Paweł II – człowiek kultury*, red. W. KAWECKI, K. FLADER, Kraków 2008, 137-144.
5. "Funkcja słowa w cyberkulturze", w: *Słowo w kulturze współczesnej*, red. W. KAWECKI, K. FLADER, Warszawa 2010, 234-245.
6. "Splot etyki i estetyki w ujęciu ciała w kulturze", *Studia Theologica Varsaviensia* 2010, nr 1, 113-128.

II. Recenzje

7. "Księga Pamiątkowa ku czci J.E. ks. bp. prof. zw. E. Ozorowskiego z okazji 25 lecia sakry biskupiej, 40 lecia kapłaństwa", red. Ks. J. ZABIELSKI", w: *Studia Theologica Varsaviensia* 2004, nr 2, 219-221.
8. "Jacques LE GOFF, *W poszukiwaniu średniowiecza*, przeł. M. Żurowska, Warszawa: Czytelnik 2005", w: *Studia Theologica Varsaviensia* 2005, nr 2, 210-211.

III. Redakcja naukowa książek

9. Z. STRUZIŁ, *Program wychowawczy oparty na wartościach według Jana Pawła II*, Warszawa 2007.
10. *Ewangelia życia a utylitaryzm*. Materiały pokonferencyjne, red. Z. STRUZIŁ, D. ŻUKOWSKA, Warszawa 2008.
11. Z. STRUZIŁ, *Dziękujemy za wartości*, Warszawa 2009.
12. Z. STRUZIŁ, *Program wychowawczy oparty na wartościach według Jana Pawła II*, Warszawa 2007, wyd. 2 poszerzone.
13. Z. STRUZIŁ, *Konferencje dla narzeczonych i małżeństw*, Warszawa 2010. (w druku).